

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

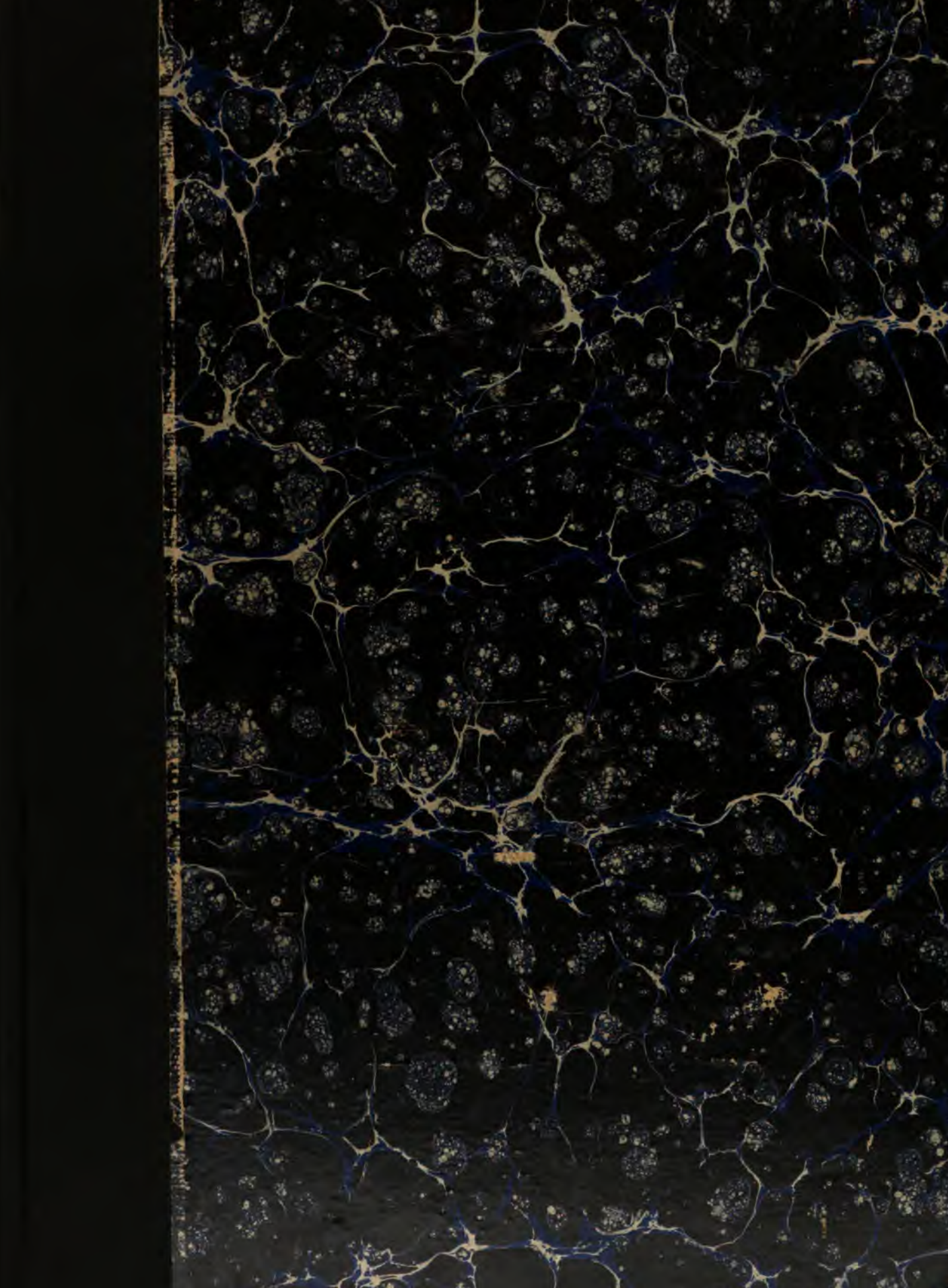
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

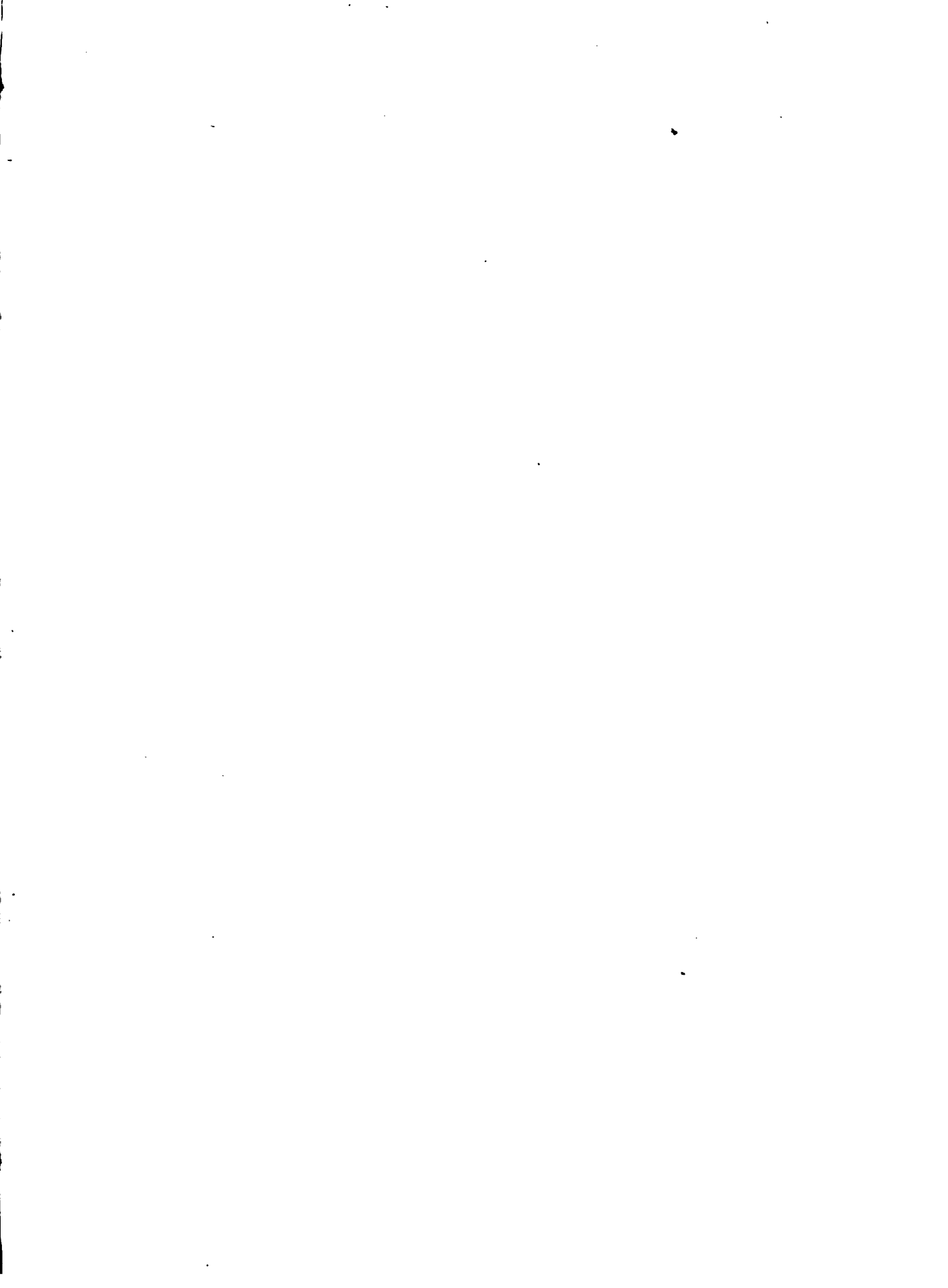
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

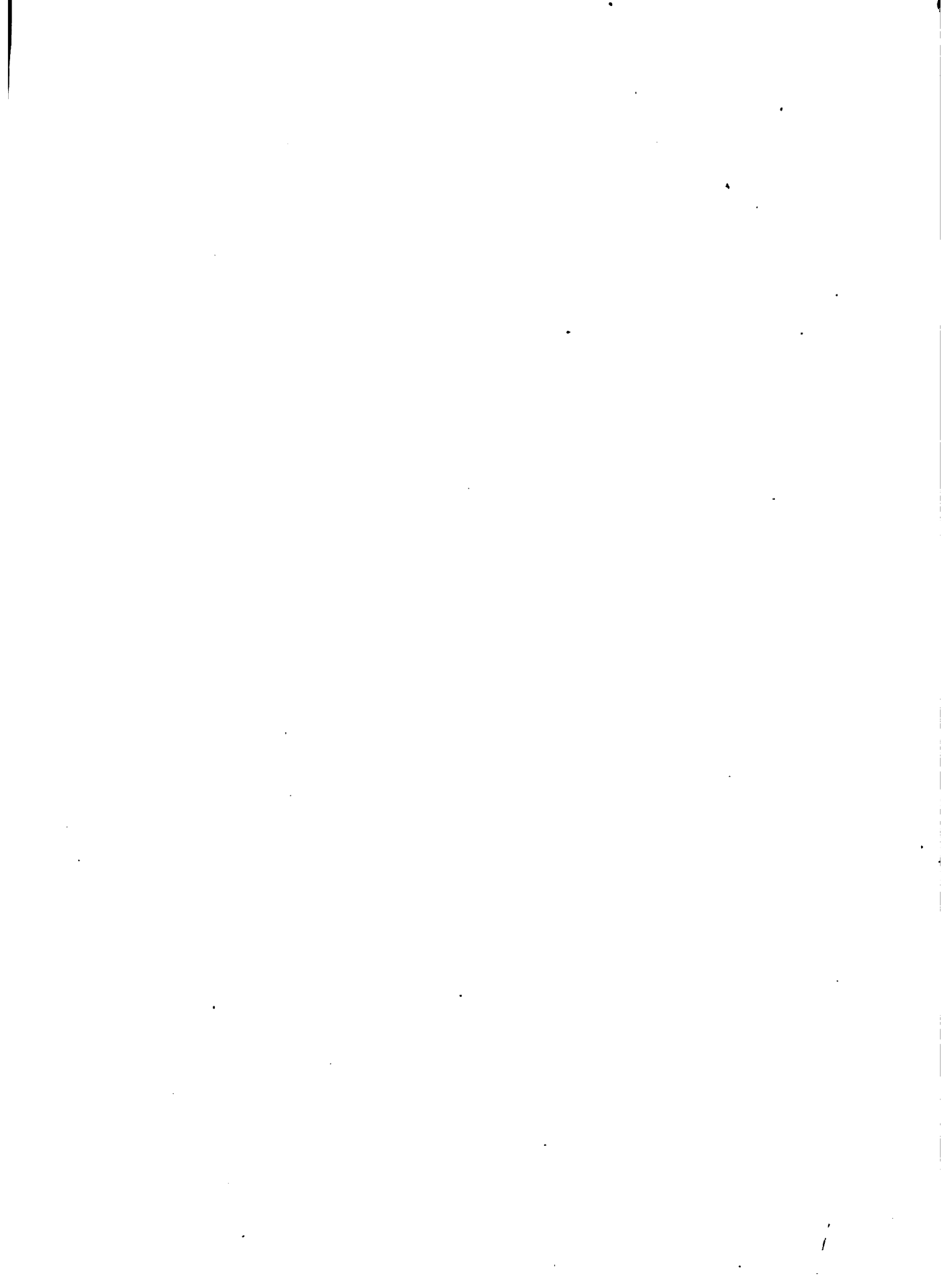
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Library
of the
University of Wisconsin

The Book of Genesis

BALL

Bible. O.T. Hebrew

THE SACRED BOOKS
OF
The Old Testament

A CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS, WITH NOTES

PREPARED

by eminent Biblical scholars of Europe and America

UNDER THE EDITORIAL DIRECTION OF

PAUL HAUPT

PROFESSOR IN THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, BALTIMORE

PART I

The Book of Genesis

BY

C. J. BALL

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1896

Baltimore

THE JOHNS HOPKINS PRESS

London

DAVID NUTT, 270-271 STRAND

THE
Book of Genesis

CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS

EXHIBITING THE COMPOSITE STRUCTURE OF THE BOOK

WITH NOTES

BY

THE REV. C. J. BALL, M. A.

CHAPLAIN OF LINCOLN'S INN, LONDON,
FORMERLY CENSOR AND LECTURER IN KING'S COLLEGE,
AND THEOLOGICAL EXAMINER IN THE UNIVERSITY OF DURHAM.

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1896

Baltimore

THE JOHNS HOPKINS PRESS

London

DAVID NUTT, 270-271 STRAND

PRINTING BY W. DRUGULIN

POLYCHROMY BY J. G. FRITZSCHE

D. R. G. M. No. 28784

PAPER FROM FERD. FLINSCH

Leipzig

[All rights reserved]

- Page 27, line 5: For אמר read א¹מר²³; *cf.* p. 26, l. 41.
 Page 31, line 6: For כחלת read בשמת as א; so, too, in ll. 7.15.19.26.
 Page 31, line 24: For אלוף עמלק read א¹לוף עמלק; א¹²קנז; א¹²קנז.
 Page 31, line 34: For המים read היםים; see notes on p. 93, l. 39; p. 119, ll. 8ff.
 Page 33, line 5: For וצרי read וצרי; *cf.* p. 38, l. 18.
 Page 33, line 23: For יבנובה-ה read יבנובה-ה in *Cozeba*.
 Page 35, line 38: Omit פרעה.
 Page 40, line 26: For שם read שם.
 Page 41, ll.38.39: For ידעת יהי-ש read ידעתה-יש; see note on 45, 5^a on p. 105, l. 6.
 Page 42, line 32: Overline הוא בית לחם; [See, however, *ad* 14, 2 on p. 118].
 Page 43, line 16: For ויקרבם read ויקרבם.
 Page 43, line 19: For אחר read אחר (or אחר).
 Page 44, line 12^b: For מעל read מימעל; *cf.* p. 23, l. 22.
 Page 44, line 16^b: For יצוים read ברכת, with א; see PSBA, April '96, p. 127.
 Page 47, line 40: For *only* read *generally*.
 Page 47, line 41: Deut. 33, 26⁺, *dele* †.
 Page 49, line 22: For לבתר read לבתר.
 Page 51, line 51: For τών read τών.
 Page 52, line 49: For ἀπαξ read ἀπαξ.
 Page 54, line 23: For *uṣeši-ma* read *uṣeši-ma*.
 Page 54, line 30: For *the the* read *the*.
 Page 57, line 33: For ἐγεννήθησαν read ἐγεννήθησαν.
 Page 60, line 29: For *the the* read *the*.
 Page 61, line 15: For ὄθεν read ὄθεν.
 Page 68, line 14: For πρὸς read πρὸς.
 Page 68, line 45: For ונו read ונו.
 Page 69, line 10: For ἦδειν read ἦδειν.
 Page 75, line 9: For *obscure* read *corrupt*.
 Page 76, ll.18.19: Omit the words "Possibly also *hear me!*".
 Page 76, line 50: For παρὰ read παρὰ.
 Page 77, line 9: For J (4, 4.5), read J (4, 4.5), with full stop instead of comma.
 Page 82, line 19: For א read א.
 Page 85, line 19: After Palestine. *dele* stop.
 Page 88, line 12: For αὐτόν read αὐτόν.
 Page 91, line 31: For קשלם read קשלם.
 Page 97, line 17: For בעיני read בעיני.
 Page 98, line 24: For λεπτοὶ read λεπτοὶ.
 Page 104, line 11: For μετὰ read μετὰ.
 Page 104, line 23: For Ἡρώων read Ἡρώων.
 Page 105, line 18: For μή read μή.
 Page 106, line 21: For αὐτούς read αὐτούς.
 Page 106, line 32: For Σίαμα read Σίαμα.
 Page 109, line 19: For *place* read *peace*.
 Page 111, line 33: For ותשלח בארץ ותשלח read ותשלח בארץ ותשלח.

- 18 **הָאֵף אֲמָנָם** seems to be a gloss on **אֲחֵרֵי בִלְתֵי לִי הִיְתָה יְעָדָהּ**, which afterwards crept into the text. Before **אֲחֵרֵי בִלְתֵי הִיְתָה לִי יְעָדָהּ** we must, of course, supply **הָאֵף אֲמָנָם** (cf. v. 13). For the ellipsis, see BÄTHGEN *ad* ψ 2,6. The alteration of the original text **אֲחֵרֵי בִלְתֵי הִיְתָה לִי יְעָדָהּ** was no doubt intentional. — P. H.].
- 19 (16) [NESTLE, ZAT '96, 321 proposes to read **וַיִּנְחֲלוּ**]; but this would require **הוֹצֵה** instead of **קָחוּץ** after it. On the other hand, cf. 2, 15, **וַיִּנְחֲלוּ בֵּן עֶדֶן**, also in J. [Cf. also NESTLE's remarks on 19,36, *l. c.*, p. 322. — P. H.].
- 36 (24) [**אֶת־הַיָּמִים** may be either a corruption of **אֶת־הַיָּמִים** (cf. GROTIUS *ad loc.*), or **יָמִים** may be a dialectic by-form of **הַיָּמִים**, just as we have **يَمَام** (cf. the name of Job's first daughter, **יְמִיָּה**) = **حمام** pigeon (cf. **חַמִּיָּתָא** pigeons, Gitt. 69^b); cf. also Assy. **emmu** 'hot,' **ummu** 'heat' (DELITZSCH, *Assyr. Gramm.*, § 34, γ; *Handwörterbuch*, p. 85^b below; ZIMMERN, *Babyl. Relig.*, p. 46). The reading of **מ** **הַיָּמִים**, supported by the interpretation of **מ** **גְּבִרְיָא**, would seem to suggest a pronunciation **em(m)im**. Assy. **emmu** 'hot' = **hammu**, just as **emu** 'father-in-law,' = **hamu**; **eglu** 'field' = **haqlu**; **ebru** 'companion' = **habru**; **esšu** 'new' = **hadšu**, **hadašu** (see HAUPT, *Familienges.* 26,3; *E-vowel*, 26, 10). **יָמִים** might either be plural = **הַיָּמִים** (cf. **חַמִּי** **מְבֹרִיָּה** Chull. 8^a), or singular = **מַעְבֵּלָא** (pl. **מַעְבֵּלֵי**) **hot spring**, cf. **חַמִּיָּה** **hot water** (Arabs call the ruins north of **Ma'dān** (= **מעוניים**; cf. KITTEL on 1 Chr. 4, 41) **Ḥammām** 'the Bath' (cf. BUHL, *Edomiter*, p. 41). If **יָמִים** = **הַיָּמִים**, it is not impossible that the name **תִּמְנָן** is to be explained in the same way. **תִּמְנָן** could be a form with prefixed **ת** and affixed **ן** from **חַמֵּם**, like **targumānu** 'interpreter' (DELITZSCH, *AG*, § 65, No. 35). It is by no means certain that the name of the Edomite district **תִּמְנָן** is identical with **תִּמְנָן south**. DOUGHTY combines **הַיָּמִים** with **חַמֵּם** (cf. BUHL, *l. c.* 41). This combination seems to me improbable, but I believe that **הַיָּמִים** in v. 24 has probably been influenced by the proper name **הַיָּמִים** in v. 22. — P. H.].
- 49 (3) **יִתְרַ שְׂאֵתִי וַיִּתְרַ עֵזִי** is perhaps preferable, as agreeing better with the previous lines.
- (10) [**שִׁי** in **שִׁי לִי = אֲשֶׁר לִי** (p. 109, l. 32) may be an older form of **שִׁי, שִׁי** (see *Johns Hopkins University Circulars*, No. 114, July, 1894, p. 111^a); cf. **שִׁי** in Biblical Aramaic = **שִׁי** in Syriac. — P. H.].
- (16^b) Perhaps **קָחוּץ** or **בְּיָחֹר** (see Deut. 33, 5 and PSBA, April '96, p. 121). GRÄTZ proposed **שְׂבִטִי** for **שְׂבִטִי**; which is plausible, but hardly convincing. P. 80, l. 17 add: Perhaps it has supplanted a **ἀπαξ λεγόμενον** **אֵעָשִׂי** or **אֵעָשָׂה hairy**.

--- Corrigenda ---

- Page 1, line 7: For **יִהְיֶה כֵּן** read **יִהְיֶה כֵּן**.
 Page 1, line 8: After **□** insert :.
 Page 2, line 22: For **הוּא** read **הָא**.
 Page 7, line 23: For **הַיָּמִים לַמְּבֹל** read **הַיָּמִים לַמְּבֹל**; cf. l. 19.
 Page 8, line 5: For **וַיִּנְלְדוּ** read **וַיִּנְלְדוּ**.
 Page 10, ll. 9-20: should be *overlined* (J3).
 Page 11, line 2: For **עַטְרָה** read **עַטְרָה**, without Dagesh.
 Page 12, ll. 25, 26: should be *overlined* (RJE).
 Page 12, line 31: For **לְחֵי** read **לְחֵי**.
 Page 14, line 1: For **קָצֶת** read **קָצֶת**.
 Page 18, line 40: For **הַכִּינִיתִּי** read **הַכִּינִיתִּי**.
 Page 23, line 22: For **מַעַל** read **מַעַל**; cf. p. 44, l. 12.

49

*With them let him butt the peoples,
And thrust them to the ends of earth!*

an obvious metaphor, like that of 1 Kings 22, 11 (see my paper on Deut. 33 in PSBA, April 1896). The imitation of our passage by the later poet is confined to vv. 25, 26; and neither this verse, nor the line *ורצון שכני סנה*, has any parallel 5 in the older poem.

ZIMMERN's not too poetical emendation of v. 22 is *בן קרת יוסף בן קרת עלי ראם* בן קרת יוסף בן קרת עלי ראם *A young bullock is Joseph, a young bullock, a wild-ox calf* (Wildstierjunges); *my late-born son is an ox-calf*. Against this we observe: (a) that there is no proof that קרת (קרת) ever meant the female of the wild species; 10 (b) that שור denotes the domestic animal, and ראם the wild, and the poet would hardly mix them in this incongruous fashion. Deut. 33, 17 is certainly not a parallel in this respect; (c) בני צעיר would naturally mean *my youngest son*, that is, Benjamin, not Joseph; (d) the transition to the following verses, though easier than in the case of the Masoretic text, is still not without difficulty, inasmuch as 15 a young bullock or ox would not be a likely object for the archers to aim at, though a young wild-ox might be; (e) the term עלי (should it not be pointed עלי? cf. Prov. 27, 22) *young one*, from עלה to grow up, is extremely doubtful, in spite of the Assyrian *alû*, the designation of the celestial Bull in the Epic of Gilgameš. Indeed, to those who have not adopted HALÉVY's paradoxical views 20 about the Sumerian language, it may seem that *alû* is only an Assyrianized form of the Sumerian ALA (= GALA) demon.

Passing over other debatable points, I observe, lastly, that if the reading of 6 in v. 24^b, which at least has the merit of yielding a natural sense, coherent with v. 23, be correct as we have seen reason to believe, Joseph is *not* represent- 25 ed as *defending himself, bow in hand, against the archers who assail him*; and if my transposition of the terms פרת and אילה in vv. 21, 22 be accepted, the fact that the Zodiacal Archer — *the shooting Scorpion-Man* of the Babylonians — stands exactly opposite the Bull in the starry heavens, is quite irrelevant to the Hebrew poet's picture of the hart beside the spring, who is the mark for 30 the shafts of the ambushed hunters.

In conclusion we may ask how it is, if there is any real relation between the Zodiacal symbols and those of this poem, that four of the five animals mentioned, *viz.* the ass, the hart, the wolf, the serpent, are not found among the twelve signs of the Zodiac? The second animal of the Chinese (Tatar) Duodenary Cycle is 35 the Ox, and the sixth and seventh are the Serpent and the Horse (cf. Dan's Blessing), while the eighth is the Goat; but would Professor ZIMMERN admit any relation between this scheme and the imagery of the Blessing of Jacob? The metaphorical characterization of the Tribes was the poet's aim; and the lion, the wolf, &c. assign well-known traits to particular Tribes. Being merely 40 metaphors drawn from animals existing in the country, they could be differently applied by the later poet, Deut. 33, so far as he chose to use them at all. [April 6, 1896].

50 (3) אֱיָלָאוּ; cf. 25, 24; Esth. 2, 12. ἄκαταρτομυθῶνται; perhaps יפנו (13, 16) or יפנאו 45 by Aramaism.

המעררים, so אֵיָלָאוּ; perhaps an inversion of המעררים.

(4) רברו נא, עלי or על אודתי=αὐτῶν (Josh. 14, 6) + עלי. But the addition is not necessary.

(5) לפני מותו (so א; but not א nor ב).

כאשר השביעני (cf. v. 6).

50

(7) וקני א. וקני א is hardly right, as that would imply וקני א.

(8) רק טפם. ἄ καὶ ἡ ὑπερβολὰ αὐτοῦ (var. ὑπερβολὰ) is an error, due to recollection of the common association of בית אב with מולדה (e. g. 12, 1).

49 The Lion, again, is one of the most prominent constellations of the Zodiac, and the great tribe of Judah is here called a lion, or rather a lion's whelp. Moreover, the principal star in the Lion is Regulus, the "Royal Star" of the Babylonians and of the Arabian astronomers, whose position is on the breast of the Lion between his forefeet (the Arabs say, "in the Lion's heart"). GUNKEL, quoted by ZIMMERN, sees here the ultimate source of the expression ומחקק מבין רגליו 5 ומחקק מבין רגליו. But ומחקק מבין רגליו seems to mean *from before him* (see note on v. 10), just as לרגליו or ברגליו means *behind him* (Ex. 11, 8; Hab. 3, 5). And it is surely strange that the ancient poet of Deut. 33 should have so far missed the meaning of his model, and the supposed connection of ideas between the lion and sovereignty, as to 10 transfer the image from Judah, not to Joseph, but to the small though martial tribe of Dan. It would seem that he understood the lion's whelp, not as a symbol of royal sway, but of warlike fierceness and vigor. Hence also he compares Gad to a lioness.

ZIMMERN thinks that his hypothesis throws light on the enigmatical ער כי יבא 15 שילה (where we might read שלמה, if we agreed with WELLHAUSEN and CORNILL that v. 10 is a later insertion). He renders the verse: *Nicht wird, bis er eingeht in die Scheol (d. h. zeitlichs), das Scepter von Juda weichen, noch der Herrscherstab von zwischen seinen Füßen, während er den Gehorsam von Völkern hat*, suggesting that שילה or שלה = שאלה, and that שילה might even be a by-name for 20 the underworld, in the special sense of the region where the stars are, after their setting in the west, and therefore equivalent to the Assyrian *šildn*, with which JENSEN has compared שאול. He adds that the Chaldeans connected the stars below the horizon with the realm of the dead, according to Diod. Sic. ii, 31.

True as all this may be of the stars (*cf.* the Egyptian ideas about Amenti), it 25 is difficult to believe that שילה or rather שלה = שאלה in this passage: (a) A reference to Sheol would surely be strange in such a context, even if it would not have been avoided as ill-omened. — (b) The tribes, rather than their individual eponyms, are really the subjects of the poet's utterances; and he would hardly think of a tribe as *entering Sheol*, like an individual man. Nor would a Judean 30 author be likely to contemplate the entire extinction of his own tribe, which was the principal theme of his panegyric. — (c) The phrase יבא שאלה is against usage; it should be ירד שאלה (37, 35; Is. 14, 15). — (d) The line ולו יקהת עמים is not a fitting sequel to ער כי יבא שאלה, as ZIMMERN himself seems to have felt, if we may judge by the curious inversion of the members of the verse in his translation, 35 which makes the line *As long as (?) he holds the obedience of peoples* parallel to *Until he enter Sheol (i. e. during his life-time)*; a construction of the Hebrew text which is quite impossible.

On the Blessing of Joseph, ZIMMERN remarks that the sense *fruit-tree* for פרת 40 is assumed on the ground of this passage only. It has, however, the virtual support of all the Versions from 6 downwards, inasmuch as their renderings presuppose the root פרה (S perhaps pointed פרת or פרת); and פרת = פרה = פריה cannot be regarded as an inexplicable anomaly (see the Grammars). Next, on the ground of Deut. 33, 17, ZIMMERN thinks that Joseph must have been compared with an ox here also. He supports his case, further, by a reference to 45 Num. 23 f., "where Israel repeatedly appears under the image of the lion and the wild ox," and *Israel denotes Judah and Ephraim*. But in Num. 23, 24 there is no indication whatever of such a division of peoples and symbols. On the contrary, in Num. 23, 23, 24 Israel, as a whole, is obviously intended; and the same must be said of Num. 24, 8, 9. And as to Deut. 33, 17, that passage does not say 50 Joseph *is* a young bull or a young wild ox, but — as I read the text —

*He is stately as the firstling of an ox,
And the horns of the wild ox are his;*

49 People do not shoot (v. 23) at vines; at harts they do. The expression בן אילה בן resembles בן ראמים ψ 29,6; and it is perhaps worth noting that a town אילן belonged to *the House of Joseph*, Jud. 1,35.

בן מרה לי עין = εὖνος ἠδὲ ἠμῶν μου ζηλωτὸς μου. The recollection of the envy of Joseph's brothers suggested this strange connection of עין with 5 the denominative לעין, 1 Sam. 18,9.

3 *et decorus aspectu* = בן מר' ערי עין, is interesting as an attempt at textual correction (ערי, Ezek. 16,7). 3 renders the couplet: *A son of increase* (ابن زرع = αὐξησις, Eph. 4,16) *is Joseph, A son of increase! Go up, O fountain!* differing from 6 only in pointing עלי, owing to the recollection of Num. 21,17, עלי באר. 10 The hart at a spring (cf. ψ 42,1) is an admirable symbol for Joseph, whose hill-country (Ephraim) was full of streams and springs.

3 *et decorus aspectu* = בנות צעדה עלי שור = 3 *filiae* (cf. 30,13) *discurrerunt super murum*; a statement which obviously fails to harmonize with the context. 6 ὁλόσ μου νεώτατος, πρός με ἀνδρατρῶνον = בני צערי עלי שוב; cf. בני צעירי עלי שור 15 where שור is doubtless 15 an error for שוב, the Samaritan ב, ר (א ב) being very similar. The line thus becomes an ill-placed reference to Jacob's yearning after his lost favorite. (This is but one of many indications of 6's influence on the editors of 15.) 3 *בנות צעדה עלי* = בנות צעדה עלי שור = בני צערי עלי שור; which hardly improves matters. What we want is something to connect the hart standing by the spring with his enemies, the archers (v. 23). Now שור may mean *insidiari* (Jer. 5,26; Hos. 13,7), and עלי is an easy corruption of עלו *ascenderunt*. They *went up to lie in wait* at least supplies the link of connection we desiderate. The two preceding terms (בנות צעדה 3) must in some way qualify this statement; and as בני 6 may be corrupted from במ, we suggest *בנות צעדה עלי* (or *בנות צעדה עלי*; though the sing. *מבעד* is not 25 found), *in his tracks or spoor* (cf. Dan. 11,43; ψ 37,23; Prov. 20,24).

(23) 3 is clearly ungrammatical, occurring as it does between two imperfects and 1 *consecutive*. Syntax and symmetry would require וירבהו. But in place of the questionable verb רכב *to shoot*, we prefer וירבהו = εἰρήνη (Ex. 17,2), 3 *jurgati sunt*; which is quite as congruent with בעלי חיים as the preceding 30 (Ex. 1,14) and following verb (27,41; 50,15). Otherwise we might suggest וירבהו (Jer. 4,29; cf. ψ 11,2; 64,5).

(24) *But his bow dwell in a rock* (Num. 24,21 *והשב באיתן קשתו*); which is strange enough, apart from the strangeness of a bow and hands being assigned to a hart, as though some centaur-like figure were intended. 6 καὶ συνετίβη 35 μετὰ κρῶτους τὰ τόξα αὐτῶν = ותשבר בא' קשתם is in harmony with the context, with common sense, and with the *usus loquendi* elsewhere (ψ 46,9; 76,3; Hos. 1,5; Jer. 49,35; 1 Sam. 2,4). Further, it is not impossible that באיתן is a corruption of *bowstring* (ψ 21,12 *plur.*); cf. ψ 11,2 יתר = ΣΑ νευρῶν. This at all events would account for the enigmatical τὰ νεύρα of the next line in 6, which 40 might thus be due to incorporation of ΝΕΥΡΑ (*i. e.* νευρῶν), written as a marginal correction of μετὰ κρῶτους. 6 ויתבת (= 3); but 3BM 3333, pointing ויתבת (WALTON 3).

6 καὶ ἐξελύθη τὰ νεύρα βραχιόνων χειρὸς (χειρῶν, 6ACM) αὐτῶν. Cf. 27,16 τοὺς βραχιόννας αὐτοῦ = ריו. The verb פו (2 Sam. 6,16) is quite in- 45 appropriate; we want a parallel to ותשבר. Now JHVH is often said to *break the arm* of his foes (ψ 10,15; 37,17; Ezek. 30,22,24); and פו *to scatter*, originally meant *to split, shatter*, like the Arabic فزر; cf. the imprecation فزر الله ظهورهم *Allah break their backs!* This sense of פו, moreover, is suitable in ψ 89,10,11: *Thou brakest Rahab in pieces* (רכאת; cf. Job 22,9); *With Thine arm of might Thou 50 didst shatter* (פורת) *Thine enemies!* cf. ψ 53,4, where פורת is syn. with שבר שבר עצמות (ψ 34,20; Is. 38,13), and with רכא עצמות (ψ 51,9); ψ 141,7.

3 *et decorus aspectu* = בנות צעדה עלי שור; cf. Jer. 3,13 ותמורי 3. 6 thinks of פו and

49 nal annotator, writing after the fall of the Northern Kingdom, and sighing for the fulfilment of this prophecy, which makes of Dan a true bulwark of Israel.

- (19) אָמֵר; Ὁ αὐτὸν (ἘΑC αὐτῶν) κατὰ πόδας = עַקְבָּם (اَعْتَابَهُ ل), which is certainly right. In אָ the מ has unhappily been connected with אָמֵר in the next distich; to the detriment of both sense and form:

*Gad — raiders will raid upon him;
But he will raid upon their rear!*

- (20) אָמֵר, against the analogy of all the other cases, which have no prefix to the proper name; see last note. אָמֵר אָ. שְׂמֹנֶה לְחֹמוֹ. As the subst. is elsewhere masc. (אָמֵר שָׁמֶן here), and as the line is 10 metrically short, its fellow being octosyllabic, the ה (א) may represent an old misreading of י (א); a relic or abridgment of יְהִי (ה). But אָמֵר אָרְעִיהָ (so also אָ) suggests יְחַלְקוּ or נַחֲלוּ in place of לְחֹמוֹ.

מְעַדְנֵי מֶלֶךְ. Ὁ generalizes with τρυφήν ἀρχουσιν; but cf. 1 K. 4,7.16; 10,5. The mention of the king certainly bears on the question of date.

- (21) אָמֵר || הַנֶּחֱן אָמֵרֵי שֹׁמֵרֵי || נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלַחָה || a greatly corrupted distich. Ὁ Νεφθαλει στέλεχος ἀνειμένον || Ἐπιδοῦδος ἐν τῷ γενήματι κάλλος, on the ground of which OLSHAUSEN and most moderns point אֵילָה, *terebinth*, and אָמֵרֵי *branches* (?). But (a) אֵילָה, *terebinth*, is not elsewhere rendered στέλεχος, *stump, trunk*; (b) אָמֵרֵי *top, crest*, of a tree or a mountain (Is. 17,6.9 only), is not found in the plur., 20 which, moreover, is plainly inappropriate in the case of a single tree (though this difficulty might be evaded by suggesting אָמֵרֵי, as a poetic survival like אָמֵרֵי, v. 11); (c) נֶחֱן is not used of putting forth branches (= שְׁלַחָה), even if אָמֵרֵי could mean branches, but of yielding fruit (ψ 1,3); and (d) the symmetry of the couplet almost demands הַנֶּחֱנָה or הַנֶּחֱנָה in place of הַנֶּחֱן (cf. v. 17).

Recurring now to Ὁ, we note that in some ten places γένημα = אָמֵר *fruit, e. g.* Is. 65, 21; so that ἐν τῷ γενήματι may represent בְּמֵרֵי. The corruption of an original (?) סְנֵרֵי; cf. Deut. 33, 13 ff.) into either הַנֶּחֱנָה or הַנֶּחֱנָה would not be difficult (cf. אָמֵרֵי מְעַדְנֵי מֶלֶךְ). And as the second line refers to fruit-bearing, it is evident that στέλεχος in the first must denote some other 30 tree than the terebinth. But whatever the tree referred to, it must be one to which the epithet שְׁלַחָה is appropriate. Now שְׁלַחָה is specially used of the vine (ψ 80, 11; Ezek. 17,6 נֶחֱמָה וְשֹׁמֵרֵי and shot forth sprigs). The term נֶחֱמָה, moreover, is twice rendered στέλεχος (Ezek. 31, 12.13). We conclude, therefore, that נֶחֱמָה, a fruiting vine, which now appears in v. 22, originally stood here, while אֵילָה 35 really belongs to Joseph's Blessing. (Ὁ perhaps confused נֶחֱמָה with נֶחֱמָה; cf. the proper name נֶחֱמָה = נֶחֱמָה, Jud. 7, 10). We thus recover the excellent sense:

*Naphtali is a branching vine,
That yieldeth comely fruit.*

The name of Naphtali — from נֶחֱמָה, *to twist and twine* — may have suggested 40 *vine tendrils* to the poet; cf. the uses of the Ar. فتنلة, افتنل. At all events, the sole allusion, as in the case of Asher, is to the fertility of Naphtali's land; which agrees with Deut. 33, 23. Naphtali is mentioned by name among the tribes that supplied Solomon's table; and its importance in the matter is perhaps reflected in the fact that the deputy who ruled there for this purpose 45 was the king's son-in-law.

- (22) אָמֵר || בְּנֵי פֶרֶת יוֹסֵף || Ὁ αὐτὸς ἠνεμένον ἠνεμένον shows that the text was already corrupt, for ἀνεμένον is the usual equivalent of פֶּרֶת *to be fruitful* (1, 22; cf. 47, 27). If פֶּרֶת (פֶּרֶת) or פֶּרֶת was repeated by a transcriber whose eye fell on the פֶּרֶת or פֶּרֶת of the previous distich, and some one afterwards wrote אֵילָה as a correction in 50 the margin, the latter term might easily have been inserted by mistake in the first line of Naphtali's couplet, in place of פֶּרֶת, by some subsequent corrector or copyist. However it happened, it seems clear that the transposition was effected.

49

וְלוֹ יִקְהָת עִמָּיִם, וְלוֹ יִקְהָת עִמָּיִם, וְלוֹ יִקְהָת עִמָּיִם = וְלוֹ יִקְהָת עִמָּיִם (Job 14, 7 תְּקוּהָה, Σ προσοδοκία, Lam. 2, 16). A verb would be natural in place of יִקְהָת, which is only vouched for by Prov. 30, 17 יִקְהָת אִם, *obedience to a mother*. Accordingly, עֹו יִשְׁתַּמְעוּן; יִשְׁתַּמְעוּן יִקְהָתוּ (עֹו יִתְנַדְּרוּ *adducentur*), which suggests יִקְהָלוּ. אֲבָרְכָה, *i. e.* יִקְוֹ; see א at Jer. 3, 17 and Gen. 1, 9. אֲבָרְכָה = יִקְוֹ (and עֹו προσοδοκία) may be 5 a trace of the same reading; see note on 1, 9. If the quatrain really expresses the prophetic hope of Judah's universal sway, this correction would suit very well:

*Sceptre shall not depart from Judah
Nor staff of rule from before him,
Until his Ruler come,
And to Him the peoples flock!*

10

- (11) אֲבָרְכָה, כְּסוּתוֹ אֲבָרְכָה. כְּסוּתוֹ אֲבָרְכָה, כְּסוּתוֹ אֲבָרְכָה, כְּסוּתוֹ אֲבָרְכָה, for which in four places it gives περιβόλαιον, *e. g.* Ex. 22, 27 (26), where אֲבָרְכָה as here.
- (12) חֲכִלִּי, *dark*, from a root חֲכַל, as the Assyrian *eklitu*^m 'darkness' shows. See 15 DELITZSCH, *Assyr. Wörterb.*, p. 385, No. 185; *Handwörterbuch*, p. 55.
- (13) וְהוּא לְחֹף אֲנִיתָּה = וְהוּא לְחֹף אֲנִיתָּה = וְהוּא לְחֹף אֲנִיתָּה, is tautologous and pointless after the previous line; and further objectionable because חֹף, which recurs five times, is always joined either with הִים (prose; *e. g.* Deut. 1, 7) or with יַמִּים (poetry; Jud. 5, 17 only). We might restore וְהוּא חֹף אֲנִיתָּה or וְהוּא חֹף אֲנִיתָּה; *cf.* Jon. 1, 6; Ezek. 27, 8, 27-29. But the parallel passage, Jud. 5, 17, suggests וְהוּא יָמִין אֲנִיתָּה. For וְהוּא, *cf.* v. 20.

וְיִרְכְּתוּ עַל צִירֵן אֲבָרְכָה. A marginal gloss, specifying Zebulun's point of contact with the sea-board, about which some difficulty was felt. As a local determination, it is without parallel in the entire poem, and is, besides, thoroughly prosaic. (For 25 עַל עַד אֲבָרְכָה is preferable). In Deut. 33, 18, 19 Zebulun and Issachar are coupled together (*cf.* v. 14), and it is said of them that *They shall suck the abundance of seas* || *And treasures hid in the sand*. It is a curious indirect confirmation of this, in the case of Issachar, that תִּלְעַת *purple fish*, was the name of his chief clan, 46, 13; *cf.* Jud. 10, 1.

30

- (14) חֲמֹר נָרַם. חֲמֹר נָרַם = חֲמֹר נָרַם = חֲמֹר נָרַם (*cf.* Is. 27, 2, where חֲמֹר has the double rendering καλὸς ἐπεθύμησεν; Num. 16, 15 חֲמֹר אֲבָרְכָה (אֲמַתְמֹרְטוּס); חֲמֹר אֲבָרְכָה, *a stout male ass*; not, as אֲבָרְכָה, *an ass of sojourners* (גֵּרִים = חֲמֹרִים); *cf.* Ar. جريم, *large-bodied*; a term applied to camels, *e. g.* جلة جريم. But the phrases חֲמֹר נָרַם (= חֲמֹר נָרַם), חֲמֹר נָרַם, cited GES. *Thes.* from SCHULTENS, appear to 35 find no support in the native lexical works (A. G. ELLIS). אֲבָרְכָה *asinus fortis*, correctly; א, δνος δστῶδης.

עֹו does not imply חֲמֹר נָרַם, as GEIGER suggested; for in ψ 119, 20 נָרַם = ἐπεθύμησεν, and τὸ ἐπεθύμησεν corresponds to לתאבה, which עֹו read לתאבה.

- (15) מְנוּחָה כִּי מִנְחָה. מְנוּחָה; but the concord might be restored by pointing מְנוּחָה 40 = מְנוּחָה, *his resting-place*, from מְנוּחָה (8, 9); מְנוּחָה. מְנוּחָה (cf. עֹו). מְנוּחָה is not used elsewhere as here (yet *cf.* בְּנַעֲמִים, ψ 16, 6); and ש, ע are sometimes confused. Rich pasture would be more attractive to the eye of an ass than a lovely landscape.

45

- (17) שְׂפִיטוֹן, ἄνακθήμενος = יִשָּׁב (Ex. 23, 31), not understanding the ἄπ. λεγ. וְיִפֹּל רֹכֵב לְאֲחֹרַי = וְיִפֹּל רֹכֵב לְאֲחֹרַי = וְיִפֹּל רֹכֵב לְאֲחֹרַי; *cf.* ψ 114, 3, 5; and for the sense, Jer. 8, 16. As the bitten horse *throws* his rider, אֲבָרְכָה, *i. e.* וְיִפֹּל, *ita ut dejiciat*, seems preferable.
- לִישׁוּעָתְךָ קִיִּיתִי יְהוָה אֲבָרְכָה. לִישׁוּעָתְךָ קִיִּיתִי יְהוָה אֲבָרְכָה, referring the line to 50 Dan, as if מְנוּחָה stood in the text. This shows that the exclamation was felt as an interruption. It is out of rhythm and asymmetrical, the lines about Dan forming a hexasyllabic hexastich. It is probably the aspiration of some margi-

49 (10) as the kings and gods of Assyria and Babylonia bore for state, that is intended; but a long staff reaching to the ground; cf. (URA) *great man, chief, king*, a common Egyptian hieroglyph. The Bedouin sheiks and headmen of villages still carry such insignia of authority. The idea of a sitting figure, with the staff 5 held between the feet, as seen in some ancient sculptures, does not harmonize with the context, which suggests movement. $\text{עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה}$ would naturally mean *Until he come to Shiloh* (1 Sam. 4, 12); which is unsatisfactory, if only on the ground that Shiloh was an Ephraimite not a Judean sanctuary. Nor, considering the actual history of the place, is TUCH's 10 *As long as men come to Shiloh (to worship)*, at all more probable; especially in the mouth of a Judean poet. If we must have a local name, it would be better to emend שָׁלֵם , to *Salem*, i. e. Jerusalem (14, 8; Ψ 76, 2). In Jer. 41, 5 (= ע 48, 5) שָׁלֵם = ע Σαλμ. David's reign over all Israel is dated from his entry into Jerusalem, 2 Sam. 5, 5 ff., cf. also 2 Sam. 7, 10. Thus the sense of the quatrain 15 would be:

*The rod of rule shall not depart from Judah,
Nor the staff of sway from before him,*

that is, he shall retain the position of leading tribe, the hegemony in place and war

*Until he come to Salem (in triumph),
Having the submission of peoples.*

Or שָׁלֵם might be regarded as a secondary predicate: *Until he come home scatheless*; Judah being personified, like Benjamin in Jud. 5, 14, as a warrior who has gone forth to battle in the common cause (Jud. 1, 1.2); cf. Ahab's words $\text{עַד בָּאִי בְשָׁלוֹם}$, 1 Kings 22, 27, and (perhaps) $\text{יָבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם}$, 33, 18.

Another not essentially dissimilar view is suggested by a comparison of Deut. 33, 7: $\text{שָׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה || וְאֵל עַמּוֹ תְּבִיאֵנוּ || יְדִידֵי רֵיבֵיהּ לוֹ || וְעוֹר מַצְרַיִם || וְהָיָה: תְּהִיָּה: || וְאֵל עַמּוֹ תְּבִיאֵנוּ || עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה || עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה || וְעוֹר מַצְרַיִם || וְהָיָה: תְּהִיָּה: ||$ The resemblance between $\text{עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה}$ and $\text{עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה}$ can hardly be accidental; especially as Deut. 33 imitates Gen. 49 in many other respects. And 30 the likeness becomes more striking if, with all the old Versions, except ע and פ , we read not שִׁילֹה but שָׁלֵם (= אֲשֶׁר לוֹ), and render: *Until he come to his own*. So C. VON ORELLI; and perhaps John 1, 11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθε may depend on this view of the passage. The Song of Deborah, which in other respects has served the author for a model, sufficiently authenticates the ancient poetical use of the 35 relative ש (Jud. 5, 7).

εἰς τὰ ἴδια ἦλθε may be thought to indicate something more than שָׁלֵם (= אֲשֶׁר לוֹ) in the original text. Hence CHEVNE's suggestion of יִשְׁמַח לוֹ or יִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ . In 24, 2 $\text{אֲשֶׁר לוֹ} = \text{ע}$ τῶν αὐτοῦ. Κεῖμαι and its compounds are rare in ע . For ἀποκεῖσθαι, see Is. 10, 17, Σ (! שִׁתוֹ); Hos. 6, 11 (שָׁח); cf. Job 34, 23 יָשִׁים, 40 Σ κεῖται; 2 Sam. 13, 32 שִׁימָה, ע κείμενος. If then ע be supposed to indicate שָׁח לוֹ, this might be regarded as a transposition of מַשְׁלָה , i. e. either מַשְׁלָה his ruler, or מַשְׁלָה his dominion. As מ and ש resemble each other in the old writing (מ , ש), the omission of one of them on that ground in some MSS would account for שָׁלֵם . The passage would thus become similar to Zech. 9, 9: הִנֵּה מַלְכְּךָ יָבֹא לָךְ; 45 and the suggestion of relationship is strengthened by the context; cf. v. 11 . . עִירָהּ . . ולוֹ יִקְהַת עַמִּים, and our next line, ועַל חַמּוֹר וְעַל עִיר בֶּן אֲתָנּוּ with Zech. 1, c. וְעַל חַמּוֹר וְעַל עִיר בֶּן אֲתָנּוּ with Zech. 9, 10 וְדָבַר שָׁלוֹם לְנוֹתָיִם, which is followed by a definition of the extent of the king's dominion (מַשְׁלָה). Cf. also Jer. 30, 21; Mic. 4, 8; 5, 1; and the petition *Thy kingdom come!* Yet all this is very precarious; and ΑΣ, ψ ἀπόκειται, with 50 which the Oriental Versions agree, seems to prove that שָׁלֵם was the only known ancient reading and punctuation, though this rendering implies שָׁלֵם הוא, *whose it* (the שבט) is; الذی هو له .

- 49 ובק'. But further, רצון itself is an unsatisfactory parallel to אף, and in a bad sense is late. We therefore restore כעברתם, after v. 7^b, where we should expect רוצונם, if that term were original here. The term שור is collective, as in 32,6.
- (7) ארור, so א. אריר is due to mere confusion of ר, ר, and ו, י, rather than design; just as א חברתם is due to the common Samaritan confusion or inter- 5 change of the gutturals. The alliterations ארור אפם, ארור ועברתם, and cases of internal alliteration like אחלקם ביעקב (ק-ק), should be noticed.
- (8) ירך בערף איבך א. ירך א. but cf. 16,12. The (octosyllabic?) rhythm of the triplet seems to require a term like תאחו, which we supply as predicate to ירך; 10 25,26; Job 16,12.
- (9) א. εἰς βλαστοῦ οὐτέ μου ἀνέβης = *From a shoot* (cf. 8, 11 סרף = κάρφος, a twig; Ezek. 17,9 (סרפי), my son, thou grewest up! (41,5; cf. Hif'il, Ezek. 19,3). But this does not suit the context, Judah being compared to a lion, not a plant, in the preceding and following lines. As נור is strictly a cub, whelp, we might 15 perhaps render א: *Through prey, my son, thou grewest up!* = On prey thou wast reared; (cf. v. 12; Job 14,9 for מן). But the use of the term עלה suggests other possibilities. It is the term used, Jud. 1,1 ff. of Judah's going up to the conquest of the hill-country which was to become his permanent home. And there may be an intentional contrast between the sensual behavior of Reuben 20 (עליה משכבי אבך, v. 4) and the martial vigor of Judah (בטרף בני עליה) *Against the prey, my son, thou wentest up!* Or, *On the prey ... thou sprangest*; cf. 31,10). This would still be the case, if we read לטרף; cf. *Ad praedam, fili mi, ascendisti!* But the nearest verbal parallel, Jer. 4,7, עלה אריה מטבכו, suggests that 25 מטרף may conceal a local determinative; and this idea derives some confirmation דן נור אריה || יונק מן הבשן; Deut. 33,22: *Dan is a lion's whelp || That leapeth forth from Bashan!* Possibly therefore we should restore מטרף, *From the desert* (Zeph. 3,3); from which Judah went up to the conquest of his mountain home. After all, however, inasmuch as the suc- 30 ceeding couplet *He crouched, he couched, like a lion || Or a lioness — who durst rouse him?* represents him as lying down to doze, as these animals do, when sated with food (cf. Num. 23,24; 24,8.9); the common reading and interpretation may be right: *A lion's whelp was Judah; || From the prey, my son, thou wentest up!* (s:l. to thy mountain lair; Cant. 4,8). Cf. 17,22 ועל וגו'.
- (10) לא יסור שבט מיהודה א. cf. Zech. 10,11: *ושבט מצרים יסור*; an apparent imitation, which 35 shows how the passage was understood in later times. Cf. also the Chronicler's paraphrase of vv. 8.10 (1 Chr. 5,2), with 1 Sam. 9,16; 13,14 (לנגיד) occurs in all three places; see also Dan. 9,25). οὐκ ἀκλείψει ἀρχαὺς ἐξ ἰουδα, apparently reading יסוף and שליט (= ἀρχαὺς, 42,6). For שבט, see Num. 24,17 (where כוכב is probably, like Sumerian MULMUL, a lance; or else a club, mace, or maul, with a 40 spiked head); Is. 10,5.15; ψ 2,9; Ezek. 19,11 שבטי משלים; as well as Jud. 5,14; ψ 23,4. ומחקק מבין רגליו. καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ = *Et dux de femore ejus* (cf. א. at 46,26; Deut. 28,57). The Chronicler understood the words in the same way, 1 Chr. 5,2. His ולנגיד ממנו is as clearly a paraphrase 45 of this line, as the preceding יהודה נבר באחיו is of בני אבך, v. 8. But evidently מבין רגליו, which is parallel to יהודה in the former stichus, depends on יסור; and מחקק is not leader (Jud. 5,14; Is. 33,22), but synonymous with שבט, as the parallelism requires (Num. 21,18; ψ 23,4; 60,9). And as, Jud. 5,27, בין רגליה means *before her, at her feet*, מבין רגליו here may denote *from before him*; referring 50 to the actual position of the long staff, grasped in the right hand, as the chief walks or stands still.
- מבין רגליו rather than מבין ידיו; because it is not a short ornamental sceptre, such

- 43 (16) אתם ואת ב' אֵלֶיךָ; so, too, אֵלֶיךָ; אתם ואת בנימין אֵלֶיךָ. 5
 (18) בית אֵלֶיךָ as in vv. 16. 17.
 השב, *which returned*, as though of itself; indicating the mystery of the event.
 But אֵלֶיךָ השב, as before, v. 12.
 אֵלֶיךָ להתגלל ἀπ. λεγ. Cf. Hithpapel, Job 30, 14. But אֵלֶיךָ (τοῦ συκοφαντῆσαι ἡμᾶς) 5
 seems to have read להתגלל, and understood this in the sense of לְרַגֵּל (2 Sam. 19, 28);
 cf. אֵלֶיךָ *ut devolvat in nos calumniam*. אֵלֶיךָ (לאתרברבא; אֵלֶיךָ: אֵלֶיךָ) suggest להתגלל
 (Is. 10, 15). אֵלֶיךָ, too, reads להתגלל (37, 18) for the following להתגלל.
 (23) אֵלֶיךָ plur. But cf. 50, 17.
 כספכם עבר בא אלי; כספכם בא אלי אֵלֶיךָ τὸ δὲ ἀργύριον ὑμῶν εὐδοκίμοῦν ἀπέχω = אֵלֶיךָ = ἀπέχω, cf.
 Num. 32, 19, being a gloss in their Heb. text. (For אֵלֶיךָ = ἀπέχω, cf.
 Num. 32, 19).
 (26) After וישתחורלו אֵלֶיךָ, אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ rightly; cf. 42, 6.
 (27) השלום אֵלֶיךָ. The term שלום is not an adjective here, any more than in 1 Sam.
 16, 4; 25, 6 (see DRIV.); cf. the use of אֵלֶיךָ, Deut. 22, 20; 2 Sam. 7, 28. The idiom 15
 perhaps expresses: *Is your father all well (or quite well)? Is thy visit wholly
 friendly?* Lit. *Is your father health (itself)?* and so on.
 (28) חַי אֵלֶיךָ; ויאמר ברוך היאש ההוא לאלהים + אֵלֶיךָ; perhaps to account for the reverence ex-
 hibited by the brothers (ויקרו וישתחוּ; ויאמר אֵלֶיךָ, as in v. 26), as though it were at
 the mention of the Deity. On the other hand, it is perhaps more natural to read 20
 וישתחוּ ויקר, referring the act of reverence to Joseph, who bows his head in thank-
 fulness for the good news about his father; cf. 24, 26. The addition will then
 belong to the original text. So NESTLE.
 (30) על אֵלֶיךָ; cf. 1 Kings 3, 26. אֵלֶיךָ.
 (32) We point למצרים אֵלֶיךָ as before. So the Versions. למצרים אֵלֶיךָ. 25
 (34) אֵלֶיךָ *impers.*; cf. 42, 25. אֵלֶיךָ plur. Perhaps we should point וישא אֵלֶיךָ causative.
- 44 (1) יוכלו לשאת אֵלֶיךָ. Verses 22.26 and 45, 1 suggest לשאת אֵלֶיךָ.
 (4) At end, אֵלֶיךָ + ἵνα τί ἐκλέπατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; = למה נגבתם לי את נביע
 הכסף (or את נביעי נביע הכסף). אֵלֶיךָ begins v. 5 thus: *and have stolen that cup in* 30
which my lord &c. אֵלֶיךָ Scyphus quem furati estis &c. But אֵלֶיךָ seems more natural,
 with its assumption that the culprits are well aware of what is meant by the
 charge. זה = the thing you wot of. *Is it not the very one my lord drinks out of,
 and which he himself indeed divines with?*
 (8) הכסף אֵלֶיךָ; הכסף אֵלֶיךָ. 35
 (9) יומת אֵלֶיךָ, וימת אֵלֶיךָ. Cf. verses 10.31.
 (12) אֵלֶיךָ... הַחַל. For *infin. abs.*, cf. 1 Sam. 3, 12; KLOSTERMANN on 2 K. 21, 13.
 (13) ויעפסו, the usual construction (cf. v. 11); so אֵלֶיךָ. אֵלֶיךָ sing.
 (16) ויאמר יהודה. WEILH. omits the proper name, and corrects ויאמר, on the ground
 that all the brothers spoke at once, they must have had some one spokesman, 40
 and why not Judah (especially in the narrative of J)? When his pleading in
 this character fails, Judah draws nearer, and makes special intercession.
 ומה נרבר, so אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ. אֵלֶיךָ ומה נרבר, which is more emotional.
 (20) אֵלֶיךָ לאביו אֵלֶיךָ, which is perhaps right, as Rachel had so long been dead 45
 (35, 16 ff.); cf. 24, 67 (ב' confused with א').
 (24) אֵלֶיךָ, so אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ; אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ (נ' perhaps fell out here before א'). There seems no reason
 why the speaker should not say אֵלֶיךָ, אֵלֶיךָ, according to context. Here the
 latter is clearly right, being preceded and followed by 1 plur. Cf. vv. 25.31.
 But in v. 32 לאביו אֵלֶיךָ would spoil the sense. Variations of this kind may, of course, 50
 be partly due to attempts at uniformity. In v. 30 אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ is perhaps preferable to
 אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ; but in v. 27 אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ seems better than אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ (the homœotetelcuton
 with אֵלֶיךָ may have caused the omission of אֵלֶיךָ).

- burst into bloom *all over*. The asyndeta mark the quick succession of the phenomena: *And it was budding — it sprang into blossom — its clusters bore ripe grapes*.
- (13) **ישא פרעה את ראשך** Θ $\mu\eta\theta\sigma\theta\eta\sigma\epsilon\tau\alpha\iota$ $\Phi\alpha\rho\alpha\omega$ $\tau\eta\varsigma$ $\acute{\alpha}\rho\chi\eta\varsigma$ $\sigma\upsilon\varsigma$, \mathfrak{I} *recordabitur Pharao ministerii tui*; similarly $\mathfrak{S}\mathfrak{O}\mathfrak{A}$. See also Θ v. 20; ψ 15,4. Θ missed the grim 5 humor of the ambiguous phrase **ישא ראש** (vv. 13, 19). In 2 K. 25,27 the addition of **מבית כלא** leaves no room for misunderstanding. We may render: *Pharaoh will elevate thee; i. e. in this case metaphorically, to office; in the other (v. 19) literally, to the gibbet*.
- (14) **אל תשכחני** Θ $\text{כִּי אִם זָכַרְתִּי וְנֹוֹ' אֱלֹהִים}$ is very puzzling. No exact parallel can be adduced (Mic. 6,8; 10 Job 42,8 *apud* GESEN.¹² are certainly not such). It looks as if **ועתה אל תשכחני** (*cf.* v. 23) had fallen out before these words; as if the sense had been: *And now forget me not; but if thou have remembered me, when it is well with thee, pray do me a kindness &c.* *Cf.* Lam. 3,31.32. It is, however, simpler to restore **אך** for כִּי with WELH. and DRIV. *Tenses*, Add. § 119b. *Cf.* \mathfrak{I} *Tantum memento mei*, 15 *cum bene tibi fuerit, et facias mecum misericordiam*; which at least suits the context; Θ $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}$ $\mu\eta\theta\sigma\theta\eta\tau\iota$ $\mu\omicron\upsilon$ $\kappa\tau\lambda$. For the construction, see 23,13. **חסד**, \mathfrak{S} + **אמת** (24,27). — **מן הבית הזה**, $\mathfrak{S}\mathfrak{S}\mathfrak{O}\mathfrak{I}$ **הסרה** (39,20).
- (19) **ראשך מעליך** Θ ; *cf.* vv. 13,20. **מעליך** is an inept gloss, which spoils the *double entente*; or perhaps it is an accidental anticipation of the following **מעליך**. 20
- 41 (3) **דקות** Θ $\lambda\epsilon\pi\tau\alpha\iota$, *cf.* Is. 29,5; Lev. 13,30. **דקות**, as in vv. 19.20.27, is supported by the alliterative character of the phrase — *ra'oth mar'eh weraggoth basar*, with *r* in every word. So again, v. 4. But in v. 6, where Θ has $\lambda\epsilon\pi\tau\omicron\iota$, as before, **דקות** Θ is confirmed by the alliteration: *daqgoth usēduphōth qadim*, 25 with *d* in each word.
- (8) **חלמו** Θ **חלמו** (see on 37,8), because of the following **אותם**. \mathfrak{S} also plur.; but the plur. of **חלום** is always **חלמות** (v. 12; 37,8.19.20); and the interpretation, v. 25, expressly says *the dream is one*. *Cf.* also v. 15. Else we might read **חלמתיו**, with KAUTZSCH-SOCIN. 30
- אותם**, Θ **אותו**; see last note.
- (9) **את פרעה** Θ **אל פ' אל** (*cf.* v. 17, where **אל** Θ , **את** Θ).
- (10) **אתם**, so Θ (λ dual); *cf.* $\mathfrak{S}\mathfrak{S}$ $\eta\mu\acute{\alpha}\varsigma$. **אתי**.
- במשקרי בית** Θ $\acute{\epsilon}\nu$ $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa\eta$ $\acute{\epsilon}\nu$ $\tau\psi$ $\omicron\acute{\iota}\kappa\omega$, see on 40,3.
- (13) **השיב**, *he, i. e. Joseph restored, scil. in his interpretation*. Otherwise, **פרעה** has 35 fallen out.
- (14) **ויצאנו** Θ καὶ ἐξήγαγεν (var. — $\omicron\upsilon$) = **ויצאנו**; so λ . **וינלח** is transitive (λ + *his hair*). For Hithp. see Lev. 13,33; and *cf.* 38,14. We might also point as Nif'al, a form not found elsewhere. Θ corrects **וינלחהו**. **ויחלהו**. We point as Hif'il; see the same phrase, 35,2; *cf.* also 31,7.41. Hif'il 40 will also be right in 2 Sam. 12,20. Pi'el is not found elsewhere.
- (16) **בלעני אלהים יענה את שלום פרעה** Θ ; *cf.* 14,24 and note. Transferring Athnach to the preceding word **שלום**, we might render: *Without me, God could give an answer of peace for the Pharaoh!* (*cf.* v. 44). So \mathfrak{I} : *Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni*; and λ *Without my knowledge, God will answer Pharaoh* 45 *with peace* (*cf.* \mathfrak{O}). Or pointing **בלעני**, with Θ , we might take it as a question: *Without God can one answer peace for Pharaoh?* So in 40,8 emphasis is laid on God as the true interpreter. *Cf.* \mathfrak{S} : *Thinkest thou that without God one will answer peace to Pharaoh?* Either seems preferable to Θ $\lambda\epsilon\upsilon$ $\tau\omicron\upsilon$ $\theta\epsilon\omicron\sigma\upsilon$ $\omicron\upsilon\kappa$ $\acute{\alpha}\pi\alpha\kappa\rho\iota\theta\eta\sigma\epsilon\tau\alpha\iota$ $\tau\omicron$ $\delta\omicron$ $\sigma\omega\tau\eta\rho\iota\sigma\upsilon$ $\Phi\alpha\rho\alpha\omega$ = **אלהים לא יענה ונו' אל**; pointing **בלעני**, 50 **לא יענה** (*cf.* \mathfrak{O} **יתבה**), and inserting **לא**.
- (17) **לאמר** Θ $\lambda\epsilon\mu\epsilon$. **הנני**, Θ **הנני** Θ **הנני**; *cf.* v. 22; 40,10.16. **ו** fell out in Θ after **ו**.

- 38 (3) ויקרא אש, ותקרא אש, ויקרא אש, as vv. 4. 5. אש ויקרא in all three places.
- (5) והיה בכובי אש. אש corrects בכובה אש. ויהי בכובה אש; but the datum evidently refers to the birth-place of Shelah. So ὁ αὐτὸς δὲ ἦν ἐν Χασβί=כובי אש. The name of the town in אש may have been the same originally as in אש, א and א having been confused; see on 30, 13. According to 1 Chr. 4, 22, כובא (=כובה) was a town of the Bene-Shelah. It was doubtless identical with the מכויב of Mic. 1, 14; Josh. 15, 44. א pointed כויב here (כوزيب). א curiously renders: *quo nato, parere ultra cessavit*; and similarly א. The bringing of such a name into connection with Tamar, who is in turn deceived and deceiver, is significant for the origin of the legend. Moreover, as Tamar acts the harlot, we may perhaps compare the name כובי, 10 Num. 15, 25; [cf. Assyr. *kuzbu* 'luxuriancy, lasciviousness'].
- (9) שחת seems to preserve the original meaning of the root שחת, viz. *to fall*=Assyr. *šahātu*. שחת, השחית, שחת, השחית, *to corrupt, destroy*, are therefore strictly synonyms of הפיל. Possibly, however, the word is here used in its ordinary metaphorical sense of corrupt behavior, and has been substituted for some more direct expression which 15 was offensive to the Masorites. אש אש render it so.
- (11) וקשב אש. Lev. 22, 13 וקשב אש בית אביה אל בית אביה suggests the pointing קשב here, and וקשב, v. 12.
- (12) ועל לנו צאנו אש, so also אש. But the phrase is strange; and v. 13 ועל לנו צאנו אש, compared with 31, 19 ועל את צאנו אש, suggests our correction. על (אש אש) may be 20 dittography (two MSS of אש have עלנו); and ו may be a relic of את. We read עלנו in v. 13 also for the ἀπαξ λέγ. עלנו.
- (14) ונתכם אש seems to require פניה, as in v. 15. It might be pointed as Nif'al (Ezek. 24, 8); as נתכם might also in Deut. 22, 12; but we follow אש ונתכם; cf. אש אש; 24, 65. ת fell out after ת. 25
- והוא לא נתנה לו אש, והוא לא נתנה לו אש.
- (15) פניה, אש + καὶ οὐκ ἐπέγυνε αὐτῆν, so אש.
- (16) אל אש, scribal error for על; cf. v. 21.
- (18) ופתילך אש; see v. 25. אש אש אש sing. in both places.
- (21) במקמה אש, במקמה אש, במקמה אש rightly; cf. v. 22. Enaim was not Tamar's place (cf. 18, 33; 30, 25).
והוא אש, והוא אש, The ה fell out in אש after ה. Cf. 19, 33.
- (24) כמשלש אש, כמשלש אש, כמשלש אש rightly, as חדש is masc. ת fell out before the similar letter ח.
לונונים אש, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου אש, and so אש אש. Cf. v. 25 לואיש אש, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου אש (but see v. 18). 35
- (25) החתמת והפתילים אש, see v. 18. החתמת for the ordinary חתמת is ἀπαξ λέγ. Perhaps it is corrupt, and we should read החתמתם (or החתמת?). A transcriber may have altered sing. to plur. because of האלה אש. החתמים והפתילים אש, ὁ δακτύλιος καὶ ὁ δρ- 40 μίσκος.
- (26) בני אש. We add the usual לאשה (v. 14).
- (28) חום, so אש both here and in v. 30; cf. Jos. 2, 18; אש &c.
אש אש, ἐξελύσεται, and so אש. Either אש אש, or a perfect of future certainty.
- (29) כמשב אש could only mean *like one who draws back*; and an Aramaizing infinitive (cf. Num. 10, 2) is too rare to be lightly assumed. It would be better to 45 restore the ordinary construction כמשב (so DILLM.), as ה and ב are sometimes confused. But we prefer כמשב אש; a construction employed by J in 19, 15. The *scriptio defectiva* כמשב, not being understood, led to false correction by omission of the ה. אש ὡς δὲ ἐποσυνήγαγεν.
מה פרצה עלך פרץ אש. τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός; *why was a fence broken through* 50 *on thine account?* So אש *Quare divisa est propter te maceria?* אש *what a breach has been broken on thy account!* אש אש (so אש אש) אש אש, implying אש אש or אש אש, as though אש אש were feminine. But the angry midwife is rebuking

- 36 (26) **א** **ד** **ר** **ש** **ן**; **ס** **ד** **ד** and 1 Chr. 1,41 **ד** **ר** **ש** **ן** rightly (ten MSS of **א** **ד** **ר** **ש** **ן** **א** **ד** **ר** **ש** **ן**); **א** **ד** **ר** **ש** **ן**; **ס** **ד** **ד**.
- (27) **ו** **ל** **ה**, so **א** **ד** **ר** **ש** **ן**; **א** **ד** **ר** **ש** **ן**. Both here and v. 28 **ו**, which fell out after **ו**, agrees with the context.
- ו** **י** **ע** **ק** **ן**; **ס** and 1 Chr. 1,42; Num. 33,31 **ו** **י** **ע** **ק** **ן**.
- (30) **א** **ל** **א** **ל** **פ** **י** **ה** **ה** **ם**, **ס** **ε** **ν** **τ** **α** **ι** **ς** **η** **γ** **ε** **μ** **ο** **ν** **ι** **α** **ι** **ς** **α** **υ** **τ** **ω** **ν** = **א** **ל** **א** **ל** **פ** **י** **ה** **ה** **ם** (1 Sam. 10, 19); and so **א** **ל** **א** **ל** **פ** **י** **ה** **ה** **ם**.
- (31) **א** **ל** **ב** **נ** **י**, so **א** **ל** **ב** **נ** **י**. The **ל** is suspicious as unusual, and as altering the construction. We should expect **ב**; and we have already met with several instances of **ב** misread **ל** (see 10,20). **א** **ε** **ν** **Ι** **ε** **ρ** **ο** **υ** **σ** **α** **λ** **η** **μ** = **ב** **י** **ר** **ו** **ש** **ל** **ם**; **ס**^B, Syr.-Hex., Ald., Rom., Compl. and three MSS (mtz; cf. LAG. Gen. Gracce, pp. 5-7) **ε** **ν** **Ι** **σ** **ρ** **α** **η** **λ**, which 10 is doubtless right.
- (32) **ב** **ל** **ע** should perhaps be **ב** **ל** **ע** **ם**, as, like the famous prophet of Aram (Num. 23,7), he is surnamed **ב** **ע** **ו** **ר**, and **ם** may have fallen out before the similar letter **ב**. The name may be compared with **ب** **ل** **ع** (*balḡ* or *bilḡ*) and **ب** **ل** **ي** **ع** (*eloquent*); which agrees with the reputation of the Edomites for wisdom and culture (Jer. 49,7; 15 Obad. 8; Bar. 3,22), as well as with what is recorded of the prophet Balaam ben-Beor (Num. 22-24). **ב** **ע** **ו** **ר** is perhaps a variant of **ב** **ע** **ו** **ר**, and **ب** **ل** **ي** **ع** *a camel*; a name like **ח** **מ** **ו** **ר** *ass*, or **ע** **כ** **נ** **ו** **ר** *mouse* (v. 38).
- א** **ד** **נ** **ה** **ב** **ה**, as if *Give Judgment!* should probably be accented *milra'*. **ס** **Δ** **ε** **ν** **ν** **α** **β** **α**; 20 cf. **Δ** **α** **ν** **α** **β** **δ** = **ד** **ה** **ב** **נ** **א** *Dahbānd* in Palmyrene. This confirms the suggestion that this first king was of Aramean origin. Cf. v. 37.
- (34) **א** **ל** **ה** **ש** **ם**, **ס** **Α** **σ** **ο** **μ** = **ש** **מ** **ע** **ל** **ם** = **ה** **ש** **ם** (Ezr. 2, 19; Neh. 7, 22). Perhaps *weanling*, like **נ** **מ** **ל**.
- (35) **ב** **ד** **ד** may be a contraction of **ב** **ן** **ד** **ד** or **ב** **ן** **ה** **ד** **ד** *son of Dad* or *Hadad*; or of **ב** **ל** **ד** **ד** *Bel is Dad* (cf. Eldad, *El is Dad*) Job 2, 11. But **ד** **ד** in these names is perhaps **ד** **ד**; cf. *ד* **ד** **ו** **ר** **י** and Assyri. *Dādīa*.
- (36) With **מ** **ש** **ר** **ק** **ה** cf. **م** **ش** **ر** **ق** **ة** *misriqah*, a sunny place. The forms correspond exactly.
- (38) It is a curious coincidence that Saul is succeeded by Baal-hanan in Edom, as in Israel Saul was succeeded by El-hanan (David).
- (39) **א** **ד** **ה** **ד**, but some MSS, **ד**, and 1 Chr. 1, 50. **ד** **ה** **ד**, which is confirmed by **א** **ד** **ה** **ד**, and **ס**, which fluctuates between **Α** **ρα** **θ**, **Α** **ρα** **δ**, **Α** **δα** **λ**. The name Hadad was dynastic in Edom; cf. v. 35; 1 K. 11, 14 ff.
- א** **פ** **ע** **ו** **ר**, **ס** **Φ** **ο** **γ** **ω** **ρ** **α** = **פ** **ע** **ו** **ר**, which is probably right. Syr. Hex, however, **ف** **ع** **و**.
- א** **ב** **ן** **פ** **י** **ה** **ב**. With the name **מ** **ט** **ר** **ד** *mitrad*, a short spear. 35
- (40) **א** **ל** **ת** **ל** **ר** **ח** **ם**, instead of **א** **ל** **מ** **ק** **ח** **ת** **ם**, suggests the use of another text. **א** **ל** **מ** **ש** **ח** **ת** **ם** is curious, occurring as it does after **ש** **מ** **ח** **ת** **ם**. **ס** **ε** **ν** **τ** **α** **ι** **ς** **χ** **η** **ρ** **α** **ι** **ς** **α** **υ** **τ** **ω** **ν** **κα** **ι** **ε** **ν** **τ** **ο** **ι** **ς** **ε** **ξ** **θ** **ε** **ν** **ε** **ο** **υ** **σ** **ι** **ν** **α** **υ** **τ** **ω** **ν** = **ב** **א** **ר** **י** **צ** **ת** **ם** **ו** **ב** **נ** **ו** **י** **ה** **ם** (10, 20. 31).
- (43) **ע** **ר** **י** **ם**; so 1 Chr. 1, 54. It seems identical with *Arammu*, the name of a king of Edom mentioned by Sennacherib (Taylor Cylinder ii, 54). **ס** **Ζ** **α** **ρ** **φ** **ω** **ει** **ν**, **Ζ** **α** **ρ** **φ** **ω** **ι** **ν**, **Ζ** **α** **ρ** **φ** **ω** **ι**, &c. was identified by EWALD with **צ** **מ** **ו** (v. 11; **ס** **Σ** **ω** **φ** **α** **ρ**). He thus got the attractive total of twelve tribes, instead of eleven, for Edom as for his brother Israel; assuming, of course, that the real equivalent of **ע** **ר** **י** **ם** had fallen out of **ס**. See NESTLE, *Marg.*, p. 12. **س** **ر** **م** **ي** **م**. [For the name *Árammu*, see BALL, *The true name of the God of Israel in the Babyl. and Orient. Record*, Feb. '89, vol. 45 iii, p. 55; SAYCE, *Records of the Past*, New Series, vol. vi, London, 1892, p. 88, n. 9. Most Assyriologists read the name *Malik-rammu*. The reading of both *Á* and *Málik* is uncertain. — P. H.].
- ע** **ש** **ו**; **א** **ר** **ו** **ם**; but see v. 40, and the closing gloss here.
- א** **ל** **מ** **ש** **ח** **ת** **ם**, **א** **ל** **מ** **ש** **ח** **ת** **ם**.
- א** **ל** **מ** **ש** **ח** **ת** **ם** **א** **ר** **ו** **ם**; and so **ס**. This form of the explanatory addition (gloss?), however, can hardly be original; cf. vv. 8.9. 19.

- 35 (28) אשר חי , from ח . א . See 25,7.
 (29) S alone has the addition, which, however, looks original, and seems almost necessary after ויקברו , besides being in the manner of P. But S^{BM} .
- 36 (1) עשו should be repeated before הוא ארום ; cf. vv. 8.19; so S only. 5
 (2) בן זבעון , so S here and in v. 14; cf. vv. 24.25. א בת צ' א in both places. See 2 Chr. 11, 18 for an instance of the opposite error.
 החוי א , scribal error for החרי (v. 20).
 (3) א בשמת א (see 26,34), א פחלה (28,9); and so throughout (vv. 4.10.13.17). In 28,9, P has already named Mahalath bath-Ishmael, the sister of Nebajoth, as Esau's 10 third wife. If, therefore, Basemath be the original reading here, we can only attribute it either to a *lapsus memoriae* on the part of P, or to another hand, viz. R.
 (5) עיש צו א ; so $\text{Q}^{\text{r}}\text{e}$ and v. 18. K^{thb} יעיש . Cf. v. 14. (يعوث , the Lion-god; W. R. SMITH, *Rel. Sem.* pp. 37.43). 15
 (6) א וילך אל ארץ א is obviously incomplete. S $\text{שעיר} + \text{S}$, in harmony with the context. But א כנען א suggests א בארץ , which was misread א כנען ; and then כנען was naturally substituted for שעיר .
 (10) א , so 3 MSS, א א ; א ו . 20
 א ורעואל , so א א ; א ו (after preceding ו).
 (11) א ונעתם א . The preceding names are without the conjunction, which in this case may be due to repetition of the ו of צמו א . א ו . But א א read ו with every name after the first.
 (15) א $\text{אלוף קרח אלוף נעתם}$; and then (v. 16) $\text{אלוף קרח אלוף נעתם}$. See vv. 11.12, where נעתם follows צמו , and קרח does not appear at all among the Bene-Eliphaz. אלוף קרח , 25 in fact, belongs to v. 18, and is rightly omitted here by א . The transposition of נעתם is warranted by the otherwise undeviating order of the names.
 (19) א הוא ארום is evidently wrong; cf. v. 8. א עשו rightly prefix א .
 (20) א ישבי א sing., in agreement with החרי , seems preferable.
 (21) א דישון א Pεισων , so again vv. 28.30. א $\text{דלישן} (!)$. S *Daishan*. The name is probably corrupt, but must remain indeterminate. 30
 (23) א ושמו א , so א א rightly; א שמו .
 (24) א ואיה א , 4 MSS, and 1 Chr. 1, 40 *איה*.
 א הימם א הימם αἰμίμ the Emim (Deut. 2, 10; Gen. 14, 5); so א נבגיא , which is, on the face of it, unlikely; nor does א البغال 35 *the mules* seem at all more probable. Possibly הימם is only an accidental repetition of הימם *Hemam*, which occurs just before (v. 22); in which case it seems hopeless to speculate what it was that Anah found in the wilderness. S , however, read or corrected הימם *the water*; a plausible emendation, for water is just what a herdsman would desire to find in a wilderness. Moreover, ענה may be related to عنه 40 *to put forth herbage* [عنت الارض بالنبات]; cf. the phrase اعنى الرجل *the man found or lighted on land that had produced عشب*, and of which the pasturage had become abundant (see LANE). The rendering *hot springs*, S *aquae calidae*, is based by St. Jerome on the Punic dialect: *nonnulli putant aquas calidas juxta Punicae linguae viciniam, quae Hebraeae contermina est, hoc vocabulo significari.* 45 Cf. Hieron. *Quaest. Hebr. in libro Geneseos*, ed. LAGARDE (Lips. 1868) p. 57. Unfortunately the Punic term compared is unknown. Syro-Hexapl. חך מחמל חך מחמל ; see FIELD. [Cf. *Addenda* on p. 118].
 (25) א בני ענה רשן . Possibly some names have fallen out. Yet the writer may have written בני ענה mechanically, having written it so many times already; or he may 50 have intended to include Oholibamah (so א א), whom he afterwards specifies as a daughter; or he may even have remembered that Dishon was really a tribal name. א בת ענה א *plene*.

- 32 (25) כהאבקי עמו. The play on the name $\text{קב}(\text{ה})$ is naturally repeated, to secure due attention.
- (29) ישראל is explained by $\text{אל} + \text{שרה} + \text{איש}(!)$; cf. note on 30, 18.
- (30) לִי . It is the usual complement to הַיְדוּדָה . לִי .
- (31) פניאל. some MSS and מִצְרַיִם ; v. 32; Jud. 8, 8; 1 K. 12, 25. פניאל .
- (33) הנשה, δ ἐνδρακῆσεν which became numb. ש thus renders ותקע, v. 25. Here, ש evidently read השנה and pointed השנה; cf. ש לִי = ותקע, v. 25. 5
- 33 (2) שתי ש ; cf. 31, 33 ש .
- (4) ראשנה ש , ראשנה. Cf. 13, 4; 38, 28; note on 32, 22. 10
- (8) וַיַּחְבְּקוּהוּ and וַיַּחְבְּקוּהוּ ; yet cf. Luke 15, 20. The superlinear dots seem to indicate a doubt, because the word interrupts the usual sequence *fell on his neck, and wept* (45, 14; 46, 29). וַיַּחְבְּקוּהוּ can hardly be right, as it is preceded and followed by sing. verbs. The ו — is perhaps due to that of וַיִּשָּׂא ; or it may be a corruption of ה . Clearly 15 vv. 4, 5 are concerned only with the unexpected behavior of Esau.
- (11) הַבָּאָה ; but הַבָּאָה (= ש הַבָּאָה), and so ש .
- (13) עָלוּת עָלָיו . The second word, though attested by ש (עָלָיו), looks like ditto-graphy; 48, 7 is not really parallel. וַיִּדְרֹשׁוּם and *should men overdrive them*. וַיִּדְרֹשׁוּם is a needless substitution. וַיִּדְרֹשׁוּם , so ש τὰ κτήνη , which includes the large as well as the small cattle. וַיִּדְרֹשׁוּם indicating the latter only.
- (16) $\text{וַיִּלְךְ לְדַרְכּוֹ}$, which we supply; see 32, 2. 25
- (17) ש , so ש ; ש .
- (18) שְׁלָם ; ש εἰς Σαλῆμ , and so ש . But the context indicates that Shechem was the city which Jacob had arrived at (cf. also c. 34); hence שְׁלָם safe, sound (so ל , Rashi, and most moderns). The construction $\text{וַיִּבֵּן יַעֲקֹב שְׁלָם}$, however, is unusual and suspicious; and it is easy to suppose that ב has fallen out after the ב of עָקֵב . This gives us שְׁלָם , the phrase of 28, 21; cf. שְׁלָם . Even this is not altogether satisfactory, for the phrase עֵיר שְׁכֵם instead of שְׁכֵם is unusual; and WELLM. may be right in correcting שְׁכֵם for שְׁלָם ; cf. 34, 16 שְׁכֵם for שְׁלָם . (The phrase עֵיר שְׁכֵם is like עֵיר נַחֲוֵר , 24, 10; that is to say, Shechem is a personal name). Moreover, we should rather expect בְּשְׁלָם in connection with Jacob's arrival at Bethel again than here (cf. 28, 21 with 35, 6); and yet more in connection with his return to Isaac, 35, 27. GEIGER regarded עֵיר שְׁלָם as an interpolation due to Jewish jealousy of the Samaritans (*Urschrift*, p. 75). He also questioned בני, v. 19. 35
- (19) The name of the בְּנֵי חַמֹּר may be the real origin of *Bit Humria*, the Assyrian name of the kingdom of Samaria; and *Jehu abal I umri* may conceivably mean *Jehu the Hamorite*?, rather than *Son of Omri*, as is usually assumed. (The quality of the ח is not decisive against this suggestion in the case of a proper name like חַמֹּר ; cf. חַמֹּר , from חַמֵּן , חַמֵּן , Assy. *Hamanu*; חַמַּת , Assy. *Hamatti* as well as *Amatti*). 45
- וַיִּשְׁמָה here as well as Job 42, 11; Josh. 24, 32. If the word be connected with قسط (*gist*) justice, a balance, it must be pointed with ש not ש ; cf. שְׁמָה truth.
- (20) $\text{וַיִּצַב שָׁם מִזְבֵּחַ}$. We emend with WELLM. Cf. 35, 14, 20; 8, 20; 12, 7, 8; 35, 7.
- 34 (2) החרי, δ Χορραῖος = החרי; cf. 36, 2. 50
- $\text{וַיִּשְׁכַּב אֶתָּה וַיַּעֲנֶה}$; the terms are reversed 2 Sam. 13, 14. ש μετ' αὐτῆς = ש , which is probably right in every case; the alternative construction being עַם שְׁכַב , e. g. 39, 7. [Cf. BUDDÉ on 2 Sam. 13, 14].

- 31 v. 29, implies that he is accompanied by numerous clansmen. No אחים accompany Jacob, v. 17 f.; and perhaps even אחינו, v. 32, and אחי ואחייך, v. 37, are Laban's companions with whom Jacob might claim kindred. Cf., however, 35, 2. 6.
- וּיִלְקְמוּ, so \mathfrak{S} ; וּיִקְחוּ \mathfrak{A} . 5
- וּיִאֲכְלוּ \mathfrak{S} ; וּיִשְׁתּוּ \mathfrak{S} ; but λ + לחם (v. 54).
 \mathfrak{S} adds at the end of the verse (\mathfrak{A} 48^a): וַיֹּאמֶר לוֹ לִבְנֵי הַנֶּגֶל הַזֶּה עַד בֵּינֵי וּבֵינֶךָ הַיּוֹם.
- (47) This verse does not well agree with 48^b. See also v. 49.
- (48^a) וַיֹּאמֶר לִבְנֵי לֵיעָקֵב הִנֵּה הַנֶּגֶל הַזֶּה וְהַמִּצְבָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר יִהְיֶימָתִי בֵּינִי עַד הַנֶּגֶל הַזֶּה וְעַד הַזֹּאת הַמִּצְבָּה הַזֹּאת. See vv. 51. 52^a. 10
- (49) *And the maṣṣebah which he had raised he called ha-Mizpah; for he said &c.* \mathfrak{A} וְהַמִּצְבָּה אֲשֶׁר אָמַר \mathfrak{A} . וְהַמִּצְבָּה וְנֹר' \mathfrak{A} . We expect the *maṣṣebah* to be mentioned after the cairn, and its name to be specified and justified in like manner. EWALD restored וְהַמִּצְבָּה הַמִּצְבָּה; but it seems probable that more words have fallen out between the two similar ones. 15
- \mathfrak{A} יהוה \mathfrak{S} ὁ θεός = אלהים, as in v. 50, which is more natural in Laban's mouth.
- (51) \mathfrak{A} יריתי \mathfrak{S} ἔστησα, see v. 45.
- (53) \mathfrak{A} ישמעו, but \mathfrak{A} \mathfrak{S} \mathfrak{A} sing.; assuming that Nahor's god was the same as Abraham's.
- \mathfrak{A} אלהי אביהם \mathfrak{A} , some MSS and \mathfrak{S} . It is a transparent gloss, suggesting 20 perhaps that the god of Abraham and of Nahor was the god of the two parties, Jacob and Laban; or else of Terah, their common ancestor. Cf. Josh. 24, 2. Had Laban spoken the words, it would not have been *after* the closing term בינינו (v. 37; Ex. 18, 16; Is. 5, 3). \mathfrak{S} corrects אבותינו.
- (54) Jacob's invited *brethren* are Laban and his company. 25
- לֹאֲכַל לֶחֶם וּיִאֲכְלוּ לֶחֶם. לאכל לחם ויאכלו לחם is probably evidence of another form of the text, if not rather a wanton alteration.
- 32 (2) \mathfrak{S} + καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς ἶδεν παρεμβολῆν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν = וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ פְּלִאֲמֵי אֱלֹהִים; perhaps a variant of וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְאֵם מַחֲנֵה אֱלֹהִים חֲנִיּוֹם. 30
- (6) וַיִּזְמַן, so some MSS and \mathfrak{A} \mathfrak{S} \mathfrak{A} rightly. \mathfrak{A} \mathfrak{A} .
- (8) וַיִּזְמַן; so \mathfrak{S} & Syr.-Hex., but \mathfrak{A} \mathfrak{S} \mathfrak{A} . (A gloss; otherwise וַיִּזְמַן). Cf. 30, 43; 31, 17.
- (9) וַיִּזְמַן, scribal error for וַיִּזְמַן (so \mathfrak{A}).
 וַיִּזְמַן \mathfrak{S} , הנשאר \mathfrak{A} . 35
- (14) הִבָּא בִירוֹ. Not the same as אֲשֶׁר בִּירוֹ (cf. 35, 4); but *that which had come with him*, viz. his livestock; cf. I Sam. 14, 34; I K. 10, 29. \mathfrak{S} ὅν ἐφερεν. \mathfrak{A} \mathfrak{S} \mathfrak{A} what he had brought with him, as if pointing with him.
- (16) וַיִּזְמַן; a scribal error, as in 31, 9.
- (19) מִנְחָה הִיא שְׁלֹחָה. \mathfrak{S} δῶρα ἀπέσταλκεν shows that this was written שְׁלֹחָה הִיא שְׁלֹחָה which \mathfrak{S} read thus: מ' הִיא שְׁלֹחָה. 40
- (21) וַיִּזְמַן \mathfrak{S} ; \mathfrak{A} \mathfrak{S} \mathfrak{A} . The word fell out between וַיִּזְמַן אַחֲרַי.
- אֲמַר = \mathfrak{S} \mathfrak{A} ; cf. Prov. 16, 14. \mathfrak{A} פָּנָיו, which is without a parallel.
- (22) וַיִּזְמַן. The statement שֶׁם בְּלִילָה לֵן וְהוּא לֵן בְּלִילָה וְנֹר' takes us back to v. 14^a. In 2-22, centres 45 upon that ancient sanctuary, the name of which — *Two Camps* — is alluded to again and again. Thus we have *God's Camp*, v. 3, and Esau's 400 men imply another camp or host. Then, v. 8, Jacob divides his own following into *two camps*, which he mentions as evidence of his prosperity in his prayer, v. 11; and lastly, we have here *במחנה*, or rather perhaps *במחנות* (Final \mathfrak{S} and \mathfrak{H} are some- 40 times confused).
- (23) וַיִּזְמַן. But \mathfrak{A} rightly והוא; cf. vv. 14, 22; 19, 33. — יִבֶּק \mathfrak{S} , יִבֶּק \mathfrak{A} ; cf. הִירָרָן.
- (24) כָּל אֲשֶׁר, \mathfrak{A} \mathfrak{S} \mathfrak{A} rightly. \mathfrak{A} \mathfrak{A} .

- 31 (27) **⚙** inserts **למה נחבאת לברך** after **עשית**, v. 26, and omits **אתי ותגנב אתי**, beginning: **καὶ εἰ ἀνήγγειλάς μοι, ἐξαπέστειλά ἄν σε=וגר הנרת וגו' (cf. 23, 5)**. But **⚙** is preferable. The repetition **את לברי ותגנב אתי** — **ותגנב אתי** is quite in the style of a complainant, harping on his grievance.
- (29) **עמך**, so **⚙⚙**. **⚙** **עמכם** perhaps arose out of **עמכה script. plen.** 5
- אביך**, so **⚙⚙**, as in v. 30. **⚙** **אביכם**; an alteration to suit **עמכם**.
- (30) **ולמה**, **⚙⚙** rightly. **⚙** **ו**, destroying the connection: *However, thou hast actually departed, because thou wert homesick; but why &c.?*
- (31) **⚙** **מעמי**; **⚙** + **καὶ πάντα τὰ ἐμὰ**.³² **Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ιακωβ**, which looks original.
- (32) **לך מה**, so **⚙⚙**; **⚙** **לך מה**. 10
- (33) **ויהמש** **⚙⚙** **ויהמש**; fourteen MSS with **⚙**; **⚙**; **⚙**; cf. v. 35; 44, 12. **⚙** places **ובאהל שתי האמהות** after **ובאהל לאה**, which disagrees with the following **מאהל לאה** (not **מאהלן לאה**). Laban would suspect Jacob most, his own daughters least. He therefore enters Jacob's tent first, then that of the two subwives, and lastly those of his daughters. 15
- ⚙⚙** **השמחות**, for **האמהות**, would indicate another source for the phrase in which it occurs.
- (36) **ומה**, some MSS, **⚙⚙⚙⚙**. But **⚙** **ו** (owing to preceding **י**).
- (37) **⚙** **כי מששת את כל כלי**; but **⚙⚙** **וכי**, which is preferable, as the clause really belongs to the last verse. 20
- (40) **⚙** **הייתי ביום**. We transfer **הייתי** to the next verse; though the anacoluthon is perhaps not indefensible here; cf. v. 43.
- (41) The repetition with which this verse opens (cf. v. 38) suggests another source. Possibly vv. 38 (רחליך וגו') to 40 are cited from a poem. **בצאנך** for *thy flocks*, like the preceding **בשתי בנותיך** for *thy two daughters*. It is 25 not carping criticism to point out that this hardly agrees with the previous narrative (30, 31 ff.). **⚙** felt the difficulty; for after rendering the latter phrase **ἀντὶ τῶν δούτσυατέρων σου**, it renders this **ἐν τοῖς προβάτοις σου**, *among thy sheep*. See also on v. 7.
- (42) **⚙⚙⚙⚙** **ויוכחך**; but cf. 1 Chr. 12, 17. 30
- (44) The words **והיה לעד** cannot refer to **ברית**; but to some material object which is to be the sign and memorial of the compact. Moreover, the accounting for the name of the borderland of **נלעך** being a principal motive of vv. 44-52, and **נל** appearing as the complement of **עד** in vv. 47-48-52, it is natural to suppose, with OLSHAUSEN, that **נל ונעשה** has fallen out of **⚙**. The proposal is carried out, v. 46. 35
- Otherwise, we might suppose the missing words to be **ונבנה מזבח**; cf. Is. 19, 19, 20; v. 54.
- In Is. *l. c.* a **מזבח** is associated with a **מצבה**, and the two together are to serve as a sign and a witness (**והיה לאות ולעד**).
- Possibly the original text of our story here contained the words: **ונבנה מזבח ונצבה** 40 **and let us build an altar, and set up a maḥzebah; and let it serve as a witness &c.** (cf. 33, 20). Thereupon, the speaker suits the action to the word, and erects a **maḥzebah**. Later theological prejudice would account for the omission supposed. The *covenant* must have been *made with sacrifice* (cf. v. 54); and the eating mentioned v. 46 will also have been a sacrificial meal. 45
- ⚙** adds at the end of v. 44: **איש עמנו ראה אלהים עד בני ובינך** (cf. v. 50). This might have been omitted owing to homœoteleuton; and it agrees with v. 45, where Jacob sets up a **maḥzebah**, as at Bethel, 28, 18. But **יעקב**, v. 45, appears to be an incorrect gloss; see vv. 49-51, the latter of which is 48^a in **⚙**. The term **ויריף**, instead of **ויעב**, may be intentionally used as a play on **הארמי** 50 (v. 20); cf. v. 51.
- (46) **⚙** **ויאמר יעקב**. The following **לאחיו** suggests that it was Laban rather than Jacob. Laban's *brethren* are specially mentioned, v. 23; and his boast of superior strength,

- 30 (42) The sense of **הקטנים** (Lam. 2, 19) and **הקשרים** must evidently depend on that of **המקשרות**, v. 41, and **בהקטיף** in this verse. **ἄσημα** unmarked and **ἐπίσημα** marked; in disagreement with its version of the latter terms, and probably a mere guess. (**ἄ** perhaps read **ὀ** **ובהקטיף** and **ובהקטיף**; cf. Is. 66, 7. At all events, it renders **ἡνίκα ἔαρ ἔτερον**, after explaining **המקשרות** by **ἐν γαστροὶ λαμβάνοντα**.) **ΑΣΣΣ** understand the distinction to be that of spring and autumn lambs and kids; the former being the more robust (*lit.* well-knit), and therefore preferred by Jacob for breeding purposes. (**ἄ** **מכיריא** — **לקישיא**; and similarly **ס**).
- 31 (2) **אינו**, by a construction **κατὰ σύνεσιν**, but **אין**, which may be right, as **מ** might be confused with **נ**. So again in v. 5.
עמי, **ἄ** **πρός αὐτόν** = **עליו** or **אליו**. *Per contra*, in v. 5 **אלי**, **ἄ** **μετ' ἐμοῦ** = **עמי**, and so **ἄ**.
- (3) **אבותך**, **ἄ** **τοῦ πατρός σου**, cf. 48, 21. Plur. of **אב** with **ארץ** does not occur elsewhere in the Pentateuch; cf. also 12, 1.
ולמולדתך, so **א**; **א** **ולמולדתך**.
- (7) **ויהלף**, so **א**. **והחלף**; but cf. v. 41 **והחלף**. It is simplest to suppose a confusion of **י** with **ה** in the old writing (**י**, **ה**); cf. on 15, 6.
אלהים, **א** **יהוה**, and so again vv. 9, 16^a.
- (9) **אבינן**, so **א** and vv. 5, 6, 7. **אבינן**, a mere slip of the pen. Similarly **א** has **לבניהם**, v. 43, and **בנימים** for **בנימין**, 35, 18 *et al.* Cf. also 36, 28 **ארן**, **ἄ** **Αραμ**, *Aram*, and many similar instances. The confusion was perhaps due to indistinct pronunciation.
- (12) [Both SIEGFRIED-STADE, p. 552^a below, and GESENIUS-BUHL¹², p. 607^a, point **עשה** instead of **עשה**.]
- (13) **האל ביתאל** is not Hebrew for *the god of Bethel* (35, 7). The natural supposition that something has fallen out is confirmed by **ἄ**, which usually agrees so closely with **א**, but here gives **אל** **בבית אל** **עלך** **דמתגלית** **אלהא** = **ביתאל**. This is probably the true text of **א** (cf. 35, 1). **ἄ** **ὁ θεός ὁ δόξεις σοι ἐν τῷ τόπῳ**, with **במקום** instead of **ביתאל** (cf. 28, 11, 17 ff.), may represent an older state of the Heb. text.
לי, **א** **משחת**, so **ἄ**; **א** **לי**.
ואשר, so **א** **ἄ**; **א** **ו**.
ועתה, so **א** **ἄ**; **א** **ו**.
- (15) **בנכריות**, **ἄ** **ψ** 44, 22. **א** omits **כ**, owing to the following **כ**.
- (16) **א** confirms the negative answer implied by the question of v. 14. Cf. vv. 26, 31. For **אלהים** in the second half of the verse, **א** **יהוה**; perhaps therefore 16^b belongs to J.
- (18) **מקנה קנינו אשר רכש**, **א** **ἄ**, owing to homœoteuton with previous clause. For **מקנה קנינו**, which is not found elsewhere, we restore **מקנהו וקנינו** (so **ἄ**); cf. 34, 23; 40, 36, 6.
- (20) In v. 19 Rachel steals Laban's *teraphim*. Here, Jacob steals a march (ויגנב) on Laban. Perhaps the former motive of Laban's pursuit of Jacob belongs to E, and the latter to J (cf. v. 27). — With *Laban ha-Arammi*, cf. the classical *Leucosyri*, or White Syrians (NESTLE).
- על בלי**, **א** **על בלי**.
- (21) **אל**, **א** **אל**; but **ἄ** **ἄ** have **ל**. Cf. Num. 24, 1; 2 K. 12, 18; Luke 9, 51.
- (24) **משוב ער רע**, **ἄ** simply **πονηρός**, giving the sense. So again, v. 29.
- (25) **בקהר**, but a defining proper name has evidently fallen out after this word; cf. the following contrasted **המצפה**. We therefore supply **המצפה**, which is otherwise strangely isolated in v. 49. Israel and the Ammonites occupy the same relative positions, Jud. 10, 17. Cf. also **רמת המצפה**, Josh. 13, 26. LAGARDE anticipated this conjecture, as also **אהלו** for **אהיו** (*Agathangelus*, 157).

- 30 ω suggests כל for על (*when all my hire comes before thee*); and λ corrects ω אבוא (*when I come about my hire before thee*); while \mathfrak{J} *quando placiti tempus advenit coram te* corrects על for על.
- (35) הנקדים, so G τοὺς πάντους (v. 33); cf. τὰς πάντας=הנקדות which follows immediately. So also \mathfrak{S} ; cf. v. 32. 5
- ω striped, brindled (31, 10).
- (36) ω בין between himself, i. e. his own encampment, which would include his sons (v. 35). ω ביןם, referring to the latter.
- ω ויאמר מלאך אלהים אל יעקב בחלום ויאמר יעקב ויאמר הנני ויאמר שו נא עיניך וראה את כל העתודים העלים על הצאן עקרים ונקרים וכרדים כי ראיתי את כל אשר לבן עשה לך אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה ואשר נדרת לי שם נדר ועתה קום צא מן הארץ הוואת ושוב אל ויאמר עמך; an interesting attempt to bring the narrative into harmony with 31,7-13; see especially vv. 11-13 of that chapter.
- (37) ω לחשה so as to lay bare the white on the rods. ω לחשה is generally explained as an Aramaizing *infin. abs.*; but the form is unique in JE (למקרא, למסע, Num. 10, 2, 15 belong to P). G περιστέωω suggests לחשה repeatedly laying bare. \mathfrak{S} also part. הלכן, G τὸ ἀσπρόν = הלה; so that the sense becomes *stripping off the green*. G then continues: ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ ταῖς ῥάβδους τὸ λευκὸν ὃ ἐλείπισεν ποιὰλον = הרא על המקלות הלבן אשר פצל נקר.
- (38) ω ויהמנה, instead of ותחמנה, may be an archaism or an Aramaism, but is just as 20 likely to be a mere textual corruption; especially as תבאן and ותלרן precede and follow. י and ת are sometimes interchanged, e. g. 38, 29.
- (39) ω ויהמנה וגו' ω , as in the last verse. ויהמנה הצאן may be a marginal substitute for the strange ויהמנה of v. 38, inserted in the wrong place; and המקלות ω also looks like a needless interpolation, unless it belongs to v. 38: 25 *and the flock conceived — when they came to drink — at the rods* (24, 11; but G has ב for אל, as in v. 41). ויהמנה הצאן would hardly be followed directly by ותלרן in the same narrative. — נקרים, \mathfrak{S} .
- (40) When his device had proved successful, Jacob separated the young (*הכשבים* includes the kids); putting the unusually colored ones, which by the agreement 30 were his own perquisite, in droves by themselves, as soon as they were old enough to be parted from their dams. ω ויהת פני הצאן אל עקר וכל חום בצאן לבן ω . But the equipollence of phrases demands כל עקר (so G , HOUBIGANT), in connection with חום; and the former expression, of course, meaning the abnormally colored kids, the latter the lambs. G ἐναντίον = לפני, instead of פני; so also \mathfrak{S} . ω could 35 only mean: *he put the face of the flock &c.* ω conjecture איל ram for אל. But even if איל might stand for תיש (v. 35) or עתור (31, 10), we should have to read איל again for כל in the next clause. Instead of לבן בצאן, due perhaps to the following לבן צאן, G has preserved ἐν τοῖς ἀμφοῖς = בכשבים.
- The meaning of the text as restored is: *putting before the main flock every striped and every black one among the young*. One object of putting his own cattle in front was doubtless to give them the first feed of the pastures. The next clause adds by way of further explanation: *he set them in droves by themselves* (32, 17), and *put them not along with Laban's flock*. לו because of the sing. כל עקר and חום. Otherwise we might render as G : *he set for himself droves by 45 himself &c.* Cf. also 43, 32.
- Verses 41.42 do not describe a second trick; they simply add a qualification of the one already described: *And whenever the sturdy cattle were in heat, Jacob would set the rods before the eyes of the flock in the water-troughs, that they might couple at the rods; but when the flock happened to be feeble, he would refrain; so the feebler young would fall to Laban's share, and the sturdier to Jacob's.*
- (41) ω בכל יום ω . בכל יום ω has fallen out; cf. 31, 10. G ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσω. G בכל ערן &c. \mathfrak{S} Urmia every year &c., but \mathfrak{S}^{BM} בכל שנה = G .

30

been wonderfully great (vv. 29.30). In future he would like to have a share in this increase, so largely due to his own good shepherding; but what share? Only the abnormally colored births. All lambs wholly white, all kids uniformly dark-brown or black — the normal colors — are to belong to Laban; only black lambs and particolored kids are to be Jacob's perquisite (vv. 32.33). Abnormal coloring would, of course, be the exception; but crafty Jacob is careful to seem to reduce his own chances still further by the proposal that Laban shall at once remove all the abnormally colored animals that happen to be in the flocks already, so as to prevent their breeding with the others (v. 32). Covetous Laban eagerly closes with a plan so obviously disadvantageous to Jacob; and forthwith takes the preliminary step of removing these animals, which he puts under the charge of his own sons, who were not likely to be favorable to Jacob (cf. 31, 1), and then moves his camp to a considerable distance from Jacob and the flocks left in his care; so that Jacob is quite precluded from the ordinary means of increasing the number of unusually colored animals (vv. 34-36). The purport of the whole story is to show how Jacob's superior cunning and resourcefulness made the best of a hard bargain; and the remaining verses (37-42) relate the extraordinary means by which he contrived to make his employer's uniformly colored flocks produce an unusual proportion of black lambs and particolored kids. It is perhaps significant for the origin of this popular tale that the *white* sheep — *šōn laban* — belong to *Laban* (The White); while *Jacob* (as if, The Streaked) is to have the striped and spotted cattle; cf. the Arabic uses of the root עקב in عقاب ('*uqāb*) striped or variegated garments (= ابراد *abrād*); عقبة ('*aqbe*) variegated or figured cloth; افتاب *successive streaks*; and Heb. עקבות *footprints, traces*.

- (32) עבר (cf. \mathfrak{J} *gyra* = סחר), the imperative, suits the context better than אעבר, אעברה, which may be due to the preceding verbs אשטר... ארעה. Laban would hardly trust Jacob to remove the animals; cf. v. 35 ויטר and he (Laban) removed; and v. 31 אם תעשה if thou (Laban) will do &c. והטר, so Θ καὶ ἀποχωρήσας. \mathfrak{H} הטר, which might be *infin. abs.* But the imperative is more natural (so \mathfrak{J} *et separa*), as ויטר follows, v. 35. כל שֶׁה נָקַד וּמְלוּא בְּעוּיִם וְכָל שֶׁה חוּם בְּכִשְׁבִּים וְכָל שֶׁה נָקַד וּמְלוּא בְּעוּיִם וְכָל שֶׁה נָקַד וּמְלוּא בְּעוּיִם וְכָל שֶׁה חוּם בְּכִשְׁבִּים וְכָל שֶׁה נָקַד וּמְלוּא בְּעוּיִם cannot be right, as נקד ומלוא describes only the abnormally colored goats, and cannot be made to include the sheep, which are described by the term חום (vv. 33.35). It does not therefore help us much to remove Athnach to the first ומלוא, as DILLM. proposes. There is no reason for repeating the characteristic of the goats; and נקד ומלוא is the regular order of the terms (vv. 33.35.39).

והיה שכרי, strictly understood, would refer to the animals which Jacob proposes that Laban should separate from the rest of the flock; but the whole context must determine the meaning, which is: *and such shall in future be my hire*. Conversation is not always rigidly logical and precisely grammatical; nor is the verbal accuracy of a modern historian to be expected of the old Hebrew popular raconteur.

- (33) צדקתי either *my sense of right, my conscience*; or objectively, *my right, what is due to me* on the basis of our agreement; cf. Is. 54, 17. In שוכרי follows למניך, awkwardly enough for the obvious sense of the verse. We transpose it to follow צדקתי, and restore אל for על, thus getting the statement: *And my (stipulated) right shall answer (witness) against me before thee* (cf. 1 Sam. 12, 3; where לטני=נגר here) *hereafter, when thou comest to my hire*; viz. to inspect it, and see that I have not defrauded thee. The second member of the verse proves that there is a reference here to such a visit on the part of Laban.

- 30 *dwelling*, to which there is an evident allusion: *At last my husband will dwell with me*. Cf. also אִזְבַּל and Phœn. בעלאזבל. The double assonance is hardly decisive for two sources; cf. 29,32; 30,13. ⚡ αἰρησι=יִבְרַנִּי (Mal. 3,17).
- (21) *Dinah* is not explained; perhaps because the meaning — *judgment, vindication* — was considered self-evident (cf. c. 34). But the same might be said of *Dan*, 5 which is explained. This looks as if the extract were not complete. ⚡ + καὶ ἐστὴ τοῦ τὰκταιν, i. e. וְעַמְדַּת מְלֵרָה (29,35).
- (22) *Joseph* is here connected with אֶסַף *asaph*, to take away; but in v. 24 with יַסַּף, to add (35,18). The different Divine names point to E and J respectively. *Joseph* is hardly an adaptation of the Assyrian *āšipu*, diviner (SAYCE); the sibilants do 10 not correspond. The Ephraimite מ=ש (Jud. 12,6) does not get rid of the fact that *āšipu* appears in Hebrew as אֶשְׁפָּה, whereas יוֹסֵף is never יוֹשֵׁף. [It might be well to add, however, that the first stem-consonant of אֶשְׁפָּה to *enchant* is not א, but ש; cf. DELITZSCH, *Handwörterbuch*, 247. As to the sibilants, see *Johns Hopkins University Circulars*, August '87, p. 118; cf. ZA ii, 278, n. 1]. If the name 15 were of Egyptian origin, and related to *Osar-siph*, we might, perhaps, compare ⚡ ⚡ *sef*, babe; cf. Ra-mes. But the old Canaanite town *Iseph-el* (Karnak lists of Tutmes III.) may be יוֹסֵף-אֵל; which would prove that the name was indigenous to Palestine. (Cf. יוֹסֵפִיָּה, *Josiphiah*; i. e. Joseph-Jah); and Mr. PINCHES has lately found the personal names *Yasuf-ili* and *Yaqub-ili* (i. e. Joseph-el and 20 Jacob-el) in Babylonian contracts of the period of Hammurabi, about 2500 B. C.
- (24) יהוה, ⚡ אֱלֹהִים ⚡, both here and in v. 27; deliberate alterations (in the latter case, to agree better with 31,19,30).
- (25) וְלֹאֲרִצִּי ⚡; וְאֵל אֲרִצִּי, so ⚡; ⚡.
- (26) אֲתָךְ, i. e. probably אֲתָךְ; cf. 29,27,30, where עָבַר is construed with עָם. 25
- (27) אִם נָא מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחְשָׁתִי ⚡; but it would be hard to parallel the supposed aposiopesis in these narratives. Something has fallen out; כִּי שָׁבָה עִמָּי כִּי *stay with me, for I have taken the omens &c.* (29,19); cf. א who supplies אִם *stay!* or אֵל כִּי *do not go, for &c.* (v. 26). There is no proof that נִחְשָׁתִי = *ahnenn, vernuthen, vernehmen* (GES.-BUHL¹²); cf. 44,5,15. ⚡ נִסְתִּי ⚡, ⚡; as if the Heb. 30 were נִסְתִּי = נִשְׁתִּי!
- בְּעֹלְךָ לִרְגֹלְךָ ⚡ εἰς τὸ εἰσελθῆν ἡσ ἡσ ἡσ may indicate לִרְגֹלְךָ (v. 30); or else the Aramaism בְּעֹלְךָ *at thy entering*.
- (28) וַיֹּאמֶר ⚡ ⚡.
- (29) עֲבַרְתִּי, so ⚡; ⚡. Cf. v. 26. 35
- (30) The meaning of לִרְגֹלִי is determined by that of its antithesis לְפָנַי. As the latter = *before my coming*, it must mean *after my coming, in my wake*. See Is. 41,2, CHEYNE. We point לִרְגֹלִי, after the analogy of בְּרִגְלוֹ בְּחִינֵי, Jud. 5,15, and as a closer parallel to לְפָנַי. ⚡ ⚡ *on my account or through me*; as though the word were בְּנִלְיִי (v. 27). But cf. Hab. 3,5, where also לִרְגֹלִי is contrasted with 40 לְפָנַי.
- (31) אֲרֵעָה נֶאֱמָר אֲשֶׁמְרִי: ⚡. The second verb, which is superfluous after the first, which involves it, must be a gloss; perhaps on אֶעֱבֹר (v. 32), for which it might be an ignorantly suggested substitute, and which it resembles closely enough for confusion. If it be kept, the accentuation must be altered, so as to get the sense: 45 *I will again be shepherd — thy flock (instead of my own) will I keep*. But ⚡ ⚡ ⚡ אֲשֶׁמְרִי.
- (32) Jacob does not propose that he shall be paid at once and beforehand for his new term of service. He has to earn his hire before it is paid, just as in the former term of seven years' service for Rachel. Every year there will be, of 50 course, the natural increase of the flocks under his charge; which, thanks to his skill and the blessing of JHVH, as he is careful to remind Laban, has hitherto

- 28 יהוה. Perhaps E's expression was אל בית אל or אלהי המקום הזה.
 (22) יהוה + לי (omitted because of the following לי).
 29 (1) בני, but cf. Is. 11, 14. ב was influenced by ארץ קדם, 25, 6. After קדם, ב +
 5 אל לכן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו.
 (2) והאבן; ואבן אלו. The former is most natural here, with האבן in the refer-
 ence, v. 3; cf. I, 3.4.
 (3) הרעים the shepherds, the natural subject of וגללו and the following verbs, is
 preferable to העדרים the flocks; cf. v. 8, where אלו rightlly read הרעים for
 העדרים. 10
 (9) רחל + בן, רחל.
 בת לבן + ב, רחל.
 האבן + אשר לאביה + ב, רעה האבן.
 it is quite as likely that א represents a revision in which such apparent redundan-
 cies of expression have, to some extent, been pruned away.
 (12) כדברים האלה + ב, לאביה. 15
 (13) שם, שם; so again, Num, 14, 15; 1 Kings 10, 1.
 (14) וישב עמו. וישב is possibly a corruption of ויעברו (ע and ש are often confused); or
 ויעברו may have fallen out after the similar וישב. Thus עברתני, in the next verse,
 becomes intelligible as a reference to the previously stated fact. Jacob had al-
 ready given practical proof of what he could do, v. 10. But the supposition is 20
 hardly necessary; cf. vv. 19. 20.
 (16) WELLHAUSEN is probably right in connecting לאה with לי. Here we are told
 that Leah's eyes were רכות weak, dull, ἀσθενεῖς. The story evidently implies
 that one sister was ugly, the other beautiful. Now לאה agrees very well with the
 root לוּי to be ugly; II to look ugly or malignantly; and the same idea may per- 25
 haps be found in לי; cf. the curse on Levi, Gen. 49.
 (23) אל יע' אלו. אלו may have originated in יע'.
 (24) אלו + ב, אלו. The two Jacobs may both be original; see on v. 9.
 (24) לה + אלו, which perhaps originated in dittography. אלו + ב, לה + אלו, לשפחה
 so אלו. Cf. v. 29; to which אלו assimilate the order of words 30
 here.
 (27) נִפְּלָא, Nif'al perf. (38, 14) with Strong Waw, and accusative following. אלו substitute
 ואתן, understanding the verb as 1 pers. plur. impf. Qal cohort. with Weak
 Waw.
 (28) לו, לו. אלו, noting that a few copies omit the second לו. 35
 (30) נם אלו רחל. נם אלו רחל, which is due to the previous רחל אלו.
 (31) יהוה + אלו (2, 4 & c.).
 (32) ליעקב + בן.
 The obscure name ראוּבֵן sounds like the Egyptian *Ra-uban*, and so may possibly pre-
 serve a trace of Israel's sojourn in Egypt. But it is more likely cognate with 40
 رُوْب رُوْب, a chief who mends matters; a big, portly chief. The root رَاب is to mend,
 and reconcile, or repair a breach between people; a meaning which would suit
 the estranged relations between Jacob and his hated wife, and her hope about
 her son. See also note on 30, 15. The name has a double assonance; first with
 רֵאָה רֵאָה, and then with יֵאָהֶבֶנִי (or rather יֵאָהֶבֶנִי; see 19, 19). 45
 (33) The name שמעון is perhaps an animal designation; cf. سيم simi, said to be a
 hybrid between the hyena and wolf. Then we might point אחים (Is. 13, 21) in
 49, 5. שמעון (36, 2; cf. ضبع, זבעים) might be a dialectic variation of שמעון; cf.
 שמן = זמן; gazelle; דיצא, דיצא; and similar cases [cf. ZA ii, 263, 1].
 שמעון, so אלו, in agreement with v. 35; cf. also vv. 32. 33. אלו קרא (ἐλαήθη) 50
 30 (3) With בלהה, cf. بلهه (balhā) simple, artless, easily misled, said of a young wo-
 man; and the incident, 35, 22 (also perhaps 37, 2).

- 27 (29) וישתחו, so also 43, 28. \aleph and Q^re in both places וישתחו, as in the next line here. לאחריך, Θ sing., and so Θ^0 (לאחריך), which usually agrees with \aleph . The translators remembered that Jacob had but one brother; but parallelism requires the plur. Cf. Ψ 50, 20.
- (33) \aleph מכל is possibly a perversion of מננו (λ), 2, 17. HITZIG proposed מכל. 5
 נם, \aleph ונם \aleph (ו precedes).
- (34) ויהי Θ rightly prefix יהיה (29, 13), which was omitted after יהיה. We restore: ואברכהו גם ברוך יהיה; for, ואברכהו גם ברוך: יהי.
- (36) \aleph αλας, \aleph *juste* (similarly Θ^0) = הֲכֵן? But cf. 29, 15. \aleph \aleph seems to indicate \aleph ; see 29, 14. 15 in that Version. 10
 עשו לאביו \aleph , ויאתר
 אבי Θ , ברכה.
- (37) \aleph לכה probably due to confusion with the expletive לכה (19, 32; 31, 44). \aleph rightly וליך.
- (38) Θ κατανυχθέντος δὲ σαακ (Lev. 10, 3). \aleph . The sentence accounts 15
 for the repetition of עשו in what follows.
- (40) תריר is very doubtful. Θ καθέλης, pointing תריר [cf. NÖLD. ZDMG 37, 539f.]
 from ירר (24, 18. 46).
 \aleph and the Book of Jubilees תארר *thou waxest great* (Nif'al, Ex. 15, 6. 11; or perhaps Hif'il used intransitively); a figure like that of Is. 10, 27 *the yoke shall burst* 20
by reason of fat (cf. also Deut. 32, 15). The root תרר hardly suits here (Jer 2, 31;
 Hos. 12, 1; Ψ 55, 3). DILLM. *when thou strivest or exertest thyself*; but how, ex-
 cept by striving, could Edom break his brother's yoke? Θ^B *when thou wishest*
 (θέλης, תְּרִיד; possibly Θ^A καθέλης is a corruption of καὶ θέλης); but the wish to
 be free would always be present with the subjugated race. \aleph \aleph and if 25
thou repentest, and \aleph *cum excutias* imply תנוד and תניד respectively.
 Esau's Blessing is certainly not metrical, but prophetic prose (cf. *והיה כאשר* 7, a
 prose construction). It should not, therefore, be divided into lines, as KAUTZSCH-
 SOCIN give it. 30
- 28 (2) \aleph ברעה = Θ ἀπόστασις (27, 43); \aleph + לך (12, 1). 30
- (4) \aleph אברהם \aleph + \aleph אברך (v. 13).
 \aleph אחריך \aleph , אתך \aleph ; the usual phrase (17, 7. 8. 9. 10).
 \aleph יהוה \aleph (1).
 (6) \aleph ושלח. Omission of ם after a similar letter. Θ ἀποψαχο= וילך (26, 31). 35
 (9) \aleph אל ישמעאל — \aleph מחלת \aleph ; \aleph = \aleph ; cf. 36, 3.
 (10) \aleph corrects the summarizing וילך to ללכת (cf. \aleph).
 (11) באה, cf. 15, 17. \aleph בא. (The ה fell out before ה).
 (13) \aleph נצב עליו *was standing beside him* (λ before him); like the Three Men, 18, 2. *Was*
standing upon it (Θ^B) does not agree with the context, which states that *angels* 40
of God were (all the while) *ascending and descending* the ladder. Else we might
 compare Am. 7, 7; 9, 1.
 \aleph אל תירא = Θ φροσῶ + \aleph יצחק \aleph (15, 1).
 (14) \aleph ובזרעך \aleph is an awkward addition to the usual formula (12, 3; 18, 18), and is prob-
 ably a gloss, harmonizing the passage with 22, 18; 26, 4; as well as with v. 13. 45
 (15) \aleph כל אשר, so \aleph ; \aleph כל.
 (18) Θ Θ = שם שם (dittography).
 (19) לוח \aleph לוח \aleph Lusa; cf. Josh. 18, 13.
 \aleph לראשנה; see 13, 4. The occasional confusion of ב and ל may account for the
 variation. 50
 (20) Θ Κύριος ὁ θεός (misreading יהיה as יהוה). [Cf. יהוה = יהוה = אלהים \aleph .
 Ψ 45, 7].
 (21) ושבת \aleph , so Θ ; cf. v. 15. ושבת \aleph .

- 26 (18) אביו אב; עברי אב, and so *Book of Jubilees*. *2 the slaves of his father in the days of Abraham, his father*.
 After the second אברהם אב, אביו אב.
 After the second אברהם אב, להן אב.
- (19) אב, בנחל אב. 5
- (21) אב, ויחפרו אב, ἀπράς δὲ ἰσαακ ἐκέειθεν ὕπερβεν= *מעט מעט יצחק ויחפר* (cf. vv. 17, 22).
- (22) אב, ויחפרו אב, plur.
 אב, ויחפרו אב, cf. 28, 3.
- (24) אב; עברי אב; cf. 18, 17. אב (from 24^a). אב.
- (28) אב, כינתינו בינינו אב. אב omit one of these equivalents. אב recurs Jud. 11, 10 only; 10 cf. בינתם, 43, 23. אב crept in from the margin. It occurs four times besides.
- (29) אב, נגעלך אב, ἐβδελυξάμεθα= *נגעלך* (Lev. 26, 11); אב confused with אב, as perhaps in 25, 18.
 אב, ועתה אתה אב, אתה עתה אב; so אב, but without אב.
- (32) אב, לו אב, οὐκ= *לא* (Have we not found water?); cf. 23, 5. 15
- (33) אב, אתה אב, שמה אב (v. 22) rightly.
 אב, seven= *שבע*; see 21, 28, 31. אב curiously point *שבעה Plenty*. As the name of the well was *שבע*, and no trace of *שבעה* is found elsewhere, we restore *שבע* here. *שבעה* may represent a marginal gloss, *שבעה oath*.
- (34) אב, בארי אב (Hos. 1, 1 only) may have been influenced by *באר* in the previous line; cf. Judith 8, 1 *מרי*. 20
 אב, so אב; אב. Cf. 36, 2.

25

- 27 (1) ותכהין אב, ותכהינה *plene*; but cf. the reverse, v. 7.
- (2) אב, אב. The אב was perhaps omitted after preceding אב.
- (3) The ἀπαξ λεγ. תליך (אב תליתך) is rendered *thy quiver* by אב and Aben Ezra; *thy sword* by אב and Rashi. Sword and bow are mentioned together, 48, 22; 30 cf. our term *hanger*. A hunting-knife may be meant.
- (5) אב, להביא אב, τὸ παρὰ αὐτοῦ would require אב ציד.
- (9) אב, טובים אב, טובים (18, 7).
- (16) אב, חלקת אב. As חלקת elsewhere is a plot of land (33, 19), we point חלקת with אב (τὰ χῶμα), fem. plur. of חלק, v. 11. 35
- (18) אב, ויבא אב, as in vv. 10, 14, 31; where, however, אב follows, not אב as here.
- (24) אב, אתה אב. Cf. 18, 12; Job 2, 9 (In 2 Kings 20, 9 *leg.* תליך).
- (25) אב, מציד אב, מציד אב; but cf. v. 31.
- (27) אב, שרה אב, מלא ערשם אב, cf. 2 Sam. 23, 11 *שרה מלא ערשם*. If the original phrase here was *מלא ערשם*, we have another reference to Jacob's lentile porridge (25, 34). 40 Nor can it be fairly objected that this addition would spoil the rhythm; for this and the next verse are elevated (prophetical) prose, not poetry.
- (28) אב, תירש אב, *must, new wine*, Aram. מאריחא [cf. ZDMG 32, 741 n.], has been assimilated to the Semitic root אב, but is really derived from the Sumerian SIRAS, SIRIS[?], whence the Assyrian. *sirašû, sirišû* 'palm(?) wine,' or the like. [Cf. DELITZSCH, 45 *Assyr. Handwörterbuch*, p. 512; JENSEN, *Kosmologie*, p. 412. The *û* in *sirašû* represents the affix אב, cf. *Hebraica* i, 179, n. 4; the name of the drink is *serâšû*, or with אב, *serâšû*, with final *û*. The *e* in *serâšû* = *sirašû* is due to the influence of the *r*; cf. DELITZSCH, *Assyr. Gramm.* § 36. For the אב, see HAUPT, *The Assyrian E-vowel*, p. 27, a & b. The primitive form of the word 50 seems to be *sirašû*; *sirašû* and *sirašû* are due to dissimilation; cf. *sabâšû* 'to be angry,' which is also spelled *šabâšû* and *sabâšû*; see JENSEN, *Kosm.* 279, n. 2; ZIMMERN, *Busspsalmen*, 69, 53].

- אלהים=θεός θ δ, יהוה אלהים.
- 25 (22) אלהים is not quite enough for sense. *למה זה אנכי אלהים* why do I live? Cf. 27,46, and for the construction *עוף אנכי*, v. 30; in accordance with which we supply היה.
- (23) אלהים K^cthib (=גיים), is probably a scribal error for גיים Q^cré, אלהים. 5
אלהים, *הצעיר*, which violates rhythm as well as grammar.
- (24) אלהים תאמרים (in the same phrase); Cant. 4,5 †. אלהים may be a vulgar pronunciation or an Aramaism, but is more likely a scribal error. Cf. Assy. *tušme*.
- (25) אלהים, 1 Sam. 16,12; 17,42, of David †. Here the context requires the meaning *red-haired* rather than *ruddy*. The *hairy garment* need not be of goat's hair, which in Syria is usually black. It might e. g. be of camel's hair (cf. Matth. 3,4 with Zech. 13,4). But see BUDDÉ, *Urgeschichte*, 217, Anm. 2. The original term may have been *rough, shaggy* (Jer. 51,27) or, indeed, *שעיר*, for which R substituted *ארום*, thinking of ארום and perhaps also of *اسمر lawny*. אלהים alludes 15 to Esau's other name *שעיר*, and *עשו* may be = *عثنى (ultha)* plur. of *عثنوة (athwe)* long hair; אלהים, therefore, hardly agrees with the context.
אלהים sing. as usual; cf. vv. 26.30. But אלהים plur. in v. 26 also.
- (28) אלהים *his (Esau's) venison*. The Versions (except S) paraphrase *בטני*, which is difficult, for it can hardly mean *nach seinem Geschmack* (KAUTZSCH). 20
Some such expression as *הטחיק* (Job 20,12) may have fallen out; *his venison was sweet in his mouth*. Cf. also Ezek. 3,3. But it is simpler to read *לפיו* to his taste.
- (30) אלהים *מן הניוד הארום הזה* = *τὸν τῶν ἰσχυρῶν τῶν ἰσχυρῶν τῶν ἰσχυρῶν* = *מן הארום הארום הזה*; cf. v. 29. There is no special reason for repeating the epithet; while, on the other hand, a substantive is necessary to sense, and even to grammar. 25
- (31) אלהים *אל עשו* + אלהים, *יעקב*.
- (33) אלהים *עשו* + אלהים, *וימכר*.
- 26 (1) אלהים *מלכר* is an obvious interpolation; and v. 2^b *Abide in the land that I will tell thee of!* (cf. 22,2^b) stands in strange juxtaposition with v. 3^a: *Sojourn in this land!* — viz. where thou now art. But further, if vv. 3^b-5 be assigned to R, it is difficult to avoid the reference of the whole passage (vv. 2-5) to the same hand; for the command *Sojourn in this land!* is hardly enough by itself to justify the Theophany, as it is evident from v. 1 that it was already Isaac's intention to sojourn there. V. 2^b may belong to a parallel story in E; and v. 5^b has 35 patent traces of D.
- (3) אלהים *את כל הארצות האל* *αὐτῶν τῶν ἰσχυρῶν τῶν ἰσχυρῶν τῶν ἰσχυρῶν*; so again, v. 4. As to האל here and in v. 4 — האלהים in both places — see note on 19,8.
- (5) אלהים *מכרם* (v. 3).
- (7) אלהים *על אשתו* (so S) and *περὶ Περβέκκας τῆς Τυναϊκῆς αὐτῶν* are easier but less idiomatic.
אלהים *היא* + אלהים, as required by grammar.
- (8) אלהים *כאשר*, an explanatory substitute.
- (11) אלהים *כל עמו* אלהים, *כל העם* אלהים; suggesting an original *עמה* אלהים.
- (12) אלהים *a hundredfold* (Matth. 13,8); but some MSS and אלהים *barley* 45 instead of the *ἀπαε λεγ. measures*. Cf. *سعر (sīr) current price or rate of sale*; *سعر (sā'ara) to fix a price*; *על חר מאה ברשעוהי* *על חר מאה ברשעוהי* *a hundred times greater than what they had valued it at*; *א hundred in amount* (بالمزر).
- (15) V. 16 states the direct consequence of v. 14^b. This verse, which interrupts the connection, was inserted by R. The like applies to v. 18. 50
אלהים and v. 18 *ויסתמו* may be due to the natural assimilation of *n* before the labial *p*, rather than to neglect of gender, which is observed twice in v. 18 *להן*, and also in vv. 21.22.33. The *m* is, therefore, evidence of dictation.

- 24 האהלה, *into the tent*, אהלה שרה (*cf.* ביתה יוסף, 43, 17); but we should expect simply *into the tent*, אהלה שרה; *cf.* 18, 6. We think שרה אמו is a marginal correction of אמו at the end of the verse (*cf.* on 23, 1). שרה א. אחריו אמו א. $\epsilon\pi\iota$ Σαρράς τῆς μητρός αὐτοῦ. א. must be corrupt. At least the word מות has fallen out (25, 11); for we cannot say *was comforted after his mother*, in Hebrew any more than in English. Further, according to the data of 17, 17; 23, 1; 25, 20; Isaac's mourning for his mother must have lasted, if אמו be correct, three or four years, whereas 30 and 70 days were considered long (50, 3; Deut. 34, 8). The original text of J may have been אחריו מות אכיו *after his father's death* (See WELLHAUSEN, *Composition, ad loc.*) 10
- 25 (2) ואת מדין א. either a case of dittography, or the marginal correction ואת מדין has been incorporated in the text side by side with the defective ואת מדין *cf.* 37, 28 המדינים=המדינים 37, 36. There are thus five *Sons* of Keturah, as also of Dedan according to א. (v. 3), 15 and of Midian (v. 4).
- (3) ואת תימא = ואת תימן $\epsilon\kappa\alpha\iota$ τὸν Θαιμαν (v. 15; Is. 21, 14). א. writes Θαιμαν for תימן also (36, 11.15). Sheba and Dedan are named together, 10, 7; Ezek. 38, 13; Dedan and Tema, Jer. 25, 23. רעואל וארבל ואשורים = Ασουργαί καὶ Ναβηλα καὶ Παγουη, אשורים א. For Reüel, 20 see 36, 4. 10; for Adbeël, v. 13.
- (5) בנו א. — As 24, 36 obviously refers to this verse, and as Abraham's death was originally recorded in that section of J's narrative, the first six verses of our chapter, as well as 11^b, owe their present position to R.
- (6) הפילנשים א. sing., meaning Keturah. פלנש, as a Semitic (Semitized) 25 word, recalls the sounds of פלנ, *to halve, split*, فلق *to split, cleave*, *ax* (= Assyr. *pilakku*), and פלש, *to bore or dig through*; thus suggesting sexual intercourse; [*cf.* נקבה, וכו']. Possibly the Sumerian $\langle \text{KI LAG-SI} \rangle$, a female slave (Assyr. *ardatu*), was pronounced in this sense *pi-lag-si* [?].
- (8) עמיו א. עמו was read עמו instead of עמו. So again v. 17; 35, 29; 49, 33). So א. but wrongly. 30
- (9) שני בניו = οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ = שני בניו; but שני is a gloss.
- (10) והמערה = καὶ τὸ σπήλαιον; probably a correction. 35
- קבר א. קבור (קברו); א. as קבר א. תת א. קבור א. חדר א. חדר, so most MSS, and 1 Chr. 1, 30. הדר א. but Χοδδαν (Χοδδαν, Χαλδδ) and א. support א. חדר א. Some MSS and א. חדר א. קדמה א. so 1 Chr. 1, 31; but 1 Chr. 5, 19 נודב rightly. Kedmah, *eastward*, is a singular name, and נו might be misread ק, while ב, ט, are often confused. 40
- (18) וישכנו א. sing., which is shown to be right by the second member of the verse. באכה שורה *as thou goest to Shur* (1 Sam. 15, 7; 27, 8, where מעולם is corrupted from מחוילה); a marginal gloss or variant reading of ער שור. The formula is already complete with the word מצרים, as the two 45 passages of Samuel show (*cf.* also 2 Sam. 5, 25; Gen. 10, 19. 30). *From Havilah to Shur which lies before Egypt* concluded the original verse; but R has added ועל פני כל אחיו נפל, because he remembered Hagar's (and so Ishmael's) Egyptian origin, and saw in אשר על פני מצרים a fulfilment of the oracle; ועל פני כל אחיו ישכן; (16, 12). נפל א. is unparalleled. א. שכן (*cf.* 16, 12 κατοικήσει); and so א. (שרא). This may be right; but נחל *he received a heritage* (Jos. 16, 4; *cf.* Num. 18, 20) נפל א. is nearer to נפל א.
- (21) אשתו א. רבקה אשתו א. as in the second member.

- 24 θαι ὄδωρ=מים לשאב מים (v. 13). The homæoteleuton מים...מים may have caused the omission of the clause; or a reviser may have judged it superfluous.
- (44) אֱלֹהִים לִבְנֵי אֲדָמָה, Ἐ τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι Ισαακ· καὶ ἐν τούτῳ γινώσκειται ὅτι πεποίηκας ἔλεος τῷ κυρίῳ μου Αβρααμ; probably interpolated from v. 14. 5
- (45) אֱלֹהִים הַשְׁקִינִי נָא אֱלֹהִים, מעט מים מכרך + א; *Paululum*; from v. 17.
- (46) אֱלֹהִים מַעְלִיָּה, Ἐ ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς (אֱלֹהִים) ἀφ' ἑαυτῆς, which is *constate* of the two readings על ידה (v. 18) and מעליה.
- (47) אֱלֹהִים אִתּוֹ, Ἐ + ἀνδραγαθόν μοι (v. 23).
- (48) Neh. 9, 12 is the only other instance of the perf. Hif'il of נחַח. Cf. v. 27. 10
- (49) אֱלֹהִים עַל...עַל, scribal error for אֱלֹהִים...אֱלֹהִים; cf. Ex. 16, 10.
- (50) אֱלֹהִים הוּא, as in 41, 32; cf. 21, 11; 34, 19. Two MSS and אֱלֹהִים + הוּא needlessly. רע וטוב מ, רע או טוב אֱלֹהִים.
- The mention of Bethuel in this verse is clearly not original. The expression *mother's house*, v. 28, and the principal part played by Laban throughout, 15 vv. 29 ff. 55, while Bethuel is not consulted at all (cf. v. 59 *their sister*, not *their daughter*), as well as the omission of Bethuel in v. 53, make it probable that Rebekah's father was supposed to be dead in the original form of the story. Josephus makes Rebekah tell the servant so (*Ant.* i, 16, 2); which at least proves that he felt the difficulty. 20
- (55) אֱלֹהִים יָמִים, חרש ימים=חמש עשר ימים, a phrase which occurs 29, 14. We therefore read עשור ימים או עשור ימים, *a month or ten days*. So OLSHAUSEN.
- אֱלֹהִים אַחֵר, some MSS and אֱלֹהִים אַחֵר; cf. 18, 5.
- (60) אֱלֹהִים אַחֵר, רבקה אֱלֹהִים, אחתם + אֱלֹהִים; v. 59. 25
- אֱלֹהִים לְאֵלֵי רַבְכָּה is meaningless. Ἐ εἰς χιλιῶδας μυριάδων (רבנות). We prefer אֱלֹהִים לְאֵלֵי רַבְכָּה—לאֵלֵי רַבְכָּה; so אֱלֹהִים. Cf. Num. 10, 36; Deut. 33, 17. אֱלֹהִים שְׁנָאוּ אֱלֹהִים.
- (61) KAUTZSCH and SOCIN observe: *V. 61^a duldet 61^b nicht neben sich*. But... ויקח וילך merely states the fulfilment of the bidding וילך...קח, v. 51; and 45, 24 is a 30 similar instance of inversion of the order of events. We agree, however, that the death of Abraham was probably mentioned at this point in the original text of J, but omitted by R, who wished to introduce P's relation of the same event afterwards (25, 7 ff.).
- (62) אֱלֹהִים מִבְּרֵא שְׂרָרִים בְּמִדְבַּר אֱלֹהִים, מִבְּרֵא שְׂרָרִים בְּמִדְבַּר אֱלֹהִים is evidently unsound. אֱלֹהִים מִבְּרֵא שְׂרָרִים instead of מִבְּרֵא שְׂרָרִים, 35 which gives the sense: *Now Isaac had come into the wilderness of Beer Lahai Roi* (16, 14). But *the wilderness* of Beer Lahai Roi is not mentioned elsewhere; and מִבְּרֵא שְׂרָרִים looks like a conjecture. Comparing 22, 19; 25, 11, we restore ויצחק בא מִבְּרֵא שְׂרָרִים שְׂרָרִים אֱלֹהִים *Now Isaac had come from Beersheba* — *i. e.* after the death of Abraham who resided there, 22, 19 — *to Beer Lahai Roi*, where we 40 find him settled afterwards, 25, 11. As KAUTZSCH-SOCIN remark, there is nowhere any trace of his having separated from his father during the lifetime of the latter. (A transcriber inadvertently passed from the first to the second בְּרֵא שְׂרָרִים).
- (63) אֱלֹהִים לְשׂוֹחַ, Ἐ ἀδολεσχῆσαι, *to chat*, as if לשיח (ψ 77, 3, 6); but it was not necessary 45 to go out into the field in order to chat, and v. 65 proves that Isaac was alone. Further, לשיח בְּשָׂדֶה there seems parallel to לשיח בְּשָׂדֶה here; and אֱלֹהִים actually renders *to walk in the field*. In spite of the ש, therefore, we identify this word with Ar. سباح *to take a walk, to ramble, to stroll*; cf. سباح, *rambler, pilgrim*. We may even point שוח לשיח or שוח, on the supposition that the ἀπ. λεγόμεν. was confused with שיח. [Cf. NÖLDEKE, ZDMG 37, 538]. 50
- אֱלֹהִים הַנְּמִלִּים, נמלים אֱלֹהִים. The ה fell out after ה.
- (65) אֱלֹהִים הָלֹא, הלו אֱלֹהִים, owing to the following ה.
- (67) אֱלֹהִים הָלֹא הָלֹא שְׂרָרִים אֱלֹהִים is not Hebrew. *Into the tent of Sarah* might be expressed by

- 24 אֱלֹהִים, but ἡτοιμασας=הכתי(נ)ות; so ΣΘΛΑ. So in v. 44. Cf. 41,32; 43,16.25.
אֱלֹהִים + אֱרֵץ.
- (15) אֱלֹהִים + לְרֹב (v. 45); Σ *intra se*.
- (18) אֱלֹהִים עד אם כלה לשחת=ἐπεαυτατο πίνων + ξως, ותשקו (vv. 14.19).
- (19) אֱלֹהִים ותכל להשקו, Σ. Σ *Cumque ille bibisset*; cf. on v. 18. 5
אֱלֹהִים. So again, v. 22, Σ + כל after כלו; cf. v. 20.
- (21) אֱלֹהִים, משתאה, a mere error, which, however, is combined in Σ with the true rendering: *potabat(!) et contemplabatur*. We restore משתעה (Is. 41,10.23), as שעה, to look at, is used by Σ (4,4.5). It is the Assyrian *šē'û*, *šit'û*, to gaze at, ἀτενίζειν, &c. 10
אֱלֹהִים; but the term is an old gloss on the obscure, because corrupt, as if it were from שאה=שטם.
Verses 22-25 appear thus in אֱלֹהִים: ויהי כאשר כלו הגמלים לשחת ויקח האיש גום והב בקע: 22
משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם: 23 ויאמר בת מי את הגידי נא לי היש בית אביך
מקום לנו ללין: 24 ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור: 25 ותאמר אליו גם תבן
15 גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון: It is not, however, likely that the man gave Re-
bekah the valuable presents *before* he had inquired her parentage; and the re-
verse is expressly stated, v. 47.
- (22) אֱלֹהִים, וישם על אפה + אמה, and put it on her nose; an addition which is necessary to the sense; cf. v. 47. Further, וישם is implied by יריה; cf. λ. The Versions 20 here and in vv. 30.47 take גום as ear-ring (35,4); but the addition אפה, v. 47, shows that it here means nose-ring.
- (23) אֱלֹהִים, וישאל אתה ויאמר = אֱלֹהִים; which is perhaps original, but perhaps merely harmonistic with v. 47.
אֱלֹהִים; but ללון, v. 25, and always elsewhere (Jud. 19,10.15; 20,4; Jer. 14,8). 25
אֱלֹהִים in both verses.
- (26) אֱלֹהִים και εὐδοκασας (=וירץ); so again, v. 48.
- (27) אֱלֹהִים, כי אם, so Σ correctly. אֱלֹהִים.
אֱלֹהִים, plur.; but ΑΘΣΣΑ, אֱלֹהִים, sing., as in v. 48. On the other hand, in v. 55
30 ΑΣΣ have plur.
- (29) Verses 29.30 are in disorder. We adopt ILGEN's re-arrangement, with KAUTZSCH-SOCIN. אֱלֹהִים reads: 29 וילרבה אח ושמו לבן וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין: 30 ויהי כראת [כראותו אֱלֹהִים] את הגום ואת הצמידים על ידי אחת וכשמעו את דברי רבקה אחתו לאמר כה דבר אלי האיש ויבא אל האיש והנה עמר על הגמלים על העין:
- (31) אֱלֹהִים + אֱלֹהִים. 35
- (32) אֱלֹהִים, ויבא, Σ *et introduxit*=וּיבֵא, which MICHAELIS, OLSHAUSEN, KAUTZSCH-SOCIN prefer. But the change of subject is common, and אֱלֹהִים would have been more natural after the causative stem.
- (33) אֱלֹהִים, i. e. Q^{re} as a passive; so אֱלֹהִים. The Kth recurs 50,26 without a Q^{re}, where also אֱלֹהִים. We think the י was repeated by mistake, as in 40 8,12 ויחל; and we read אֱלֹהִים = και παρεθηκεν αυτοις (לפניהם).
For the second ויאמר of אֱלֹהִים, אֱלֹהִים read the plural.
- (35) אֱלֹהִים connects מאר with ברך, which is contrary to usage. We transpose with Σ; cf. 26,13; 27,33.
- (36) אֱלֹהִים, בן אחר=ὁὐδὸν ἕνα; the following אחרי having been misread; cf. the re- 45
verse error, 22,13.
אֱלֹהִים, וקנתה, pointing וקנתו.
- (38) אֱלֹהִים, כי אם לא אֱלֹהִים = ἢ ἀλλ' ἢ. The לא is a scribal error, having grown out of dittography of the following אֱלֹהִים. We restore אֱלֹהִים.
אֱלֹהִים + משם (v. 7). 50
- (40) אֱלֹהִים, יהוה, Α + θεός (Α); an obvious interpolation; cf. v. 42. The same is true of αὐτός (=הוא), which was necessary in v. 7, but not here, though Σ has it too.
- (43) אֱלֹהִים, και αι θυγατέρες των ανθρώπων της πόλεως ἐξελεύσονται ὑδρεύσασ-

- 22 least be complete in sense, as EWALD perceived when he supplied *let us praise him!* though indeed there is nothing proverbial about such a saying as that. *In the mountain* (i. e. when perplexity is at its height; cf. Zech. 4,7; Matth. 21,21) *JHWH will choose* (or *provide*), would at least meet this requirement; cf. Θ ἐν τῷ ὄρει Κύριος ἄφθη, \mathfrak{S} $\text{בְּהַר יְהוָה יִבְחַר יְהוָה}$ *In this mountain the Lord will see*, \mathfrak{S} *In monte Dominus videbit*; all pointing בְּהַר , and the two latter יִרְאֶה . In view, however, of the not infrequent confusion of ב and ל (10,20; 23,10.18) we emend לְהַר and render: *As the mountain where JHWH appears is called at the present day*; a statement of R explaining the obscure הַטְרִיָּה (v. 2) by the phrase יְהוָה יִרְאֶה (as though טְרִיָּה were contracted from $\text{טְרִיָּה יָה} = \text{טְרִיָּה יָה} = \text{appearance of Jah}$).
- Otherwise, the expression יִרְאֶה בְּהַר (Ex. 25,40) might account for the origin of a proverb *In the mountain JHWH shows* (*His will*, or the like; pointing יִרְאֶה).
- (16) \mathfrak{A} $\text{וְיִחִידְךָ אֲנִי מִמְּנֵי}$ (v. 12), which is necessary to complete the sense. \mathfrak{A} כִּי (\mathfrak{S}) of v. 17^a is perhaps a relic of it (= נִי).
- (17) \mathfrak{A} וַיִּירֶשׁ אֲנִי , i. e. וַיִּירֶשׁ אֲנִי . \mathfrak{S} $\text{τὰς πόλεις} = \text{עָרֵי קָרְנֵי}$ cities; \mathfrak{S} לְדָבָר countries. But cf. 24,60, where also \mathfrak{S} has countries.
- (19) \mathfrak{A} וַיְחַדְּדֵנִי , \mathfrak{S} . Cf. vv. 6.8.
- (20) \mathfrak{A} אֲחֵרֵי אֲחֵרֵי as v. 1; 15,1.
- (23) \mathfrak{A} וַיִּלְדֵּנִי .
- (24) \mathfrak{A} $\text{וַיִּלְנֹשׁ וְשָׂמָה}$. Ew. § 344^b accounts for the construction of וְחָלַר , but not for the awkward and unusual וְשָׂמָה . We restore וַיִּלְנֹשׁ לִי and he had a subwife. But perhaps we should correct וְשָׂמָה , the ו being dittography of the preceding ו : *And his subwife — her name was Reumah — she bare &c.*
- 23 (1) \mathfrak{A} $\text{וַיְהִי שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה}$ is unusual; we should expect $\text{וַיְהִי שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה}$; cf. 25,7; 47,9.28. \mathfrak{S} omits the redundant $\text{וַיְהִי שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה}$ at the end of the verse. We regard this as a marginal correction of $\text{וַיְהִי שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה}$. \mathfrak{A} $\text{בְּקִרְיַת הָאַרְבַּע אֶל עַמֶּק דַּלַּי}$. The strange addition $\text{אֶל עַמֶּק דַּלַּי}$ by the Dale (= \mathfrak{S} $\text{ἔστω ἐν τῷ ἀουλάμω}$) is an old gloss (cf. 37,14), which must be corrected after Jos. 15,13 (= עַמֶּק דַּלַּי). \mathfrak{A} וַלְבַּתָּהּ . The כִּי וְעִירָא indicates that the letter was wanting in the archetype of \mathfrak{A} . See 2,4. \mathfrak{A} וַיְדַבֵּר אֲנִי + Ἀβρααμ ; cf. v. 16.
- (4) \mathfrak{A} וַיְדַבֵּר אֲנִי מִתִּי מִתִּי מִתִּי ; cf. vv. 6.8. The masc. מִתִּי is used of either sex, like 35 the Arabic قَتِيل .
- (5) \mathfrak{A} וַיִּלְמַד לִי , so again v. 15. But וַיִּלְמַד occurs 77 times besides in Genesis, and always without any such superfluous addition (cf. vv. 3.8.10.13); as appears to be true of the OT generally, except Lev. 11,1. The question whether וַיִּלְמַד is part of the reply. The question whether 40 we should read and point לֹא (*Nay!* = *Not so!* politely deprecating his self-deprecation); or $\text{לֹא} = \text{לֹא}$, *would that . . .*) is more difficult to decide. Upon the whole, לֹא seems best (cf. v. 13 where לֹא שְׂמַעְנִי would destroy the sense). \mathfrak{S} did not understand the peculiar and apparently unique construction of וַיִּלְמַד c. *imperat.* (cf. 17,18; 30,34). \mathfrak{A} and virtually \mathfrak{S} agree with \mathfrak{A} (so again v. 14); but \mathfrak{S} 45 *dicentes; Audi nos, Domine!* correctly.
- (6) \mathfrak{A} כִּי , so \mathfrak{S} ; \mathfrak{A} (after ך). So EGLI. \mathfrak{A} מִקְבֵּר מְחַד , \mathfrak{S} + $\text{ἐκεῖ} = \text{שָׂמָה}$ (v. 13). So \mathfrak{A} .
- (8) \mathfrak{A} וַיִּלְמַד לִי + Ἀβρααμ .
- (10) \mathfrak{A} וַיִּלְמַד לִי , but v. 18 בְּכָל אֶרֶץ . \mathfrak{S} καὶ πανταυ (so \mathfrak{S}) in both places, not understanding 50 the idiom.
- (11) \mathfrak{A} וַיִּלְמַד לִי , *Nay, my lord, listen to me!* He waives all idea of payment, and offers field and cave as a present — the usual Oriental *façon de parler* in doing

- 21 might not have suggested more than one possible connection for a name like Beersheba (*cf.* vv. 6.9, where E has apparently done so in the case of *Isaac*).
- (29) א here again calls attention to the fact that the name of Beersheba is to be accounted for (v. 23). The Versions take it as a demonstrative pronoun. א כבשות, א הכבשות is right (so also in v. 30). This looks like an error due to 5 dictation, the second guttural being indistinctly heard after the first. א לברנה, א לברנה as in v. 28.
- (30) א אברהם + א, א ויאמר.
- (33) א אברהם + א, א ויאמר. א עולם, א העולם needlessly in a proper name. *El Olam* must have been the god 10 of the old sanctuary of Beersheba. *Cf.* the *Old Bel* of the Babylonians, and the Greek Κρόνος.
- 22 (1) א אברהם. Two MSS, א repeat, as in v. 11. *Cf.* 46, 2.
- (2) א ויודך, א τὸν ἀγαπητόν; so again vv. 12.16. Perhaps confusion with ויודך; see 15 Jud. 11, 34; Jer. 6, 26; ψ 60, 7. א אל ארץ הפנייה = אל ארץ המרון; see on 12, 6. א ארץ המוראה (*cf.* א מורה for מורה, 12, 6), which the Samaritan Version renders לארע ראה into the land of Vision; so א in *terram visionis*, connecting המריה with ראה (*cf.* vv. 8.14). א לארעא פולחא and א إلى بلد العبادة, into the land of worship 20 or service, connect it with ירא to fear; apparently reading המרה (מורה = מורה, ψ 9, 20). א has למור מוריה, meaning the Temple Mount, called by the Chronicler הר המוריה (2 Chr. 3, 1; *cf.* Jos. *Ant.* i, 13, 1.2); the only recurrence of המריה in OT. א into the land of the Amorites, as if reading האמרי (*cf.* 21, 34). In any case, יה— cannot be the Divine name יה, which is never found in local names; 25 and as a gentile מריה, מריה, is unknown, it is tempting to agree with BLEEK that the original reading was אל ארץ המרה (12, 6; Jud. 7, 1); which was afterwards intentionally altered in order to dissociate the story from the Samaritan Temple. But, upon the whole, we prefer the reading, or conjecture, of א, in spite of the obvious allusive references to the etymology of המריה in vv. 8.14. 30
- (3) א his two young men; א δύο παῖδας, because of 14, 14.24. א makes the ass fem. (so also in v. 5); *cf.* 1 K. 13, 13.
- (7) א ויאמר . . . ויאמר. We should have expected לאמר in the second place; but *cf.* 46, 2. א has λέγων (= לאמר) for the third ויאמר.
- (8) א שיה, א שיה. 35
- (10) א ויקח, א λαβεῖν = ויקח wrongly.
- (11) א יתה; א אלהים in the Urmia edition, but א = יתה.
- (12) א scribal error for על (*cf.* 37, 22 בו). א על; so א.
- (13) א אחר behind, א post tergum; but this sense would require אחריו. Besides, when one looks up, one does not see what is behind but what is before one. Many 40 MSS, א rightly אחר. א embodies both readings (אחר בתר אליו) after these things — אחר דכרא a ram). Possibly א; a variant of אחר from the margin (or vice versa). א perf.; א imply אחר part, which is preferable after הנה.
- א עלה, א עלה (2 K. 3, 27). 45
- א prefixes א, א בנו.
- (14) The designation יהוה יראה *JHVH chooses (it)*, lit. *looks (it) out* (*cf.* 1 Sam. 16, 1. 17) is to be understood in the light of Deut. 12, 13.14, where יראה and אחר are both used with reference to the site of the Temple. *Cf.* also v. 8, and 41, 33. The phrase certainly appears to be intended as a resolution of המריה (v. 2). 50 א אשר יאמר היום בקר יהוה יראה. KAUTZSCH-SOCIN render: *daher man noch heute zu sagen pflegt: auf dem Berge, wo Jahve erscheint*. But how could *On the mountain where JHVH appears* be a popular saying? A popular saying must at

- 21 (2) אִשְׁרָר דְּבַר אִתּוֹ אִלּוּ; so \mathfrak{C}^O . But \mathfrak{C} καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ = כאַשּׁוּר דְּבַר אִתּוֹ. Two Heb. MSS have כאַשּׁוּר, and \mathfrak{S} has אִתּוֹ = אִתּוֹ.
- (7) אִלּוּ + \mathfrak{S} , יִלְדֵתִי אִלּוּ; cf. v. 2.
- (8) אִלּוּ + \mathfrak{C} , ἐν τῷ ῥῆματι μου (ב for ל; cf. 10, 20). But see v. 2; 24, 36.
- (9) אִלּוּ + \mathfrak{C} , μετὰ ἰσαακ. τοῦ υἱοῦ ἑαυτῆς = אִתּוֹ יִצְחָק בְּנָה (cf. 26, 8); so \mathfrak{J} . The omission obscures the play on the name, which is obviously implied by the use of the term מִצְחָק.
- (10) אִלּוּ + אִתּוֹ, as symmetry requires.
- (11) אִלּוּ + \mathfrak{C} , ἰσαακ (a gloss).
- (13) אִלּוּ. האַמָּה הוֹמָת לְנוּי נְדוּל אִלּוּ. האַמָּה הוֹמָת לְנוּי אִלּוּ. \mathfrak{S} also read נְדוּל; cf. v. 18.
- (14) אִלּוּ, dislocated Hebrew, which is not much improved by reading וַיִּשְׂם (cf. 22, 6) with \mathfrak{C} . Restoring וַיִּתֵּן אִלּוּ to its original place before אִלּוּ, we get a natural antithesis as in 15, 10: *Abraham having taken bread and a skin of water, handed them to Hagar; but the child he put on her back, and so dismissed her.* As according to P Ishmael was over fourteen at this time (17, 25), a reviser modified the text here; but vv. 15.18 show that Hagar carried her son.
- (16) אִלּוּ + \mathfrak{C} , μακρόθεν = הרְחֵק, as in the first clause. וַיִּשְׂם אִתּוֹ אִלּוּ, but \mathfrak{C} ἀναβόησαν δὲ τὸ παιδίον ἐκλαυσεν = וַיִּבְךְ אִתּוֹ קֵלָה וַיִּבְךְ וַיִּשְׂם [הִילֵךְ] אִתּוֹ קֵלָה וַיִּבְךְ. Restoring וַיִּתֵּן אִלּוּ to its original place before אִלּוּ, we get a natural antithesis as in 15, 10: *Abraham having taken bread and a skin of water, handed them to Hagar; but the child he put on her back, and so dismissed her.* As according to P Ishmael was over fourteen at this time (17, 25), a reviser modified the text here; but vv. 15.18 show that Hagar carried her son.
- (17) אִלּוּ + \mathfrak{C} , ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν = בְּאִשְׁרָר הוּא שָׂם; see end of verse. אִלּוּ, some MSS and אִתּוֹ קֵלָה. The words שְׂמַע אִלִּי, וַיִּשְׁמַע אִלִּי, obviously refer to the name יִשְׁמַעְאֵל, which is conspicuous by its absence at the end of the 25 verse. בְּאִשְׁרָר הוּא שָׂם, if understood of the child's position, seems superfluous; unless we suppose an allusion in the unabridged story to the origin of the well Beersheba. The meaning would then have been that just where Ishmael lay, the spring burst forth (cf. vv. 14. 19); though this miraculous feature has disappeared from the 30 existing narrative. Otherwise, we might point שָׂם *positus* (cf. Num. 24, 21; 2 Sam. 13, 32), or read הַיִּשָּׁם *positus est*, which would agree with the idea of the child's tender age and feebleness. On the other hand, בְּאִשְׁרָר הוּא שָׂם, gains in force if we render *in the place where He (i. e. God) is.* Cf. ψ 18, 6.
- (19) אִלּוּ + \mathfrak{C} , ζῦντος = חַיִּים; an original touch (26, 19).
- (20) אִלּוּ; for the construction, cf. 4, 2. KAUTZSCH and SOCIN render *und wurde ein Schütz, ein Bogenschütz*; suggesting that קִשְׁתָּ archer is an old gloss on the unusual רֵבָה. But \mathfrak{C} ἐγένετο δὲ τοξότης suggests קִשְׁתָּ bow (cf. τοξότης in Am. 2, 15; 1 Chr. 10, 3; 2 Chr. 14, 8; 17, 17); and as רֵבָה is really unsupported in the sense of *shooting*, and is easily confused with רֵמָה, we restore: רֵמָה קִשְׁתָּ (cf. 40 Jer. 4, 29; ψ 78, 9). \mathfrak{C}^O has רֵבִי קִשְׁתָּ. Cf. \mathfrak{S} and he was learning the bow.
- (22) אִלּוּ, corrupted from וַיְבַר, which is necessary to the sense. אִלּוּ + \mathfrak{C} , καὶ Ὀχοζαθ ὁ συμφατωρὸς αὐτοῦ = וְאֶחָד מִמְּרֵהוּ (26, 26). So again v. 32.
- (23) אִלּוּ, emphatic, and calls attention to the 45 name of the place Beersheba. So probably in v. 30. אִלּוּ in both places, but \mathfrak{S} support אִלּוּ.
- (25) אִלּוּ must be corrected to וַיִּזְכֶּה; cf. וַיִּזְכֶּה אִלּוּ, and note on 15, 6. אִלּוּ plur. because of 26, 18.
- (28) The unheralded expression *the seven ewe lambs of the flock*, which is hardly intelligible in the present context (hence אִלּוּ; so \mathfrak{C}), and the allusion to the name Beersheba in the number *seven* (cf. v. 23), indicate another source. The former is perhaps the stronger evidence; there seems no reason why the same writer

20 εἰπεῖν δὲ Γυνή μου ἐστίν, μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως δι' αὐτήν=עליה העיר אנשי מן יהרגו וְאִם אֲנִי יָרָא לְאִמְרֵי אִשְׁתִּי הִיא מִן יִהְיֶהוּ אֲנִי עַל יְהוָה. Moreover, the abrupt introduction suggests that the story is already so well known to the reader that details, otherwise necessary, may be omitted. In the parallel account just quoted, we read: *The men of the place asked about his wife, and he said: She is my sister*; a much more natural mode of introducing the incident for the first time. 12, 11 ff. has an even fuller explanatory preface. The present narrative can hardly be independent of those. It has, at least, been revised in view of them.

- (3) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי (21, 11. 25). 10
- (4) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי, so אֲנִי; but some MSS יהוה אֲנִי. הנוי נם צדיק תהרנ. So Versions, א merely adding ἀγνοοῦν to explain δίκαιον, and א substituting *man* for *nation*. The peculiar גוי, however, perhaps originated in dittography of גמ. Abimelech himself is threatened, not his people; and הנם הנוי is a suitable remonstrance on his part. Cf. 18, 23. Had the meaning 15 been general, we should have expected הָרִיר (ψ 14, 5).
- (5) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי and she — she, too, = and she herself, too. The היא is interesting as showing that the scribes were not quite certain about the supposed archaism היא=היא, about which Comparative Philology makes us altogether skeptical. Cf. 38, 25. אֲנִי עַל אִשְׁתִּי, but אֲנִי עַל אִשְׁתִּי, omitting היא (so אֲנִי); והיא נם אֲנִי, 20 omitting היא. Possibly היא היא a gloss on אֲנִי.
- (8) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי prefix אֲנִי, האנשים אֲנִי.
- (9) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי, so אֲנִי; אֲנִי עַל אִשְׁתִּי (12, 18; 26, 10); so א. But אֲנִי עַל אִשְׁתִּי what have I done to thee? which agrees better with the sequel. חטאתי אֲנִי, חטאתי אֲנִי. 25
- (10) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי; so all Versions. *What hadst thou in view? what was thy object?* Cf. the use of رای (DILLM.). But ראה is certainly not usual in this sense, and אֲנִי עַל אִשְׁתִּי what wast thou afraid of? is more suitable (26, 7). Cf. v. 11.
- (11) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי, כי אמרתי אֲנִי, כי אמרתי אֲנִי.
- (12) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי; Jos. 7, 20 only. אֲנִי עַל אִשְׁתִּי (four MSS אֲנִי עַל אִשְׁתִּי). Confusion of א with ה. 30
- (13) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי, התעה אֲנִי, התעה אֲנִי. But for plur. cf. 35, 7 (also E). (12, 1). מביית אבי
- (14) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי; אֲנִי עַל אִשְׁתִּי; so א. Erroneous inference from v. 16.
- (16) *But to Sarah he said: See, I give thy brother a thousand (shekels) of silver! There thou hast a blind (lit. an eye-cover) for all about thee!* Her credit with 35 her household, which had been injured by her forcible abduction, would be restored, and the malicious taunts (cf. 16, 4) or gossip of men and maids would be checked, when they saw how dearly the unintentional insult had been atoned for. We point אֲנִי עַל אִשְׁתִּי (=היא) instead of אֲנִי עַל אִשְׁתִּי; but it is not necessary to read with אֲנִי עַל אִשְׁתִּי for אֲנִי עַל אִשְׁתִּי. 40
- אֲנִי עַל אִשְׁתִּי is corrupt. אֲנִי עַל אִשְׁתִּי =: καὶ πάντα ἀλήθευσον=: וְאִם כָּל תִּכְחָד, the term תִּכְחָד being taken as synonymous with צדק in the special sense of *speaking the truth* (Job 33, 12; Is. 41, 26), which is ingenious but hardly right, the idea of rebuke to Sarah under cover of an apology being against the context. We correct אֲנִי עַל אִשְׁתִּי: אֲנִי עַל אִשְׁתִּי and for thy part, have done with complaints! say no more about thy 45 wrongs; be satisfied with this reparation!
- All the Versions treat וְאִם כָּל תִּכְחָד as 2 fem. sing.; but another possible correction would be: וְאִם כָּל תִּכְחָד that it (i. e. the 'כסות עיני') may put an end to reproaches! For כלה, cf. Num. 17, 25.
- (17) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי. The original sound was probably וְאִם כָּל תִּכְחָד and his children (BREDEKAMP). 50 V. 18 is an obvious gloss, which does not well agree with the implications of the previous narrative (e. g. v. 7).
- (18) אֲנִי עַל אִשְׁתִּי, יהוה אֲנִי.

- 19 (18) אֱלֹהֵי אֲרָץ מִצְרָיִם with note קָרָשׁ; Ⓢ Κύριε. But how can this be right, after אֲלֵיהֶם to them? (cf. also v. 2). Only on the understanding that JHWH who sent them (v. 13) was somehow present with (or in) them. Hence the sing. in vv. 19.21 f. See note on v. 1. Otherwise, we must suppose that the compiler has joined portions of different accounts so carelessly as to violate sense. (S my lords, as in v. 2). 5
- (19) The pointing of תְּרַקְקֵנִי is wrong; it should be Hif'il, as in 31,23. The construction and meaning of Qal are different; see 2,24; 34,3; Deut. 28,60.
- (20) Ⓢ + ἐνεκεν σοῦ=בְּנִלְךָ (12,13)! a striking instance of the ineptitude of some glosses.
- (21) Ⓢ ἐθαύμασα=נִשְׂאָתִי (cf. Is. 17,12). 10
 אֱלֹהֵי מִצְרָיִם, cf. 17,20 (P). Ⓢ ἐπὶ τῷ ῥήματι=עַל הַדְּבָרִים.
- (22) אֱלֹהֵי (EOS) הָעִיר; Ⓢ3 + הָיָא. 10
 אֱלֹהֵי צוּר, cf. v. 23 צֶרֶה. Ⓢ Σηψω; but 13,10 Ζογορα. See LAGARDE, *Übersicht* 54f.
- (23) אֱלֹהֵי יִצְחָק, cf. 15,17. 15
- (26) There is a play on לֹמֵס, נִמְלֵס, in vv. 17.19.20.22, as though לֹמֵס = Escaped One. Perhaps we should read: לֹמֵס נִמְלֵס וְתִבַּט אִשְׁתּוֹ וּגְיָ.
- (27) וַיִּלֵּךְ has fallen out after בִּבְקָר (cf. v. 2); ... וְיִשְׁכַּח אֱלֹהֵי could not be a *constructio praegnans* implying the same idea.
- (28) אֱלֹהֵי הָאָרֶץ הַכְּנָעִי is suspicious. We find כְּכַר הַיַּרְדֵּן and כְּכַר הָאָרֶץ, but never אֱלֹהֵי הָאָרֶץ. We restore עַל כָּל פְּנֵי כְּכַר הָאָרֶץ; cf. אֱלֹהֵי הָאָרֶץ הַכְּנָעִי (a *conflate* reading, earlier than אֱלֹהֵי?)=Ⓢ ἐπὶ πρόσωπον [πρόσης; so ⓈB] τῆς γῆς τῆς περιχώρου, so S. The אֱלֹהֵי or הָאָרֶץ is an accidental anticipation of the following אֱלֹהֵי.
- (29) For the first אֱלֹהֵים of אֱלֹהֵי, Ⓢ reads Κύριον=יהוה. 25
 אֱלֹהֵי, אֱלֹהֵי τὰς πόλεις=אֱלֹהֵי כָּל עָרֵי. 25
 אֱלֹהֵי (יהוה אֱלֹהֵים=ⓈB Κύριον τὸν θεόν).
- (30) Ⓢ + μετ' αὐτοῦ=עִמּוֹ at end. So אֱלֹהֵי.
- (31) אֱלֹהֵי, a scribal error for אֱלֹהֵי; Ⓢ πρὸς ἡμᾶς; so אֱלֹהֵי.
- (32) אֱלֹהֵי, a scribal error for לִכְי, which אֱלֹהֵי has, but which does not recur in Gen. Cf. I K. 1,12. 30
- (33) אֱלֹהֵי recurs 30,16; 32,23; I Sam. 19,10; but it is very doubtful Hebrew, and is naturally noted הוּא הוּא הוּא. The three ה's coming together is quite enough to account for the omission of one of them. Otherwise, the apparent anomaly might be due to abridged writing בְּלִילִי הוּא, or even to the use of the now rare לִיל (Is. 16,3). Read הוּא הוּא with אֱלֹהֵי; cf. v. 35. 35
- (34) אֱלֹהֵי. Read אֱלֹהֵי with Ⓢ.
- (35) אֱלֹהֵי, so ⓈA; but Ⓢ και εἰσελθοῦσα=וְתָבֵא (v. 33); so אֱלֹהֵי. 40
 We read וְתָבֵא, which is livelier than Ⓢ, and more correct than אֱלֹהֵי.
 אֱלֹהֵי, three MSS and Ⓢ אֱלֹהֵי, as in v. 33.
- (37) אֱלֹהֵי (so in v. 38 also). 40
 אֱלֹהֵי + λέγουσα ἐκ τοῦ πατρός μου=לֹאמַר מִפִּי; after which הוּא must have fallen out before the following הוּא (cf. 20,5 for repeated הוּא).
 אֱלֹהֵי; so v. 38; 35,20. But Ⓢ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας=הַיּוֹם הַזֶּה (26,33; 32,33; 47,26; 48,15). So ⓈA.
- (38) אֱלֹהֵי, and Ⓢ και ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἀμμαν, ὁ υἱὸς τοῦ γένους μου. 45
 This portion of the Heb. text appears to have suffered considerably. We restore וְתָבֵא, according to the context and general analogy. אֱלֹהֵי obviously explains the national name אֱמִי (Assyrian of 8th cent. *Ammāna*; cf. Ⓢ); which cannot therefore have been omitted in the original text, especially as it is parallel to וְתָבֵא, v. 37. 50
- 20 (2) This verse has an air of abridgment. We feel that some such link of connection is wanting between 2^a and 2^b as is supplied by Ⓢ (from 26,7^b): ἐφοβήθη γὰρ

- 19 *Angel before thee . . . my Name is in him; Ex. 33,14 My Face shall go with thee; Is. 63,9 the Angel of His Face).* This explains why מלאכי יהוה is never found. It also helps us to understand the point of view of Gen. 18.19. We may render מלאך by *Angel*; but in the older scriptures we have to think, not so much of spiritual beings existing independently of the particular occasion, as of special manifestations of Deity. The corresponding formula of E, מלאך האלהים (Ex. 14, 19; cf. Jud. 13,6; 2 Sam. 14, 17.20) is similarly used to imply the particular mode of Divine self-manifestation. Accordingly, in 48,15.16 we find האלהים and המלאך as convertible terms (cf. Hos. 12,4.5 with 32,25.31). [Cf. CHEYNE'S and SOCIN'S notes on the English translation of Is. 63,9 and Hos. 12,5].
- (3) אֱלֹהִים, so אֱלֹהִים; but א + αὐτοῖς=הֵם, so אֱלֹהִים.
- (5) אֱלֹהִים, לוֹ, אֱלֹהִים=אֱלֹהִים πρὸς αὐτόν.
- (6) The פתח, which אֱלֹהִים omits, is the forecourt (אֱלֹהִים πρὸς τὸ πρόθυρον). אֱלֹהִים, so אֱלֹהִים אֱלֹהִים; but אֱלֹהִים; and so אֱלֹהִים.
- (8) אֱלֹהִים, with note האלה סבירין האלה אֱלֹהִים. So again, v. 25; 26,3. The supposed archaism is merely an unusual instance of *scriptio defectiva*; we therefore point אֱלֹהִים. Perhaps אֱלֹהִים's archetype had אֱלֹהִים. *כי על כן because, (viz.) for this reason; because — upon this account; or simply because then=inasmuch as, considering that, since.* This passage well illustrates the idiom. It would have been fatuous to urge that the men had entered his house to escape molestation, which is the meaning of AV. But it was a very strong argument to say: Let them alone *inasmuch as they are guests*; in other words: Do not violate the sacred laws of hospitality. אֱלֹהִים בנצח קרתי, here only. אֱלֹהִים pointed קרתי *my rafters* (Cant. 1,17); but אֱלֹהִים as אֱלֹהִים.
- (9) הלאה (אֱלֹהִים נשה אֱלֹהִים), *Go further off!* (Is. 18,2; 49,20); or *Stand back there!* אֱלֹהִים ἀπόστα ἐκεῖ.
- (10) אֱלֹהִים, so אֱלֹהִים; but אֱלֹהִים *their hands* (=אֱלֹהִים τὰς χεῖρας). אֱלֹהִים, הרלת, so אֱלֹהִים אֱלֹהִים; but אֱלֹהִים דלת הברית=אֱלֹהִים τὴν θύραν τοῦ οἴκου.
- (11) אֱלֹהִים should be הרלת (=אֱלֹהִים τὴν θύραν). The people were already in the פתח or πρόθυρον, and wanted to break down the דלת (v. 9).
- (12) The reading of אֱלֹהִים חתן ובנותך ובנותך is attested by אֱלֹהִים. אֱלֹהִים alter the ungrammatical חתן to חתן; cf. אֱלֹהִים γαμβροὶ ἢ υἱοὶ ἢ θυγατέρες. חתן may have originated in a marginal gloss by some one who recollected that no sons of Lot had been mentioned hitherto, and wished to correct בנותך in accordance with the sequel (vv. 14-16); cf. אֱלֹהִים and some Heb. MSS בנותך ובנותך, a reading which even more clearly indicates the intrusive character of חתן. The question itself implies that *the Men* did not know the particulars about Lot's family. Although, therefore, בנותך might have originated in dittography of ובנותך, we read בנותך ובנותך.
- אֱלֹהִים, אֱלֹהִים + הוה (v. 13).
- (13) אֱלֹהִים, לשחתה, so אֱלֹהִים ἐκτρίψαι αὐτήν. As the singular suffix can only refer to המקום הוה, we might point לשחתה=לשחתה; but the sense demands לשחתה after צעקתם; so אֱלֹהִים *ut perdamus illos*.
- (14) אֱלֹהִים, לקחי בנותי=who were to wed his daughters; cf. 27,46. So אֱלֹהִים *qui accepturi erant filias ejus*. אֱלֹהִים wrongly τοὺς εὐληφότας; it is against the spirit of the story to suppose that any persons of Lot's own blood were left to perish in Sodom, as his married daughters were on this interpretation. אֱלֹהִים קימו צאו. The dagesh in צ bars the reading קימו צאו, which we find in אֱלֹהִים.
- (15) אֱלֹהִים includes his wife as well as his daughters. אֱלֹהִים + καὶ ἐξελεθε=אֱלֹהִים.
- (17) אֱלֹהִים, so אֱלֹהִים; but אֱלֹהִים καὶ εἶπαν, and so אֱלֹהִים (א dual). Cf. 18,9.10, and v. 18 אֱלֹהִים אֱלֹהִים. המלש אֱלֹהִים, אֱלֹהִים=אֱלֹהִים (1 Sam. 27, 1).
- אֱלֹהִים. The unusual ' may be only a *mater lectionis* (תְּבִיט=תְּבִיט).

- 18 (15) **A** and **B** $\epsilon\iota\pi\epsilon\nu\ \alpha\upsilon\tau\eta\ \text{O}\upsilon\chi\iota$ = **A** and **B** ויאמר לה לא ; *cf.* **A** ויאמר לה , where לא has evidently fallen out.
- (16) **A** + καὶ Γομόρρας , v. 20; 19, 28. Abraham, however, intercedes for Sodom only (vv. 24, 26), the place where Lot was living; and Gomorrah is not named again until 19, 24.
- (17) **A** + ἐπὶ τὸν ἐπίουρον *my servant*.
A את אשר ממך .
- (19) **A** $\text{ידעתיו למען אשר ידעו}$; *cf.* Ex. 33, 12; Am. 3, 2 for the sense of ידע : *I know him* (= recognize him), in order that he may charge his sons . . . and they may keep &c. But **A** ידעתיו ἵδειν οἷον , *I know that he will charge* &c. is a more usual way of speaking; **B** *I know him* (ἐπι), that he will charge . . . that they may keep &c.
A ἀπαγγελλόμενος , **B** ἀπαγγελλόμενος ; *cf.* **A** ἀπαγγελλόμενος , **B** ἀπαγγελλόμενος ; so **B**.
- (20) **A** $\text{ὣν$, but **A** ἐπὶ ὡν as v. 21; 19, 13; 27, 34. OLSHAUSEN supplies שׁמַעְתִּי before this word. **A** or **B** would be enough; but nothing is necessary: *The outcry* (קבלה) against Sodom . . . verily it is loud. **A** and **B** take כי (Is. 7, 9) in both clauses as a particle introducing direct speech (= ὅτι). Instead of *is loud*, **B** has ἤλθεν = *has come*, from the next line (a proof of translation from the Hebrew). **B** mispoints ἀμαρτίαν αὐτῶν ; *cf.* **A** ἀμαρτίαν αὐτῶν ; so **B**.
- (21) **A** ἐκείνη , but **B** ἐκείνη ; *cf.* **A** ἐκείνη ; so **B**. This suits better with *עשו*. **B** read *ישועתה* (like *אישתה*).
A ἐκείνη accented *mil'el*, as perf. ἐκείνη ἔρχομένη = *milra'*, the participle is correct. *cf.* 12, 7; 46, 27.
A ἐκείνη , *cf.* Ex. 11, 1. ἐκείνη συντελούνται = *עשו כלה*; so **B** ἔκριναν , **C** *opere compleverint*. **A** took *כלה* in the sense of *destruction* (Is. 10, 23); and if **A** be right, we must needs understand *they have wrought ruin*, according to the use of the phrase *עשה כלה*, Jer. 4, 27; 5, 10, and refer it to acts of violence and oppression, such as *עשה* might imply. OLSHAUSEN restored ἁπάντων ; and so **A** ἁπάντων *their whole body, all of them*.
- (22) **A** $\text{καὶ τὰς κόρες αὐτῶν}$, and so all Versions (*cf.* 19, 27). We adopt the well known correction suggested by the Jews — the only *תקון סופרים* in Genesis — transposing the two proper names. This agrees better with the context and with 19, 1; where, however, שני may be a gloss suggested by this passage and 19, 8 (*two daughters*).
- (23) **A** + $\text{καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής}$ = *כרעש* (v. 25).
- (24) **A** ἀπολείψατο αὐτοὺς . We therefore add ἠμέρας . **B** and **C** take ἠμέρας in the sense of *anger* (*רגז*).
- (27) **A** ἠμέρας , some MSS ἠμέρας ; so again v. 31.
- (29) After the first ἠμέρας + ἠμέρας (perhaps from dittography of ἠμέρας).
A ἠμέρας , so **A**; but **A** ἠμέρας , **B** ἠμέρας . So v. 30. **B** ἠμέρας , v. 29; *faciam*, v. 30.
- (33) **A** ἠμέρας , **B** ὁ Κύριος = *אדני*; see on v. 27.
- 19 (1) **A** שני המלאכים , so the Versions; but so far they have been called האנשים ; see also vv. 5. 8. 10. 12. 16. A reviser substituted המלאכים here and in v. 15; yet he left האנשים in vv. 10. 12, in spite of the intervening designation of the Sodomite mob by the same word, v. 11. **A**, however, has המלאכים in v. 12 also; and **B** presents ἄγγελοι in v. 16 as well as v. 15. We restore האנשים , as המלאכים does not recur in OT in the sense of *angels* (*cf.* 32, 7 for its ordinary meaning); we find only מלאכי אלהים (28, 12; 32, 1 †), מלאכי רעים (ψ 78, 49 †), and מלאכי five times, *viz.* Job 4, 18; ψ 91, 11; 103, 20; 104, 4; 148, 2 (all much later than J). On the other hand, we have the frequent expression מלאך יהוה the Angel of JHVH or JHVH's Messenger (16, 7. 9. 10. 11; 22, 11. 15; *cf.* 24, 7. 40 *JHVH . . . His Angel*); while in 16, 13 *JHVH's Angel* is identified with JHVH Himself (*cf.* Ex. 23, 20. 21 *I send an*

- 18 v. 2, indicates that there was nothing extraordinary in their appearance (*cf.* Jud. 13,6); they looked like travelers (*vv.* 3.5). The first hint of their quality is given, v. 10; and Sarah's fear, v. 15, suggests a dawning perception of the fact. We, therefore, point ארִי, as in 19,2, where the term is noted as חל. ארִי recurs in *vv.* 27.30.31.32; 19,18; 20,4; not elsewhere in Genesis. *Cf.* Am. 5 5,16; 7,7.8 &c.
- (4) מַעַט ִּמֵּּֿמַעֲטֹיָם, but καὶ νοῦστω, SBM מִמֵּּֿמַעֲטֹיָם 1 plur. מַעַט not collective; *cf.* ὅ ἐπὶ τὸ δένδρον, and see on 13,18.
- (5) סָׁב, סָׁבּוּ, ִּי buccellam, is a ἀπαξ λεγ. in Gen. See Lev. 2,6; 6,14 (P). ִּי 10 מִּלְּבַבְּכֶם אַחֲרָי, מִּלְּבַבְּכֶם אַחֲרָי only recurs in ψ 48,14; Is. 66,14; מִּלְּבַבְּכֶם about forty times.
- מִּלְּבַבְּכֶם, מִּלְּבַבְּכֶם + εἰς τὴν ὁδὸν ὁμῶν=לְדַרְכֵיכֶם (19,2).
מִּלְּבַבְּכֶם, εἰς ἐξαλείνατε πρός=לְבַבְּכֶם; *cf.* 19,2.3. So ִּי. This must be right, as ִּי would hardly be used in different senses in two consecutive lines; and the 15 strangers had 'turned off' the road to visit Abraham, for when he first noticed them, they were נֹכְחִים עֲלָיו (v. 2).
מִּלְּבַבְּכֶם, καὶ εἶπεν; an alteration to conform with the *sing.* of v. 3. So again, v. 9^a (*cf.* v. 10).
- (6) מִּלְּבַבְּכֶם, מִּלְּבַבְּכֶם + αὐτῆ=לָהּ; so again, v. 15. 20 מִּלְּבַבְּכֶם, סָׁבּוּ, ִּי; ἀπαξ in Gen. Συμβολικῶς here =קָבַע, as in 1 Sam. 1,24 (Usually =מִּלְּבַבְּכֶם).
- (8) מִּלְּבַבְּכֶם... הַיֵּךְ וַיֹּאכְלוּ; and the order of מִּלְּבַבְּכֶם, according to which מִּלְּבַבְּכֶם follows מִּלְּבַבְּכֶם, is better. The talk would begin after the meal (*cf.* 19,3), and the setting on is usually followed at once by the eating (*cf.* 25,34; 2 Sam. 25 12,20).
- (9) The dotted אִי — noted as נֹכְחִים עֲלָיו — indicates a doubt about the reading; but whether מִּלְּבַבְּכֶם, or מִּלְּבַבְּכֶם, or simply לו, was in the scribe's mind, cannot be determined. *Cf.* on 16,5.
מִּלְּבַבְּכֶם, מִּלְּבַבְּכֶם + δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν=וַיֹּאמֶר (v. 27). 30
- (10) מִּלְּבַבְּכֶם, but κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον (=לְמוֹעֵד הַזֶּה=εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, v. 14) εἰς ὥρας (=כֶּתַח v. 14). We restore מִּלְּבַבְּכֶם הַזֶּה, on account of v. 14, and 2 K. 4,16, the only place where the phrase recurs. As εἰς ὥρας means *next year* (Plut. Pericles 13), it is evident that מִּלְּבַבְּכֶם regarded the expression in the text as equivalent to P's מִּלְּבַבְּכֶם הַזֶּה בְּשָׁנָה אַחֲרָתָא (17,21). The obscure מִּלְּבַבְּכֶם 35 must be an old word for *Spring*, the season of new or reviving life in the animal and vegetable world (*cf.* Lucretius, De Rer. Nat. i, 1-21). The pointing מִּלְּבַבְּכֶם (= *now*, Num. 23,23; Jud. 13,23; *cf.* כְּיֹמָם) can hardly be right. מִּלְּבַבְּכֶם about *spring-tide* is a phrase like מִּלְּבַבְּכֶם, 8,11. If it be urged that מִּלְּבַבְּכֶם about *this time*, *in spring* is similar to מִּלְּבַבְּכֶם about *this time*, *to-morrow* (*cf.* Jos. 11,6 מִּלְּבַבְּכֶם 40 הַזֶּה), then מִּלְּבַבְּכֶם in this verse and מִּלְּבַבְּכֶם, v. 14 (*cf.* 21,2), must be rejected as old glosses. The idiom מִּלְּבַבְּכֶם הַזֶּה was no longer understood by מִּלְּבַבְּכֶם which renders מִּלְּבַבְּכֶם *at a time when you are (still) living*, nor by מִּלְּבַבְּכֶם *at this time, she being (still) alive*.
מִּלְּבַבְּכֶם, καὶ ἔειπεν ὁ Σαρρα=וַיֹּאמֶר; *cf.* 15,4. 45
מִּלְּבַבְּכֶם (the door) *being behind him*; but מִּלְּבַבְּכֶם=οὐσα ὀπισθεν αὐτοῦ, *she being behind him*; as though מִּלְּבַבְּכֶם had *וַיֹּאמֶר*.
- (11) מִּלְּבַבְּכֶם; מִּלְּבַבְּכֶם נֹכְחִים; *cf.* 31,35.
- (12) מִּלְּבַבְּכֶם, מִּלְּבַבְּכֶם + ὅσπερ μὲν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν=מִּלְּבַבְּכֶם הַיֵּךְ וַיֹּאכְלוּ לֵי עַדְנָה, אַחֲרָי בְּלֵתי הִתָּה לֵי עַדְנָה, לֵי עַדְנָה, not understanding the ἄπ. λεγόμεν. עַדְנָה, and misled by the idiom of the 50 perf. הִתָּה; but מִּלְּבַבְּכֶם, rightly, μετὰ τὸ κατατριβῆναι με; Σ, μετὰ τὸ παλαιωθῆναι με.
- (13) מִּלְּבַבְּכֶם, מִּלְּבַבְּכֶם + ἐν ἑαυτῇ=בְּקֶרְבָּהּ (v. 12).
- (14) מִּלְּבַבְּכֶם, מִּלְּבַבְּכֶם παρά τῷ θεῷ.

- 17 (14) After עלתו Θ + תָּהּ הַמֶּרֶץ תָּהּ הַדֹּדוֹן = μ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי μ , on the eighth day; cf. v. 12. $\mu\Theta\Theta\Theta\lambda$.
- (16) $\mu\Theta\Theta\Theta\lambda$ מִנְּהָא . . . וּבִרְכֻתָּהּ הָיְתָה. $\Theta\lambda$ refer 16^b to the son: καὶ εὐλογήσω αὐτόν . . . καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἔξ αὐτοῦ ἔσονται. We prefer μ .
- (17) μ מְלִכֵי, some MSS מְלָכִי; so λ . But cf. v. 20^b. 5
- (18) Θ Ἰσαηλ οὗτος ζήτω, reading לו' as μ הו'. For לו' = לו, cf. 23,5. 11.13; 1 Sam. 14.30.
- (19) μ אֱלֹהִים, Θ + πρὸς Ἀβρααμ = μ אֲבְרָהָם; so some MSS, λ , but $\mu\Theta\Theta\Theta\lambda\lambda\lambda\mu$ as μ . 10
 μ אֲבְרָהָם, $\mu\Theta$ + הָנָה.
 μ לִירוּעוֹ . . . אִתּוֹ. So μ ; but some words must have fallen out; otherwise we should have לו' וְעָם וְעָם . . . אִתּוֹ, with him . . . and with his seed. The defect may be supplied from v. 7: לו' לְאֱלֹהִים וְלִירוּעוֹ. Many MSS, $\mu\Theta\lambda$ confirm this with לו' וְעָם.
- (20) Θ gives ἐθνη for נְשִׂאִים (λ *shereefs*), which being perhaps half effaced, was read לְאִמָּם. 15
- (23) μ בְּעַמִּים, Θ ἐν τῷ καιρῷ = בְּעָתָה. So again, v. 26. Cf. 7,13; Ex. 12,17.
- (24) μ שָׁנָה, Θ שְׁנֵי (שְׁנֵי שָׁנִים) rightly. Instead of μ וְהָשַׁע שָׁנָה we must read שְׁנֵי שָׁנִים וְהָשַׁע שָׁנָה וְהָשַׁע שָׁנִים; cf. 23,1. 20
- (27) μ בְּשָׂרָה, μ אִתּוֹ בְּשָׂרָה rightly (vv. 11.14.25).
 μ וְהָשַׁע שָׁנָה וְהָשַׁע שָׁנִים were circumcised with him; so μ . Θ περιέτεμεν αὐτούς = μ וְהָשַׁע שָׁנָה (cf. v. 23; 21,4; Jos. 5,4.7); λ μ .
- 18 (1) $\mu\lambda\Theta\Theta\lambda$ הָיָה, Θ ὁ θεός = אֱלֹהִים. The vague plural agrees better with the immediate sequel, which was, no doubt, the reason for the substitution. λ goes further, with an angel of God; cf. Θ the glory of ν . 25
- It might be supposed that cc. 18. 19 embody extracts from two originally independent stories; the first relating a visit of JHVH, who announces to Abraham the birth of Isaac and the doom of Sodom for which Abraham makes intercession (18,1.9 [and He said, Θ]. 15.17.18.20.21.23-33); after which, JHVH rescues Lot, who pleads successfully for the exemption of Zoar from the general overthrow (19,18 [reading Him for a reviser's them]. 19-25.27.28); — the second relating a visit of Three Men, conceived as בני אלהים or more briefly אלהים, who after being hospitably entertained by Abraham (18,1 And Elohim appeared; 35 2-8), proceed to Sodom where they are similarly entertained by Lot; but, being shamelessly molested by the men of the place, they resolve to sweep it off the earth, sparing only their good host and his family (18,16; 19,1 [reading And the men came]; 14-17 [they said, Θ]; 26). Allowing for one or two insertions and alterations by a reviser (18,19.22; 19,1 the two angels; 13 because the cry &c.), 40 and for gaps caused by intentional omissions (Sarah's cakes not served, 18,6.8; 19,17-19,26), this gives two fairly connected narratives. The objection is that there is little (19,9 שְׁמוֹת . . . וַיֹּאמְרוּ הָאֲחֵרִי; 26; which may belong to E) or nothing in the language of the sections, thus demarcated, to prevent us from assigning the whole to J. 45
- μ אֱלֹהִים, so $\Theta\Theta\Theta\lambda$; but Θ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ = אֱלֹהִים (So again v. 2, but v. 6 τῆς σκηνῆς). Cf. 9,21; 18,9; 24,67.
- (3) μ אֲרָנִי, noted as קָרָה by Masorah, in order to make it agree with הָיָה, v. 1. This necessitated the further change from plur. to sing. in the suffixes and verbs of this verse. But μ reads בְּעִינֵיכֶם, תַּעֲבִרוּ, עֲבַרְתֶּם, instead of μ בְּעִינַי, תַּעֲבִרוּ, עֲבַרְתֶּם; in agreement with the sequel, vv. 4.5, and with the general meaning of the context. It is obvious that Abraham does not at once recognize that his visitors are divine; he merely treats them with friendly hospitality. The expression *three men*, 50

- 15 אַימָה חֹשֶׁכַּה נְרִי א, a *terror*, viz. a *great darkness*; an explanatory apposition. The appositional phrase may, however, be taken from a parallel narrative. Cf. Job 4, 13. 14. S gets rid of the doubt with חֹשֶׁכַּה and a *great darkness*. φόβος σκοτινός μέγας, taking חֹשֶׁכַּה as an adjective; but cf. Is. 8, 22; ψ 18, 12.
- (13) אַימָה חֹשֶׁכַּה נְרִי א, לא להם א; S + και κακώσουσιν αὐτό[υς]=הרעו להם (19, 9; Ex. 5, 22), which may have fallen out by homœoteleuton; but may also have originated in an alternative rendering of אתם א; cf. S 16, 6. 5
- (14) אַימָה חֹשֶׁכַּה נְרִי א; יעברו א; יעבדו א; a needless correction. S, rightly, ψ εὐν δουλεύωσιν. א; יצאו א; S + ὡδε=הנה (v. 16).
- (15) תאמרה א, so S תתכנס and S تلمن; תבוא א. Cf. 25, 8; ψ 49, 20. 10
- (16) תקבר א; τραφείς; a copyist's blunder for ταφείς.
- (17) קהל גדול ישונו הנה א, ודור רביעי ישונו א; ודור הרביעי ישונו א; (cf. 1, 31; 2, 3). Jer. 31, 8 קהל גדול ישונו הנה א favors א.
- (17) ועלמה היה and intense darkness (Ezek. 12, 6. 7. 12 only) had set in; or it had become intensely dark; cf. Arab. كان c. accus. S φλόξ ἐγένετο, misreading ולהט 15 (3, 24; ψ 104, 4 πυρός φλέγα [sic]).
- א; תגור קצון א; S better κλίβανος καπνιζόμενος=ת' קצון (Is. 7, 4); so S קצון א; only recurs, Zech. 12, 6; Dan. 10, 6. S λαμπάδες πυρός here; because the sense is: (a smoking baking-jar) with (=ו) flashes of fire issuing from it; cf. Ex. 20, 18 הלפידים the flashes of lightning. 20
- לפיד is only accidentally like λαμπάς, being a form like אפיר, צדיק, אביר &c., derived from a root לפד, cognate with Assyr. nabātu, 'to shine' (cf. nēšū=ליש, נשכה, לשכה, רבה =Aram. טבא &c.). [?].
- (18) S ἐκεῖ=שם; a corruption of ביום, due to partial effacement or fading of letters. מנחל; so LAGARDE. Cf. 1 K. 8, 65. א; מנחל, which could only mean the Nile. 25
- (21) א; הנרנשי א; ואת החיי + א; so 10, 16. 17. S και τοὺς εὐδαίους κ. τοὺς Γερρεσαίους.
- 16 (2) א; אל אברם א; S + ἐν τῇ Χανααν=בארץ כנען; a gloss anticipating v. 3^a. א; אתבני א=אתבני א. S ابناء ا is a mere scribal error for ابناء ا. The curious Heb. idiom to build oneself up or be built up, in the sense of getting oneself a family or having a house (i. e. a family) made for one (30, 3; cf. Ex. 1, 21; Deut. 25, 9; Ruth 4, 11; 1 Sam. 2, 35) may be compared with the use of the same root in Assyrian, banū = to build, and to create or procreate offspring, e. g. bānū'a, bānī'a, my Creator (of a god), or my father. [Cf. HAUPT, Bātīm lō bēnūyim in the Johns Hopkins University Circulars, vol. xiii, p. 114]. 35
- (5) חמסי עליך my wrong (i. e. the consequences of it) be upon thee! Cf. 27, 13; 38, 29. So S; but S ἀδικουμαι ἐκ σου, I am wronged through thee, in consequence of thy behavior; as if the Heb. meant My wrong is owing to thee. S לי עליך רין, I have a quarrel with thee! [Cf. Arab. دائن لي عليك dain li'alēka = thou owest me something]. 40
- א; יהוה א; S θεός.
- א; בניך א; א; בניך א; the more usual בניך א. The superlinear point calls attention to the anomaly as a doubtful reading; cf. 18, 9; 19, 23; 33, 4; 37, 12 for similar instances.
- (6) א; בניך א; nine MSS of בניך א; so S εναντίον σου=לפניך. 45
- (7) א; יהוה א; S Κυρίου του θεου=יהוה אלהים.
- The second clause of the verse looks like a doublet from the parallel source. S explain שור חנרא (so v. 14), for which حنرا Hijās is a scribal error (ج for ح); S; נרר (sic corrig.).
- (8) א; ויאמר א; S + αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου=לה מלאך יהוה, as in vv. 9. 10. 11. S + לה only. 50
- (9) א; ויהי ידה א; plur.; א; ידה א; sing. Cf. 1 Pet. 5, 6.
- (11) The anomalous punctuation וילקח recurs Jud. 13, 5. 7 only, where, as here, וילקח 9

- 15 (1) אגכז יקנן לך אג. ἔγω ὑπερασπίζω σου pointing קנן part. Hif. of נגן (Is. 31, 5). So S; but cf. פש 3, 3; 18, 3; 84, 11 &c. (cf. also מנן 14, 20; Prov. 4, 9).
 אג; הרבה אג; ארבה אג I will multiply. But cf. 2 Sam. 8, 8; 12, 2. אג agree with אג. — שר implies offspring; 30, 18 note; פ 127, 3.
- (2) אג renders well ἔγω δὲ ἀπολύομαι (= נוע Num. 20, 29). Cf. פ 37, 13. 5
 אג. וכן משק ביתי הא דמשק אליעזר: אג. It is futile to stand by this text. Who does not see that the rendering *And the son (!) of the possession of my house is Eliezer's Damascus* (EWALD), or *is Damascus* (namely) *Eliezer* (DELITZSCH), is absolutely incongruous with the style of JE, besides being questionable Hebrew? The Versions give little help. S is the most sensible: *ابن داود من بيتي* 10
 and *Eliezer, the Damascene, a son of my house*, i. e. a homeborn slave (Eccl. 2, 7; v. 3) or one of my dependents, *is to inherit me* i. e. my wealth. אג δὲ υἱὸς Μασεκ τῆς οἰκογενεοῦς μου οὗτος Δαμασκὸς Ἐλιεζερ=הא [בת] ביתי משק וכן משק אג really confirms אג; משק being treated as the name of Eliezer's mother, and the inserted word being a mere conjecture. HITZIG proposed to omit דמשק 15
 as a gloss on משק, and KAUTZSCH and SOCIN follow him with the rendering *and the heir of my wealth will be Eliezer*. This, no doubt, gives the general sense (cf. S); but it is difficult to believe that the characteristic play on the words דמשק — משק is not original. Cf. 2, 23; 3, 20; 4, 1.25; 5, 29; 9, 25-27; 10, 25; 11, 9; and see Dr. I. M. CASANOWICZ's thesis on *Paronomasia in the OT*, Boston, 20 1894. Now it is clear that דמשק alone cannot mean the same as דמשקי (unless indeed we point דמשק; but דמשק בן דמשק might (cf. Ezek. 23, 15; Lam. 4, 2). On the other hand, בן משק ביתי is a needless periphrasis for משק ביתי, which is, in fact, implied by יורש אחי, v. 3^b, and by S (V. 3 looks like a later recension of v. 2; an attempt to give the sense, and eliminate obscurity). Pointing thus, and transposing 25
 בן, we get *and he who will possess my house is a Damascene — Eliezer*. A root משק is sufficiently attested by משק (Zeph. 2, 9; cf. Is. 14, 23); and Eliezer's mother might have been a slave obtained from Damascus (if ביתי בן, v. 3, is right; Eccl. 2, 7).
- (3) אג יורש אג; יורש אג (cf. v. 4). But הנה c. particip. is usual (v. 12). 30
- (4) אג and εὐθὺς... ἐγένετο. Cf. the usual phrase, so frequent in Jer., Ezek., and the later prophets, ויהי דבר י"י אל וגו'. Cf. also 1 Sam. 15, 10. Else, point דקר אג. סמך = סד אג. Cf. 17, 6.
- (5) אג יורש אג; יורש אג + אג. 35
 אג יורש אג; יורש אג; אג יורש אג.
- (6) אג; instead of the ungrammatical והאמן of אג. One אג MS makes this correction. See also 38, 5; 21, 25; 28, 6. אג and ἐπίστευσεν Αβραμ=אברם אג. So אג. In such cases, we see an ancient confusion of י with ה (א, א). KLOSTERMANN's והאמן is, however, very attractive.
 אג and ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην (quoted Rom. 4, 3; Gal. 40 3, 6; Ja. 2, 23)=ותקשב לו לצדקה (פ 106, 31); so אג. Correct לצדקה with אג. 2 Sam. 19, 19 is not quite parallel. — ביהוה אג, באלהים אג; cf. next note.
- (7) אג יהוה אג; אג θεός; so again, v. 18.
- (8) אג במה אג; אג κατά τι=במה. But cf. 42, 33 בואת אג.
- (10) אג הדצפר אג; אג הדצפרים אג; אג הדצפרים אג. The sing. is hardly collective in the sense that 45 it is so in פ 8, 8, where all birds are meant, or as העיט is collective in v. 11, where the number is quite indefinite. Was 'דצפר' written in אג's MS?
- (11) אג גוריהם=טודים אג (v. 17); an explanatory gloss; or perhaps a *conflate* reading (הבתרים, variant of התורים?).
 אג and καὶ σκεκδοσεν αὐτοὺς=אג אג is an instance of mispointing. אג read 50 rightly אג.
- (12) אג השמש is fem. here as in v. 17 (במה). Render therefore: *and it happened (when) the sun was about to set or near setting.*

- 14 (1) The Hebrew construction looks, at first sight, like an anacoluthon. מִן־סֶעֱזֵי present no variant; and ע simply violates the sense with $\text{ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείῃ}$ (= בימי Is. 1, 1) $\text{τῆς Ἀμαρφαλ βασιλείῃς Σεννααρ, Ἀριωχ βασιλεὺς κτλ.}$ which would require a construction like 2 K. 15, 29. A possible correction would be 5
[ההם] בימי = $\text{I et factum est in illo tempore}$; cf. 6, 4. Or we might restore מִן־סֶעֱזֵי after בימי (LE CLERC), supposing it to have fallen out owing to its likeness to אמרפל ; cf. 26, 15, 18. We might get the same sense by the smaller change of reading בימו (= בְּיָמָיו) *in his days* (10, 25; 2 K. 8, 20; 23, 29). Cf. also 1 Chr. 5, 10. But, after all, מ may be right; cf. Is. 7, 1.
- מ Θαργαλ , ΘΑ Θαργαλ , Θαλγα , indicate תרעל (r being weakened in some 10 cases to l , as in Βαλλα=ברע). So $\text{S } \text{ܬܪܓܝܠ}$ *Targil* or ܬܪܓܘܠ *Targal* (SBM). [The cuneiform Tu-ud-xul-a=תרעל , found by PINCHES on a Babylonian tablet, seems to me very doubtful. See, however, SCHRADER, *Über einen altorientalischen Herrschernamen in Sitzungsberichte* of the Berlin Academy, Oct. 24 '95. Cf. PINCHES, *Transactions of the Victoria Society*, 1896. — P. H.] 15
- מ אלסר ע תלסר , $\text{S } \text{ܕܠܬܫܪ}$; Dalltsár = תלשר Is. 37, 12. SAYCE suggests a confusion of Assy. Larsa^m with ál šarri = city of the king, by way of explaining the Hebrew אלסר . But why not ál Larsa^m = the city of Larsa? Moreover, Assy. š = Heb. ש , not ס . [Cf. *Johns Hopkins University Circulars*, August 1887, p. 118]. מ גוים = עֲמֻנִים ; so עֲמֻנִים ; עֲמֻנִים ; gentium . The word must be corrupt, 20 as the context implies a national name. $\text{S } \text{ܕܓܠܢܝܬܝܢ}$ (= גלנים) *Gelanites* or *Gelaïtes*; see PAYNE SMITH, *Thes. Syr. s. v.*
- (2) ע puns very curiously on the personal names, vv. 1, 2; e. g. תרעל was *crafty as a fox* (תעלמ); ברע and ברשע were noted for *evil* (ברע=בביש) and *wicked* (ברשיעמ) *deeds*; הטלמ *hated his own father* (שני) (אבו). ברע , however, may be compared 25 with בריעה , 1 Chr. 7, 23 (where also there is a play on ברעה *in ill fortune*); and ברשע should perhaps be בלשע (cf. 10, 19). FRIEDRICH DELITZSCH has equated הטלמ with Sanibu (*Parad.* 294); but ע Σεννααρ suggests سَنَّار cat , Aram. שונרא . שמאכר ע Συμφορ , $\text{S } \text{ܫܡܥܝܪ}$ (שמאיר), evidently a corruption of מ . מ suggests a doubt whether this name may not have originated in a marginal gloss שם אמר *name lost!* The confusion of ר , ר , is, however, very common 30 between מ and מ .
- מ בלע מלך עער . בלע is elsewhere a king's name (36, 32); possibly, therefore, the original reading here and in v. 8 was בלע מלך עער . The phrase may, of course, indicate a *lacuna* in the source. 35
- The K^c חב עבנים , Q^c עבנים , appears as עבנים in מ , as in Hos. 11, 8.
- (4) מ ושלש מ correctly ושלש .
- (5) מ רמאים מ ; הרם מ ; הרם ע τοὺς ὑπεράβηται , 15, 19; Deut. 2, 11, 20; 3, 11. מ ואמת עוזים (!) קָהָם (קָהָם !) $\text{καὶ ἔσθη ἰσχυρὰ ἀμα αὐτοῖς}$ (25, 16; ψ 117, 2). מ also point קָהָם ; but ע ע have רבהמתא , *who were in המתא*. The name הם 40 is probably corrupt. Seven MSS of מ read חם (cf. 1 Chr. 4, 40). That Zuzim=Zamzumim has long been inferred from Deut. 2, 20 (cf. תמו = Bab. Dāzu); and הם or המת (ע) may possibly be a disguise of רבת Rabbath . But SAYCE's notion that הם points to a direct transcription of this chapter from a cuneiform document (*Higher Criticism*, p. 160f.) is utterly improbable. There is no evidence 45 that Ammon was ever called Am or Ammi , or anything else but Ammān , عَمَّان (see SCHRADER, KAT² 141). And in OT the nation is always עמון בני.
- (6) מ בהרים מ בהרי (49, 26). So עסג .
- (7) מ שרי ; ע τοὺς ἀρχοντας = שרי ; and so S . — הצנן תמר ; ע^c Engedi .
- (8) מ אתם ; ע אתם , an interesting variant. 50
- (10) מ ועמרה עסג מ ; מלך עמרה עסג מ ; מלך עמרה עסג מ ; עמרה עסג מ ; עמרה עסג מ . But it seems better to omit the previous מלך as a gloss, and read וינסו סרם ועמרה (v. 11); the city names standing for their peoples.

- II (7) For S has נבלה ; cf. 10,25; ψ 55,10.
 M שמתם; μ , wrongly, שמתים dual; and afterwards ישמע איש את שמת.
 (8) M (and $\text{S}\text{E}\text{O}\text{J}\text{A}$) העיר μ ; ואת העיר ואת המנרל μ = S τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον.
 (9) S τὸ δὸνμα αὐτοῦ = שמה.
 μ את שמת; but cf. v. 7.
 For M יחה in the second half of the verse S reads Κύριος ὁ θεός. 5
 (10) $\text{M}\mu\text{J}\text{E}\text{O}\text{S}$ אלה; two Heb. MSS, S אלה.
 M ויולד μ ; ויולד throughout the chapter.
 M אחרי μ ; אחרי.
 (11) μ + וימת: שנת שמה שש מאות שנה ויהיו כל ימי שם שש מאות שנה וימת: 10
So all the days of Shem came to six hundred years; then he died. The same recension adds a similar summation in each case, down to Nahor inclusive; cf. 5,5 ff. S is briefer with καὶ ἀπέθανεν = וימת. $\text{S}\text{E}\text{O}\text{J}$ follow M .

The framework of the narrative being otherwise identical with that of c. 5, it is perhaps more likely that some impatient reviser omitted the summations as 15 statements of the self-evident, than that P curtailed his customary formulæ, or that μ interpolated the summations.

- (12) M ושלישים; ומאת μ + $\text{S}\text{E}\text{O}\text{J}$ follow M .
 For the first name in this list of ten patriarchs from Shem to Terah or Abram the numbers of $\text{M}\mu\text{S}$ agree. Shem lived 100 years before and 500 after the birth 20 of Arphaxad. In the ensuing cases we note a systematic alteration such as we have already observed in 5,3 ff. The sudden drop from Shem's 100 years to the 35,30,34,30,32,30, years respectively for the corresponding period in the lives of the six subsequent patriarchs, seemed improbable. Consequently, μS add 100 years in each case; so that, e. g., Arphaxad lives 135 instead of 35 years 25 before the birth of his successor; and so for the rest of the six names. In the case of Arphaxad, Shelah, Peleg, Reu, Serug, μ subtracts the 100 years from the period following the birth of the successor, as S has done in 5,3 ff. Thus μ really corroborates M in seven cases out of eight. The exception, Eber, may therefore be set down to textual corruption. According to M , Eber lived for 430 30 years after the birth of Peleg; according to μ , not 330, as analogy would suggest, but 270. Now a glance at the corresponding numbers in M , from Shem to Nahor inclusive, shows a progressive diminution in every case but this of Eber, the numbers being 500; 403 (S 330); 430; 209; 207; 200; 119. This fact at once throws suspicion on Eber's number 430. S^A has 370, which is confirmed by μ 35 270 as the original reading of M . How then, it may be asked, did the שלישים שנה 270 as the original reading of M originate? Beyond doubt, in the ארבע ושלישים שנה of the previous line (v. 16), to which a transcriber's eye had wandered.

According to S^A , the years of Arphaxad and Shelah's second period were 430 and 330 respectively. Instead of the 30, $\text{M}\mu$ both give 3, which is possibly right, 40 as 30 occurs in each case in the previous line of the Hebrew (vv. 12.14), and might have been erroneously repeated in S 's Heb. MS.

S^B gives τετρακόσια πεντήκοντα for Shelah's second period (v. 15). If we suppose that τετρακόσια τριῶντα was the original reading of S , allowing for the error first noticed, we shall see that the three lists are in relative agreement as regards the 45 first seven names:

	M		S		μ	
SHEM	100	500	100	500	100	500
ARPHAXAD	35	403	135	403*	135	303
SHELAH	30	403	130	403*	130	303
EBER	34	370*	134	370	134	270
PELEG	30	209	130	209	130	109
REU	32	207	132	207	132	107
SERUG	30	200	130	200	130	100

- 10 1893, p. 108; cf. *Records of the Past*, New Series i, 46; [see also *op. cit.* pp. 75, col. ii, l. 2; 76, col. iii, l. 9 and SCHRADER's KB iii, 2 (1892) pp. 21, 23].
 אֶרֶץ אֲרָם. Ὁ Ὀρεχ = אֶרֶץ, which agrees with the native Babylonian *Uruk*, Greek Ὀρχοῦ, now *Warka*. [Cf., however, the Assy. *Ark'd'itu*, the Lady of Erech].
- (13) לִוְרִים אֲשֶׁר לִוְרִים, Ὁ Λουδοίμ = לִוְרִים. 5
 עֲנַמִּים; עֲנַמִּים; in partial agreement with Ὁ Αἰνεμετιοίμ. S חֲבַח implies נְעַמִּים.
 כַּסְמוֹנִיִּים = Ὁ Χαασμνοίμ; כַּסְלֹחִים אֲשֶׁר.
- (14) S explains כַּסְתָּרִים by *Cappadocians*!
- (17) אֲשֶׁר הִקְרוּקִי = Assy. *Arqā'a*. But אֲשֶׁר הִקְרוּקִי; Ὁ τὸν Ἀρουκαίον. 10
- (18) אֲשֶׁר נָמְצוּ אֲשֶׁר; נִמְצָה אֲשֶׁר (9, 19) is due to reading מִשְׁמַחַת as *singular*.
- (19) The bounds are specified in two directions, the limit in the one case being Gaza, in the other Leshā. (WELLH. לִישָׁה or לִשָּׁם). The words וְעַמְרָה וְאֶרְמָה וְצִבְיִים are an interpolation. אֲשֶׁר has a different statement: וְיָדִי נְבוּל הַנְּכַעֲנִי מִנְהָר מְצָרִים עַד הַנְּהָר; וְיָדִי נְבוּל הַנְּכַעֲנִי מִנְהָר מְצָרִים עַד הַנְּהָר; הַגְּדֹל נְהָר מֵרַת וְעַד הַיָּם הָאֲחֵרִין; Cf. 15, 18; Deut. 11, 24. 15
- (20) אֲשֶׁר בְּנוֹיָהֶם; two MSS and אֲשֶׁר לְנוֹיָהֶם. So אֲשֶׁר, אֲשֶׁר v. 31. But in v. 5 both have בְּנוֹיָהֶם, while Ὁ has ἐν τοῖς ξέθεσιν in all three places.
- (21) Ὁ ἀδελφῶν Ιαφεθ τοῦ μεζζοῦ; so the Heb. accents, against the fixed order of the names of Noah's sons, *viz.* Shem, Ham, and Japheth. Had it been meant that Shem was the younger brother (and so the youngest of the three) the natural mode of speech in a clause relating to Shem would rather have been אֲשֶׁר יָתֵם אֲשֶׁר הַקָּטָן, *Japheth's younger brother*. But, in fact, the sole reason for the reference to Shem's age in this place was to warn the reader against supposing that because he is dealt with last, he was therefore the youngest; and to affirm the racial superiority of the Bene Eber, from whom the Hebrews sprang. 20
- (23) אֲשֶׁר מִשָּׂא אֲשֶׁר; מִשָּׂא אֲשֶׁר (v. 30); Ὁ Μοσοχ = מִשָּׂא (v. 2); 1 Chr. 1, 17. Perhaps the original was מִשָּׂא אֲשֶׁר; cf. Jos. *Ant.* i, 6, 4 Μησαναίσι.
- (24) Ὁ καὶ Ἀρφαξὰδ ἐγέννησεν τὸν Καίναμ (var. Καίναν) καὶ Καίναμ ἐγέννησεν τὸν Σαλα δατλ. Cf. Luke 3, 36. אֲשֶׁר אֲשֶׁר אֲשֶׁר agree with אֲשֶׁר יָלַד אֶת שָׁלַח; but there is no reason to regard the inserted name as an interpolation, while its omission 30 may be accounted for by a doubt about קִינָן as a name belonging to the earlier list, 5, 9.
- (25) אֲשֶׁר יָלַד אֲשֶׁר; יָלַדוּ אֲשֶׁר; יָלַדוּ אֲשֶׁר.
- (26) אֲשֶׁר יָרַח אֲשֶׁר; יָרַח אֲשֶׁר; Ὁ Ιαράδ or Ιαρέδ = יָרַח, 5, 15. See SMITH's *Dictionary of the Bible* s. v. JERAH and JOKTAN. 35
- (27) אֲשֶׁר אֲשֶׁר; אֲשֶׁר אֲשֶׁר = Ὁ Αἰζήλ.
- (28) אֲשֶׁר אֲשֶׁר; עֹבֵל אֲשֶׁר and 1 Chr. 1, 22 עֹבֵל אֲשֶׁר.
- (30) אֲשֶׁר אֲשֶׁר; Ὁ Α Μασση. Ὁ Β Μανασση = אֲשֶׁר אֲשֶׁר. The last two forms imply מִשָּׂא אֲשֶׁר misread מִשָּׂא אֲשֶׁר. The other differences depend on pointing.
- (32) אֲשֶׁר אֲשֶׁר; Ὁ κατά τὰ ξέτη αὐτῶν = אֲשֶׁר אֲשֶׁר. See on v. 20. 40
 אֲשֶׁר אֲשֶׁר; אֲשֶׁר אֲשֶׁר, as v. 5.
 אֲשֶׁר אֲשֶׁר rightly. אֲשֶׁר prefixes אֲשֶׁר (= Ὁ νήσοι) from v. 5.
- 11 (1) אֲשֶׁר אֲשֶׁר; Ὁ καὶ φησὶ μὴ ἀδον — a paraphrase.
- (3) נָשְׂרַפְתָּם לְשֹׂרֶפֶת, *let us burn them unto burning*, i. e. *thoroughly*. The Heb. לְבַנָּה 45 does duty for kiln-burnt bricks (Babylonian *agurrā*) as well as sun-dried ones (Bab. *libnāti*); cf. Ex. 1, 14.
 אֲשֶׁר אֲשֶׁר, *plene*, to mark the *e*-vowel, and לחימר (*leg.* לחומר), to mark the *o*. Ὁ rightly ὁσφαλτος = Bab. *kupru*; see the inscriptions of Nebuchadnezzar, *passim*.
- (6) אֲשֶׁר אֲשֶׁר; Ὁ ἡεαντο = החלו is preferable. S as if חֲשַׁבו (Jer. 18, 11). 50
 אֲשֶׁר אֲשֶׁר; אֲשֶׁר אֲשֶׁר (corrupt). The impf. of חֲשַׁב, like that of בָּלַל v. 7, is only found here. The pointing חֲשַׁב, חֲשַׁב, may possibly indicate the dialect of the original source[?], but is quite as probably a mistake or a caprice. Cf. the *perf.* חֲשַׁב, 9, 19.

9 except in 44, 12 which is elliptic (יהמש בנרול החל ובקטן כלה), scil. לחמש bis). — (b) The use of the OT generally, where החל occurs some fifty times besides, is against it. In 33 cases the construction is again ל cum infin.; in 5 (viz. Deut. 2, 24. 25. 31 bis; Jos. 3, 7; Hos. 8, 10, probably), it is the bare infin.; in 3 cases the term is construed with ב (viz. Deut. 16, 9; Ez. 9, 6; 2 Chr. 20, 22); and in the rest it is used absolutely; e. g. Num. 17, 11. 12; 2 Chr. 29, 27; 1 Sam. 3, 12 (cf. Gen. 44, 12). In 1 Sam. 3, 2 ועינו החלו כהות, which is usually rendered his eyes began as dim ones (GES.²⁵ § 142, 4; DRIVER, Sam., l. c.), and alleged as a parallel, it is easier to point כהות infin. (cf. Gen. 27, 1; Zech. 11, 17), with ἠρεπαντο βαρύνεσθαι, bearing in mind the usual construction of החל, and the fact that כהה is not elsewhere used of the eyes in OT (in Is. 33, 1 שודר is infin. Poel; cf. Hos. 10, 2). Moreover, And Noah began as a husbandman would at least require ארמה rather than הארמה; cf. 25, 27 יהי איש שדה . . . יהי.

On the other hand, SCHUMANN's *And Noah, the husbandman, began, and planted a vineyard* is objectionable: (a) because the expression *Noah, the husbandman* is without parallel in the whole book, and could only imply a distinction from some other Noah who was not such; and (b) because, of all the OT instances of החל, Ezr. 3, 8 is the only possible parallel for the construction *began and planted*. *ἤρξατο καὶ ἐκαλλιέργησεν* and *ἤρξατο καὶ ἐκαλλιέργησεν* and *ἤρξατο καὶ ἐκαλλιέργησεν* show that the want of a verb was felt in connection with החל. It is simplest to restore להיות, as in 10, 8. The sense is that Noah was the first husbandman and vineplanter, like *Shin Nung* in China. To say that this would conflict with 4, 2 is to forget that the two stories are quite independent of each other. Cf. 4, 26. — May אש conceal ארש = Assyr. *eršū*, to till? Cf. Aram. ארים *cultor*, ארמה *cultura* [= Assyr. *errišu, errištu*, DELITZSCH, *Assyr. Handwörterbuch*, p. 140^b].

(21) אהלה אהלו אהלו; a substitution of modern for ancient spelling (so 12, 8; 13, 3). The ה suffix still occurs sporadically in OT, e. g. 49, 11 bis. Its disappearance in other cases is doubtless due to transcribers. It is regular on the Moabite Stone (9th cent. B. C.).

(22) וינר וינר; *καὶ ἐξελεῖν ἀνήγγειλεν* = וינר וינר. The term בחוץ (ח S) implies a preceding וינר (39, 12).

(26) ברוך יהוה אלהי שם. So all the Versions. We should expect Shem rather than Shem's god to be the object of the blessing. Ham — as an undutiful son — is cursed in the person of Canaan, his son, and Japhet is virtually blessed; the context, therefore, requires something similar in the case of Shem. BUDD accordingly has restored ברוך יהוה שם. *ὁ*^B omits δ θεός.

(29) יהי אש. Some MSS, יהי אש, as usual.

10 (2) משך; but מושך (nine MSS מושך, מוסך, מוסח = Μόσχοι (Herod.), Assyr. *Musku* or *Mušku*, all suggesting משך. So SCHRADER, KAT² 84 note, who thinks also that the pointing תבל is only a reminiscence of *Tubalcain*, and that the Assyr. *Tabalu* indicates תבל.

(4) רדנים; some MSS, רדנים, 1 Chr. 1, 7 רדנים = *Ῥόδοι* (= רדן in Ez. 27, 15).

(5) As בני הגוים cannot include all the preceding names; and as, on the other hand, the words בארצותם בני הגוים are clearly of wider scope, and comprehend all the Bene Japheth before enumerated, ILGEN was certainly right in restoring אלה בני יפת to introduce בני יפת; the whole sentence forming the usual summary after the manner of P; cf. vv. 20. 31.

(8) הוליד אש. הוליד אש (P's word).

(9) An explanation of the term נבור (*mighty one = sovereign, despot*), which does not well harmonize with v. 10.

(10) Babylon was not a comparatively modern Semitic foundation, but an old Sumerian city, identical with Gudea's *Gishgalla* (PSBA, Nov. '92, p. 54; Jan.

- 7 (16) **Ⓢ** καὶ ἐκλείσεν Κύριος ὁ θεὸς τὴν κιβωτὸν ἔξωθεν αὐτοῦ. **Ⓜ** agree with **Ⓢ**.
The object of **Ⓜ** would rather be **Ⓢ** than **Ⓜ**; cf. 19,6.10; 2 K. 4,4.
- (17) **Ⓢ** + καὶ τεσσαράκοντα νόκτας, as in v. 12.
- (19) **Ⓜ** ויִכְסּוּ; **Ⓢ** ἐπεκάλυψεν=ויִכְסּוּ. So in v. 20.
Ⓜ כל השמים; **Ⓢ** כל; but cf. Deut. 4,19; Dan. 9,12; Job 28,24; 37,3; 41,3†. 5
- (20) **Ⓢ** + הנהיגם, as in v. 19. But **Ⓜ** and Syr. Hex. ἂ τὰ ὑψηλὰ (NESTLE), as also **Ⓜ**.
- (22) **Ⓢ** agrees with **Ⓜ**; **Ⓢ** paraphrases. (One cod. has ἐν ῥώθωσιν αὐτοῦ = במעיו; and so Syr. Hex.).
- (23) **Ⓜ** הארמה; **Ⓢ** + πύργος=כל. 10
- 8 (1) **Ⓢ** + καὶ πάντων τῶν πετεινῶν καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν. **Ⓢ** + and all the birds only (Ⓜ **Ⓜ**). Harmonistic additions.
- (3) **Ⓜ** פקדנא (19,4; 23,9; 47,2.21); **Ⓜ** פקד (4,3; 6,13; 16,3; 41,1); v. 6.
- (7) **Ⓢ** + τοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπασκεν τὸ ὕδωρ=מים הקלו לאור (v. 8). **Ⓜ** ἀπὸ τῆς γῆς=למען
Ⓜ פקדנא appears to have fallen out. The omission of the motive for sending out the bird is the more remarkable here, as it is specified afterwards in the case of the dove. **Ⓢ** felt this, and inserted the clause from v. 8. It is better to change the order of the verses, so that v. 7 should follow vv. 8.9. This arrangement has the additional advantage of agreement with the Chaldean account, in which the 20 mission of the dove comes first. See HAUPT, *Nimrodopos*, p. 109, which may be transcribed and translated thus:
Sibā ūma ina kašādi ušēšī-ma summatu umaššīr. Illik summatu itūrā-ma manzazu ul ipāšū-ma issahra. Ušēšī-ma sinūntu umaššīr. Illik sinūntu itūrā-ma manzazu ul ipāšū-ma issahra. Ušēšī-ma ḏribi umaššīr. Illik ḏribi-ma qarūra 25
ša me imur-ma igrib-išāhi itāri ul issahra="When the seventh day came, I brought out the dove, and let it go. The dove went to and fro; found no resting-place; and returned. I brought out a swallow, and let it go. The swallow went to and fro; found no resting place; and returned. I brought out a raven, and let it go. The raven went; saw the bottom of the the water (cf. قار bottom of the 30 sea); made for it; waded about, croaking, returned not."
- The expression **Ⓢ**, v. 10, implies an interval of seven days between the mission of the two birds. I therefore supply **Ⓢ** ויחל שבועת ימים at the beginning of the verse.
Ⓜ ויצא יצוא ושוב. But **Ⓢ** καὶ ἐξελθὼν οὐκ ὑπέστρεψεν; so **Ⓢ** **Ⓜ** (Ⓜ) [a paronomasia]=**Ⓢ** ויצא יצוא ולא שב. That this is right appears not only from its 35 striking agreement with the Chaldean statement about the raven, but also from the motive it supplies for the (second) mission of the dove, v. 10.
- (8) If the order of the verses in **Ⓜ** be preferred, **Ⓢ** ויחל שבועת ימים must be supplied here instead of at v. 7.
Ⓜ **Ⓜ** is confirmed by **Ⓜ** אליו v. 9, התבה **Ⓜ** v. 10. **Ⓢ** ὁπίσω αὐτοῦ=Ⓜ *i. e.* 40 after the raven. Cf. Ex. 14,19.
- (12) **Ⓜ** ויחל **Ⓜ**. **Ⓢ** ויחל, as in v. 10. A scribal error is more likely than such a variation in the same formula. Cf. Jud. 3,25.
- (13) **Ⓢ** + ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Νωε=נח, as in 7,11. There is nothing else for the temporal datum to refer to. 45
- Ⓢ** **Ⓢ** ἐξέλειπεν (so in Is. 19,6 also), probably reading **Ⓢ**.
Ⓜ תרבו; **Ⓢ** **Ⓢ** **Ⓢ**.
- (15) **Ⓜ** אלהים; one MS יהוה; **Ⓢ** Κύριος ὁ θεός.
- (16) **Ⓜ** ואשתך ובניך; two MSS, **Ⓢ** (but not **Ⓜ**), Copt. reversely, as in 7,7, and v. 18. Yet **Ⓢ** has the former order both here and in v. 18.
- (17) **Ⓜ** **Ⓢ** **Ⓢ** **Ⓢ**.
Ⓜ **Ⓢ** **Ⓢ**. So **Ⓢ**; but **Ⓢ**, wrongly, καὶ πᾶσα σαρξ.
Ⓜ **Ⓢ** **Ⓢ** **Ⓢ** **Ⓢ**. So **Ⓢ**. But **Ⓢ** **Ⓢ** mistook the idiom; cf. **Ⓢ** 9,10.
Ⓜ K^cthb הוציא. The Q^cre הוציא (cf. הוציא 5,9) appears to be a mere fancy. 50

- 6 *Nimrodepos* 135,31), however, *cullilši* does not mean *provide it with a deck* (*çillu*=צַל), but *launch it*, literally *cause it to be immersed*, from *çalālu*=Geez *çalāla* (cf. צָלָלָה בְּעַפְרַת; see also DELITZSCH, *Is.* 464o, 53; NESTLE, *Marg.* x). — P. H.]
 וְאֵל אַמְהָ תְּכַלְנֶה מִלְּמַעְלָה אִם; so אִם and εἰς καὶ εἰς πῆχυν συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. There is evidently something wrong; for no satisfactory sense can be wrung out of the words, and we should expect some further direction about the צַהַר. The term אַמְהָ is suspicious. There is nothing corresponding to it here in the parallel Chaldean account, and the cubit measures of the מִתַּחַּ and the קִיָּים are not given; why then that of the צַהַר? Besides, צַהַר is presumably masc., and the suffix of תְּכַלְנֶה most naturally refers to the תְּבִיאָה. Read אִם for אַמְהָ, and all becomes clear. Then we have וְאֵל אִם תְּכַלְנֶה, and for its (the Ark's) *whole length thou shalt close it in* (pointing תְּכַלְנֶה=תְּכַלְנֶה; cf. יִכַּל, 23,6). For אֵל, cf. לְאַרְכָּה, 13,17. But the term מִכְסָּה, 8,13, suggests the further correction תְּכַסֶּנָּה for תְּכַלְנֶה; and אֵל may be a corruption of כֹּל, as in 3o,4o and other places.
- (17) אִם הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ. The antique הַמַּבּוּל is explained by the gloss מִיָּם. The two following words are not part of the gloss, but depend on מִבְּיָא; so εἰς ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν ὕδατος ἐπὶ τῆν γῆν. Cf. 7,6 where εἰς omits מִיָּם, and 7,17. The root of מַבּוּל is seen in the Babylonian *nabālu* (PSBA, April '89, p. 197). אִם לִשְׁחַת; מִשְׁחַת (8 מִסּׁ = לִשְׁחַת; cf. v. 13 מִשְׁחַת).
- (18) אִם וּמִכֹּל הַחַי וּמִכֹּל הַבְּשָׂר. and similarly εἰς, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν, with some Heb. MSS. For הַחַי, see 8,17. מִכֹּל כֹּל is used 3,2o; 8,21, but in a wider sense. That אִם is right with מִכֹּל בְּשָׂר appears from 8,17. אִם εἰς misunderstood the idiom. The addition in εἰς, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν, is probably due to a reviser. εἰς according to Syr. Hex. καὶ ἀπὸ π. τῶν θηρίων κ. ἀπὸ π. τ. κτηνῶν κ. ἀ. π. τ. σαρκός (NESTLE).
- אִם הַחַי וּמִכֹּל הַבְּשָׂר. So also in v. 2o. Cf. 7,9.
- (20) אִם מִכֹּל אֲשֶׁר רִמֵּשׁ עַל הָאָרֶץ. εἰς καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρποντων ἐπὶ τῆς γῆς. מִכֹּל אֲשֶׁר רִמֵּשׁ is justified by 1,25; Hos. 2,2o. But that מִכֹּל of אִם and some Heb. MSS is right, appears from the sense. מִכֹּל here *contrasted* with other classes of animals, and does not include them as in 9,3.
- 7 (1) אִם יְהוָה; εἰς Κύριος ὁ θεός. אִם אֱלֹהִים (but \mathfrak{S}^{BM} as אִם). See notes on 6,3.6. So εἰς, v. 5.
- (2) אִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ. אִם וְזָכָר וְנָקְבָה. (= εἰς ἄρσεν καὶ θῆλυ), both times; thus obliterating the distinction between J's phrase and P's equivalent. אִם שָׁנִים אִם שָׁנִים. Cf. v. 9.
- (3) אִם וְגַם. The ו was perhaps omitted after preceding ו. אִם, with which \mathfrak{S}^{BM} agrees. After אִם וְזָכָר וְנָקְבָה εἰς + καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ = וְזָכָר וְנָקְבָה. אִם agree with אִם; but the omission may be due to the homœoteleuton of this and the previous clause.
- (4) The interesting word הַיָּקוּם (v. 23; Deut. 11,6 only), *that which stands up*, is *erect*, and so *lives*, is an exact parallel to the very ancient Egyptian \dagger (*anch*) to *stand or rise up; living*.
- (8) אִם וְכֹל אִם. אִם better than אִם.
- (9) אִם אֱלֹהִים. אִם יְהוָה; so εἰς rightly.
- (11) אִם שָׁבֻעַ עֶשְׂרִים יוֹם. εἰς ἑβδόμη καὶ εἰκάδι = עֶשְׂרִים (So also εἰς at 8,4). 5o Cf. 8,14.
- (13) אִם אֲתָם. εἰς μετ' αὐτοῦ rightly. So \mathfrak{S} (Urmia ed.); but \mathfrak{S}^{BM} אֲתָם.
- (15) אִם הַבְּשָׂר; אִם בְּשָׂר. Cf. vv. 16.21.

- 5 **5** **חם** את **חם**, but **חם** ח' **חם**; in 9, 18 **חם**, but **חם** **חם**; in 10, 1 **חם**, but some MSS and **חם**.
- 6** (3) **חם** + **חם** = **חם**, which probably stood in the Heb. text of **חם**, here and in vv. 5, 8, as also in v. 12 where **חם** has Κύριος **חם** = **חם**. **5**
- חם** **חם**; **חם** **חם** **חם** **חם** shall not abide or continue. **חם** **חם** shall dwell = **חם** **חם**; **חם** **חם**; cf. Gen. 23, 4. A Heb. root **חם** in such a sense is unknown; and **חם** is too remote from the *ductus litterarum*. Read therefore **חם**, after Job 15, 23 **חם** = **חם**, **חם** (= **חם** 101, 29); **חם** = **חם**, **חם**, Job 21, 8. Cf. also the metaphorical **חם**, **חם**, **חם**, **חם**, **חם**. JHVH had originally *breathed into man's nostrils* **חם** **חם**, 2, 7; cf. 6, 17; 7, 22. This *divinae particula aurae* was not henceforth to be *constant* or permanent in him. **10**
- We might also correct **חם**, after Jos. 10, 12, 13, where this root is parallel to עמד. SOCIN refers to Egyptian Arab. **חם** **חם**, to keep doing a thing, *Stud. und Krit.*, '94, p. 211; [GESENIUS-BUHL², p. 166^b below]. **15**
- חם** **חם** read **חם**, which is also the best attested punctuation (see BÄR's *Genesis*). **חם** **חם** **חם**; so **חם**; **חם** **חם** for that he is flesh. All the Versions omit to render **חם**. The meaning might be supposed to be *for that he, too*, (like the other creatures) *is flesh*. But **חם** = **חם** does not recur in Genesis, except in the doubtful **חם**, 49, 10, nor indeed in the Hexateuch. More- **20** over, the context shows that the writer intends to state not that man is by nature mortal (**חם**; Is. 31, 3), but that his life is to be cut short for his offenses. It is better to point **חם**, with GESENIUS and DILLMANN, and to regard **חם** as a suffix. The rendering *through their* (mankind's) *erring* is, however, unsatisfactory: **25** (a) because *error* is too mild a term both for the offense and the punishment (see **חם**, 119, 67; Lev. 5, 18; Num. 15, 29, 31; Job 12, 16); and (b) because the plur. suffix must refer to the **חם**; otherwise there will be no connection of thought between vv. 2, 3. Read therefore **חם** (Lev. 26, 39) = *owing to their* *guilt* (**חם** confused with **חם**, **חם** with **חם**).
- (4) **חם** + **חם**; a marginal gloss, intended to remind the reader of the better **חם** known **חם** of later times. **30**
- חם** **חם** **חם** rightly. **חם**; but J does not use **חם**.
- חם**; **חם**; so in 7, 14.
- (6) **חם**; **חם**, as also in v. 7. The change was due to religious scruple. Similarly, **חם**, at the end of the verse, was rendered **חם**, owing to **35** reluctance to reproduce the strong anthropomorphism of the Hebrew expression.
- (7) The inserted clause **חם** **חם** (cf. 7, 23) was added by R, to agree with the sequel from P (vv. 11, 12f.). It interrupts the connection; for the plur. suffix in **חם** (many MSS and **חם**) clearly refers to **חם**. **40**
- (9) **חם**, so **חם**; **חם**. But **חם** may be an interpolation from J's account, 7, 1.
- (13) **חם**. OLSHAUSEN corrected **חם**; but the part. **חם** is found nowhere else with a suffix, and the writer's usual style suggests **חם** **חם** **חם**; cf. 9, 11 (19, 14, J). — **חם** here suggests Qal in v. 11.
- (14) **חם**; **חם** **חם**, apparently reading **חם** for **חם**, by inversion **45** and corruption of letters.
- חם**. LAGARDE (*Orientalia* 2, 95) suggested the repetition of the term, which is supported by Philo (*loculos loculos*), as NESTLE reminds me.
- (16) For the **חם** **חם** **חם** gives **חם**, misreading **חם**. But there is no reason to question the word. The context requires the sense of *roof* or *deck* (see **50** the next clause); and **חם** **חם** actually has this meaning in Arabic; see the description of a Chinese junk in Ibn Batuta (Paris edition), iv, 93. [Cf. HAUPT in SCHRADER'S *KAT*² p. 69, l. 8. In the Chaldean legend of the Flood (HAUPT,

- 4 *cf.* Gen. 17, 1. \mathfrak{M} וא החל; \mathfrak{S} οὗτος ἤλασεν (pointing החל=החל); \mathfrak{J} rightly *iste coepit*=החל הוא. The statement וא החל is without parallel in Genesis, and the context requires the sense *he* (Enosh) *was the first to call upon the Name of JHVH*; there being no previous temporal determination to which וא might refer.
For הוא rather than הו (5,29=οὗτος), see v. 21 and 10,8 (הוא החל להיות).
- 5 (3) \mathfrak{M} \mathfrak{S} מאה; \mathfrak{S} διακόσια. For the first five and the seventh of the ten patriarchs, *viz.* Adam, Seth, Enos, Kenan, Mahalaleel, and Enoch, the numbers of \mathfrak{M} and \mathfrak{M} agree. \mathfrak{S} subtracts 100 in each case from the years lived after the birth of 10 the successor, and adds them to the number of years lived previously; an arbitrary change made for the sake of symmetry. As to the sixth patriarch, Jared, \mathfrak{S} agrees with \mathfrak{M} , as the actual numbers in his case already harmonized with the altered numbers preceding it. \mathfrak{M} omits 100 years, no doubt accidentally. In the tenth case, that of Noah, all three witnesses are at one. In the eighth 15 case, that of Methuselah, \mathfrak{M} and \mathfrak{S} agree, \mathfrak{M} differs; while in the ninth, that of Lamech, all three disagree. Thus in eight cases out of ten we find agreement which warrants preference of the \mathfrak{M} numbers; in the other two we must have recourse to textual emendation.
 \mathfrak{M} ויולד. The word בן, the object of the transitive verb (vv. 4^b.28), and the necessary antecedent to which שמו refers here as elsewhere, has fallen out of the text before the similar letters בר.
 \mathfrak{M} ברמותו כצלם \mathfrak{M} . Some MSS כרמותו; many MSS, and Jewish citations כצלם \mathfrak{S} κατά . . . kal κατά . . . *Cf.* 1,26, according to which we correct, although the order is here reversed. 25
- (4) \mathfrak{M} ויהי ימי אדם, read ויהי, following λ . *Cf.* vv. 7. 10. 13. 16 &c. The ordinary MSS and editions of \mathfrak{S} support the new reading; but the oldest known codex, *viz.* Brit. Mus. Add. MSS 14425, dated A. D. 464 (see WRIGHT'S *Catalogue*), which has been collated for the present work, here, as in many other instances, supports \mathfrak{M} . We cite this codex as \mathfrak{S}^{BM} . 30
- (18) \mathfrak{M} \wedge ומאת שנה; an easy omission after the preceding שנה, a transcriber's eye having passed unconsciously from the first to the second.
- (22) \mathfrak{S} εὐηρέστησε δὲ Ενωχ τῷ Θεῷ does not indicate a various reading, but is the usual anthropomorphic paraphrase of the Hebrew expression, recurring in v. 24; 6,9; 17,1; 24,40; 48,15; $\psi\psi$ 25,3; 34,17; 114,9. (Some MSS \wedge vv. 22.23.) 35
- (23) \mathfrak{M} ויהי; some MSS and \mathfrak{M} rightly ויהי, as in vv. 5.8.11.31.
- (25) \mathfrak{M} שבע וששים שנה ומאת שנה. So \mathfrak{S} ; but \mathfrak{M} שבע וששים שנה, where ששים is a corruption of שנים (confusion of \wedge and \wedge), and ומאת שנה has been accidentally omitted for the same reason as in v. 18. This, of course, led to intentional changes of the numbers in vv. 26.27. 40
- (28) \mathfrak{M} שנים; \mathfrak{S} ἀτά = שמה, dittography of the following שנים.
 \mathfrak{M} והשנים; \mathfrak{S} καὶ ἐξήκοντα = וששים, confusing עי with ש, as in other instances. \mathfrak{M} differs from \mathfrak{M} in all three numbers for Lamech; but the 595 years after the birth of Noah (v. 30) are confirmed by the round number (600) of \mathfrak{M} . Upon the whole, it is clear that the three lists were originally one, and that \mathfrak{M} deserves 45 the preference.
- (29) \mathfrak{M} ינוחו; \mathfrak{S} ἀναπαύσει, *cf.* Is. 14,3 ἀναπαύσει=הניח; Ex. 23,12 ἀναπαύσονται=ינוח; Pr. 29,17 ἀναπαύσει σε=יניחך. נח is nearer to נוח than to נחם in sound; and besides, the writer clearly meant to convey the idea of *rest* from toil (Ex. 23,12). 50
- \mathfrak{M} ממעשיו; many MSS and \mathfrak{M} ממעשיו, which is attested also by \mathfrak{S} ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν. The term is *sing.* (47,3). — \mathfrak{M} מן הא' \mathfrak{S} מן הא'.
- (32) Some MSS and \mathfrak{M} \mathfrak{S} ואת חם. Choice is hardly possible, for in 6,10 we have

- 4 in Berossus and cuneiform sources. עירר, written ירר, 5, 15, [cf. Mandaean $\pi\epsilon=\text{ח}=\text{א}=\text{ש}$, NÖLD. MG §§ 5, 55; $\text{ישוע}=\text{عیسی}$] answers to the Babylonian $\Delta\omega\omega\varsigma$, *ap. Berossus, i. e. Damu, Dawu* (rather than *Dumu*), 'son;' cf. $\Sigma\omega\omega\varsigma=\text{Samas}$. In spite of ש , the root may be seen in $\text{ע}ר\text{ד}$, *it came forth and grew up*, said of plants and trees; so that עירר=*shoot, scion, soboles*, like Ass. *pirīu*, Heb. $\text{ע}ר\text{ר}$, $\text{נ}ז\text{ר}$. 5
- $\text{א}ל$ with a note on the second form $\text{י} \text{ח} \text{י}$ the *yod is superfluous*; pronouncing therefore $\text{א}ל$ $\text{ח} \text{י}$, in spite of the preceding $\text{א}ל$ — a triumph of absurdity. $\text{מ}ל\text{ל}$, $\text{מ}ל\text{ל}\text{ל}$, $\text{מ}ל\text{ל}\text{ל}\text{ל}$, 5, 12, is more original than either of these forms; as is shown by Berossus' Μεγδαρος , a phonetic improvement of $\text{Μελδαρος}=\text{Amel-Aruru}$, 'Aruru's Man' (HOMMEL). ' and ל are sometimes confused. 10
- $\text{מ}ת\text{ש}\text{א}ל$ has been modified to rhyme with $\text{מ}ת\text{ש}\text{א}ל$. Μαθουσαλα , as in 5, 21 (= $\text{מ}ת\text{ש}\text{ל}\text{ח}$). Methusael, *Man of El*, is less original than Methuselah, *Man of Selah*, where *Selah* is, perhaps, a modification of Bab. *Sarrahu*, a title of Sin, the god of Ur Casdim whence Abraham migrated. Methuselah thus answers to $\text{Αμέμψινος}=\text{Amel-Sin}$, 'Sin's Man;' while Lamech seems to be an easy adaptation of Bab. *Lamga*, 'the Servant' (of Merodach), another title of Sin, synonymous with *Ubara*, in the name *Ubara-Tutu*, 'Vassal of Merodach,' the Ὠτιδρτης (or rather Ὠπιδρτης) of Berossus, and father of Ξισουθρος , the hero of the Flood, who corresponds to the Hebrew Noah. 15
- (20) $\text{א}ב\text{ל}$; $\text{Α} \text{λ}\text{ω}\text{β}\text{ελ}$, $\text{Β} \text{λ}\text{ω}\text{β}\text{η}\text{δ}$ (= $\text{λ}\text{ω}\text{β}\text{η}\text{λ}$); cf. $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ (1 Chr. 27, 30) and أبيل (*abil*) or أبيل (*abil*) one skilled in the care of camels and sheep or goats, or perhaps rather the Phœnician $\text{יב}\text{ל}$ *he-goat*; cf. also $\text{ה}\text{ב}\text{ל}$, the shepherd Abel, 4, 2; whose name is evidently related to Syr. ܐܒܝܠ *grex*; ܦܫܬܘܐ *pastor* (see PAYNE SMITH). 20
- $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$. We supply ל , as in vv. 21. 22. For $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$, see 2 Chr. 14, 15 (Ἰσραὴλ κτησέων). Α here: δ πατήρ οἰκούντων ἐν σκηναῖς κτηνοτρό- 25 φων (cf. 46, 32). For the plur., see $\text{י}\text{ש}\text{ב}\text{ אהלים}$, 25, 27.
- (21) $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ = $\text{λ}\text{ου}\text{βαλ}$, doubtless connected with $\text{יב}\text{ל}$, $\text{יב}\text{ל}$. Each name is thus significant of the art ascribed to its bearer. This does not prove its Hebrew origin, as it may be a translation or adaptation of some foreign name. The inventor of the harp and the (Pan's) pipe is naturally the brother of the *shepherd* 30 *Jabal*.
- (22) $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$, a strange mode of writing a Hebrew proper name. The Oriental or 'Babylonian' $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ is more natural. $\text{Θ}\text{ο}\text{β}\text{ελ}$, not understanding the $\text{ק} \text{ן}$. (*Tu*)*balgain*, as the name of the inventor of metallurgy, may be compared with *Balgin*, *Bilgi*, the Sumerian Fire-god, whom an old hymn celebrates as melting 35 and refining gold, silver, bronze, and lead, but not iron which was of later use; and as the brother of the goddess *Ningu-si* or *Nin-ka-si*, in whom we may recognize Tubalcain's sister $\text{נ}ע\text{מ}\text{ה}$, *Noghmat*, $\text{Νοεμα}=\text{נ}ע\text{מ}\text{ה}$. NESTLE (*Marginalien*, p. 10) cites $\text{Νοεμιν ψαλλουσα φωνη ουκ εν οργάνω}$, from LAGARDE, and suggests a root $\text{נ}ע\text{מ}$ with נ , thus confirming our conjecture. Cf. PSBA, May '94, where 40 it is shown that the Chinese *Fuh-hi* and his sister *Nü-kwa* (or *Nü-wa*) are parallel figures. It may be added that *Nü-kwa* is said to have invented a kind of harp.
- $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$. One of the two participles appears superfluous in view of the strict parallelism of the other descriptions, vv. 20. 21. $\text{ל}\text{מ}\text{ש}$ *hammerer*, 45 δ σφουροκόπος (cf. Is. 41, 7) is probably an old gloss on $\text{ח} \text{ר}\text{ש}$ which might mean *ploughman* (Am. 9, 13). $\text{ח} \text{ר}\text{ש}$ (1 K. 7, 14 only) is used instead of the usual $\text{ח} \text{ר}\text{ש}$, $\text{ח} \text{ר}\text{ש}$ which ש read here ($\text{χαλκεύς}=\text{ח} \text{ר}\text{ש}$, Is. 54, 16; 2 Chr. 24, 12), because of the previous participles.
- (23) $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$; but $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ (Is. 32, 9; Jer. 9, 19) is more likely. 50
- (25) $\text{א}ר\text{ם}$. The aspirate fell out after ע . — $\text{א}ר\text{ם}$ + $\text{ח} \text{ו}\text{ה}$ before $\text{א}\text{ש}\text{תו}$, *et post* + $\text{ח} \text{ו}\text{ה}$. — $\text{א}ר\text{ם}$ + $\text{ל}\text{έ}\text{γ}\text{ου}\text{σα}$ after $\text{ש}\text{ת}$ = $\text{ל}\text{א}\text{מ}\text{ר}$. — $\text{א}ר\text{ם}$ + $\text{ח} \text{ו}\text{ה}$, $\text{א}ר\text{ם}$.
- (26) $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$ $\text{א}ב\text{ו}\text{י}\text{ל}$; an attempt to soften the contradiction of P's statement, Ex. 6, 3;

- 3 לִנְיָ עָרַן וַיִּשָּׂם אֶת הַכְּרִיבִים. For וַיִּשָּׂם, cf. 2 Kings 10,24; 1 Sam. 22,7. Its likeness to עָרַן וַיִּשָּׂם may have caused its omission.
- 4 (1) אֱלֹהִים אֵל אֱתָנִי; an intentional substitution. So 6,6.7. The meaning of אֱתָנִי is not *I have purchased* or *procured*, which would require אָמַם of the source (17,27; 23,20; cf. Jos. 11,20); but *I have forged, formed, or wrought* (14,19; Pr. 8,22; Deut. 32,6; ψ 139,13). אֵל, therefore, is strictly *along with*, of co-operation; or else *by help of*, like the Greek σύν θεῷ. Διδ=אֵל, 40,14.
- (4) אֱלֵנִי, intending the plur. So אֲלֵנִי, with *scriptio plena*; and אֱלֵנִי τῶν σφαιδῶν αὐτῶν. Cf. Lev. 6,5; 8,26. The plur. is preferable, as the meaning is *the fat portions* of the victims. Otherwise, we might refer to אֱלֵנִי, Lev. 8,16.25.
- (6) אֱלֹהִים; Κύριος ὁ θεός=יְהוָה אֱלֹהִים. So again, אֱלֹהִים and Syr. Hexapl. in vv. 9.13.
- (7) אֱלֹהִים אֵל אֱתָנִי, which yields no adequate sense. Cain is sullen, because his sacrifice is rejected. The Deity remonstrates with a reminder that a sacrifice must be regular to be acceptable. In other words, it is suggested that there was something wrong with Cain's sacrifice, and he had no right to be angry at the normal consequence. This sense, which agrees with the context and with ancient ideas far better than any which can be wrested out of the doubtful Hebrew of אֱלֵנִי, is actually given by אֱלֵנִי: οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκης ὀρθῶς δὲ μὴ διέλης, ἡμαρτες; ἡσύχασον. For אֱלֵנִי (leg. אֱלֵנִי), *to bring an offering*, cf. Ez. 20,31; for אֱלֵנִי=διελεῖν, *to divide the victims*, Gen. 15,10.
- אֱלֵנִי ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ, cf. 3; see on 3,16. The meaning is: *thy brother's return* (i. e. recourse, deference, and submission) *will be to thee, and thou will enjoy the natural authority of the elder.*
- (8) אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי=גִּלְכָּה הַשְּׂרָה אֵל אֱתָנִי. The sequel יהי אֱלֵנִי almost implies the added words. Cf. 27,5. BÖTTCHER's correction וַיִּשָּׂם for וַיִּמָּסַר in rendered improbable by Cain's question 'וַיִּמָּסַר אָחִי וְגו' (v. 9), as by the immediate sequel.
- אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי, a common scribal error for אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי. Cf. Deut. 19,11.
- (9) אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי; cf. 18,9. The ה has fallen out before אֱלֵנִי.
- (10) After וַיִּמָּסַר אֵל אֱתָנִי=אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי, which might be a substitute for יהוה אֱלֹהִים, or else for יהוה אֱלֹהִים as in 2,5.7.9.19.21; though the subject is unnecessary here: cf. 3,14.16.17. In 4,6.15 bis אֱלֵנִי has Κύριος ὁ θεός=יְהוָה אֱלֹהִים for the simple and probably original יהוה אֱלֹהִים (so also אֱלֹהִים and Syr. Hex. in vv. 9.13); but in 4,16 τὸ θεὸν יהוה. As the narrative is consecutive to 4,25, there seems no reason for the sudden disappearance of the composite expression from the Hebrew text; and אֱלֵנִי may therefore preserve the relatively older reading in 4,6.15; 5,29; and similar instances.
- אֱלֵנִי plur. is more vivid and dramatic than the sing. (אֱלֵנִי; 9,4-6). The outcry is loud; אֱלֵנִי suggests multitude. The same applies to v. 11.
- (15) אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי imply אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי or אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי should follow.
- (16) אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי defectively. אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי, with variants Naub, Naiv, Naiva, Naḥ (NESTLE). The context demands a local name; and the repeated נַעַן וְגו' (vv. 12.14.) seems intended as a play on the name of Cain's country. נַעַן, אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי, originally doubtless נַעַן, will therefore be correct; and Naub is simply due to reading נ as י (נִיד). אֱלֵנִי *habitat in profugis in terra ad orientalem plagam Eden*=עָרַן קִדְמַת עָרַן is bad Hebrew and bad sense.
- (17) אֱלֵנִי (so only Jos. 19,47; cf. Jud. 18,29). Some MSS, בשם אֱלֵנִי; so אֱלֵנִי.
- (18) אֱלֵנִי אֵל אֱתָנִי; Γαιδαβ (corr. Γαιαδ). HOMMEL has shown (PSBA, March '93) that the two lists of antediluvian patriarchs were originally identical, and that the Hebrew names are either adaptations or translations of the Babylonian as found

- 2 (23) אִישׁ; מַאִישׁ; SO 6.
 (24) אִישׁ. So 60λ. But 6336, NT, Philo + שְׁנַיִם. מִיָּה מְשַׁנֵּיָם = and there shall become of them twain; for מְשַׁנֵּה cannot mean a pair.
- 3 (1) 63 + הַנְּחֹשׁ after רִאשׁוֹ.
 (2) אִישׁ; 6 ἀπό παντός ἔϋλου (v. 1); 3 implies אִישׁ כָּל עֵץ, which gives a better rhythm.
 (3) אִישׁ. הָהוּא + הוּא, as the context demands, the tree being before them (v. 6).
 (6) אִישׁ; plur. But the point is that the Man also ate. The reading of 10 אִישׁ was due to dittography of the following 1. — וַתֵּן נָם לְאִישָׁה עֵמָה וַיֹּאכֵל אִישׁ וָאֵתְּ בְּעֵלְהָא פֹאכֵל מִעִיָּהּ.
 (7) אִישׁ. Some Heb. MSS אִישׁ &c. read עָלֵי (Job 30,4; Neh. 8,15). But עָלֵי is usually collective (Is. 1,30). Even in 8,11 אִישׁ writes עָלֵי ungrammatically.
 (9) 6 Αδამ, πῶς εἶ; cf. 3. If this were original, the Hebrew would be הָאָדָם אֵינָהּ? for Adam does not appear as a proper name until 4,25.
 (16) אִישׁ; אִישׁ, as in v. 17.
 אִישׁ; 6 τὰς λύπας σου; but the term (here, v. 17, and 5,29 only) is *sing.* as in 5,29.
 אִישׁ, as if from הָרֵוֹן, δπ. λεγόμεν., as GESEN.¹² states. But אִישׁ, from הָרֵוֹן (Hos. 9,11; Ru. 4,13) is preferable.
 אִישׁ; בעֵבֶר; בעֵבֶר, as the term is repeated for the sake of emphasis. עֵבֶר, moreover, is not used in the required sense elsewhere; while עֵבֶר recurs, v. 17; 5,29.
 אִישׁ. The word is only found besides in 4,7 and Cant. 7,11. The reference 25 of this suspicious term to שֹׁק = شاق is unphilological. 6 ἡ ἀποστραφή σου = הַשׁוֹבֵת; cf. 3. In Cant. l. c. 6 has the similar ἡ ἀποστραφή αὐτοῦ. The true reading of 2 Sam. 17,3 (as the bride, כֵּהָ, returns to her husband) illustrates the meaning. The penalties of man and wife are parallel (vv. 16.19): each is to return to the source of each, the woman to the man, the man to the dust (see NESTLE, *Marginalien*, p. 6).
 With this the old Babylonian ideogram E-GIA *bride* (Assyr. *kallātu*), strictly the *home-returning*, strangely agrees; and ZIMMERN's supposition that the ideogram is an artificial Semitic coinage disappears (*Busspsalmen*, pp. 7, n.; 50). In Chinese also 歸 *kwei* 'to return' involves a contraction of the character 婦 *wife*, and is 35 used of a woman's marriage, and of returning to dust (*kwei yu i'u*), i. e. dying.
 (17) אִישׁ; 6 τῷ δὲ Αδὰμ. The sense and parallelism (cf. vv. 14.16) require אִישׁ, and to the Man.
 אִישׁ is confirmed by 8,21 *curse the ground for man's sake*. Cf. also 1 Sam. 23,10 for this use of אִישׁ (NESTLE).
 (20) אִישׁ; but אִישׁ, 6 Αδὰμ, as a proper name. The verse evidently refers us back to v. 16. The man called his wife *Charawah*, because she was to become the mother of all living (*chay*), according to the sentence of JHVH concerning her. It does not immediately follow that verse, because the writer preferred to give the triple judgment of God without interruption.
 (21) אִישׁ for Adam, inconsistently after אִישׁ, v. 20. 6 τῷ Αδὰμ. The verse looks original, naturally following on the Divine sentence, and preceding the expulsion. We may, therefore, point אִישׁ for the Man.
 (24) אִישׁ. Something seems to be omitted. וַיִּשְׁכֵּן אִישׁ, he caused to dwell, hardly suits in connection with the Cherubim and the Whirling Sword; 50 but we expect to be told where the Man dwelt after his expulsion from the Garden, as in the case of Cain (4,16). We correct after 6 καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξεν τὰ χερουβὶν = אִישׁ אִישׁ אִישׁ

- 1 further, as Θ indicates הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ [חית] ובכל הבהמה ובכל for the close of the verse, like v. 26.
- (30) Θ ולכל רומש Θ και παντι ερπετι τω ερποντι; cf. v. 26.
 Θ את כל ירק Θ ואת Θ , which hardly improves matters. We supply נתתי, with EWALD; cf. 9, 3. 5
- 2 (2) Θ השביעי Θ . Θ Book of Jubilees, Bereshith Rabbah: הששי, as the context requires. Θ ויכל is not the same as Θ ויכל סן, but means *finished, completed*, as is clear from v. 1. Logically, *He finished His work on the seventh day* cannot mean *He did nothing but rest and refresh Himself* (Ex. 31, 17) on the seventh day. Besides, there is an intentional antithesis between Θ ביום הששי and Θ ביום השביעי. Else why not Θ וישבת בו in the second clause (cf. v. 3)?
- (4) Θ אלה תולדות Θ . So Θ ; but Θ αὐτῶν ἢ βίβλος γενέσεως as at 5, 1; and so Philo. As Θ אלה תולדות always refers to what follows, never to a preceding narrative, R or some early transcriber may have substituted it here in place of P's Θ וזה ספר תולדות; perhaps objecting to the latter on account of its recurrence at 5, 1. See NESTLE, *Marginalien*, p. 4. Whether this formula originally stood also, or only, at the head of c. 1, cannot now be determined. — Θ בהרואם; perhaps originally בהרואם. Θ ארץ ושמים Θ , which recurs ψ 148, 13 only. Θ reversely; cf. 14, 19.
- (6) Θ אר (Job 36, 27 only) is rendered *mist* by AV; cf. Θ עננא cloud, Λ بخار 20 vapor; and Job l. c. Θ νεφέλη. Here Θ has Θ πηγή fountain, and so Θ ; Λ , επιβλυσμός, a *welling forth* (of waters). We might think of the old Egyptian *aad* 'dew'; but there can be little doubt that the Assyrian *edû*, 'flow, tide, highwater,' of the sea and rivers, and *iditu*, 'flooding for irrigation' are nearer the mark. [Cf. DELITZSCH, *Wörterbuch*, p. 125 below. — P. H.] The ultimate source of the term, therefore, is the Sumerian *DE*, irrigation of a field; A-DE-A or EDEA, *id*. See 2 R 30, 13. 15^b. The Arabic Θ أبار (Qâmûs), which is compared by GESEN-BUHL¹², has nothing to do with Θ אר, for it seems to mean *inaccessible height*; and R. LEVI's 'Aramaic' Θ איד is simply taken from this passage of Gen.
- (11) Θ ההוילה Θ חוילה Θ , as Θ everywhere else (10, 7, 29; 25, 18; 1 Sam. 15, 7 &c.). 30 The Θ may be due to dittography of Θ .
- (12) Θ ההוא Θ ההיא Θ ; and so throughout the book. The supposed Θ fem. is contradicted (a) by philology, (b) by the general use of the OT. The Pentateuch itself is not quite uniform in the matter. In the older mode of writing — the so called *scriptio defectiva* — Θ would be read Θ or Θ according to the sense (STADE). Hence we have to do, not with a genuine archaism, but with the consecration of a blunder or, at best, a caprice. [Cf. DRIVER's note on Levit. 1, 13]. 35 Θ טוב Θ ; cf. Θ optimum.
- (18) Θ אעשה Θ imply Θ , harmonizing with 1, 26. — The term *help*, applied to the woman, is remarkable, being used only of God elsewhere (ψ 70, 5; 115, 9; 40 Deut. 33, 26⁺), and that with reference to warfare. It looks as if the woman were made to be the man's help in keeping the Garden against enemies. And possibly the name *Chawwah* (3, 20) was connected in the original form of the story with the Babylonian *hamât* or *chawat*, 'help, support, aid in warfare.' [Cf. DELITZSCH, *Handwörterbuch*, 281^a below]. 45
- (19) Θ + Θ , with reference to v. 7. Θ + Θ , which is implied by the following coordinate phrase.
 Θ נמש חיה Θ ; a marginal gloss which has crept into the text, where it is out of construction.
- (20) Θ ולעוף Θ και πασι τοις πετεινοις=עוף ולכל, as symmetry demands. So Θ . 50 Θ וליצודם Θ τω τε Αδამ; but, just before, και εκάλεσεν Αδამ. The three contrasted expressions have the article, which would be required here also, even if the sense were *für einen Menschen*, as KAUTZSCH-SOCIN render. Cf. 3, 9, 17.

— Critical Notes on Genesis —

- I (6) ויהי כן, so **6**; **א** at the end of v. 7. The formal symmetry of the chapter justifies the transposition; cf. vv. 9.11.15.24.30.
- (8) **6** + טוב כי מוב after וירא אלהים כי טוב; cf. vv. 3.10.12.18.21.25. But the clause would read better at the end of v. 7. Was it omitted by some scribe, who remembered 5 that שמים was a title of God Himself? (cf. Dan. 4,23; Luke 15,18; and the common Rabbinical use). The Jews of Origen's time were puzzled by the omission (see Orig. *ad Africanum* 4); cf. LAGARDE, *Ankündigung einer neuen Ausgabe der griech. Übersetzung des AT* (1882).
- (9) **א** מקים, but **6** συναγαγή = מקה, which is, in fact, implied by מקה המים (cum 10 *artic.*!), v. 10. We retain יקו and מקה, on the ground of Jer. 3,17; Ex. 7,19; Lev. 11,36. A root קוה *gather together* is further attested by the mistaken use of συναγω, συναγαγή, **6** Jer. 8,15; 50,7; Zech. 9,12. See also on 37,35; 49,10.
- At the end of the verse **6** adds: και συναγαγη το υδωρ το υπακατατω του οσηρανοσ εις τας συναγαγας αυτων, και ωθηθη η ξηρα = מקיהם אל השמים מתחת השמים אל מקיהם 15 ונתרא היבשה. Cf. vv. 7.12.16.21.25. The term מקיהם (*sing.* not *plur.*, as **6**) looks original; and the clause may have been omitted by some editor who sacrificed symmetry to his dislike of monotony. The additions of **6** are often mere harmonistic interpolations; but sometimes they indicate a different Hebrew text, and occasionally old glosses imbedded in that text. 20
- (11) למינורו *bis*; so **6**; cf. v. 12; **א**. **א** עץ, but the sense requires ועץ; so **6** **א** **א** **א**, 3 Heb. MSS and v. 12. פרי follows in **א** **6**, but seems needless; see v. 12. עץ פרי only recurs ψ 148,9; cf. Eccl. 2,5.
- (12) ותרשא is suggested by v. 11, and the uniform style of the chapter. Moreover, Hif'il is rare in the sense required (Num. 17,24; Is. 61,11; Hag. 1,11; ψ 104,14); 25 and v. 24 is not quite parallel. **א** ותוצא **א**, and so the Versions (**3** even in v. 11).
- (20) ויהי כן, so **6**, as required by analogy. **א**.
- (21) למיניהם *plene*; cf. **6** κατά γένη αυτων, **3** *in species suas*. See on 4,4.
- (26) כדמותנו **א**. **6** prefix ו, which is often omitted after a preceding ו or similar letter (ו, ו). That כ', not ב' (some MSS; **6**), is right, appears from 5,1.3; ψ 58,5; 30 Dan. 10,16. [כדמותנו] may be an explanatory gloss on בעלמנו — P. H.]; cf. v. 27; but see also 5,1.3.
- חית, so **3**; rightly, as the classification of the earth with animals is incongruous; **א**.
- (28) ובבתמה, so **6** **3**; cf. v. 26; **א**. **א**. 35
- א** חיה **א**, חיה **א**, as grammar requires. Possibly corruption or revision has gone

- 50 אשר בעבר הירדן ויספדו שם מקפד גדול וכבד מאד ויעש לאביו אָבֵל שבעת ימים: וירא יושב הארץ הכנעני את האָבֵל בנֶן הָאָסֵד ויאמרו אבל כבד זה למצרים על כן קרא שמה אָבֵל מצרים אשר בעבר הירדן: ויעשו בניו לו כן כאשר צִוָּם: וישאו אתו בניו ארצה כנען ויקברו אתו במערת שדה המכפלה 5 [על פני ממרא]: אשר קנה אברהם את השדה לאהֵזָת קבר מאֵת עפֹן התתי: וישב יוסף מצרַיִםָהּ הא ואחיו וכל העלים אתו לקבר את אביו אחרי קברו את אביו:
- ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והִשָּׁב ישב לנו את כל הרעה אשר נמלנו אתו: וי-באו אל יוסף לאמר אביך צִוָּה לפני מותו לאמר: 10 כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה נמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביך ויבך יוסף בדברים אליו: וי-בכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו הננו לך לעבדים: ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי הִתַּחַת אלהים אני: ואתם חשבתם עלי רעה -זה-אלהים חשבה לפגה למען עשה כיום הזה להחית עם רב: ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר 15 על לבם:
- וישב יוסף במצרים הא ובית אביו ויחי יוסף מאה ועשר שנים: וירא יוסף 23-22 לאפרים בני-ם- שלשים גם בני מכיר בן מנשה יָלְדוּ על ברכי יוסף: ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת ואלהים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב: וישבע יוסף את בני ישראל לאמר 20 פקד יפקד אלהים אתכם והעלתם את עצמתי מזה -אתכם-: וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנמו אתו ויִשְׂמְרוּ-וּ בארון במצרים:

	49,22	בן אילה יוסף	49,14	יש-כר חמר גרם
		בן אילה עלי עין		רבץ בין המשפתים:
		במצעדתי עלי שור:	10	ורא מנחה כי טוב
5	23	וימרחו זי-ך-ה-י		ואת הארץ כי-ש-מנה
		וישטמחו בעלי חצים:		ויט שכמו לסבל
	24	ותשב-ר באיתן קשת-ם-		ויהי למס עבד:
		ויפזרו זלעי יד-ם-		
		מידי אביר יעקב	16	דן ידין עמו
		מזרעי ע-ד-ישראל:		כאחד שבמי ישראל:
10		כה מאל אביך ויעורך	17	יהי דן נחש עלי דרך
		ואל- שדי ויברכך		שפינן עלי ארץ
		ברכת שמים מעל		הגשך עקבי סוס
		ברכת תהום רבצת תחת		ויפל רכבו אחור:*
		ברכת שנים ורחם:		
15	26	ברכת אביך גברו	19	גד גדוד יגודנו
		על מרים-ה-ך-י עד		והא יגד עקב-ם-:
		תאות נבעת עולם		
		תהיין לראש יוסף	כ	אשר שמנה יחלתו
		ולקדקד נזיר אחיו:		והא יתן מעדני מלך:
20				
	27	בנימין זאב יטרף	21	ינפתלי פרת שלחה
		בבקר יאכל עד		והנתנה פרי שפר:
		ולערב יחלק שלל:		

28 כל אלה שבמי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם

25

29 ויברך אותם איש איש כברכתו ברך אתם: ויצו אותם ויאמר אלהם אני נאסף
ל אל עמי קברו אתי אתי אבתי אל המערה אשר בשדה עפרון הקומי: במערה
אשר בשדה המכפלה אשר על פני ממרא בארץ כנען אשר קנה אברהם את
31 השדה מאת עפרן הקומי לאהזת קבר: שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו
32 שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את לאה: נקנה השדה
33 והמערה אשר בו מאת בני חת: ויכל יעקב לצאת את בניו ויאסף רגליו אל
המטה ויגע ויאסף אל עמיו:

30

50,2 א ויפל יוסף על פני אביו ויבך עליו וישק לו: ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים
לחנט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל: וימלאו לו ארבעים יום כי כן ימלאו
3 ימי החגמים ויבכו אתו מצרים שבעים יום: ויעברו ימי בכיתו וידבר יוסף אל
4 בית פרעה לאמר אם נא מצאתי חן בעיניכם דברו נא באוני פרעה לאמר: אבי
השביעי לפני מותו- לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען
ה שמה תקברני ועתה אעלה נא ואקברה את אבי כאשר השביעיני- ואשובה:
6 ויאמר פרעה עלה וקבר את אביך כאשר השביעיך:
7 ויעל יוסף לקבר את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה זקני ביתו וכל זקני
8 ארץ מצרים: וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו רק טפס וצאנם ובקדם עזבו בארץ
9 גשן: ויעל עמו גם רכב גם פרשים ויהי המחנה כבד מאד: ויבאו עד גרן האסד

---18-004

(א) 49:18 יוסף קיחו ימות:

48,9,8 וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה לך: ויאמר יוסף אל אביו בני
 הם אשר נתן לי אלהים בזה ויאמר קחם גא אלי ואכרם: ועיני ישראל כבדו
 11 מוקנה- לא יוכל לראות ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם: ויאמר ישראל
 אל יוסף ראה פניך לא פללתי והנה הִרְאָה אתי אלהים גם את זרעך: ויוצא
 12 יוסף אתם מעם ברכיו וישתחו לאפיו ארצה: ויקח יוסף את שניהם את אפרים
 5 בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל ויגש אתם- אליו:
 14 וישלח ישראל את יד- ימינו וישת על ראש אפרים והא הצעיר ואת שמאלו על
 10 ראש מנשה שָׁכַל את ידיו כי מנשה הבכור: ויברך אתם- ויאמר האלהים אשר
 התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק האלהים הרעה אתי מעודי עד היום הזה:
 16 המלאך הנאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי
 אברהם ויצחק וי-רב-ו ללב בקרב הארץ:
 17 וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו ויתמד יד
 18 אביו להסיר אתה מעל ראש אפרים על ראש מנשה: ויאמר יוסף אל אביו לא
 19 כן אבי כי זה הבכר שים ימינך על ראשו: וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי
 15 גם הא יהיה לעם וגם הא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא
 הגוים: ויברכם ביום ההא לאמור בכ-ם יברך ישראל לאמר ישמך אלהים כאפרים
 20 וכמנשה וישם את אפרים לפני מנשה:
 21 ויאמר ישראל אל יוסף הגה אנכי מת והיה אלהים עמכם והשיב אתכם אל
 22 ארץ אבותיכם: ואני נתתי לך שקם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי
 20 בחרבי ובקשתי:

49,8 ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם
 2 באחרית הימים: הקבצו ושמעו בני יעקב והקשיבו אל ישראל אביכם:

<p>49 ידך תאחו: בערף איביך ישתחו לך בני אביך: 9 גור ארנה יהודה ומטרף: בני עלית כרע רבץ כארנה וכלביא מי יקימנו: 1 לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד כי יבא ישלח: ולו יקחת עמים: 11 אסרי לגפן עיריה ולשךקה בני אתנו כפס בין לבשו ודם ענבים כ-סותה: 12 חכלילי עינים מין ולבן שנים מחלב: 13 זבולן לחוף ימים ישכן והא יגוי' אניתי:</p>	<p>49,3 ראובן בכרי אתה פתי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז: 4 יפתא כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי יולדך: 30 ה שמעון ולוי אחים כל-ו חמס מקרת-ם: 6 בסדם אל תבא גפשי בקהלם אל יחד כ-די כי באפם הרגו איש ובעברת-ם עקרו שור: 7 ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל: 40 8 יהודה אתה יודך אחיך</p>
---	--

47.1 השינו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם: ויברך יעקב את פרעה ויצא מלפני

11 פרעה: ויושב יוסף את אביו ואת אחיו ויתן להם אחזה בארץ מצרים במיטב

12 הארץ בארץ רעמסס כאשר צוה פרעה: וילקח יוסף את אביו ואת אחיו ואת

כל בית אביו ואת כל בניו

5

13 ולחם אין בכל הארץ כי כבד הרעב מאד ומל-א- ארץ מצרים וארץ

14 כנען מפני הרעב: וילקח יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען

15 בשבר אשר הם שברים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה: ויהם הכסף מארץ

מצרים ומארץ כנען ויבאו כל מצרים אל יוסף לאמר הבה לנו לחם ולמה נמות

16 נגדך כי אפס -ה-כסף: ויאמר יוסף הבו מקניכם ואתנה לכם -לחם- במקניכם

17 אם אפס -ה-כסף: ויביאו את מקניהם אל יוסף ויתן להם יוסף לחם בסוסים

ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמרים וי-כל-לם-לם בלחם ככל מקניהם בשנה ההא:

18 ותלם השנה ההא ויבאו אליו בשנה השנית ויאמרו לו לא נכחד מאדני כי

אם תם הכסף ומקנה הבהמה -בא- אל אדני לא נשאר לפני אדני בלתי אם

19 גוייתנו ואדמתנו: למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת

15 אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות

והאדמה לא תשם: ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה כי מכרו מצרים איש

21 שדהו כי חזק עליהם הרעב ותהי הארץ לפרעה: ואת העם העביד- אתו לע-בד-ים

22 מקצה גבול מצרים ועד קצהו: רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת

23 פרעה ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה על כן לא מכרו את אדמתם: ויאמר

24 יוסף אל העם הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה הא לכם זרע וזרעתם

24 את האדמה: והיה בתבואת-ה- ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידה לכה

כה לזרע השדה -ילאכל- ל-כם- ולאשר בבתיכם -ילאכל- לטפכם: ויאמרו התינתנו

26 נמצא חן בעיני אדני והיינו עבדים לפרעה: וישם אתה יוסף לחק עד היום הזה

25 על אדמת מצרים רק אדמת הכהנים לכה-ה- לא היתה לפרעה:

28.27 וישב ישראל בארץ מצרים בארץ נשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד: ויהי

יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי-ו- ימי יעקב שני חיי שבע שנים

29 וארבעים ומאת שנה: ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם

30 נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא

48.7 תקברני במצרים: -ו-אני בבאי מחר-ן- מתה עלי רחל -אמך- בארץ כנען בדרך

בעוד כבוד הארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרתה הא בית לחם:-

47.5 ושכבתי עם אבתי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברת-ה- ויאמר אנכי אעשה

31 כדברך: ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה:

48.א ויהי אחר- הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני

2 בניו עמו את מנשה ואת אפרים -ויבא אל יעקב:- ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך

יוסף בא אליך ויתחוק ישראל וישב על המטה:

3 ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוח בארץ כנען ויברך אתי:

4 ויאמר אלי הנני מקרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת

ה לזרעך אחרך אחזת עולם: ועתה שני בנך הגולדים לך בארץ מצרים עד באי

40 6 אליך מצרימה לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי: ומולדתך אשר

הולדת אחריהם לך יהיו על שם אחיהם יקראו בנחלתם: []

אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארסם ואת דינה בתו כל נפש בניו ובנותיו 46,15
שלשים ושלוש:

16 ובני גד צפון וחגי שוני אצבי-עין ערי וארודי ואראלי:
17 ובני אשר ימנה וישוה ויען-אל- ובריעה ושרה אחתם ובני בריעה חבר ומלכיאל:
18 אלה בני ולפה אשר נתן לבן ללאה בתו ותלד את אלה ליעקב שש עשרה נפש:

19 בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימן:
20 ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר ילדה לו אקנת בת פוטי פרע כהן אן את מנשה כ
וזאת אפרים:

21 ובני בנימן בלע ופכר ואשבל ויהויה בני בלע- גרא ונעמן ואחירם ושפן-
22 והפים וארד:

אלה בני רחל אשר ילדה- ליעקב כל נפש ארבעה עשר:

23 ובני דן חשים: 15

24 ובני נפתלי יחצאל וגוני ויצר וישלם:
25 אלה בני בלהה אשר נתן לבן לרחל בתו ותלד את אלה ליעקב כל נפש שבעה: כה

26 כל הנפש ליעקב יהבאה מצרימה יצאי ירכו מלבד נשי בני יעקב כל נפש ששים
27 ושש:

ובני יוסף אשר ילד- לו במצרים נפש שנים
כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים:

28 ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף לה-קרת לפניו נשנה ויבאו ארצה גשן:
29 ויאמר יוסף מרכבתו ועל לקראת ישראל אביו נשנה ויקרא אליו ויפל על
צוואריו ויבך ועל צוואריו עוד: ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי ל
את פניך -בני- כי עודך חי:

30 ויאמר יוסף אל אחיו ואל בית אביו אעלה ואנידה לפרעה ואמרה אליו אחי
ובית אבי אשר יהיו- בארץ כנען באו אלי: והאנשים רעי צאן כי אנשי מקנה
היו וצאנם ובקרם וכל אשר להם הביאו: והיה כי יקרא לכם פרעה ואמר מה
מעשיכם: ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו ועד עתה גם אנחנו גם
אבותינו בעבור תשבו בארץ גשן כי תועבת מצרים כל רעה צאן:

47,1 א ויבא יוסף ויגד לפרעה ויאמר אבי ואחי וצאנם ובקרם וכל אשר להם באו
מארץ כנען והנם בארץ גשן: ומקצה אחיו לקח -עמו- חמשה אנשים ויצגם לפני
פרעה: ויאמר פרעה אל אחי- יוסף- מה מעשיכם ויאמרו אל פרעה רעי- צאן
עבדיך גם אנחנו גם אבותינו: * * * * * ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו
כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב בארץ כנען ועתה ישבו נא
עבדיך בארץ גשן: ויאמר פרעה אל יוסף לאמר [] ישבו בארץ גשן ואם ידעת
ה-יש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי:

40 ויבאו יעקב ובניו אל יוסף מצרימה וישמע פרעה מלך מצרים: ויאמר פרעה
אל יוסף לאמר- [אביך ואחייך באו אליך: ארץ מצרים לפניך הא במיטב הארץ
הושב את אביך ואת אחייך]: ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמדהו לפני פרעה
ויכרד יעקב את פרעה: ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך: ויאמר יעקב
אל פרעה ימי שני מונחי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא

- 45.7 ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם
 8 שארית בארץ ולהחיות לכם פליטה גדלה: ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי
 9 האלהים וישמיני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: מהרו
 ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנג' יוסף שמני אלהים לאדון לכל מצרים
 10 רדה אלי אל תעמד: וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך
 11 וצאנך ובקרך וכל אשר לך: וכלכלתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תרש
 12 אתה וביתך וכל אשר לך: והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר
 13 אליכם: והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהרתם
 14 והודדתם את אבי הנה: ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוארו:
 15 וינשק לכל אחיו ויבך עליהם ואחרי כן דברו אחיו איתו:
 16 והקל נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף ויטב בעיני פרעה ובעיני
 17 עבדיו: ויאמר פרעה אל יוסף אמר אל אחיך זאת עשו פגעו את בעיניכם ולכו
 18 ארצה כנען: וקחו את אביכם ואת בתיכם ובאו אלי ואתנה לכם את טוב ארץ
 19 מצרים ואכלו את חלב הארץ: ואתם צייה את-א-ת קחו לכם מארץ מצרים
 20 ענלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם את אביכם ובאתם: ועיניכם אל תחס על כליכם
 21 כי טוב כל ארץ מצרים לכם הא: ויעשו כן בני ישראל ויתן להם יוסף ענלות
 22 על פי פרעה ויתן להם צדה לדרך: לבלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימין נתן
 23 שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת: ולאביו שלח יקואת עשרה חמרים נשאים
 24 מטוב מצרים ועשר אתגת נשאת בר. וחמרי-ומוון לאביו לדרך: וישלח את אחיו
 25 וילכו ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך:
 כה.26 ועלו ממצרים ויבאו ארצה-כנען אל יעקב אביהם: ויגדו לו לאמר עוד יוסף
 27 חי וכי הא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם: וידברו אליו את
 כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את הענלות אשר שלח יוסף לשאת אתו
 28 ותחי רוח יעקב אביהם: ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו
 בטרם אמות:
 א.46 ויסע ישראל הא-וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח שם-ובחים לאלהי
 2 אביו יצחק: ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב יעקב ויאמר
 3 הנני: ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול
 4 אשימך שם: אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על
 5 עיניך: ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני ישראל את יעקב אביהם ואת טפם
 6 ואת נשיהם בענלות אשר שלח פרעה לשאת אתם: ויקחו את מקניהם ואת
 7 רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו איתו: בניו ובני
 בניו איתו ובנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא איתו מצרימה:
 8 ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו
 9 בכר יעקב ראובן: ובני ראובן הנדב ופלווא וחצרן וכרמי:
 10 ובני שמעון ימואל וימין ואחד ויבין וצחר ושאלו בן הכנענית:
 11 ובני לוי גרשון קהת ומררי:
 12 ובני יהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח וימת ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני פרץ
 13 ובני יש-בכר תולע ופנה וישיוב ושמרון: [חצרן וחמו-איל:
 14 ובני זבלון סרד ואלון ויהקאל:

- כצערתו ויתמחו האנשים איש אל רעהו: וַיִּשְׁאֲלוּ מִשָּׂאת מֵאֵת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְבַּב 43.34
מִשָּׂאת בְּנִימָן מִמִּשְׂאת כָּל־מִשְׂמַח יְדוֹת וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ:
וַיֵּצֵא אֶת אִשָּׁר עַל בֵּיתוֹ לֵאמֹר מֵלֹא אֵת אֲמַתְחַת הָאֲנָשִׁים אֲכַל כֹּאשֶׁר יוֹכְלוּ א.44
לִישָׂאָת וַשִּׁים כֶּסֶף אִישׁ בְּפִי אֲמַתְחָתוֹ: וְאֵת נְבִיעֵי גְבִיעַ הַכֶּסֶף תִּשִּׂים בְּפִי אֲמַתְחָת 2
הַקֶּמֶן וְאֵת כֶּסֶף שְׁבָרוֹ וַיַּעַשׂ כְּדַבַּר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר: הַבֶּקֶר אֹרֹךְ וְהָאֲנָשִׁים שְׁלָחוּ 3
הֵמָּה וְהַמְרִיחִים: הֵם יֵצְאוּ אֶת הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ וַיּוֹסֶף אֹמֵר לֵאשֶׁר עַל בֵּיתוֹ קוּם 4
רִדְף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהַשְׁנָתָם וְאִמְרַת אֱלֹהִים לְמָה שְׁלַמְתֶּם רְעָה תַּחַת מִוֹבָה: הֲלוֹא ה 5
זֶה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה אֲדֹנָי בּוֹ וְהָא נְחַשׁ יִנְחֹשׁ בּוֹ הִרְעַלְתֶּם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם:
וַיִּשְׁנֶם וַיִּדְבַּר אֱלֹהִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לְמָה יִדְבַּר אֲדֹנָי 7.6
כְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה חֲלִילָה לְעַבְדְּךָ מַעֲשׂוֹת כְּדַבַּר הַזֶּה: הֵן דִּ-כֶּסֶף אֲשֶׁר מִצְאָנוּ בְּפִי 10
אֲמַתְחָתֵינוּ הִשְׁבִּינוּ אֵלֶיךָ מֵאֲרִץ כְּנַעַן וְאִיךְ נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב: אֲשֶׁר 9
יִמְצָא אִתּוֹ מִעַבְדְּךָ נָפֶת וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לְאֲדֹנָי לְעַבְדִּים: וַיֹּאמֶר נָם עֲתָה כְּדַבְרֵיכֶם 1
כֵּן הֵא אֲשֶׁר יִמְצָא אִתּוֹ יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם: וַיִּמְהָרוּ וַיּוֹרְדוּ אִישׁ אֶת 11
אֲמַתְחָתוֹ אֶרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אֲמַתְחָתוֹ: וַיִּחַפְּשׁ בְּגִדוֹל יִתְחַל וּבְקֶסֶן כִּלְיָהּ וַיִּמְצָא 12
15 הַגְּבִיעַ בְּאֲמַתְחַת בְּנִימָן: וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלְתָם וַיַּעֲמִסוּ- אִישׁ עַל חֲמֹרוֹ וַיִּשְׁבּוּ הָעִירָה: 13
וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֲדָמוֹ בֵּיתָה יוֹסֵף וְהָא עוֹדֵנוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי אֶרְצָה: וַיֹּאמֶר 10.14
לָהֶם יוֹסֵף מַה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא יָדַעְתֶּם כִּי נְחַשׁ יִנְחֹשׁ אִישׁ אֲשֶׁר
כִּמְנִי: וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה נֹּאמֵר לְאֲדֹנָי דִּ-מָּה נִדְבַּר וּמָה נִצְפָּדֵק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת 16
שְׁנֵן עַבְדְּךָ הִנְנוּ עַבְדִּים לְאֲדֹנָי נָם אֲנַחְנוּ נָם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בִּידוֹ: וַיֹּאמֶר 17
20 חֲלִילָה לִי מַעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בִּידוֹ הֵא יִדְעָה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם
עָלוּ לְשִׁלּוֹם אֶל אֲבִיכֶם:
וַיֵּשׂ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יִדְבַּר נָא עַבְדְּךָ דַּבַּר בְּאוֹנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יְהוָה 18
אֲפָךְ בַּעֲבֹדְךָ כִּי כִמּוֹךְ כִּפְרַעְיָה: אֲדֹנָי שְׂאֵל אֶת עַבְדְּךָ לֵאמֹר הֲיֵשׁ לָכֶם אֲב אוֹ 19
אֶת: וְנֹאמֵר אֶל אֲדֹנָי יֵשׁ לָנוּ אֲב זָקֵן וַיִּלְד זָקֵן וְזָקֵן קָסָן וְאֲחִיו מֵת וַיּוֹתֵר הֵא לְבָדוֹ כ 2
25 לְאִמּוֹ וְאֲבִיו אֶתְּבוּ: וְתֹאמְרֵם אֶל עַבְדְּךָ הוֹרְדֵהוּ אֵלַי וְאֲשִׁימָה עֵינַי עָלָיו: וְנֹאמֵר 22.21
אֶל אֲדֹנָי לֹא יוֹכֵל הַנְּעַר לְעוֹב אֶת אֲבִיו וְעוֹב אֶת אֲבִיו וּפֶת: וְתֹאמְרֵם אֶל עַבְדְּךָ 23
אִם לֹא יִרְדְּ אֲחִיכֶם הַקֶּמֶן אֲתִכֶּם לֹא תִסְמֹן לְרֹאוֹת פְּנֵי: וַיְהִי כִי עָלִינוּ אֶל עַבְדְּךָ 24
אֲבִי-גוֹ וְנִגַּד לוֹ אֶת דְּבָרֵי אֲדֹנָי: וַיֹּאמֶר אֲבִינוּ שְׁבּוּ שְׁבּוּ לָנוּ מֵעַם אֲכַל: וְנֹאמֵר כה.26
לֹא נוֹכַל לְרִדֹת אִם יֵשׁ אֲחִינוּ הַקֶּמֶן אֲתֵנוּ וַיִּרְדּוּ כִי לֹא נוֹכַל לְרֹאוֹת פְּנֵי הָאִישׁ 27
30 וְאֲחִינוּ הַקֶּמֶן אֵינְנוּ אֲתֵנוּ: וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ אֲבִי-גוֹ אֵלֵינוּ אֲתֵם יָדַעְתֶּם כִּי שְׁנַיִם 27
יִלְדָה לִי אֲשֶׁתִּי: וַיֵּצֵא הָאֶחָד מֵאֵתִי וְאֹמֵר אֶךְ מִלֶּךְ מִלֶּךְ וְלֹא רִאִיתִיו עַד הַנְּהָ: 28
וּלְקַחְתֶּם נָם אֵת זֶה מֵעַם פְּנֵי וְקָרְהוּ אֲסוֹן וְהוֹרְדְתֶם אֶת שִׁבְתִּי בְרַעְיָה שְׂאֵלָה: וְעֲתָה 29.2
כְּבֹאֵי אֶל עַבְדְּךָ אֲבִי-גוֹ וְהַנְּעַר אֵינְנוּ אֲתֵנוּ וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ: וְהִיָּה כְּרֹאוֹתוֹ 31
כִּי אֵין הַנְּעַר אֲתֵנוּ- נְמַת הוֹוִידוֹ עַבְדְּךָ אֶת שִׁבְתִּי עַבְדְּךָ אֲבִינוּ בִּינּוֹן שְׂאֵלָה:
35 כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנְּעַר מֵעַם אֲבִי-גוֹ לֵאמֹר אִם לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ וְחִמַּמְתִּי לְאֲבִי 32
כֹּל הַיָּמִים: וְעֲתָה יֵשֶׁב נָא עַבְדְּךָ תַּחַת הַנְּעַר עֶבֶד לְאֲדֹנָי וְהַנְּעַר יַעַל עִם 33
אֲחִיו: כִּי אִיךְ אֶעֱלֶה אֶל אֲבִי וְהַנְּעַר אֵינְנוּ אֲתִי פֶן אֶרְאֶה בְּעַךְ אֲשֶׁר יִמְצָא 34
אֶת אֲבִי:
וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַמֵּק לְכָל הַנְּצַבִּים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כֹל אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא א.45
40 עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְחַדֵּעַ יוֹסֵף אֶל אֲחָיו: וַיִּתֵּן אֶת קַלּוֹ בְּבִכּוֹ וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע 2
בֵּית פְּרַעְיָה: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֲחָיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא יָכַל אֲחָיו לְעַנּוֹת 3
אֶתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֲחָיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף 4
אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מִכְּרַתֶּם אֲתִי מִצְרַיִמָה: וְעֲתָה אֶל תַּעֲצֹבוּ וְאֵל יְהוָה בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכְּרַתֶּם ה 5
אֲתִי הִנֵּה כִּי לְמַדְעָה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם: כִּי זֶה שְׁנַתִּים הִרְעַב בְּקִרְבִּי הָאָרֶץ 6

- 42.36 כספיהם המה ואביהם ויראו: ויאמר אלהם יעקב אביהם אתי שאלתם יוסף
 37 איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו עלי היו קלנה: ויאמר ראובן אל אביו
 לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבנו
 38 אליך: ויאמר לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר וקראוהו אסון
 בדרך אשר תלכו בה והורדתם את שיבתי בינון שאולה:
 5 43.2.א והרעב כבד בארץ: ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו ממצרים
 3 ויאמר אליהם אביהם שבו שברו לנו מעט אכל: ויאמר אליו יהודה לאמר הקד
 4 הקד בנו האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: אם ישך משלח את
 ה אחינו אתנו נרדה ונשברה לך אכל: ואם אינך משלח לא נרד כי האיש אמר
 6 אלינו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד
 7 לאיש העוד לכם את: ויאמרו שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד
 אביכם חי ה'יש לכם אח ונגד לו על פי הדברים האלה הידוע נרע כי יאמר
 8 הורידו את אחיכם: ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה
 9 ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם ספנו: אנכי אערבנו מידי תבקשנו
 י אם לא הביאתיו אליך והצנתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים: כי לולא התמהמהנו
 כי עתה שבנו זה פעמים:
 11 ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמלת הארץ בכליכם
 12 והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט קטנים ושקדים: וכסף
 משנה קחו בידכם ואת הכסף המושב בפי אמתותיכם תשיבו בידכם אולי
 14.13 משנה הא: ואת אחיכם קחו וקומו שובו אל האיש: ואל שני יתן לכם רחמים
 לפני האיש ושלח לכם את אחיכם יחי אחיך: ואת בנימין ואני כאשר שכלתי
 שכלתי:
 14 ויקחו האנשים את המנחה הזאת ומשנה כסף לקחו בידם ואת בנימין ויקמו
 16 וירדו מצרימה ויעמדו לפני יוסף: וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על
 ביתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו האנשים בצדקרים:
 17 ויעש האיש כאשר אמר יוסף ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף:
 18 ויראו האנשים כי הובאו ביתה יוסף ויאמרו על דבר הכסף המושב
 באמתותינו בתחלה אנחנו מובאים להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת אתנו
 19 לעבדים ואת חמרינו: ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף וידיברו אליו פתח
 21.20 הבית: ויאמרו בי אדני ירדנו בתחלה לשבר אכל: ויהי כי באנו אל המלון
 ונפתחה את אמתותינו והנה כסף איש בפי אמתותו כספנו במשקלו ונשב אתנו
 22 בידנו: וכסף אתר הורדנו בידנו לשבר אכל לא ידענו מי שם כספנו באמתותינו:
 23 ויאמר שלום לכם אל תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם ממון באמתותיכם
 24 כספכם בא אלי ויצא אלהם את שמעון: ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף
 כה ויתן מים וירחצו רגליהם ויתן מספוא לחמריהם: ויכינו את המנחה עד בוא יוסף
 35 בצדקרים כי שמעו כי שם יאכלו לחם:
 26 ויבא יוסף הביתה ויביאו לו את המנחה אשר בידם הביתה וישתחו לו
 27 אפים ארצה: וישאל להם לשלום ויאמר השלום אביכם והן אשר אמרתם
 29.28 העודנו חי: ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי ויקדו וישתחווי: וישא עיניו
 וירא את בנימין אחיו בן אמו ויאמר הוה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי ויאמר
 ל אלהים תקן בני: וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו יעיל אחיו ויבקש לבכות ויבא
 34.31 החרדה ויבך שמה: וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו לחם: ושימו לו לבדו
 ולהם לבדם ולמצרים האכלים אתו לבדם כי לא יוכלו המצרים לאכל את
 33 העברים לחם כי תועבה הא גל-מצרים: וישבו לפניו הבכר כבכרתו והצער

- 41,56 אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו-י: והרעב היה על כל פני הארץ ויפתח יוסף
 את כל איצרות-הקרי ויש-בד למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים: וכל הארץ 57
 באו מצרימה לשבר אל יוסף כי חזק הרעב בכל הארץ:
 42,2 א וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו: ויאמר הנה
 שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה ושברו לנו מ-עט אכל- ונחיה ולא נמות:
 5 וירדו אחי יוסף עשרה לשבר בר מצרים: ואת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב
 את אחיו כי אמר פן יקאנו אסון:
 6. ה ויבאו בני ישראל לשבר בתוך הבאים כי היה הרעב בארץ כנען: ויוסף
 הא השלים על הארץ הא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו
 10 אפים ארצה: וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם] ויאמר אלהם מאין
 7 באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל: ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו:
 8 ויוכר יוסף את החלמות אשר חלם להם [וידבר אתם קשות] ויאמר אלהם
 9 מרגלים אתם לראות את ערנת הארץ באתם: ויאמרו אליו לא אדני י-עבדיך
 11 באו לשבר אכל: קלנו בני איש אחד יאנחנו פנים אנחנו לא היו עבדיך מרגלים:
 15 ויאמר אלהם לא כי ערנת הארץ באתם לראות: ויאמרו שנים עשר א-אחים
 12 יאנחנו יעבדיך בני איש אחד בארץ כנען והנה הקטן את אבינו היום והאחד
 14 איננו: ויאמר אלהם יוסף הא הדברי אשר דברתי אלכם לאמר מרגלים אתם:
 16. ב בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם כבוא אחיכם הקטן הנה: שלחו
 מכם אחד ויקח את אחיכם ואתם תאסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם ואם לא
 20 חי פרעה כי מרגלים אתם: ויאסף אתם אל משמר שלשת ימים:
 17 ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את האלהים אני ירא: אם
 19. 18 פנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו י-הביאו שבר רעבון
 בתיכם: ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו: ויאמרו איש
 21. ב אל אחיו אכל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו
 ולא שמענו על כן באה י-עלינו הצרה הזאת: ויען ראובן אתם לאמר הלא
 22 אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש: והם
 23 לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם: ויפס מעליהם ויבך וישב אלהם ויכר
 24 אלהם ויקח מאתם את שמעון ויאסר אתו לעיניהם:
 כה ויצו יוסף ולמלאו-תי כליהם בר ולהשיב כספיהם איש אל שקו ולתת להם
 30 צדה לדרך ויעשו - כן: וישאו את שקרם על חמריהם וילכו משם: ויפתח האחד
 את שקו לתת מספוא לחמרו במלון וירא את כספו והנה הא בפי אמתחתו:
 ויאמר אל אחיו הושב לי- כספי וגם הנה באמתחתי ויצא לבם ויחדרו איש אל
 28 אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו:
 ויבאו אל יעקב אביהם ארצה כנען ויגידו לו את כל הקלת אתם לאמר:
 29 דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתן אתנו במשמר- כמרגלים את הארץ: ל
 35 ונאמר אליו פנים אנחנו לא היינו מרגלים: שנים עשר א-אחים יאנחנו בני אבינו
 32. 31 האחד איננו והקטן היום את אבינו בארץ כנען: ויאמר אלינו האיש אדני הארץ
 33 בזאת אדע כי פנים אתם אחיכם האחד הגיחו אתי ואת שבר- רעבון בתיכם
 קחו ולכו: והביאו את אחיכם הקטן אלי ואדעה כי לא מרגלים אתם כי פנים
 34 אתם י-את אחיכם אתן לכם ואת הארץ תסחרו:
 40 ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו ויראו את צרות לה

41. כ ראינו כהנה בכל ארץ מצרים לרע: ותאכלנה הפרות הרקות והרעות את יִשְׁבַע
 21 הפרות הראשונות הבריאות: ותבאנה אל קרִבְנָה ולא נודע כי באו אל קרִבְנָה
 22 ומראיהן רע כאשר כתחלה ואיקץ: ואישן- וארא בחלמי והנה שבע שָׁגְלִים עלת
 23 בְּקִנְיָה אֶחָד מִלֵּאֵת וטבות: והנה שָׁבַע שָׁגְלִים דקות -שדפות קדים צמחות
 24 אחריהן: ותבלען השָׁגְלִים הדקת את יִשְׁבַע השָׁגְלִים הטבות ואמר אל החרטמים
 5 ואין מגיד לי:
 כה ויאמר יוסף אל פרעה הלום פרעה אחד הא את אשר האלהים עשה הנד
 26 לפרעה: שבע ה-פרת הטבת שבע שנים הנה יִשְׁבַע השָׁגְלִים הטבת שבע שנים
 27 הנה הלום אחד הא: ושבע הפרות הרקות והרעות העלת אחריהן שבע שנים
 10 הנה ושבע השָׁגְלִים הי-דקות -שדפות הקדים יִשְׁבַע שנים הנה: והיו שבע שני
 28 רָעָב: הא הדבר אשר דברתי אל פרעה אשר האלהים עשה הָרָאָה את פרעה:
 5. 29 הנה שבע שנים באות שָׁבַע גדול בכל ארץ מצרים: וקמו שבע שני רָעָב אחריהן
 31 ונשכח כל השָׁבַע בארץ מצרים וכלה הרעב את הארץ: ולא יודע השָׁבַע בארץ
 32 מפני הרָעָב ההא אחרי כן כי כבד הא מאד: ועל השנות החלום אל פרעה
 15 פעמים כי נכון הדבר מעם האלהים וממחר האלהים לעשותו:
 34. 33 ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים: יעשה פרעה
 לה ויפקד פקדים על הארץ ו-חמשו- את ארץ מצרים בשבע שני השָׁבַע: ויקבצו
 את כל אכל השנים הטבות הבאת האלה ויצברו בר תחת יד פרעה ויתגו אכל
 36 בערים ושמרו: והיה האכל לִפְקֹדוֹן לארץ לשבע שני הרעב אשר תהיין בארץ
 20 מצרים ולא תפרת הארץ ברעב:
 38. 37 וייטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו: ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא
 39 כזה איש אשר רוח אלהים בו: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך
 מ את כל זאת אין נבון וחכם כמוך: אתה תהיה על ביתי ועל פך יִשְׁקֶךָ כל עמי
 41 רק הכסא אנגל ממך: ויאמר פרעה אל יוסף ראה נתתי אתך על כל ארץ
 42 מצרים: ויָסַר פרעה את טַבְּעָתוֹ מֵעַל יָדוֹ ויתן אתה על יד יוסף וילבש אתו בגדי
 43 שָׁשׁ וישם רֶכֶב -זהב על צַנָּאוֹ: ויָרַכְבּ אתו במרכבת המִשְׁנָה אשר לו ויקרא-
 44 לִפְנֵי לֵ-אֱמֹן לֵ-נִתָּן אתו על כל ארץ מצרים: ויאמר פרעה אל יוסף אני
 מה פרעה ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים: ויקרא פרעה
 שם יוסף צָפְנָת פַּעֲנָה ויתן לו את אֶסְנַת בת פוטי פרע כהן אֵן לאשה ויִשְׁתָּ:
 46 את- יוסף על ארץ מצרים: ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים
 30 ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים:
 48. 47 ותעש הארץ בשבע שני השָׁבַע לקמצים: ויקבץ את כל אכל שבע ה-שנים
 אשר הי-ה השבע- בארץ מצרים ויתן אכל בערים אכל שדה העיר אשר סביבתיה
 49 נתן בתוכה: ויצבר יוסף בר כחול הים הרבה מאד עד כי חדל לספר כי אין
 35 מספר:
 ג וליוסף ילד- שני בנים במרם תבוא שנת הרָעָב אשר ילדה לו אֶסְנַת בת
 51 פוטי פרע כהן און: ויקרא יוסף את שם הבכור מְנַשֶׁה כי יִגִּישֵׁנִי אלהים את כל
 52 עמלי ואת כל בית אבי: ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ
 עניי:
 54-53 ותכלינה שבע שני השבע אשר היה בארץ מצרים: ותחלינה שבע שני הרָעָב
 לבוא כאשר אמר יוסף ויהי רעב בכל הארצות ובכל ארץ מצרים היה לחם:
 54 ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם ויאמר פרעה לכל מצרים לבו

- ויהלמו חלום שניהם איש הלמו בלילה אחד איש כפתרון הלמו המשקה ה. 40
- והאפה אשר למלך מצרים אשר אמורים בבית הסהר: ויבא אליהם יוסף בבקר 6
 וירא אתם והנם זעפים: וישאל את סריסי פרעה אשר אתו במשקל בית אדניו 7
 לאמר מדוע פניכם רעים היום: ויאמרו אליו חלום חלמנו ופטר אין אתו ויאמר 8
 אלהם יוסף הלאו לאלהים פתרנים ספרו נא לי: 5
- ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנה נפן לפני: 9
 ובנפן שלשה שריגם והא מ-פרחת עלתה גצה: הבשילו אשכלתיך ענבים: וכוס 11.
 פרעה בידי ואקה את הענבים ואשחט אתם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על 13.
 כף פרעה: ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השננים שלשת ימים הם: בעוד 12.
 שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו 10
 כמשפט הראשון אשר היית משקהו: איך אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך ועשית 14
 נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה: כי גנב גנבתי 15
 מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור: 16
- וירא שר האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה 16
 סלי חרי על ראשי: ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל אתם 15
 מן הסל מעל ראשי: ויען יוסף ויאמר זה פתרנו שלשת הסלים שלשת ימים הם: 18
 בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך ו ותלה אותך על עץ ואכל העוף את 19
 בשרך מעליך:
- ויהי ביום השלישי יום הקדת את פרעה ויעש משתה לכל עבדיו וישא את כ 20
 ראש שר המשקים ואת ראש שר האפים בתוך עבדיו: וישב את שר המשקים 21
 על משקהו ויתן הכוס על כף פרעה: ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם 22
 יוסף: ולא זכר שר המשקים את יוסף וישקתהו: 23
- ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: והנה מן היאר א. 41,2
- עלת שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו: והנה שבע פרות 25
 אחרות עלות אחריו מן היאר רעות מראה וירקות בשר ותעמדנה אצל הפרות
 על שפת היאר: ותאכלנה הפרות רעות המראה וירקות הבשר את שבע הפרות 4
 יפות המראה והבריאות וייקץ פרעה: וישן ויחלם שנית והנה שבע שקלים עלות ה
 בקנה אחד בריאות וטבות: והנה שבע שקלים דקות ושדופת קדים צמחות 6
 אחריו: ותבלענה השקלים הדקות את שבע השקלים הבריאות והמלאות וייקץ 30
 פרעה והנה חלום:
- ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה 8
 ויספר פרעה להם את חלמו ואין פותר אותו: לפרעה: וידבר שר המשקים אל- 9
 פרעה לאמר את חטאי אני מזכיר היום: פרעה קצף על עבדיו ויתן את- 1
 במשקל בית שר הטבחים אתי ואת שר האפים: ונחלמה חלום בלילה אחד אני 11
 והא איש כפתרון חלמו חלמנו: ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר 12
 לו ופטר לנו את חלמתינו איש כחלמו פתר: ויהי כאשר פתר לנו כן היה אתי 13
 השיב פרעה: על כני ואתו תלה:
- וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור ויתגלח ויחלף שמלתיו 14
 ויבא אל פרעה: ויאמר פרעה אל יוסף חלום חלמתי ופטר אין אתו ואני שמעתי 40
 עליך לאמר תשמע חלום לפתר אתו: ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלהים 16
 יענה את שלום פרעה: וידבר פרעה אל יוסף לאמר- בחלמי- הנני עמד על שפת 17
 היאר: והנה מן היאר עלת שבע פרות בריאות בשר ויפת תאר ותרעינה באחו: 18
 והנה שבע פרות אחרות עלות אחריו דלות ורעות תאר מאד ורקות בשר לא 19

- 38, כה לונגנים ויאמר יהודה הוציאוק ותשרף: הא מוצאת והא שלחה אל חמיה לאמר
לֵאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹה לֹ אֲנֹכִי הִרָה וְתֹאמַר הִפְרָ נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה
26 הָאֵלֹה: וַיִּכַּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא גַתִּיָּה לְשַׁלְּחָה בְנֵי לֵאשָׁה
וְלֹא יוֹסֵף עוֹד לְדַעְתָּהּ:
- 28.27 ויהי בעת לדתה והנה תאומים בבטנה: ויהי בלדתה ויתן יד ותקח המילדת 5
29 ותקשר על ידו -חוט- שני לאמר זה יצא ראשנה: ויהי כמו השיב ידו והנה יצא אחיו
ל ותאמר מה פרצת עליך פרץ ויקרא שמו פרץ: ואחר יצא אחיו אשר על ידו
ל -חוט- השני ויקרא שמו זרח:
- 39, א ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר סרים פרעה שר הטבחים איש מצרי 10
2 מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׁמָּה: וַיְהִי יְהוָה אִתּוֹ יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי
3 בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי: וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי יְהוּה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר הָא עֲשָׂה יְהוָה מְצַלִּיחַ
4 בִּידוֹ: וַיִּמְצָא יוֹסֵף חָן בְּעֵינֵי אֲדֹנָיו וַיִּשְׂרַת אֹתוֹ וַיַּפְקְדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ וְכֹל «אֲשֶׁר»
ה יֵשׁ לוֹ נָתַן בִּידוֹ: וַיְהִי מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ «עַל» בֵּיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וַיִּכְרַךְ
15 יְהוָה אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בְּגַלְל יוֹסֵף וַיְהִי בְרַכְתּוֹ יְהוָה «עַל» כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית
6 וּבְשָׂדֵה: וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אֹתוֹ מֵאֹמֶה כִּי אִם הַלֶּחֶם אֲשֶׁר
הָא אוֹכֵל
- 7 ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה: ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת
8 אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וְתֹאמַר שִׁכְבָּה עִמִּי: וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֵל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן
9 אֲדֹנִי לֹא יָדַע אֹתִי מֵ-אֹמֶה-בְּבֵית-יְיָ וְכֹל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נָתַן בִּידִי: אֵינְנִי גְדוֹל בְּבֵית
20 הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא חֶשֶׁךְ מִמֶּנִּי מֵאֹמֶה כִּי אִם אֹתְךָ בְּאֲשֶׁר אֵת אֲשֶׁתוֹ וְאִיךָ אַעֲשֶׂה
הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחַטָּאתִי לֵאלֹהִים: וַיְהִי כַּדְּבָרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא שָׁמַע
11 אֲלֶיהָ לְשִׁכַּב אִצְלָהּ: וַיְהִי כַּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיִתָּה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ
12 מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שֵׁם בְּבֵית: וְתַתְּפֹשְׁהוּ בְּגִדּוֹ לֹאמַר שִׁכְבָּה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגִדּוֹ בִּידָה
25 וַיִּגַּם וַיֵּצֵא הַחוּצָה:
14. 13 ויהי כראותה כי עזב בגדו בידה ויגם החוצה: ותקרא לאנשי «הבית» ותאמר
לָהֶם לֹאמַר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֵק בָּנוּ בָּא אֵלַי לְשִׁכַּב עִמִּי וְאִקְרָא
18 בְּקוֹל גְּדוֹל: וַיְהִי כַּשְּׁמַעוּ כִּי הִרְיַמְתִּי קוֹלִי וְאִקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגִדּוֹ אֲצִלִּי וַיִּגַּם וַיֵּצֵא
הַחוּצָה:
- 17.16 ותנח בגדו אצלה עד בוא אֲדֹנָיו אֶל בֵּיתוֹ: וַתִּכְרַב אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה 30
18 לֹאמַר בָּא אֵלַי הַעֲבֵד הָעִבְרִי אֲשֶׁר הֵבִאת לָנוּ לְצַחֵק בִּי: וַיְהִי כַּהַרְיַמִּי קוֹלִי וְאִקְרָא
19 וַיַּעֲזֹב בְּגִדּוֹ אֲצִלִּי וַיִּגַּם הַחוּצָה: וַיְהִי כַּשְּׁמַע אֲדֹנָיו אֶת דְּבָרֵי אֲשֶׁתוֹ אֲשֶׁר דְּבָרָה
כ אֵלָיו לֹאמַר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עֲשֶׂה לִּי עַבְדְּךָ וַיִּחַר אָפוֹ: וַיִּקַּח אֲדֹנִי יוֹסֵף אֹתוֹ
וַיִּתְּנֵהוּ אֶל בֵּית הַפֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר אֲסִי־רִי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי שֵׁם בְּבֵית הַפֹּהַר:
22.21 ויהי יהוה אִתּוֹ יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חָנוּ בְּעֵינָיו שֶׁר בֵּית הַפֹּהַר: וַיִּתֵּן שֶׁר 35
בֵּית הַפֹּהַר בְּיַד יוֹסֵף אֶת כָּל הָאֲסִירִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַפֹּהַר וְאֵת כָּל אֲשֶׁר עֹשִׂים
23 שֵׁם הָא הִיָּה עֹשֶׂה: אִין שֶׁר בֵּית הַסֹּהַר רָאָה אֶת כָּל מֵאֹמֶה בִּידוֹ בְּאֲשֶׁר יְהוּה
אִתּוֹ וְ-כָל- אֲשֶׁר הָא עֲשָׂה יְהוּה מְצַלִּיחַ:
- 40, א ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך 3.2
מִצְרַיִם: וַיִּקְצַף פְּרַעְהָ עַל שְׁנֵי פָרִיסָיו עַל שֶׁר הַמְּשָׁקִים וְעַל שֶׁר הָאֹפִיִּים: וַיִּתֵּן אֹתָם 40
4 יְכִ-מִּשְׁמֵר בֵּית שֶׁר הַטַּבְּחִים אֶל בֵּית הַפֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אֲסוּר שָׁם: וַיַּפְקֵד שֶׁר
הַטַּבְּחִים אֶת יוֹסֵף אֹתָם וַיִּשְׂרַת אֹתָם וַיְהִיו יָמִים יְכִ-מִּשְׁמֵר:

- ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו: ויהי כאשר בא יוסף ^{37,23}
 אל אחיו ויפשימו את יוסף את קִתְנָתוֹ את קִתְנָת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו: ויִקְחֵהוּ ²⁴
 וישלכו אתו הגרה והבור רק אין בו מים:
 וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה אֶרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים באה מִגְּלַעַד כֹּה
 5 וּגְמִלְיָהֶם נִשְׂאִים נִכְאֹת וצָרִי וּלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִם: ויאמר יהודה אל אחיו ²⁶
 מה בצע כי נהרג את אחינו וכפינו את דמו: לכו ונמכרנו לִישְׁמַעְאֵלִים ויִדְנוּ אֵל ²⁷
 תהי בו כי אחינו יִבְשָׁרְנוּ הֵא וישמעו אחיו:
 ויעברו אנשים מִדִּינִים שָׂרִיִּם ויִמְשְׁכוּ ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את ²⁸
 יוסף לִישְׁמַעְאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף ויביאו את יוסף מִצְרַיִם:
 10 וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו: וישב אל ²⁹
 אחיו ויאמר הילד איננו ואני אנה אני בא:
 ויקחו את כתנת יוסף וישחמו שעיר עֵיִם וימבלו את הַקִּתְנָת בדם: וישלחו ^{30,31}
 את כתנת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הקר נא הכתנת בנך
 הא אם לא: ויכירה ויאמר כתנת בני -הא- חיה רעה אכלתהו מִלֶּחֶם סָרֶף יוֹסֵף: ³³
 15 ויקרע יַעֲקֹב שַׁמְלֵתוֹ וישם שֵׁן בְּמַתְנָיו ויתאבל על בנו ימים רבים: ויקמו כל ³⁴
 בניו וכל בנותיו יִבְיָאוּ- לנחמו ויקמן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אֶבְל שְׂאֵלָה
 ויבך אתו אביו:
 36 וְהַמִּדְיָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל מִצְרַיִם לְפֹסֵיפֶר מֵרִים פְּרֵעָה שֵׁר הַמִּצְרַיִם:
- 20 ויהי בצת ההא וירד יהודה מאת אחיו וַיֵּם יֵאלֵ אִישׁ עֲדָלְמִי וּשְׁמוֹ חִירָה: א ³⁸
 וירא שם יהודה בת איש כְּנַעֲנִי וּשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְחָהּ ויבא אליה: ותהר ותלד בן ²
 ויִתְקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֶר: ותהר עוד ותלד בן ותקרא את שמו אונן: והסף עוד ⁴
 7 ותלד בן ותקרא את שמו שֵׁלָה וְהָא- יִכְזֹב-הָ בלדתה אתו:
 ויקח יהודה אשה לער בכורו ושמה תמר: ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ⁶
 25 יהוה וימתו יהוה: ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך ויבם אתה והקם זרע ⁸
 לאחייך: וידע אונן כי לא לו יהיה הזרע והיה אם בא אל אשת אחיו וְשָׁחַת ⁹
 ארצה לבלתי נתן זרע לאחיו: וירע בעיני יהוה אשר עשה וימת גם אתו: ויאמר ¹¹
 יהודה לתמר כלתו יִשְׁבִי אלמנה בית אביך עד יגדל שֵׁלָה בני כי אמר פן ימות
 גם הא כאחיו ותלך תמר ותישֵׁב בית אביה:
 30 וירבו הימים ותמת בת שׁוּעַ אִשְׁתֵּי יְהוּדָה וינחם יהודה ויעל «לגזו» את ¹²
 צאנו הא וחירה רעהו העדלמי תִּמְנָתָהּ: ויגד לתמר לאמר הנה חמייך עלה תִּמְנָתָהּ ¹³
 לִגְזוֹ אֶת- צִאֲנוֹ: וְהָסֶר בְּגָדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֶיהָ וּתְתַעַלֶּף וּתִשָּׁב ¹⁴
 בפתח עינים אשר על דרך תִּמְנָתָהּ כִּי רִאֲתָהּ כִּי נִגְדַל שֵׁלָה וְהָא לֹא נִתְנָה לוֹ
 לאשה: ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה -לֹא הִפִּירָה-: וַיֵּם אֶלֶיהָ ^{16,10}
 35 ויעל הדרך ויאמר הבה נא אבוא אליך כי לא ידע כי כלתו הא ותאמר מה ¹⁷
 תהן לי כי תבוא אלי: ויאמר אנכי אשלה גדי עֵיִם מן הצאן ותאמר אם תהן ¹⁷
 לִי- עֲרֹבֹן עַד שְׁלֹחַךְ: ויאמר מה העֲרֹבֹן אֲשֶׁר אֶתְּן לְךָ וּתְאָמַר תִּתְמַךְ וּפְתִילֶיךָ ¹⁸
 וּמִטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדְךָ וַיִּתֵּן לָהּ ויבא אליה ותהר לו: ותקם ותלך וְהָסֶר מֵעֲלֶיהָ ¹⁹
 וּתְלַבֵּשׁ בְּגָדֵי אֲלִמְנוּתָהּ: וישלח יהודה את גדי העֵיִם ביד רעהו העדלמי לַקְּחָת ^כ
 40 הָעֲרֹבֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מִצֹּאֵהּ: וישאל את אנשי הַיִּבְמָ-לָהּ לֵאמֹר אֵיךָ הִקְדַּשְׁתָּ ²¹
 יְהִי־הָא בְּעֵינֵיךָ עַל הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא הִיתָה קְדוּשָׁה: וישב אל יהודה ויאמר ²²
 לֹא מִצֹּאֲתֶיךָ וְגַם אֲנֹשׁ הַמְּקוֹם אָמְרוּ לֹא הִיתָה בּוֹה קְדוּשָׁה: ויאמר יהודה תקח ²³
 לָהּ מִן הַגֵּז הַלְּבוֹשׁ הַנָּה שְׁלַתִּי הַגְּדִי הַזֶּה וְאֵתָה לֹא מִצֹּאֲתָהּ:
 ויהי כמשלש-ת- חרשים ויגד ליהודה לאמר ונתנה תמר כלתך וגם הנה הרה ²⁴

36,34 יובב בן זרח מקצרה: וימת יובב וימלך תחתיו חשם מארץ התימני: וימת חשם
 36 וימלך תחתיו הדר בן גדד המכה את מדין בשדה מואב ושם עירו עוית: וימת
 37 הדר וימלך תחתיו שקלה ממשקקה: וימת שמלה וימלך תחתיו שאול מרחבות
 39-38 הנהר: וימת שאול וימלך תחתיו בעלחנן בן עכבור: וימת בעלחנן בן עכבור
 וימלך תחתיו הד-ד ושם עירו פער-ד ושם אשתו מדיטבאל בת מסרד בן-
 5 מי זהב:

ו ואלה שמות אלופי עשו למשפחתם למקמתם בשמתם

- 41 אלוף תמנע אלוף עלזה אלוף יתת: אלוף אהליבמה אלוף אלה אלוף פינן:
 43-42 אלוף קנז אלוף תימן אלוף מבצר: אלוף מגדיאל אלוף עקים אלוף צפוי:
 10 אלה אלופי עשו למשבתם בארץ אקזתם עשו הוא אבי אדום:
 37,א וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען:

15

אלה תלדות יעקב

- 2 יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער ויבא יוסף את
 3 דבתם רעה אל אביהם: וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו
 4 וי-עש לו כתנת פסים: ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל בניו וישנאו אתו
 20 ולא יכלו דברו לשלם:
 6,ה ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו: ויאמר אליהם שמעו
 7 נא החלום הזה אשר חלמתי: והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה
 8 קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלפותיכם ותשתחווין לאלמתי: ויאמרו לו
 אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנא אתו על חלמתי
 25 ועל דבריו:
 9 ויחלם עוד חלום אחר ויוספר אתו לאביו ו-לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום
 10 עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי: וינער בו אביו ויאמר
 לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא גבוא אני ואמך ואחיד להשתחות לך
 11 ארצה: ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר:
 13,12 וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם: ויאמר ישראל אל יוסף הלאו
 14 אחיד רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם ויאמר לו הנני: ויאמר לו לך נא ראה
 את שלום אחיד ואת שלום הצאן והשבני דבר וישלחתי מעמק חברון ויבא
 16,10 שכמה: וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש: ויאמר
 17 את אחי אנכי מבקש הנידה נא לי איפה הם רעים: ויאמר האיש נסעו מזה כי
 18 שמעתי אמרים נלכה לתגינה וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בלדן: ויראו אתו
 19 מרחק וכטרם יקרב אליהם ויתנכלו אתו להמיתו: ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל
 20 החלמות הלזה בא: ועתה לכו ונהרגהו ונשליכהו באחד הפרות ואמרנו חיה רעה
 21 אכלתהו ונראה מה יהיו חלמתינו: וישמע ראובן ויצלחו מידם ויאמר לא
 22 נקנו נפש:
 ויאמר אלהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר

(א) 37,2 את בני בלהה ואת בני לפה נשי אביו

(ב) ויבא אל אביו ואל אחיו

וינע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב 29:35
בניו בקבר אשר קנה אברהם אביו:

36,א ואלה תלדות עשו יעשו־הא אדום:
5 עשו לקח את נשיו מבנות כנען את עדה בת אילון החתי ואת אהליבמה בת
עגה בן־זָבְעוֹן החירי: ואת מחלת בת ישמעאל אחות נביות; ותלד עדה לעשו 3
את אליפו ומחלת ילדה את רעואל: ואהליבמה ילדה את יעויש ואת יעלם ה
ואת קרח אלה בני עשו אשר ילדו לו בארץ כנען:
6 ויפק עשו את נשיו ואת בניו ואת בנתיו ואת כל נפשות ביתו ואת מקנהו 6
10 ואת כל בהמתו ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען וילך אל ארץ שעיר־
מפני יעקב אחיו: כי היה רכושם רב משבת יחזו ולא יכלה ארץ מגוריהם 7
לשאת אתם מפני מקניהם: וישב עשו בהר שעיר עשו־הא אדום: 8

9 ואלה תלדות עשו אבי אדום בהר שעיר:
15 י־אלה שמות בני עשו אליפו בן עדה אשת עשו י־רעואל בן מחלת אשת י
עשו: ויהיו בני אליפו תימן י־אוקר י־צפו ונְעֻטָם וקנז: וּמְנַע היתה פילנש 11:12
לאליפו בן עשו ותלד לאליפו את עמלק
אלה בני עדה אשת עשו: ואלה בני רעואל נחת וזרח שמה וקאה אלה היו 13
בני מחלת אשת עשו: ואלה היו בני אהליבמה בת עגה בן־זָבְעוֹן אשת עשו 14
20 ותלד לעשו את יעויש ואת יעלם ואת קרח:

10 אלה אלופי בני עשו
בני אליפו בכור עשו אלוף תימן אלוף אוקר אלוף צפו [אלוף נְעֻטָם] אלוף
קנז: [י] אלוף עמלק אלה אלופי אליפו בארץ אדום אלה בני עדה: ואלה בני 17:16
25 רעואל בן עשו אלוף נחת אלוף זרח אלוף שמה אלוף מזה אלה אלופי רעואל
בארץ אדום אלה בני מחלת אשת עשו: ואלה בני אהליבמה אשת עשו אלוף 18
יעוש אלוף יעלם אלוף קרח אלה אלופי אהליבמה בת ענה אשת עשו:
19 אלה בני עשו ואלה אלופיהם עשו־הא אדום:

30 אלה בני שעיר החרי ישובי הארץ
לזָסֶן ושובל וזַבְעוֹן וענה: ודָשֶׁן וְאָצַר וְדִישָׁן אלה אלופי החרי בני שעיר בארץ 21
אדום: ויהיו בני לוסן חרי ותימם ואחות לוסן תמנע: ואלה בני שובל עָלֶן 23:22
ומנחת ועיבל י־שֶׁפוּ וְאוֹנֵם: ואלה בני זַבְעוֹן אֵיָהּ וְעֵגָה הא ענה אשר מצא 24
את המים במדבר ברעתו את החמרים לצבעון אביו: ואלה בני ענה דִישָׁן כה
35 ואהליבמה בת ענה: ואלה בני דִישָׁן חִמְדִן וְאִשְׁבֵן וְיִתְרִן וְכָרִן: י־אלה בני אָצַר 27:26
בְּלָהֵן וְחִזֵּן ו־עֶקֶן: י־אלה בני דִישָׁן עוּץ וְאָרְנִן: אלה אלופי החרי אלוף לוסן 29:28
אלוף שובל אלוף זַבְעוֹן אלוף ענה: אלוף דִישָׁן אלוף אָצַר אלוף דִישָׁן ל
אלה אלופי החרי לְאֶלְפֵיהֶם בארץ שעיר:

40 ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל: 31
וימלך באדום בלעם בן בעור ושם עירו דנהבה: וימת בלעם וימלך תחתו 32:33

34.26 דינה איש חרבו ויבאו על העיר כמת וידרנו כל זכר ואת המור ואת שכמ כנו
 27 הרנו לפי חרב ויקחו את דינה מבית שכמ ויצאו: ~~בני יעקב בחרו על החלליה~~
 28 ויצאו העיר אשר מפאן אחותם: את צאנם ואת בקרם ואת המריהם ואת אשר
 29 בעיר ואת אשר בשדה לקחו: ואת כל תילם ואת כל מפם ואת נשיהם שגבל
 5 ויבאו - את כל אשר בבית:
 6 ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אתי להבאישני בישוב הארץ בכנעני
 31 ובפרזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני ונשמדתי אני וביתי: ויאמרו תקוונה
 יעשה את אחותנו:
 35.א ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה ביתאל ושב שם ועשה שם מוצב לאל
 2 הנראה אליך בברחק מפני עשו אחיך: ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו
 3 הסרו את אלוהי הנקר אשר בתככם והטהרו והחליפו שמלתיכם: ונקומה ונעלה
 ביתאל ואעשה שם מוצב לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר
 4 הלכתי: ויהנו אל יעקב את כל אלוהי הנקר אשר בידם ואת הנזמים אשר
 15 באונייהם ויסמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם שכמ:
 ה ויסעו ויהי תחת אלהים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני
 6 יעקב: ויבאו יעקב לווה אשר בארץ כנען הא ביתאל הא וכל העם אשר עמו:
 7 ויבן שם מוצב ויקרא למקום -הה-א ביתאל כי שם נגלו אליו האלהים בבחרו מפני
 8 עשו- אחיו: ותמת דברה מינקת רבקה ותקבר מתחת לביתאל תחת האלון
 20 ויקרא שמו אלון ככות:
 9 וירא אלהים אל יעקב עוד -בלו- בבאו מפנן ארם ויךך אתו -אלהים-:
 י ויאמר לו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך
 11 ויקרא את שמו ישראל: ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה נוי וקהל נזים
 12 יהיה ממך ומלכים מחלצך יצאו: ואת הארץ אשר נשבעתי לאברהם וליצחק
 13 לך אתגנה ולזרעך אתחך אתן את הארץ: ויעל מעליו אלהים יכ-א אשר כלה
 14 לדבר אתו: ויצב יעקב מצבת במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה
 15 גסך ויצק עליה שמן: ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו שם אלהים
 ביתאל:
 16 ויסעו מביתאל ויהי עוד כברת הארץ לבוא אפרתה ותלד רחל וימקש
 17 בלדתה: ויהי בהקשתה בלדתה ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך
 19.18 בן: ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין: ותמת
 כ רחל ותקבר בדרך אפרתה הא בית לחם: ויצב יעקב מצבה על קברתה הא
 מצבת קברת רחל עד היום:
 22.21 ויסע ישראל ויט אהלה מהלאה למנדל עדר: ויהי בשכן ישראל בארץ
 35 ההא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל * * * * *

ויהיו בני יעקב שנים עשר:
 23 בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה וישכר וחבלן:
 24 בני רחל יוסף ובנימין:
 40 ובני בלהה שפתת רחל דן ונפתלי:
 26 ובני זלפה שפתת לאה גד ואשר
 אלה בני יעקב אשר ילדי-ו לו בפדן ארם:
 27 ויבאו יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע הא חברון -בארץ כנען-
 28 אשר נר שם אברהם ויצחק: ויהיו ימי יצחק -אשר חי- מאת שנה ושמינים שנה:

- וַיֹּאמֶר עֵשׂוּ יֵשׁ לִי רֵב אֲחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ; וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל נָא אִם נָא מִצְאֵתִי 33.9
 חֵן בְּעֵינֶיךָ וּלְקַחַת מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל כֵּן רֵאִיתִי פָנֶיךָ כְּרֵאת פְּנֵי אֱלֹהִים וְתִרְצָנִי;
 קַח נָא אֶת בְּרַכְתִּי אֲשֶׁר הִקְצַאת לְךָ כִּי תִגְנִי אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ לִי כֹל וַיִּפְצַר בּוֹ 11
 וַיִּקַּח;
- 5 וַיֹּאמֶר נִמְעָה וְנִלְכַּח וְנִלְכַּח לַנְּגוּד; וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַדְנִי יָדַע כִּי הִילָדִים רַפִּים 13.12
 הוֹצֵאנִי וְהִבְקֵר עֲלוֹתַי וְהַמְקוֹם יוֹם אֶחָד וּמָתוּ כָל הַמִּקְנֵי-הָעֵד: יַעֲבֹר נָא אַדְנִי לִפְנֵי 14
 עַבְדּוֹ וְאֵנִי אֲתַנְהִלָּה לְאַפִּי לְרַגְלֵי הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר לִפְנֵי וּלְרַגְלֵי הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר
 אִבֵּא אֶל אַדְנִי שְׁעִירָה; וַיֹּאמֶר עֵשׂוּ אֲצִינָה נָא עִמָּךְ מִן הָעַם אֲשֶׁר אֲנִי וַיֹּאמֶר 15
 לְמָה זֶה אֲמַצָּא חֵן בְּעֵינֵי אַדְנִי; וַיֹּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשׂוּ יִילָךְ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה; וַיַּעֲקֹב 17.16
 10 נִסַּע סָפְתָה וַיִּבֶן לוֹ שֵׁם-בֵּית וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סָפְתָה עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמְּקוֹם
 סָפְתָה;
- וַיִּבֵּא יַעֲקֹב וַיִּשְׁלַח עִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאַרְץ כְּנַעַן בְּבָאוּ מִפְּנֵי אֲרָם וַיִּחַן אֶת 18
 19 פְּנֵי הָעִיר; וַיִּקַּח אֶת חֵלְקַת הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר נָמְחָה שֵׁם אֱהֱלֹו מִיַּד בְּנֵי חַמּוּר¹⁹ בְּמֵאָה
 קִשְׁיִמָּה; וַיִּצַּב שֵׁם מִצְבֵּה וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל; 2
 15
- וַתֵּצֵא דִינָה בַת לֵאה אֲשֶׁר יָלְדָה לַיעֲקֹב לְרֵאוֹת בְּבִגְתוֹ הָאָרֶץ; וַיֵּרָא אֹתָהּ 34.2. א
 שְׂכָם בֶּן חַמּוּר הַחַיִּי נָשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיַּעֲנֶנָּה וַיִּשְׁכַּב בָּ-אֹתָהּ; וַתִּרְבֶּץ נַפְשׁוֹ 3
 בְּדִינָה בַת יַעֲקֹב וַיֵּאָהֵב אֶת הַנְּעָרָה וַיְדַבֵּר עָלֶיהָ לְבַת הַנְּעָרָה; וַיֹּאמֶר שְׂכָם אֶל חַמּוּר 4
 אֲבִיו לֵאמֹר קַח לִי אֶת הַיְלָדָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה; וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי סָמָא אֶת דִּינָה בַתוֹ ה
 20 וּבְנֵיהּ הָיוּ אֶת מִקְנֵהוּ בְשֵׂדָה וַיִּחְרֹשׁ יַעֲקֹב עַד בָּאָם;
- וַיֵּצֵא חַמּוּר אֲבִי שְׂכָם אֶל יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ; וּכְנִי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן הַשְּׂדֵה 7.6
 כְּשִׁמְעָם וַיִּתְעַצְבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲדוּ לָהֶם מָאֵד כִּי נָקְלָה עָשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל לְשָׂכַב אֶת
 בַּת יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה; וַיְדַבֵּר חַמּוּר אִתּוֹ לֵאמֹר שְׂכָם בְּנִי וַיִּשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְכֶם 8
 וַיֵּצֵא נָא אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה; וְהַתְּחַתְּנוּ אִתָּנוּ בְּנֵיכֶם תִּתְּנוּ לָנוּ וְאֵת בְּנֵיתֵנוּ תִקְחוּ 9
 25 לָכֶם; וְאֵתְנוּ תִשְׁבוּ וְהָאָרֶץ תְּהִיָּה לַפְּנִיכֶם שָׁבוּ וּמִדְרוֹתֵיךָ וְהִתְחַזְּוּ בָהֶם; וַיֹּאמֶר שְׂכָם
 אֶל אֲבִיהָ וְאֶל אֲחֵיהָ אֲמַצָּא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וְאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֲתָן; הֲרַבּוּ עָלַי מָאֵד 12
 מְדַר וּמָתָן וְאֵתְנָה כְּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי וְתִתְּנוּ לִי אֶת הַנְּעָרָה לְאִשָּׁה;
 וַיַּעֲנֶה בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שְׂכָם וְאֶת חַמּוּר אֲבִיו יִבְנֵי-דָבָר¹³ וַיִּמְרָמוּ אֲשֶׁר סָמָא-לוֹ 13
 אֶת דִּינָה אֹתָתָם; וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוֹכַל לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר הַזֶּה לְתַת אֶת אֲחֹתֵנוּ 14
 30 לְאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ עֲרֵלָה כִּי חֲרַפָּה הִיא לָנוּ; אֵךְ בּוֹאֵת נָאוֹת לָכֶם אִם תְּהִיוּ כְּמֵנוּ
 לְהַפּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר-כְּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ גְּמֵלִים; וְנִתְּנוּ אֶת בְּנֵיתֵנוּ לָכֶם וְאֵת בְּנֵיכֶם
 16 נִקַּח לָנוּ וַיִּשְׁבְּנוּ אִתְּכֶם וְהִיָּינוּ לְעַם אֶחָד; וְאִם לֹא תִשְׁמַעוּ אֵלֵינוּ לְהַפּוֹל וּלְקַחְנוּ
 17 אֶת בְּתָרֵנוּ וְהִלְכְּנוּ;
- וַיִּשְׁבוּ הַבְּרִיָּהִם בְּעֵינֵי חַמּוּר וּבְעֵינֵי שְׂכָם בֶּן חַמּוּר; וְלֹא אָחָד הַנְּעָרָה לַעֲשׂוֹת 19.18
 35 הַדְּבָר כִּי חָפֵץ בְּבַת יַעֲקֹב וְהָא נִבְבַּד מְכַל בֵּית אֲבִיו;
- וַיִּבֵּא חַמּוּר וּשְׂכָם בְּנוֹ אֶל שְׂעִי עֵדִים וַיְדַבְּרוּ אֶל אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר; הָאֲנָשִׁים 21.5
 הָאֵלֹהִים שְׁלָמִים הֵם אֲתָנוּ-יִשְׁבוּ בְּאַרְץ וַיִּסְתְּרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת יָדַיִם
 לַפְּנִיָּהִם אֶת בְּתָרֵם נִקַּח לָנוּ לְנָשִׁים וְאֵת בְּנֵיתֵנוּ נָתַן לָהֶם; אֵךְ בּוֹאֵת יָאֲתוּ לָנוּ 22
 הָאֲנָשִׁים לְשַׁבֵּת אֲתָנוּ לְאֵלֹהִיּוֹת לְעַם אֶחָד בְּהַפּוֹל לָנוּ כָּל זָכָר כְּאֲשֶׁר הֵם גְּמֵלִים;
- 40 מִקְנֵהֶם וּקְנִינָם וְכָל בְּהֵמָתָם הָלֹוא לָנוּ הֵם אֵךְ נָאוֹתָהּ לָהֶם וַיִּשְׁבוּ אֲתָנוּ; וַיִּשְׁמַעוּ 24.23
 אֶל חַמּוּר וְאֶל שְׂכָם בְּנוֹ כָּל יְצֵאי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמְלֹו אֶת-בְּשַׂר עַרְלָתָם-כָּל זָכָר וְ:
 וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיָּוָתָם לְאֲבִיָּם וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי כַּה

- 32.6 עד עתה: ויהי לי שור וחמור ויצאן ועבדו ושקחה ואשלחה להניד לאדני למצא
 חן בעיניך:
- 7 וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הלך לקראתך
 8 וארבע מאות איש עמו: וירא יעקב מאד ויצד לו ויחץ את העם אשר אתו ואת
 9 הצאן ואת הבקר לשני מחנות: ויאמר אם יבוא עשו ועל המחנה האחד: והקחו
 10 והיה המחנה הנשאר לפליטה:
 ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה האמר אלי שוב
 11 לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך: קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית
 12 את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הוה ועתה הייתי לשני מחנות: הצילני נא
 13 מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני את על בני: ואתה אמרת
 14 הישב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב: וילן שם
 בלילה ההוא
- 15 ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו: עיזים מאתיים ותשישים עשרים רחלים
 16 מאתיים ואילים עשרים: גמלים מיניקות ובניהיף שלשים פרות ארבעים ופרים
 17 עשרה אתגת עשרים וערים עשרה: ויהן ביד עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל
 18 עבדיו עברו לפני נוח תשימו בין עדר ובין עדר: ויצו את הראשון לאמר כי
 19 יפגשך עשו ואחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפגשך: ואמרת
 20 כ לעבדך ליעקב מנחה הא שלוחה לאדני לעשו והנה גם הא אחרינו: ויצו גם
 את השני גם את השלישי גם את כל ההלכים אחרי העדרים לאמר כדבר הזה
 21 תדברון אל עשו במצאכם אתו: ואמרתם גם הנה עבדך יעקב בא- אחרינו כי
 אמר אכפרה אי-פניו במנחה ההלכת לפני ואחרי כן אראה פניו אולי ישא פני:
 22 ותעבר המנחה על פניו והא לן בלילה ההוא במחנות:
- 23 ויקם בלילה ההוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחתיו ואת אחד עשר
 24 ילדיו ויעבר את מעבר יבק: ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר את כל- אשר לו:
 25 ויחזר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר: וירא כי לא יכל לו ויגע
 27 בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו: ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר
 29.28 לא אשלחך כי אם ברכתני: ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב: ויאמר לא יעקב
 5 יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל: וישאל
 יעקב ויאמר הגידה נא לי- שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם:
 31 ויקרא יעקב שם המקום פני-אל כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי:
 33.32 ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והא צלע על ירכו: על כן לא יאכלו
 בני ישראל את ניד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך
 יעקב בגיד הנשה:
- 33.א וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש ויחץ את
 2 הילדים על לאה ועל רחל ועל שתי השפחות: וישם את השפחות ואת ילדיהן
 3 ראשונים: ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים: והא עבר
 4 לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד נשתו עד אחיו: וירץ עשו לקראתו
 ה ויחבקו וישקו ויפל על צווארו ויבכה: וישא את עיניו וירא את הנשים
 ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלהים את עבדך:
 7.6 ותנשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין: ותנש גם לאה וילדיה וישתחו ואת
 8 נגש יוסף ורחל וישתחו:
- 8 ויאמר מי לך כל המחנה הזה אשר פנשתי ויאמר למצא חן בעיני אדני:

- וַיִּשָּׂג לִבָּן אֶת יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תַקַּע אֶת אֱהֱלוֹ יִבְהֶרֶם הַמִּצְפָּה וּלְבָן תַקַּע אֶת אֱהֱלוֹ כִּי 31
 בַּהַר הַגִּלְעָד: וַיֹּאמֶר לְבָן לַיַּעֲקֹב מַה עָשִׂיתָ וְתִגְנֹב אֶת לִבִּי וְתִגְהַג אֶת בִּגְדֵי 26
 כִּשְׂבִיּוֹת חָרִב: לָמָּה נִחְפָּאת לְבָרַח וְתִגְנֹב אֶתִּי וְלֹא הִגַּדְתָּ לִּי וְאִשְׁלַחְךָ בְּשִׂמְחָה 27
 וּבִשְׂרִים בְּתַף וּבְכַנּוּר: וְלֹא נִמְשַׁתְּנִי לְנִשְׁק לְבָנִי וּלְבִגְדֵי עֵתָה הַסִּכְלַת עָשׂוּ: יֵשׁ לֹאֵל 29,28
 יָדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּךְ רַע וְאֱלֹהֵי אֲבִיךָ אִמַּשׁ אִמַּר אֵלַי לֵאמֹר הֲשִׁמְרָ לְךָ מִדְּבַר עַם 5
 יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע: וְעֵתָה הִלֵּךְ הִלַּכְתָּ כִּי נִכְסַף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אֲבִיךָ וְלָמָּה לֵ
 גִּבַּת אֶת אֱלֹהֵי: 5
- וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלִבָּן כִּי יִרְאֵתִי כִּי אִמַּרְתִּי פֶן תִּגּוֹל אֶת בְּנוֹתֶיךָ מֵעַמִּי וְאֵת 31
 כָּל אֲשֶׁר לֹא: וַיֹּאמֶר לוֹ יַעֲקֹב עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחִיד נֹגַד אֲחִינוּ 32
 דַּבֵּר מִמָּה לֵאמֹר עִמָּדִי וְקַח לְךָ וְלֹא יִדַע יַעֲקֹב כִּי רָחַל גִּבַּתָּם: וַיָּבֵא לְבָן וַיִּחְפְּשֶׁ 10
 בְּאֵהָל יַעֲקֹב וַיִּבְאֵהָל יִשְׁתִּי וְהִבְאֵהָל לְאֵהָל וְלֹא מִצָּא וַיִּצָּא מֵאֵהָל לְאֵהָל
 וַיָּבֵא בְּאֵהָל רָחֵל: וְרָחֵל לָקְחָה אֶת הַתְּרָפִים וְתִשָּׂמֵם בְּכַר הַגַּמֵּל וְתִשָּׁב עֲלֵיהֶם 34
 וַיִּמְשַׁשׁ לְבָן אֶת כָּל הָאֵהָל וְלֹא מִצָּא: וְתֹאמַר אֵל אֲבִיךָ אֵל יָחַד בְּעֵינֵי אֲדָנִי כִּי לֹא
 לֹא אוֹכַל לְקוֹם מִפְּנֵיךָ כִּי דֶרֶךְ גִּשִׁים לִי וַיִּחְפֹּשׂ וְלֹא מִצָּא אֶת הַתְּרָפִים: 35
- וַיִּחַד לַיַּעֲקֹב וַיִּרְבַּ לְבָלָן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלִבָּן מַה פָּשַׁעִי וְיִמָּה חֲטָאתִי כִּי 36
 דִּלַּקְתָּ אַחֲרָי וְיִכִּי מִשְׁשַׁת אֶת כָּל פְּלִי: מַה מִּצָּאת מִכָּל כְּלִי בֵיתְךָ שִׁים כֹּה נֹגַד 37
 אֲחוֹ וְאֲחִיךָ וַיִּוֹכִחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ: זֶה עֲשִׂירִים שָׁנָה אֲנִכִּי עִמָּךְ רָחִלְךָ וְעִיךָ לֹא שָׁכַל 38
 וְאִילֵּי צֹאנְךָ לֹא אֲכַלְתִּי: מִרְפָּה לֹא הִבְאֵתִי אֵלַיךְ אֲנִכִּי אֲחַטֵּנָה מִיָּדִי תִּבְקַשְׁנָה 39
 גִּבַּתִּי יוֹם וּגִבַּתִּי לַיְלָה: [] בְּיוֹם אֲכַלְנִי חָרֵב וְקָרָה בְּלִילָה וְתִדְרֹד שְׁנֵתִי מֵעֵינֵי: 40
 זֶה לִי עֲשִׂירִים שָׁנָה [הַיִּיתִי] בְּבֵיתְךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּשֵׁתִי בְּנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ 41
 שָׁנִים בְּצֹאנְךָ וְתַחֲלָף אֶת מִשְׁקַרְתִּי עֶשְׂרֵת מָנִים: לֹלִי אֱלֹהֵי אֲבִי אֲבָרְהָם 42
 וּפְחָד יִצְחָק הָיָה לִּי כִּי עֵתָה רִיקָם שְׁלַחְתָּנִי אֶת עֵנִי וְאֵת יָגִיעַ כְּפִי רָאָה אֱלֹהִים
 וַיִּוֹכַח אִמַּשׁ:
- וַיַּעַן לְבָן וַיֹּאמֶר אֵל יַעֲקֹב הִבְנוֹת בְּנֹתֵי וְהַבְנִים בְּנֵי וְהַצָּאן צֹאנִי וְכָל אֲשֶׁר 43
 אֲתָה רָאָה לִּי הָאָ וּלְבִגְדֵי מַה אֲעִשֶׂה לְאֱלֹהֵי הַיּוֹם אוֹ לְבִנְיָהֵן אֲשֶׁר יִלְדוּ: וְעֵתָה 25
 לָכֵּה נִכְרַתָּה בְּרִית אֲנִי וְאֲתָה וְנִעֲשֶׂה גִלְ וְהָיָה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ: וַיִּקַּח אֲבָן 31
 וַיְרִימָהּ מִצֵּבָה: וַיֹּאמֶר לְאֲחִיו לְקַטּוּ אֲבָנִים וַיִּלְקְטוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ גֵל 46
 וַיֹּאכְלוּ שֵׁם עַל הַגֵּל: וַיִּקְרָא לוֹ לְבָן יִבְרָ שְׁהֲדוֹתָא וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ גֵּלְעָד: וַיֹּאמֶר 48,47
 לְבָן הַגֵּל הַזֶּה עַד בֵּינִי וּבֵינְךָ הַיּוֹם עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ גֵּלְעָד: וְהַמִּצְבָּה אֲשֶׁר הָרִים 49
 קָרָא הַמִּצְפָּה כִּי אִמַּר יִצְחָק יְהוּה בֵּינִי וּבֵינְךָ כִּי נִסְתַּר אִישׁ מִרְעָהוּ: אִם תִּעֲנֶה 30
 אֶת בְּנֹתֵי וְאִם תַּקַּח גִּשִׁים עַל בְּנֹתֵי אֵין אִישׁ עִמָּנוּ רָאָה אֱלֹהִים עַד בֵּינִי וּבֵינְךָ:
 וַיֹּאמֶר לְבָן לַיַּעֲקֹב הִנֵּה הַגֵּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמִּצְבָּה אֲשֶׁר הָרִיתִי מִתִּי בֵּינִי וּבֵינְךָ: עַד 52,51
 הַגֵּל הַזֶּה וְעַד הַמִּצְבָּה אִם אֲנִי לֹא אֲעִבֵר אֵלַיךְ אֶת הַגֵּל הַזֶּה וְאִם אֲתָה לֹא
 תֵּעֲבֵר אֵלַי אֶת הַגֵּל הַזֶּה וְאֵת הַמִּצְבָּה הַזֹּאת לְרַעְיָה: אֱלֹהֵי אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי נָחוֹר 53
 יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָחַד אֲבִיו יִצְחָק: וַיִּזְכַּח יַעֲקֹב זָכָה בַּהַר וַיִּקְרָא 35
 לְאֲחִיו לֹאכַל לֶחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיִּלְיֵנוּ בַּהַר: וַיִּשְׁכֹּם לְבָן בְּבֹקֶר וַיִּנְשֹׁק לְבָנָיו וּלְבִנְוֹתָיו 32,4
 וַיִּבְרַךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבָן לְמַקְמוֹ:
- וַיַּעֲקֹב הִלֵּךְ לְדַרְכוֹ וַיִּפְנְעוּ בּוֹ מִלֹּאכֵי אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאשֶׁר רָאָם מִחַנָּה 3,2
 אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים: 40
- וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלֹּאכֵים לִפְנֵי אֵל עֲשׂוֹ אֲחִיו אַרְצָה שְׁעִיר שְׂדֵה אָדוּם: וַיְצִו 7,4
 אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ כֹּה אִמַּר עֲבַדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן נִרְתִּי וְאַחַר

- 30 לפני ויפרץ לרב ויכרך יהוה אתך לרגלי ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי:
 31 ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה
 32 אשובה ארעה צאנך: עבר בכל צאנך היום ו-הקטר משם כל ישה חום
 33 ובכשבים וכל ישה נקד וטלוא בעזים והיה שקרי: וענתה בי צדקתי
 34 [לפניך] ביום מחר כי תבוא אל שכרי כל אשר איננו נקד וטלוא בעזים
 35 וחום בכשבים נגוב הא אתי: ויאמר לבן הן לו יהי כדברך: ויסר ביום ההוא את
 36 התישים הנקדים והטלאים ואת כל העזים הנקדות והטלאות כל אשר לבן בו וכל
 37 חום בכשבים ויתן ביד בניו: וישם דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב ויעקב רעה
 38 את צאן לבן הנותרת:
 39 ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוו וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות לחשף
 40 הלבן אשר על המקלות: ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים
 41 אשר תבאן הצאן לשתות לנכח הצאן ויתחמנה בבאן לשתות אל המקלות:
 42 ותלדן הצאן נקדים וטלאים: והכשבים הפריד יעקב ויתן לה פני הצאן כל עקד
 43 וכל חום בכשבים וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן: והיה בכל יעת.
 44 ויחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות לעיני הצאן ברהטים ליחמנה
 45 במקלות: ובהעטיף הצאן לא ישים והיה העספים ללבן והקשרים ליעקב: ויפרץ
 46 האישי מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים:
 47 וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר
 48 לאבינו עשה את כל הכבוד הזה: וירא יעקב את פני לבן והנה איננו עמו כתמול
 49 שלושה: ויאמר יהוה אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ואל מולדתך ואהיה עמך:
 50 וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו: ויאמר להן ראה אנכי
 51 את פני אביכן כי איננו אלי כתמל שלשם ואלחי אבי היה עמדי: ואמנה ידתן
 52 כי בכל כחי עבדתי את אביכן: ואביכן התל בי ו-הלף את משקרי עשרת
 53 מנים ולא נתנו אלהים להרע עמדי: אם כה יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו כל
 54 הצאן נקדים ואם כה יאמר עקדים יהיה שכרך וילדו כל הצאן עקדים: ויצל
 55 אלהים את מקנה אביכך ויתן לי: ויהי בעת יחם הצאן ואשא עיני וארא בחלום
 56 והנה העתדים העלים על הצאן עקדים וברדים: ויאמר אלי מלאך האלהים
 57 בחלום יעקב ואמר הנני: ויאמר שא נא עיניך וראה כל העתדים העלים על
 58 הצאן עקדים וברדים כי ראיתי את כל אשר לבן עשה לך: אנכי האל
 59 הגדואה אליך במקום אשר משחת לי שם מצבה אשר גדרת לי שם נדר ועתה
 60 קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך:
 61 ותען רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו: הלא
 62 כ-נכריות נחשבנו לו כי מברנו ויאכל גם אכול את כספנו: כי כל העשר אשר
 63 הציל אלהים מאבינו לנו הא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה:
 64 ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים: ויגה את כל מקנהו
 65 ואת כל רכשו אשר רכש מקנהו וקנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל יצחק
 66 אביו ארצה כנען: ולבן הלך לגזו את צאנו ותנב רחל את התרפים אשר לאביה:
 67 ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הא: ויברח הא וכל
 68 אשר לו ויקם ויעבר את הנהר וישם את פניו אל הר הגלעד:
 69 ויצד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב: ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו
 70 דרך שבעת ימים וידבק אתו בהר הגלעד: ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום
 71 הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע:

— 30:31—31:24 —

- וידו בבקר והגה הא לאה ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי כה. 29
 עפך ולמה רפיתני: ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני 26
 הבכירה: מלא שקע ואת ונתנה לך גם את זאת בעבדה אשר תעבד עמדי עוד 27
 שבע שנים אחרות: ויעש יעקב כן וימלא שקע ואת ויתן לו את רחל בתו לו 28
 לאשה: ויתן לבן לרחל בתו את בְּלָהָה שפחתו לה לשפחה: ויבא גם אל רחל 5.29
 ויאמב • את רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות:
 וירא יהוה כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה: ותהר לאה ותלד 31.32
 בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה יהוה בעיני כי עתה יאהבני אישי:
 ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע יהוה כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה 33
 10 ותקרא שמו שמעון: ותהר עוד ותלד בן ותאמר עֵתָה הפעם ילֹוה אישי אלי כי 34
 ילדתי לו שלשה בנים על כן קראתה שמו לוי: ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם לה
 אודה את יהוה על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלדת:
 ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחיתה ותאמר אל יעקב הבה א.30
 לי בנים ואם אין פתה אנכי: ויחר אף יעקב ברחל ויאמר הֲתחת אלהים אנכי 2
 15 אשר מנע מקנך פרי במן: ותאמר הנה אמתי בְּלָהָה בא אליה ותלד על ברכי 3
 ואפנה גם אנכי ממנה: ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא אליה יעקב: 4
 ותהר בלהה ותלד ליעקב בן: ותאמר רחל דגני אלהים וגם שמע בקלי ויתן לי ה.6
 בן על כן קראה שמו דן: ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב: 7
 ותאמר רחל גפְתוּלֵי אלהים גפְתוּלתי עם אחתי • גם ילדתי ותקרא שמו גפְתֵלֵי: 8
 20 ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זְלֵפָה שפחתה ותתן אתה ליעקב 9
 לאשה: ותלד זלפה שפחת לאה ליעקב בן: ותאמר לאה בְּגֵד ותקרא את 11.1
 שמו גר: ותלד זלפה שפחת לאה בן שני ליעקב: ותאמר לאה בְּאֶשְׁרֵיהֶּ כִּי 13.12
 אֶשְׁרוּנִי בנות ותקרא את שמו אשר:
 וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דוֹקָאִים בשדה ויבא אתם אל לאה אמו 14
 25 ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנגד: ותאמר לֹא־הִיא הִמְעַם קִתְּוֹךְ את 10
 אישי ולקדתי: גם את דודאי בני ותאמר רחל לכן ישב עפך הלילה תחת דודאי
 בנגד: ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכר 16
 שכרתך בדודאי בני וישכב עמה בלילה •הִיא:
 וישמע אלהים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי: ותאמר לאה נתן 18.17
 30 אלהים שקרי אשר נתתי שפחתי לאישי ותקרא שמו יֶשָׁכָר: ותהר עוד לאה 19
 ותלד בן שש ליעקב: ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זכר טוב הפעם ויבלני כ
 אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבֶּלֹון: ואחר ילדה בת ותקרא את 21
 שמה דינה:
 ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה: ותהר ותלד 23.22
 35 בן ותאמר אסף אלהים את נְדַפְתֵי: ותקרא את שמו יוסף לאמר יוסף יהוה לי 24
 בן אחר:

- ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל כה
 מקומי ו־אֶל ארצי: תנה את נְשִׁי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה כי אתה ידעת 26
 את עבדתי אשר עבדתך: ויאמר אליו לבן אם נא מצאתי חן בעיניך שבה עמדי 27
 כִּי נְחֻשְׁתִּי ויִכְרַעני יהוה בנגלך: ויאמר נְקֻבָה שְׁכָרְךָ עלי ואמנה: ויאמר אליו אתה 29.28
 ידעת את •עבדתי• אשר עבדתך ואת אשר היה מקנך אתי: כי מעט אשר דדה לך 5

- 28,13 ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו; והנה יהוה נצב עליו ויאמר אני יהוה אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתגנה ולזרעך; והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת יפה וקדמה 14 וצפנה וננבה ונברכו בך כל משפחת האדמה; והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשבתך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את 5 כל- אשר דברתי לך; וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש יהוה במקום הזה ואנכי לא ידעתי; וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים זה שער השמים:
- 18 וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אתה מצבה 19 וילק שמן על ראשה; ויקרא את שם המקום זהא ביתאל ואולם לזו שם העיר 10 כ-בראשנה; ויגד יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש; ושכתי בשלום אל בית אבי והיה 21 יהוה לי לעלה; והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה לי- בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך;
- 29,2 א וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם; וירא והנה באר בשדה והנה שם 15 שלשה ערדי צאן רבצים עליה כי מן הבאר ההא ישקו העדרים ו-אבן גדלה על פי הבאר; ונאספו שמה כל ה-עֵיִם וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה;
- ה-4 ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מתרן אנחנו; ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו; ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל 6 בתו באה עם הצאן; ויאמר להם- הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה 7 השקו הצאן ולכו רעו; ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל ה-עֵיִם וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן;
- 9 עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה כי רעה הא; ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אפו ואת צאן לבן אחי אפו ויגש יעקב 25 ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אפו; וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך; ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הא וכי בן רבקה הא ותרוץ ותגד לאביה;
- 13 ויהי כשמע לבן את שמע יעקב בן אולתו וירץ לקראתו ויתבק לו ויגש לו 14 ויביאהו אל ביתו ויספר ללבן את כל הדברים האלה; ויאמר לו לבן אך עצמי 30 ובשרי אתה וישב עמו חדש ימים;
- 16 ויאמר לבן ליעקב הֲכִי אחי אתה ועבדתני חנם הגידה לי מה משגרתך; 17 וללבן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל; ועיני לאה רפות ורחל 18 היתה יפת תאר ויפת מראה; ויאקב יעקב את רחל ויאמר אעבודך שבע שנים 19 ברחל בתך הקטנה; ויאמר לבן טוב תמי אתה לך מתמי אתה לאיש אתר שבה 35 כ- עמדי; ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אתה;
- 22,21 ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה; ויאסף 23 לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה; ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא 24 אתה אליו ויבא יעקב- אליה; ויהן לבן את וְלִפְתָּה שפתתו ללאה בתו לישפחה; 40

(4) 28,14 וזרעך

(5) 29,24 לה

- עשו אם לא: ויגש יעקב אל יצחק אביו ויקשנה ויאמר הקל קול יעקב הדינים 27,22
 ידי עשו: ולא הביחז כי היו ידיו כ ידי עשו אחיו שעלת ויברכהו: ויאמר אתה 24-23
 זה בני עשו ויאמר אני: ויאמר הנשה לי ואכלה מצידך- בני למען תברכך נפשי כה
 ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת: ויאמר אליו יצחק אביו נשה נא ושקה לי בני: 26
 ויגש וישק לו ויניח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה מלא- 27
 יעדשים אשר ברכו יהוה: ויתן לך האלודים מפל השמים ומשקני הארץ ורב דגן 28
 ותירש: יעבודך עמים וישתחווי לך לאפים היתה נביר לאורך וישתחוון לך בני 29
 אפך ארריך ארוז ומברכך ברוך:
 ויהי כאשר כלה יצחק לברך את יעקב ויהי אך יצא יצא יעקב מאת פני ל
 יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו: ויעש נם הא מסעמים ויבא לאביו ויאמר 10
 לאביו יקם אבי ויאכל מציד בנו בעבר תברכני נפשך: ויאמר לו יצחק אביו מי 32
 אתה ויאמר אני בנד בדרך עשו: ויתרד יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי 33
 אפוא הא הוד ציד ויבא לי ואכל נימ-יאכל בטרם תבוא ואברכהו נם בריד:
 ויהי כשמע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדלה וקרה עד מאד ויאמר 34
 לאביו ברכני נם אני אבי: ויאמר בא אחך במקמה ויקח ברכתך: ויאמר הכי לה- 36
 קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים את בלרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי
 ויאמר הלא אצלת לי בככה אבי: ויען יצחק ויאמר לעשו הן נביר שמתי לך 37
 ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים והגן ותירש סמכתי ולך- אפוא מה אעשה בני:
 ויאמר עשו אל אביו הברכה אתה הא לך אבי ברכני נם אני אבי ידים יצחק- 38
 וישא עשו קלו ויבך: 20
 ויען יצחק אביו ויאמר אליו הנה משקני הארץ יהיה מושבך ומפל השמים 39
 מעל: ועל דרכך תחיה ואת אחך תעבר והיה כאשר ת-א-ד-ה ופרקת עלו מעל מ
 צוארך:
 וישלם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרכו 41
 ימי אכל אבי ואהרנה את יעקב אחי: ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדל 42
 ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחך מתנתם לך להרגך:
 ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה: וישבת עמו ימים אחדים 44-43
 עד אשר תשוב חמת אחיך: עד שוב אף אחך סמך ושכח את אשר עשית לו מה
 ושלחתי ולקחתך משם למה אשקל נם שניכם יום אחד:
 ותאמר רבקה אל יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת אם לקח יעקב אשה 46
 מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים:
 ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות מ 28,4
 כנען: קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אפך וקח לך משם אשה מבנות 2
 לבן אחי אפך: ואל שני יברך אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים: ויתן לך 4-3
 את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגרד אשר נתן אלהים 35
 לאברהם: וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל הארמי אחי ה
 רבקה אם יעקב ועשו:
 וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב ויאשלח אתו פדנה ארם לקחת לו משם 6
 אשה בברכו אתו ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען: וישמע יעקב אל 7
 אביו ואל אפו וילך פדנה ארם: וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו: 40
 וילך עשו אל ישמעאל בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על 9
 נשיו לו לאשה:
 ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: ויפגע במקום וילן שם כי בארם השמש 11,1
 ויקח מאבני המקום וישם מצאצאיו וישקב במקום ההוא: ויחלם והנה קלם מצב 12

- 26 נָדַר עִם רְעִי יִצְחָק לֵאמֹר לֹנוּ הַמִּים וַיִּקְרָא שֵׁם הַבְּאֵר עֶשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ:
 22.21 וַיַּעֲתֶק מִשְׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֲרַת וַיִּרְיֵבוּ גַם עֲלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שְׁטִמְנָה: וַיַּעֲתֶק
 מִשְׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֲרַת וְלֹא רִבּוּ עֲלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי עֵתָה הֲרֹחֵב
 יִהְיֶה לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאַרְץ:
 24.23 וַיַּעַל מִשְׁם בְּאֵר שֶׁבַע: וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי
 אַבְרָהָם אֲבִיךָ אֵל תִּירָא כִּי אֲתָךְ אֲנֹכִי וּבְרַכְתִּיךָ וְהִרְבִּיתִי אֶת זֶרְעֶךָ בְּעֵבֹר אַבְרָהָם
 כֹּה עֲבָדִי: וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה וַיִּם שֵׁם אֹהֶלוֹ וַיִּכְרוּ שָׁם עֲבָדֵי יִצְחָק
 בְּאֵר:
 27.26 וַאֲבִימֶלֶךְ הֵלֵךְ אֵלָיו מִגֵּר וְאַחֲזָת טְרַעְזוֹ וּפִיכַל שָׂר צַבָּאוֹ: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק
 28 מְדוּעַ בָּאתֶם אֵלַי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי וְתִשְׁלַחֲנִי מֵאַתְכֶם: וַיֹּאמְרוּ רְאוּ רְאוּנוּ כִּי
 29 הִיָּה יְהוָה עִמָּךְ וְנֹאמַר תְּהִי נָא אֱלֹהֵי בִינֹתֵינוּ: וּבִינְךָ וּנְכַרְתָּה בְרִית עִמָּךְ: אִם
 תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רַעָה כְּאִשׁר לֹא נִנְעַנֹּךְ וּכְאִשׁר עֲשִׂינוּ עִמָּךְ רַק טוֹב וְנִשְׁלַחְךָ בְּשָׁלוֹם
 31.5 וְיִשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאֹהֲבָיו וַיִּשְׁלַחֲם יִצְחָק וַיִּלְכוּ מֵאֲמֹת בְּשָׁלוֹם: וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא וַיִּבְאוּ עֲבָדֵי
 32 יִצְחָק וַיִּגְדּוּ לוֹ עַל אֲדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חֲפְרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִצָּנֹנוּ מִיָּם: וַיִּקְרָא שְׁמָהּ
 33 שֶׁבַע: עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הָעֵיָר בְּאֵר שֶׁבַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
 34 וַיְהִי עֲשׂוֹ בֶן אַרְבַּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת יְהוּדִית בַּת בְּאָרְיִי הַחֲתָנִי וְאֵת
 לֵה בְּשֵׁמֶת בַּת אֵילָן הַחֲזִי: וְתִהְיֶינָה מֵרַת רוּחַ לִיצְחָק וּלְרִבְקָה:

20

- 27.א וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וְתַכְהִינָן עֵינָיו מֵרָאִת וַיִּקְרָא אֶת עֲשׂוֹ בְּנוֹ הַגְּדֹל וַיֹּאמֶר
 3-2 אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲגַנִּי: וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי לֹא יִדְעֹתִי יוֹם מוֹתִי: וְעֵתָה
 4 שֵׁא נָא כְּלִיךְ מִלֶּיךְ וּקְשֶׁתְךָ וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּרָה לִי צִידָה: וַעֲשֵׂה לִי מִמְעַמִּים כְּאִשׁר
 25 אַהֲבִיתִי וְהִבִּיאָה לִי וְאֹכְלָה בְּעֵבֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְּטָרֶם אֲמוֹת:
 ה וּרְבִקָּה שָׁמְעַת בְּדַבְּרֵי יִצְחָק אֵל עֲשׂוֹ בְּנוֹ וַיֵּלֶךְ עֲשׂוֹ הַשְּׂדֵה לְצוּד צִיד לְהִבְיֹא:
 6 וּרְבִקָּה אָמְרָה אֵל יַעֲקֹב בְּנֵה הַקֶּסֶף- לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמְעֵתִי אֶת אֲבִיךָ מְדַבֵּר אֵל עֲשׂוֹ
 7 אַחֲךָ לֵאמֹר: הִבִּיאָה לִי צִיד וַעֲשֵׂה לִי מִמְעַמִּים וְאֹכְלָה וְאִבְרַכְכָּה לִפְנֵי יְהוָה לִפְנֵי
 9.8 מוֹתִי: וְעֵתָה בְנִי שָׁמַע בְּקִלִּי לֵאשֶׁר אֲנִי מְצוּה אֲתָךְ: לָךְ נָא אֵל הַצָּאן וּקַח לִי
 י מִשְׁם שְׁנֵי נֶדְיִי עֵיִם טָבִים וְאַעֲשֵׂה אֹתָם מִמְעַמִּים לְאֲבִיךָ כְּאִשׁר אָהֲבָ: וְהִבְאֵת
 11 לְאֲבִיךָ וְאֹכַל בְּעֵבֶר אֲשֶׁר יִבְרַכְךָ לִפְנֵי מוֹתִי: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל רְבִקָּה אֲמוֹ הֵן עֲשׂוֹ
 12 אֹהֵי אִישׁ שֹׁעֵר וְאֲנֹכִי אִישׁ חֶלֶק: אֲוֹלִי יִקְשְׁנִי אָבִי וְהִיָּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַמֵּעַ וְהִבְאֵתִי
 13 עֲלֵי קָלְלָה וְלֹא בְרַכָּה: וְתֹאמַר לוֹ אֲמוֹ עֲלֵי קָלְלֶתְךָ בְּנִי אֵךְ שָׁמַע בְּקִלִּי וְלָךְ
 קַח לִי:
 10.14 וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאֲמוֹ וְתַעֲשֵׂה אֲמוֹ מִמְעַמִּים כְּאִשׁר אָהֲבָ אֲבִיו: וְתִקַּח רְבִקָּה
 35 אֶת בְּנֵדֵי עֲשׂוֹ בְּנֵה הַגְּדֹל הַחֲמֹדֶת אֲשֶׁר אֲתָה כְּבִית וּתְלַבֵּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה הַקֶּסֶף:
 17.16 וְאֵת עֵלִית נְדִיִּי הַעֵצִים הַלְבִּישָׂה עַל יָדָיו וְעַל הַלְבִּיֶת צְנָאָרָיו: וְתַתֵּן אֶת הַמְעַמִּים
 וְאֵת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עֲשֵׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנֵה:
 19.18 וַיָּבֵא אֵל אֲבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲגַנִּי מִי אַתָּה בְּנִי: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל אֲבִיו
 40 אֲנֹכִי עֲשׂוֹ בְּכַרְךָ עֲשִׂיתִי כְּאִשׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוֹם נָא שְׁבֵה וְאֹכְלָה מִצִּדֵי בְּעֵבֹר
 כ תִּבְרַכְנִי נַפְשְׁךָ: וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֵל בְּנֵה מָה זֶה מְהֵרַת לְמַצֵּא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה
 21 יְהוָה אֲלֵהֶיךָ לִפְנֵי: וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֵל יַעֲקֹב נִשְׂה נָא וְאִמְשֶׁךְ בְּנִי הָאֲתָה זֶה בְּנִי

- 25,19 ואלה תולדות יצחק בן אברהם
אברהם הוליד את יצחק: ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת כ
בתואל הארמי מפנין ארם אחות לבן הארמי לו לאשה: ויעתר יצחק ליהוה לנכח 21
אשתו כי עקרה הא ויעתר לו יהוה ותורר רבקה אשתו: ויתרצצו הבנים בקרבה 22
ותאמר אם כן למה דו-יה אנכי ותלך לדרש את יהוה: ויאמר יהוה לה 23

שני ניים בבטןך
ושני לאפים מפעך יפרדו
ולאם מלאם יאמץ
ורב יעבד צעיר:

10

- וימלאו ימיה ללדת ת-יא-מס בבטנה: ויצא הראשון יאדמוני קלו כאדרת כה.24
שער ויקרא- שמו עשו: ואחרי כן יצא אחיו וידו אחות בעקב עשו ויקרא שמו 26
יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם: ויגדלו הנערים והיה עשו איש ידע ציד 27
איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים: ויאהב יצחק את עשו כי צידו- לפיו 28
ורבקה אהבת את יעקב:
ויך יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והא עיף: ויאמר עשו אל יעקב הלעימני 29
נא מן ה-ק-ד האלם הזה כי עיף אנכי על כן קרא שמו ארום: ויאמר יעקב 31
מקרה כיום את בכרתך לי: ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה: 32
ויהאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו ליעקב: ויעקב נתן 34-33
לעשו לחם ונזיד ערשם ויאכל וישת ויקם וילך ויבן עשו את הבכרה:

- ויהי רעב בארץ מקבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק א.26
אל אבימלך מלך פלשתים נכרה: וירא אליו יהוה ויאמר אל תרד מצרימה שכן 2
בארץ אשר אמר אליך: נור בארץ הזאת והאיה עמך ואכרובך כי לך ולורעך 3
אמן את כל הארצות האלה והקמתי את השבעה אשר בשבעתי לאברהם אביך:
והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האלה והתברכו 4
בזרעך כל גווי הארץ: עקב אשר שמע אברהם-אביך בקלי וישמר משמרתו 5
והקמתי ונתתי: וישב יצחק בגרר: 6
וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אלתה הא כי ירא לאמר אשתי היא- 7
מן יהרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה הא:
ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא 8
והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו: ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך 9
הא ואיך אמרת אלתה הא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי מן אמות עליה: ויאמר 1
אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את אשתך והקבאת עלינו 35
אשם: ויצו אבימלך את כל-עמיה לאמר הננע באיש הזה וכאשתו מות יומת: 11
וירע יצחק בארץ ההא וימצא בשנה ההא מאה שערים ויברכהו יהוה: 12
ויגדל האיש וילך הלך ויגדל עד כי גדל מאד: ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר 14-13
ועבדה רבה ויקנאו אתו פלשתים: וכל הבנות אשר תפרו עבדי אביו בימי 10
בחרום אביו סקמום פלשתים וימלאום עפר: ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו 16
כי עצמת ממנו מאד: וילך משם יצחק ויחן בנחל גרר וישב שם: וישב יצחק 18.17
אשר את בנות האש תפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו ויפתמום
פלשתים אחרי מות אברהם-אביו ויקרא להן שמות בשמת אשר קרא להן
אברהם-אביו: ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים: ויריבו רעי כ.19

24 העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה ומנדנת נתן לאחיה ולאמה:
 54 ויאכלו וישתו הא והאנשים אשר עמו וילינו ויקומו בבקר ויאמר שלחני לאדני:
 56.ה. ויאמר אחיה ואמה תשב הנעך אתנו -חדש- ימים או עשור אחר תלך: ויאמר
 57 אלהם אל תאחרו אתי ויהוה הצליח דרכי שלחוני ואלכה לאדני: ויאמרו נקרא
 58 לנעך ונשאלה את פיה: ויקראו לרבקה ויאמרו אליה הַתלכי עם האיש הזה
 59 ותאמר אלך: וישלחו את רבקה אתם ואת מִנְקָתָה ואת עבד אברהם ואת
 אֲנָשָׁיו: ויָכְרוּ את רבקה ויאמרו לה

אחתנו את היי לאלפי רֶבֶת-ת-
 ויירש ורעך את שער שנאוי:

10

61 ותקם רבקה ונעלתיה ותרכבנה על הנמלים ותלכנה אחרי האיש * * * * *
 ויקח העבד את רבקה וילך:

63.62 ויצחק בא מב-אר שבע אל- באר לחי ראי והא יושב בארץ הנגב: ויצא

64 יצחק לישוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה ה-גמלים באים: ותשא

65 רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל: ותאמר אל העבד מי האיש

66 הלזה החלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הא אדני ותקח הצעיף ותתכס: ויספר

67 העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה: ויבאה יצחק האהלה ויקח את רבקה
 ותתי לו לאשה ויאבהק וינחם יצחק אחרי מות אמו:

20

25.2.א ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה: ותלד לו את זקן ואת יקשן ואת

3 מדין ואת ישבק ואת שוח: ויקשן ילד את שבא ואת תימא ואת דין ובני דין

4 היו דעואל ואדבאל ואשורם ולמושם ולאמיום: ובני מדין עיפה ועפר ותנך ואבידע

6.ה. ואלדעה כל אלה בני קטורה: ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק -בנו-: ולבני

25 הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי
 קדמה אל ארץ קדם:

7 ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים:

9.8 וינע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ימים- ויאסף אל עמיו: ויקברו אתו

יצחק וישמעאל בניו אל מצרת המכפלה אל שדה עפרן בן צחר החתי אשר על

30 פני ממרא: השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת שמה קבר אברהם ושרה

11 אשתו: ויהי אחרי מות אברהם ויָכְרָך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר
 לחי ראי:

12 ואלה תולדת ישמעאל בן אברהם אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה

13 לאברהם: ואלה שמות בני ישמעאל בשמתם לתולדתם בכר ישמעאל נבית וקנד

16-14 וואדבאל ומקשם: ומקשע דומה ומשא: קנד ותימא יסור נפיש ונודיכי: אלה הם

בני ישמעאל ואלה שמתם בחצריהם ובמיתות שנים עשר נשיאם לאמתם:

17 ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים וינע וימת

18 ויאסף אל עמיו: וישכן- מחוילה עד שור אשר על פני מצרים על פני כל

40

אדניו -שכן-:

(א) 24.67 שרה אמו

(ב) 25.2 ואת קנד

(ג) 18 באכה אשרה

- בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה: הנעך מבת טראה מאד 24.16
 בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל: וירץ העבד לקראתה 17
 ויאמר הנמיאני נא מעט מים מכנך: ותאמר שתה אדני ותמהר ותרד כדה על 18
 ידה ותשקהו: ותכל להשקתו ותאמר גם לנמליך אשאב עד אם כלו לשתי: 19
 ותמהר ותער כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו: כ 5
 והאיש משתעיה לה^א לדעת תהצליח יהוה דרכו אם לא: 21
- ויהי כאשר כלו הנמלים לשחות ויאמר בת מי את הנדי גא לי: ותאמר 24.23^א, 22^ב
 אליו בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור: ויאמר ה'יש בית אביך מקום 23^ב
 לנו לליין: ותאמר אליו גם תבן גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון: ויקח האיש 22^ב, 22^כ
 נזם זהב קקע משקלו יושם על אפה- ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם: 10
 ויקח האיש וישתחו ליהוה: ויאמר ברוך יהוה אלהי אדני אברהם אשר לא עזב 27.26
 חסדו ואמתו מעם אדני ל^א בדרך נתני יהוה בית אחי אדני:
 ותרץ הנעך ותגד לבית אמה כדברים האלה: ולרבקה את ושמו לבן: ויהי 19.28^א, 29^ב
 כראת- את הנזם ואת הצמידים על ידי אלתו וכשמעו את דברי רבקה אלתו
 לאמר כה דבר אלי האיש וירץ לבן אל האיש התוצה אל העין ויבא אל האיש 15
 והנה עמד על הנמלים על העין: ויאמר בוא ברוך יהוה למה תעמד בחוץ ואנכי 31
 פניתי הבית ומקום לנמלים: ויבא האיש הביתה ויפתח הנמלים ויתן תבן ומספוא 32
 לנמלים ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו: וישם לפניו לאכל ויאמר 33
 לא אכל עד אם דברתי דברי ויאמר- דבר:
- ויאמר עבד אברהם אנכי: ויהוה בך את אדני ויגדל מאד ויתן לו צאן 20
 ובקר וכסף וזהב ועבדים ושפלות ונמלים וחמרים: ותלד שרה אשת אדני בן 36
 לאדני אחרי וקנתה ויתן לו את כל אשר לו: וישבעני אדני לאמר לא תקח אשה 37
 לבני מבנות הכנעני אשר אנכי ישב בארצו: כ- יאם אל בית אבי תלך ואל 38
 משפחתי ולקחת אשה לבני: ואמר אל אדני אלי לא תלך האשה אחרי: ויאמר 39
 אלי יהוה אשר התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך ולקחת אשה 25
 לבני ממשפחתי ומבית אבי: אז תנקה מאלתי כי תבוא אל משפחתי ואם לא 41
 יתנו לך והיית נקי מאלתי: ואבא היום אל העין ואמר יהוה אלהי אדני אברהם 42
 אם לשך נא מצליח דרכי אשר אנכי הלך עליה: הנה אנכי נצב על עין המים 43
 והיה העלמה היצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכנך: ואמרה 44
 אלי גם אתה שתה וגם לנמליך אשאב הא האשה אשר והכין- יהוה לבן אדני: 30
 אני טרם אכלה לךבר אל לבי והנה רבקה יצאת וכדה על שכמה ותרד העינה 34
 ותשאב ואמר אליה השקיני נא: ותמהר ותורד כדה מעליה ותאמר שתה וגם 46
 גמליך אשקה ואשת וגם הנמלים השקתה: ואשאל אתה ואמר בת מי את ותאמר 47
 בת בתואל בן נחור אשר ילדה לו מלכה ואשם הנזם על אפה והצמידים על 35
 ידיה: ואקד ואשתחוה ליהוה ואברך את יהוה אלהי אדני אברהם אשר הנחני 48
 בדרך אמת לקחת את בת אחי אדני לבנו: ועתה אם ישכם עשים חסד ואמת 49
 את אדני הנדו לי ואם לא הנדו לי ואפנה יאל ימין או יאל שמאל:
 ויען לבן ויאמר- מיהוה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב: הנה 51.3
 רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדניך כאשר דבר יהוה:
 ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דבריהם וישתחו ארצה ליהוה: ויוצא 53.52 40

—*—

(ג) 24.21 מחריש

(ד) נ ובתואל (ויאמר)

23 שרה בקרית ארבע הא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספר לשרה ולבלתה:

- 4.3 ויקם אברהם מעל פני פתו וידבר -אברהם- אל בני חת לאמר: גר ותושב
ה אנכי עמכם תנו לי אהזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני: ויענו בני חת את
6 אברהם לאמר: לֹא | שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר
7 את מתך -כי- איש ממנו את קברו לא יכלה ממך מקבר מתך: ויקם אברהם וישתחו
8 לעם הארץ לבני חת: וידבר אתם לאמר אם יש את נפשכם לקבר את מתי
9 מלפני שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר: ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו
10 אשר בקצה שדהו בכסף מלא יתגנה לי בתוככם לאהזת קבר: ועפרון ישב בתוך
11 בני חת ויען עפרון התמי את אברהם באוני בני חת ויבאל באי שער עירו לאמר:
12 לֹא אדני שמעני השדה נתמי לך והמערה אשר בו לך נתתיה לעיני בני עמי
13.12 נתתיה לך קבר מתך: וישתחו אברהם לפני עם הארץ: וידבר אל עפרון באוני
עם הארץ לאמר אך אם -נתתה- לֹא שמעני נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה
14.10 את מתי שמה: ויען עפרון את אברהם לאמר: לֹא | אדני שמעני ארבע מאת
16 שקל כסף ביני ובינך מה הא ואת מתך קבר: וישמע אברהם אל עפרון וישקל
15 אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באוני בני חת ארבע מאות שקל כסף עבר
לפחר:
17 ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר -על- פני ממרא השדה והמערה אשר
18 בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל נבלו סביב: לאברהם למקנה לעיני בני חת
19 בכל באי שער עירו: ואתי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת שדה
כ המכפלה על פני ממרא הא חברון בארץ כנען: ויקם השדה והמערה אשר בו
לאברהם לאהזת קבר מאת בני חת:

- 24.2.א ואברהם זקן בא בימים ויהוה בְּרַךְ את אברהם בכל: ויאמר אברהם אל
3 עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ירך תחת ירכי: ואשביעך ביהוה
ה.4 אלו השמים אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן:
כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק: ויאמר אליו העבד אולי
לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת הקשב אשיב את בנך אל הארץ
7.6 אשר יצאת משם: ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה: יהוה
אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע
30 לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני
8 משם: ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבעתי זאת רק את בני לא
9 תשב שמה: וישם העבד את ידו תחת ירך אברהם אדניו וישבע לו על הדבר
הזה:
1 ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך ו-מכל טוב אדניו בידו ויקם
11 וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים
12 לעת ערב לעת צאת השאבת: ויאמר יהוה אלהי אדני אברהם הקרה נא לפני
13 היום ועשה חסד עם אדני אברהם: הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי
14 העיר יצאת לשאב מים: והיה הנער אשר אמר אליה הפי נא כנך ואשתה ואמרה
40 שתה וגם גמליך אשקה אתה הכ-נית לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד
עם אדני -אברהם-:
10 והיה הא טרם כלה לנדר -אל- לפו והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל

21,29 הצאן לְבָדָהּ: ויאמר אבימלך אל אברהם מה הנה שבע ד־כבשת האלה אשר הצבת לְבָדָהּ: ויאמר כי את שבע ד־כבשת תקח מידי בעבור תהיה לי לְעֵדָה ל כי חפרתי את הכאר הזאת: על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם: ויכרתו ברית בבאר שבע ויקם אבימלך יִאחֲזֹת מְרַעְהוּ ופילל שר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים: ויטע אברהם אֶשֶׁל בבאר שבע ויקרא שם בשם יהוה אל עולם: ויגד אברהם בארץ פלשתים ימים רבים:

22,1 ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם אברהם ויאמר הנני: ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ יה־א־מִרְיָ וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלֹה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ: וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים: ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחק: ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתקוה ונשובה אליכם: ויקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו: ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיך השח לַעֲלֹה: ויאמר אברהם אלהים יראה לו השח לַעֲלֹה בני וילכו שניהם יחדו: ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבֶּח ויערך את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבֶּח ממעל לעצים: וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו: ויקרא אליו מלאך יהוה מן השמים ויאמר אברהם ויאמר הנני: ויאמר אל תשלח ידך יֶעֱלֵ הַנֶּעֱר ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני: וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחד נאחו בְּסֶבֶךְ בְּקִרְנוֹ וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לַעֲלֹה תחת בנו: ויקרא אברהם שם המקום ההוא יהוה יראה אשר יאמר היום לִיְהוָה יִרְאֶה: ויקרא מלאך יהוה אל אברהם שנית מן השמים: ויאמר בי נשבעתי נָאִם יהוה כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני: כי כִּרְךָ אֶבְרָכְךָ וְהִרְבֵּה אֶרְבֵּה אֶת זֶרְעֶךָ כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְחֹל אֲשֶׁר עַל שֵׁפֶת הַיָּם וַיִּרְשׁ זֶרְעֶךָ אֶת שַׁעַר אֵיכוֹן: וְהִתְבַּרְכּוּ בִזְרַעְךָ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ עֲקֵב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקִלְיִ: וישב אברהם אל נעריו ויקמו וילכו יחדו אל באר שבע וישב אברהם בבאר שבע:

35 ויהי אחר הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם הא בנים לנחור אחיך: את עוץ בלרו ואת כוז אחיו ואת קמואל אבי ארם: ואת כשד ואת חזו ואת פִּלְגֶשׁ ואת יִלְדָף ואת בתואל: ובתואל ילד את רִבְקָה שִׁמְנָה אֵלֶּה יִלְדָה מִלְכָּה לנחור אחי אברהם: ופילגש לא ושמה ראומה ותלד גם הא את סבת ואת נחם ואת תחש ואת מעכה:

ויהיו יִשְׁנֵי חַיִּי שָׁרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים: ותמת א.2.23

20,11 ויאמר אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה והרגוני על דבר
 13,12 אשתי: וגם אמנם- אחתי בת אבי הא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה: ויהי
 כאשר התעו אתי האלהים מבית אבי ואמר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל
 כל המקום אשר נבוא שמה אמרי לי אחי הא:
 14 ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים ושפחה ויתן לאברהם וישב לו את שרה
 16,10 אשתו: ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שבי: ולשרה אמר הנה
 נתתי אלף כסף לאחיד הנה הא לך כסות עינים לכל אשר אתך ואת פלג
 יתכרות:
 17 ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהתו
 18 וילדו: כי עצר יהוה בעד כל רחם לבית אבימלך על דבר שרה אשת
 10 אברהם:

21,2,4 ויהוהפקד את שרה כאשר אמר ויעש יהוה לשרה כאשר דבר: ותהר ותלד
 3 שרה לאברהם בן לוקניו למועד אשר דבר אתו אלהים: ויקרא אברהם את שם
 4 בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק: ויקל אברהם את יצחק בנו בן שמת
 ה ימים כאשר צוה אתו אלהים: ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו:
 7,6 ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי: ותאמר מי מלל לאברהם
 היניקה בנים שרה כי ילדתי לו- בן לוקניו:
 9,8 ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק: ותרא
 1 שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק-את יצחק בנה: ותאמר
 20 לאברהם נרש-את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני
 11 עם יצחק: וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנו:
 12 ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר
 13 תאמר אליך שרה שמע בקלה כי ביצחק יקרא לך זרע: וגם את בן האמה לגוי
 25 גדול-אשימנו כי זרעך הא:
 14 וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וקמת מים ויתן אל הגר וקאת הילד ישם על
 15 ששכמה וישלחה ותלך ותתע במדבר באר שבע: ויכלו המים מן הקמת ותשלך
 16 את הילד תחת אחד השיחים: ותלך ותשב לה מנגד הרתק כמפתני קשת כי
 אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד וישא את קלה ו-כך:
 17 וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר
 לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים את-קול הנער כאשר הא שם:
 19,18 קומי שאי את הנער והחויקי את ידך בו כי לגוי גדול אשימנו: ויפקח אלהים
 את עיניה ותרא באר מים-היים-ותלך ותמלא את הקמת מים ותשק את
 הנער:
 21,21 ויהו אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רימה קשת: וישב במדבר
 35 פארן ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים:
 22 ויהי בעת ההא ויבא אבימלך ואתות מרעהו ופיכל שר צבאו אל אברהם
 23 לאמר אלהים עמך בכל אשר אתה עשה: ועתה השבעה לי באלהים הנה אם
 40 תשקר לי ולגני ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר
 24 ברתה בה: ויאמר אברהם אנכי אשבע: ו-ויבא אברהם את אבימלך על אדות
 26 באר המים אשר גולו עבדי אבימלך: ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את
 27 הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי דיום: ויקח אברהם
 28 צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית: ויצב אברהם את שבע כבשת

- בנתך הנמצאת **צא** - פן תספה בשן העיר: ויתמהמה ויחזיקו האנשים בידו 19,16
 וביד אשתו וביד שתי בנתיו בתמלת יהוה עליו ויצאָהוּ ויָנְהוּוּ מחוץ לעיר:
 ויהי כהוציאם אתם התוצה ויאמר המלם על נפשך אל תביט אחריך ואל 17
 תעמד בכל הכפר הקרה המלם פן תספה: ויאמר לוט אלהם אל נא אדני: הנה 19,18
 5 נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך אשר עשית עמדי להחיות את נפשי
 ואנכי לא אוכל להמלם הקרה פן יתְדַפְּקֵנִי הרעה ומתי: הנה נא העיר הזאת כ
 קרבה לנוט שמה והא קָצֵר אמלמה נא שמה הלא מצער הא ותחי נפשי:
 ויאמר אליו הנה נשאתי פנד גם לדבר הזה לבלתי תִּפְּקֵנִי את העיר אשר דברת: 21
 קרה המלם שמה כי לא אוכל לעשות דבר עד באך שמה על כן קרא שם 22
 10 העיר צוער:
 השמש יצא-הי על הארץ ולוט בא צערה: ויהוה המטיר על סדם ועל עמרה 24-23
 נְפִרִית ואש מאת יהוה מן השמים: ויהפך את הערים האֵלֵי ואת כל הכפר ואת כה
 כל יושבי הערים וצמח האדמה:
 26 **וַיִּצְבַּח אֱשָׁמוּ מֵאֲחֵרָיו וְתָחִי בְצִיב מַלְחָה:**
 15 וישכם אברהם בבקר יֵלֶךְ אל המקום אשר עמד שם את פני יהוה: וישקף
 על פני סדם ועמרה ועל **פני יכל** - הכפר וירא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר
 הקִבְשָׁן:
 ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט 29
 מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט:
 20 ויעל לוט מצוער וישב כהר ושתי בנתיו עמו כי ירא לשבת בצוער וישב ל
 במערה הא ושתי בנתיו **עמו**: ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין 31
 בארץ לבוא **אלינו** כדרך כל הארץ: לכֵּן נִשְׁקָה את אבינו יין ונשכבה עמו 32
 ונחיה מאבינו זרע: ותשקין את אביהן יין בלילה **יהיה** ותבא הבכירה ותשָׁבֵב 33
 את אביה ולא ידע בשכבה ובקומה: ויהי ממחרת ותאמר הבכירה אל הצעירה 34
 25 הן שכבתי אמש את אבי-נו- נשקנו יין גם הלילה וכאי שכבי עמו ונחיה מאבינו
 זרע: ותשקין גם בלילה ההא את אביהן יין ותקם הצעירה **תבא** ותשכב עמו לה
 ולא ידע בשכבה ובקמה: ותהרין שתי בנות לוט מאביהן: ותלד הבכירה בן 37-36
 ותקרא שמו מואב **לאמר מאבי** - **הא** הא אבי מואב עד היום **הוה**: והצעירה 38
 גם הא ילדה בן ותקרא שמו **עמו** **לאמר** בן עמי **הא** הא אבי בני עמו עד
 30 היום **הוה**:

- 20,2.א ויסע משם אברהם ארצה הגנב וישב בין קדש ובין שור ויגר בנגר: ויאמר
 אברהם אל שרה אשתו אחתי הא וישלח אבימלך מלך נגד ויקח את שרה:
 3 ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על **אדות** -
 35 האשה אשר לקחת והא בעלת בעל: ואבימלך לא קרב אליה ויאמר אדני קנוי
 גם צדיק תהרג: הלא הא אמר לי אחתי הא והא גם הא אמרה אחי הא בתם ה
 לבבי ובנקין כפי עשיתי זאת: ויאמר אליו האלהים בחלם גם אנכי ידעתי כי
 בתם לבבך עשית זאת ואחשך גם אנכי אותך מחטו לי על כן לא נתתיך לנגע
 אליה: ועתה השב אשת האיש כי נביא הא ויתפלל בעדך ותִּחַי ואם אינך משיב
 40 דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך:
 8 וישכם אבימלך בבקר ויקרא לכל עבדיו וידבר את כל הרברים האלה
 באזניהם וייראו האנשים מאד: ויקרא אבימלך לאברהם ויאמר לו מה עשית-
 9 לך- ומה חטאתי לך כי הבאת עלי ועל ממלכתי חֲטָאָה גדלה מעשים אשר לא
 יעשו עשית עמדי: ויאמר אבימלך אל אברהם מה יֵרָאָה כי עשית את הרבר הוה:
 1

- 18,10 למעוד יהודי-אשוב אליך קצת חיה ולשרה בן; ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה ויאמר לא כי צחקת:
- 16 ויקמו משם האנשים וישקמו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם:
- 18,17
- 19 וידל ועצום ונדרכו בו כל גוי הארץ:
- 20 ויאמר יהוה יציעקת סלם ועמרה כי רבה וחפאתם כי כבדה מאד: ארדה נא ואראה הקצעתם-ם הבאה אלי עשו קל-ם: ואם לא ארעה: ויפנו אנשי האנשים וילכו סדמה ויהוה נעודנו יעמד ילפני אברהם:
- 21 ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע יהיה כצדיק כרשע: אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר האף תספה אתם- ולא תשא למקום למען חמשים כה הצדיקים אשר בקרבה: חללה לך מעשת כדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע חללה לך השפט כל הארץ לא יעשה משפט: ויאמר יהוה אם אמצא בסדם חמשים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם: ויען אברהם ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל אדני ואנכי עפר ואפר: אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה נהתשחית בחמשה את כל העיר ויאמר לא אשחית אם אמצא שם ארבעים וחמשה: ויסף עוד לדבר אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים ל ויאמר לא אעשה בעבור הארבעים: ויאמר אל נא יחר לאדני ואדברה אולי ימצאון שם שלשים ויאמר לא אעשה אם אמצא שם שלשים: ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל אדני אולי ימצאון שם עשרים ויאמר לא אשחית בעבור 20 32 העשרים: ויאמר אל נא יחר לאדני ואדברה אך הפעם אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה: וילך יהוה כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו:
- 19,א ויבאו שני האנשים סדמה בערב ולוט ישב בשער סדם וירא לוט ויקם לקראתם וישתחו אפים ארצה: ויאמר הנה נא אדני סורו נא אל בית עבדכם 25 ולינו ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם ויאמרו לא כי ברחוב נלין: ויפצר בם מאד ויקרו אליו ויבאו אל ביתו ויעש להם משה ומצות אפה ויאכלו:
- 4 טרם ישכבו ואנשי העיר נסכו על הבית מנער ועד זקן כל העם ה מקצה: ויקראו אל לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם 7.6 אלינו ונרעה אתם: ויצא אליהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו: ויאמר אל נא אחי תרעו: הנה נא לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאה נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האלי: אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי: ויאמרו נש הלאה ויאמרו האחד בא לנו וישפט ג-ם שפוט עתה נרע לך 9 מהם ויפצרו באיש מאד ויגשו לשבר הדלת: וישלחו האנשים את ידם ויביאו 11 את לוט אליהם הביתה ואת הדלת סגרו: ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים מקטן ועד גדול וילאו למצא הדלת:
- 12 ויאמרו האנשים אל לוט עד מי לך פהז בניך ובנותיך וכל אשר לך בעיר 13 הוצא מן המקום יהודי: כי משתתים אנחנו את המקום הזה כי גדלה צעקתם 14 את פני יהוה וישלחנו יהוה לשחת-ם: ויצא לוט וידבר אל חתניו לקחי בנותי ויאמר קומו צאו מן המקום הזה כי משחית יהוה את העיר ויהי כמצחק בעיני 40 תחביו:
- ט וכמו השחר עלה ויאיצו האנשים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי

ולזרעך אחרוך: ונתתי לך ולזרעך אחרוך את ארץ מצרים את כל ארץ כנען 17,8
לאהזת עולם והייתי להם לאלהים:

ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה חרעך אחרוך 9
לדלתם: זאת אות בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם הפול לכם כל זכר: ונמלתם 11
את בשר ערלתכם והייתה לאות ברית ביני וביניכם: ובן שמנת ימים יפול לכם 12
כל זכר לדלתים יליד בית ומקנת כסף מכל בן נקר אשר לא מזרעך הא: הפול 13
יפול יליד ביתך ומקנת כספך והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם: וערל זכר 14
אשר לא יפול את בשר ערלתו כיום השמיני ונכרתה הנפש תהא מעמיה את
בריתי הקר:

ויאמר אלהים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה 10
שמה: וברכתיה אתה וגם נתתי ממנה לך בן וברכתיה והיתה לגוים מלכי עמים 16
ממנה יהיו:

ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלכן מאה שנה ינלד ואם שרה 17
הבת תשעים שנה תלד: ויאמר אברהם אל האלהים לו ישמעאל יחיה לפניך: 18
ויאמר אלהים אכל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקפתי את 15
בריתי אתו לברית עולם להיות לו לאלהים ולזרעו אחריו: ולישמעאל שמעתך כ
הנה ברכתי אתו והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים עשר נשיאם ויליד
ונתתיו לגוי גדול: ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה 21
בשנה האחרת: ויכל לדבר אתו ויעל אלהים מעל אברהם: 22
ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילדי ביתו ואת כל מקנת כספו כל 20
זכר באנשי בית אברהם ויקל את בשר ערלתם בעצם היום הזה כאשר דבר אתו
אלהים: ואברהם בן תשעים שנה ותשע שנים בהפלו את- בשר ערלתו: 24
וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהפלו את בשר ערלתו: בעצם היום הזה 26.ה
נפול אברהם וישמעאל בנו: וכל אנשי ביתו יליד בית ומקנת כסף מאת בן נקר 27
נפלו אתו: 25

וירא אליו יהוה באלני ממרא והא ישב פתח האהל כחם היום: וישא עיניו 18,2.א
וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו
ארצה: ויאמר ארני אם נא מצאתי חן בעיניכם- אל נא תעברו- מעל עבדכם-: 3
יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ: ואקחה פת לחם וסעדו 7.4
לב-בכם אחר תעברו כי על כן סרתם א-ל עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר 30
דברת:

ויקח אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח לוישי ועשי 6
עצות: ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות 7
אתו: ויקח חמאה וקלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והא עמד עליהם 8
תחת העץ ויאכלו: 35

ויאמר- אליו איה שרה אשתך ויען ויאמר הנה באהל: ויאמר טוב אשוב 9
אליך קעת חיה והיה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והא אחריו:
ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה כי-יארח נשים: ותצחק שרה 12.11
בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי ערנה ואדני זקן: ויאמר יהוה אל אברהם 13
למה זה צחקת שרה לאמר האף אמןם אלה ואני זקנתי: היפלא מיהוה דבר 14 40

(א) 17.1 ובין זרעך אחרוך

(ב) 18.6 סלת

15,7 ויאמר אליו אני יהוה אשר הוצאתיך מארץ כשדים לתת לך את הארץ
 9,8 הזאת לרשתה: ויאמר אדני יהוה במה אדע כי אירשנה: ויאמר אליו קחה לי
 עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגוול: ויקח לו את כל אלה ויבחר
 11 אתם בתוך ויתן איש בָּתְרוֹ לקראת רעהו ואת הצפר לא בטר: ויֵרַד הָעַיִם על
 5 הפגרים וישב אתם אברם:
 12 ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת
 13 עליו: ויאמר לאברם ידע תדע כי נָר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענּו
 14 אתם ארבע מאות שנה: וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש
 16,10 גדול: ואתה תא־סֶף־ אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה: ודור רביעי ישובו
 10 הנה כי לא שלם עֵן האמרי עד הנה:
 17 ויהי השמש באה ועלטה היה והנה תנור עֶשֶׂן ולפיד אש אשר עבר בין
 18 הגזרים האלה: ביום ההוא כרת יהוה את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את
 19 הארץ הזאת מנהל־ מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת: את הקיני ואת הקניזי ואת
 21,כ הקדמוני: ואת החתי ואת הפרזי ואת הרפאים: ואת האמרי ואת הכנעני ואת
 15 הגרשי ואת החי־ ואת היבּוּסִי:

16,2,א ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה קַנְרִי: ותאמר שרי
 אל אברם הנה נא עצרני יהוה מלדת בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה
 3 וישמע אברם לקול שרי: ותקח שרי אשת אברם את הנר המצרית שפחתי מִקֶּץ
 4 עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ותתן אתה לאברם אישה לו לאשה: ויבא
 20 אל הנר ותהר ותרא כי הרתה וקָלָל גברתה בעיניָה:
 ה ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך ותרא כי
 6 הרתה וקָלָל בעיניָה ישפט יהוה ביני וביניך: ויאמר אברם אל שרי הנה שפחתיך
 בידיך עשי לה הטוב בעיניך ותענֶה שרי ותברח מפניָה:
 8,7 וימָצְאָה מלאך יהוה על עין המים במדבר על העין בדרך שור: ויאמר הנר
 25 שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחתי:
 9 ויאמר לה מלאך יהוה שובי אל גברתיך והתעני תחת ידיָה: ויאמר לה מלאך
 11 יהוה הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מֵרֵב: ויאמר לה מלאך יהוה הִנֵּךְ הרה
 12 וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי שמע יהוה אל ענְךָ: והא יהיה פֶּרָא אדם
 13 ידו בכל ויד כל בו ועל פני כל אחיו ישכן: ותקרא שם יהוה הדבר־ אֶתְיָה־ אל
 14 יִרְאִי כי אמרה הָנָם אֶת־ הַאֱלֹהִים ראיִתי יֶאֱתֶ־י: על כן קרא לבָּאָר באר יִרְאִי
 15 יִרְאִי הנה בין קדש ובין ברד:
 16 ותלד הנר לאברם בן ויקרא אברם שם בנו הַגּוֹלֵד לו־ אשר ילדה לו־
 16 הגר ישמעאל: ואברם בן שמונים שנה ושש שנים בלדת הנר את ישמעאל
 35 לאברם:

17,א ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים ויֵרָא יְהוָה אל אברם ויאמר אליו
 2 אני אל שְׂדֵי התהלך לפני והיָה תמים: ואתנה בריתי ביני ובינך וארכה אותך
 במאד מאד:
 4,3 ויפל אברם על פניו ויִכְבֵּר אתו אלהים לאמר: אני הנה בריתי אתך והיית
 ה לאב המון נזים: ולא יקרא עוד את שמך אברם והיָה שמך אברהם כי אב המון
 7,6 נזים נתתיך: והפֶּרְתִי אתך במאד מאד ונתתיך לנזים ומלכים ממך יצאו: והקמתי
 את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך לדלתם לברית עולם להיות לך לאלהים

14. א ויהי בימי אמרפל מלך שנער אריון מלך אלסר כדרלעמר מלך עילם
 2 ותדעל מלך גוים: עשו מלחמה את צרע מלך סדם ואת בל-שע מלך עמרה
 3 ושנאב מלך אדמה ושמאבר מלך צביים ומלך בלע הא צער: כל אלה חברו אל
 4 עמק השדים הא ים המלח: שתיים עשרה שנה עבדו את כדרלעמר ו-ב-שלוש
 5 עשרה שנה מרדו:
 6 ובארבע עשרה שנה בא כדרלעמר והמלכים אשר אתו ויבנו את ה-רפאים
 7 בעשתרת קרנים ואת הוויים בהם ואת האימים בשנה קריתים: ואת החרי בהר-
 8 שעיר עד איל פארן אשר על המדבר: וישבו וישבו אל עין משפט הא קדש ויבנו
 9 את כל שדה העמלקי וגם את האמרי הישב בתצצן תמר:
 10 ויצא מלך סדם ומלך עמרה ומלך אדמה ומלך צביים ומלך בלע הא צער
 11 ויערכו אתם מלחמה בעמק השדים: את כדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך גוים
 12 ואמרפל מלך שנער ואריון מלך אלסר ארבעה מלכים את החמשה: ועמק השדים
 13 בארת בארת תמר וינסו סדם ועמרה ויפלו שמה והנשאים ה-ההרה נסו: ויקחו
 14 את כל רכש סדם ועמרה ואת כל אכלם וילכו: ויקחו את לוט ואת -בל- רכשו
 15 וילכו והא ישב בסדם:
 16 ויבא הפליט ויגד לאברם העברי והא שכן באלני ממרא האמרי אחי אשבל
 17 ואחי ענג-ם והם בעלי ברית אברם: וישמע אברם כי נשבה אחיו וי-פ-ק-ד-
 18 את חניכיו ילידי ביתו -שמנה עשר ושלוש מאות וירדף עד דן: וי-ד-ב-ק עליהם
 19 לילה הא ועבריו ויפס וירדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק: וישב את כל
 20 הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגם את הנשים ואת העם:
 21 ויצא מלך סדם לקראתו אחרי שובו מהכות את כדרלעמר ואת המלכים אשר
 22 אתו אל עמק שנה הא עמק המלך: ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והא
 23 כהן לאל עליון: ויברכהו ויאמר
 24 ברוך אברם לאל עליון
 25 קנה שמים וארץ:
 26 וברוך אל עליון
 27 יש-מנן צריך בידך
 28 ויתן לו מעשר מכל: ויאמר מלך סדם אל אברם תן לי הנפש והרכש קח לך:
 29 ויאמר אברם אל מלך סדם הרמתי ידי אל יהוה אל עליון קנה שמים וארץ:
 30 אם מחוש ועד שרוך געל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי
 31 את אברם: בלי-עדי רק אשר אכלו הגערים וחלק האנשים אשר הלכו אתי
 32 ענ-ם- אשכל וממרא הם יקחו חלקם:

35 אחר הדברים האלה היה דבר יהוה אל אברם במחזה לאמר אל תירא
 1 אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד: ויאמר אברם אדני יהוה מה תתן לי
 2 ואנכי הולך ערירי ויגמשק יבתי הא ב-בן דמשק אליעזר: ויאמר אברם הן לי
 3 לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי: וי-ה-י- דבר יהוה אליו לאמר לא יירשך
 4 זה כי אם אשר יצא ממעיך הא יירשך: ויוצא אתו החוזה ויאמר הבט ג
 5 השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה ידוה זרעך: ויאמן
 6 אברם- ביהוה ויחשבה לו ל-צדקה:

ה, 12 ושבעים שנה בצאתו מקרן: ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הגנפם אשר עשו בקרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען:

6 ויעבר אברם בארץ עד מקום שקם עד אלק מורה והכנעני או לשב- בארץ: 7 וירא יהוה אל אברם ויאמר לו- לורעך אתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבח 5 ליהוה הנראה אליו:

8 ויעתק משם הקרה מקדם לביתאל ויט אהלה ביתאל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח ליהוה ויקרא בשם יהוה:

9 ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה: ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לנוח 10 שם כי כבד הרעב בארץ: ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו 11 הגה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את: והיה כי יראו אתך המצרים ואמרו 12 אשתו זאת והרגו אתי ואתך יחיו: אמרי נא אלתי את למען ייטב לי בעבורך 13 וחיתה נפשי בגלגך:

14 ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה הא מאד: 15 ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה וקח האשה ביתיה- פרעה: 16 ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר- מקנה כבד מאד- יועבדים נשפלות י-והמרים ואתגת וגמלים:

18.17 וינע יהוה את פרעה נגעים גדלים- על דבר שרי אשת אברם: ויקרא 19 פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי כי אשתך הא: למה כ אמרת אלתי הא ואקח אתה לי לאשה ועתה הגה אשתך- לפניך- קח ולך: ויצו 20 עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו: ויעל אברם מצרים הא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה:

3.2 ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובוהב: וילך למסעיו מנגב ועד ביתאל עד 4 המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין ביתאל ובין העי: אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם בשם יהוה:

6.ה וגם ללוט הלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים: ולא נשאהי- אתם 7 הארץ לשבת יחדו כי היה רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו: ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט והכנעני והמרץ או ישב בארץ: ויאמר אברם 8 אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי אנשים אחים 9 אנחנו: הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה:

י וישא לוט את עיניו וירא את כל כפר הירדן כי כלה משקה כנ יהוה- כארץ 11 מצרים באכה צען-: ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו 12 איש מעל אחיו: אברם ישב בארץ כנען ולוט ישב בערי הכפר ויאהל עד סלם: 35 ואנשי סדם רעים וחטאים ליהוה מאד:

14 ויהוה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקרמה וימה: כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך 16 אתגנה ולורעך עד עולם: ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל איש 17 למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה: קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי 40 לך אתגנה ולורעך עד עולם-: ויאהל אברם וישב באלני ממרא אשר בחברון ויבן שם מזבח ליהוה:

- 11,4 לשרפה ותדוי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר: ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ: וירד יהוה לראת את העיר אשר בנו בני האדם: ויאמר יהוה הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלו-ו לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות: הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו: ויפץ יהוה אתם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנת העיר: על כן קרא שמה בבל כי שם בלל יהוה שפת כל הארץ ומשם הפיצם יהוה על פני כל הארץ:

אלה תולדת שם

- 10 שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול: ויחי שם אחרי הולידו את ארפכשד חמש מאות שנה ויולד בנים ובנות: וארפכשד חי חמש ושלשים שנה ויולד את שלח: ויחי ארפכשד אחרי הולידו 13.12 את שלח שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות: ושלח חי שלשים שנה ויולד את עבר: ויחי שלח אחרי הולידו את עבר 14.10 שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויחי עבר ארבע ושלשים שנה ויולד את פלג: ויחי עבר אחרי הולידו את 17.16 פלג שבעים שנה ושלש מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויחי פלג שלשים שנה ויולד את רעו: ויחי פלג אחרי הולידו את רעו תשע 19.18 שנים ומאתים שנה ויולד בנים ובנות: ויחי רעו שתיים ושלשים שנה ויולד את שרוג: ויחי רעו אחרי הולידו את 21.20 שרוג שבע שנים ומאתים שנה ויולד בנים ובנות: ויחי שרוג שלשים שנה ויולד את נחור: ויחי שרוג אחרי הולידו את נחור 23.22 מאתים שנה ויולד בנים ובנות: ויחי נחור תשע ועשרים שנה ויולד את תרח: ויחי נחור אחרי הולידו את 24.20 תרח תשע עשרה שנה ומאת שנה ויולד בנים ובנות: ויחי תרח שבעים שנה ויולד את אברם את נחור ואת הרן: 26

ואלה תולדת תרח

- 30 תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן והרן הוליד את לוט: וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו כאור כשדים: ויקח אברם ונחור להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה: ותדוי שרי עקרה אין לה יולד: 5 ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו ואת שרי כלתו אשת 31 אברם בנו ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד קנן וישבו שם: ויהיו ימי תרח חמש שנים ומאתים שנה וימת תרח בתרן: 32

- 12,4 ויאמר יהוה אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך: ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והינה ברכה: ואברכה מקרבך 40 ומקללייך אאר ונברכו בך כל משפחת האדם: וי-עש- אברם כאשר דבר אליו יהוה וילך אתו לוט אברם בן חמש שנים 4

- 9,29,28 ויהי נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים שנה: ויהי-י כל ימי נח
תשע מאות שנה וחמשים שנה וימת:
- 10,א ואלה תולדת בני נח שם חם ויפת
5 ויולדו להם בנים אחר המבול:
בני יפת
2
3 למר ומנוג ומדי ויון ותבל ו-י-ש-ך וחירם:
ובני למר אשכנז וריפת והגרמה:
4 ובני יון אלישה ותרשיש קתים ו-ל-דנים:
ה מאלה נפרדו איי הגוים יאלה בני יפת בארצתם איש ללשנו למשפתתם בגויהם: 10
- 6 ובני חם
7 כוש ומצרים ופוט וכנען:
ובני כוש סבא וחזילה וסבתה ורעמה וסבתכא
15 ובני רעמה שבא ורדן:
9,8 וכוש ילד את נמרד הא הקל להיות נמר בארץ: הא היה נמר ציד לפני
י יהוה על כן יאמר כנמרד נבור ציד לפני יהוה: ותהי ראשית ממלכתו בכל ו-א-ר-ך
11 ואפד וכלנה בארץ שןער: מן הארץ ההא יצא אשור ויבן את נינוה ואת רחבת
12 עיר ואת כלח: ואת רסן בין נינוה ובין כלח הא העיר הגדלה:
14,13 ומצרים ילד את לודים ואת ענמים ואת להבים ואת נפחחים: ואת פתרכים
ואת כסלחים [ואת כפתרים] אשר יצאו משם פלשתים []:
16,18 וכנען ילד את צידן בכרו ואת חת: ואת דיבוכי ואת האמרי ואת הגרנשי:
18,17 ואת החזי ואת הערקי ואת הסיני: ואת הארודי ואת הצמרי ואת החמתי
19 ואחר נפצו משפחות הכנעני: ויהי גבול הכנעני מצידן באכה נרה עד עזה
25 באכה סלמה עד לשע:
ב אלה בני חם למשפתתם ללשנתם בארצתם בגויהם:
21 ולשם ילד גם הא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול:
22 בני שם
30 עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם:
23 ובני ארם עוץ וחול וגתר ומש:
24 וארפכשד ילד את שלח ושלח ילד את עבר:
כה ולעבר ילד-י שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן:
27,26 ויקטן ילד את אלמורד ואת שלף ואת חצרמות ואת ירה: ואת הדורם ואת
29,28 אוול ואת דקלה: ואת עובל ואת אבימאל ואת שבא: ואת אופר ואת חזילה
35 ואת יובב
ל ויהי מושבם ממשא באכה ספרה הר הקדם:
31 אלה בני שם למשפתתם ללשנתם בארצתם -ב-גויהם:
32 אלה משפתת בני נח לתולדתם בגויהם ומאלה נפרדו הגוים בארץ אחר המבול:
40
- IX,2,א ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים: ויהי בנקעם מקדם וימצאו בקעת
3 בארץ שןער וישבו שם: ויאמרו איש אל רעהו הבה נלכנה לבנים ונשרפה

- 8,18 הארץ הוצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ: ויצא נח ובניו ואשתו ונשי
 בניו אמו: כל החיה כל הבהמה וכל העוף כל הדר-מש על הארץ למשפחתיהם
 יצאו מן התבה:
- 9 ויבן נח מזבחה ליהוה ויקח מכל הבהמה הטוהרה ומכל העוף הטוהור ויעל כ
 עלת במזבח: וירח יהוה את ריח הניחח ויאמר יהוה אל לבו לא אסף לקלל
 עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד
 להכות את כל חי כאשר עשיתי: יעד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ
 וחרף ויום ולילה לא ישבתו:
- 9,8 ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ: 8
 10 ומוראכם והתקבם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמש
 האדמה ובכל דני הים בידכם נתגו: כל רמש אשר הא חי לכם יהיה לאכלה
 כירק עשב נתתי לכם את כל: אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו: ואך את דמכם
 לנפשותיכם אדרש מיד כל חיה אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו אדרש את
 נפש האדם: שפך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם: 6
 15 ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורדו בה: 7
 9,8 ויאמר אלהים אל נח ואל בניו אתו לאמר: ואני הנני מקים את בריתי
 אתכם ואת זרעכם אחריכם: ואת כל נפש החיה אשר אתכם בעוף בבהמה ובכל
 חית הארץ אתכם מכל יצאי התבה לכל חית הארץ: והקמתי את בריתי אתכם
 ולא יפרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת הארץ: ויאמר
 20 אלהים ואת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר
 אתכם לדלת עולם: את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ: 13
 והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן: וזכרתי את בריתי אשר ביני
 10,14 וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל
 בשר: והיתה הקשת בענן וראיתה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש
 16 חיה בכל בשר אשר על הארץ: ויאמר אלהים אל נח ואת אות הברית אשר
 17 הקמתי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ:
- 19,18 ויהיו בני נח היצאים מן התבה שם וחם ויפת וחם הא אבי כנען: שלשה
 אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ:
- 21,3 ויחל נח להיות איש האדמה וישע כרם: וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך
 23,22 אהלה: וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויצא ויגיד לשני אחיו בחוץ: ויקח
 שם ויפת את השמלה וישמו על שקם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות
 24 אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו: וייקץ נח מיינו וידע את אשר
 עשה לו בנו הקטן: ויאמר
- כה ארור כנען
 עבד עבדים יהיה לאחיו: 35
- 26
- 27
- 40
- יברוך יהוה שם
 ויהי כנען עבד למו:
 יפת אלהים ליפת
 וישכן באהלי שם
 ויהי כנען עבד למו:

- 7 ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה:
- 6.ה ויעש נח ככל אשר צוהו יהוה: ונח בן שש מאות שנה והמבול היה על הארץ: ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אלו אל התבה מפני מי המבול: מן הבהמה המהורה ומן הבהמה אשר איננה מהורה ומן העוף ו-כל אשר רמש על האדמה: שנים שנים באו אל נח אל התבה ונקהבא כאשר צוה יהוה את נח:
- 11.י ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ: בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו: ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה:
- 12 בעצם היום הזה בא נח ושם חם ויפת בני נח ואשת נח ושלושת נשי בניו את-ו אל התבה: המה וכל החיה למינה וכל הבהמה למינה וכל הרמש הרמש על הארץ למינהו וכל העוף למינהו כל צפור כל כנף: ויבאו אל נח אל התבה שנים שנים מכל •בשר אשר בו רוח חיים: והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יהוה בקדו: ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ: וינברו המים וירבו מאד על הארץ ותלך התבה על פני המים:
- 19 והמים נברו מאד מאד על הארץ ויקפו כל החרים הגבהים אשר תחת כל השמים: חמש עשרה אמה מלמעלה נברו המים ויקפו החרים:
- 21 ויננע כל בשר הרמש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השרץ על הארץ וכל האדם: כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בתקבה מתו:
- 23 ויקח את כל היקום אשר על פני הארץ מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים ויפתו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אתו בתבה: וינברו המים על הארץ חמשים ומאת יום:
- 8.א ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישפו המים: ויפסרו מעינת תהום וארבת השמים ויפלא הגשם מן השמים: וישבו המים מעל הארץ הלך ושוב ויחסרו המים מקיף חמשים ומאת יום: ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט: והמים היו הלך וחסרו עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו ראשי החרים:
- 30 ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה: וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים מעל פני האדמה: ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התבה כי מים על פני כל הארץ וישלח ידו ויקחה ויבא אתה אליו אל התבה: ויקח שבעת ימים: וישלח את הערב ויצא ו-לא שב עד יבשת המים מעל הארץ: ויקח עוד שבעת ימים אחרים ויסקף שלח את היונה מן התבה: ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה וית סקף כפינה וידע נח כי קלו המים מעל הארץ: ויקח עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד: ויהי באחת ושש מאות שנה -לחיי נח- בראשון באחד לחדש חרבו המים מעל הארץ ויסקף נח את מכסה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה:
- 14 ובחדש השני בשבעה ועשרים יום לחדש יבשה הארץ:
- 16.ט וידבר אלהים אל נח לאמר: צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך: כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה ובכל הרמש הרמש על

- 5,29.28 ויהי למך שתיים ושמיים שנה ומאת שנה ויולד בן: ויקרא את שמו נח
לאמר זה ינצחנו מבעשנו ומעצבון ידינו מן הארמה אשר אררה יהוה אלהים:
ויהי למך אחרי הולידו את נח חמש ותשעים שנה וחמש מאת שנה ויולד בניו 5
ובנות: ויהי כל ימי למך שבע ושבעים שנה ושבע מאות שנה וימת: 31
ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת: 32

- 6,2.א ויהי כי החל האדם לרב על פני הארמה ובנות ילדו להם: ויראו בני
האלהים את בנות האדם כי טבת הגה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו: ויאמר 3
יהוה לא יבין רוחי באדם לעלם ביעוץ-הא בשר והיו ימיו מאה ועשרים 10
שנה:
הנפלים היו בארץ בימים ההם אשר יבאו בני האלהים אל בנות האדם 4
ויולדו להם המה הגברים אשר מעולם אנשי השם:
וירא יהוה כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל ה 5
היום: וינחם יהוה כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: ויאמר יהוה 7,6
15 אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני הארמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד
עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם: ונח מצא חן בעיני יהוה: 8

אלה תולדת נח

- 9 נח איש צדיק תמים היה בלדתיו את האלהים התהלך נח: ויולד נח שלשה 1
בנים את שם את חם ואת יפת: ותשתח הארץ לפני האלהים ותפלא הארץ 20
חמס:
וירא אלהים את הארץ והגה נשתתה כי השחית כל בשר את דרכו על 12
הארץ: ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם 13
והגני משחית אתם אתם הארץ: עשה לך תבת עצי גפר קנים קנים תעשה את 14
25 התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר: וזה אשר תעשה אתה שלש מאות אמה 15
ארך התבה חמשים אמה רחבה ושלושים אמה קומתה: צהר תעשה לתבה ואל 16
יאן-קנה תכסהנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלושים
תעשה:
ואני הגני מביא את המבול על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים 17
30 מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע: והקמתי את בריתי אתך וכאת אל התבה 18
אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך: ומכל החיה-מכל בשר שנים מכל תביא 19
אל התבה להחית אתך זכר ונקבה יהיו: מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה 20
ו-מכל רמש הארמה למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות: ואתה קח לך מכל 21
מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה: ויעש נח ככל אשר צוה 22
35 אתו אלהים כן עשה:
ויאמר יהוה לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני א.7
בדור הזה: מכל הבהמה המהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן 2
הבהמה אשר לא מהורה הא שנים-שנים- איש ואשתו: גם מעוף השמים-מהורה- 3
שבעה שבעה זכר ונקבה-ומכל העוף אשר לא מהורה הא שנים שנים זכר ונקבה- 4
40 לקחיות ורע על פני כל הארץ: כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ

(א) 6.4 וגם אחרי כן

(ב) 17 מים

- 37 העין להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה ויאכל יעמה: ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירומם הם ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגלת: וישמעו את קול יהוה אלהים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני יהוה אלהים בתוך עץ הגן: ויקרא יהוה אלהים אל האדם ויאמר לו איכה: ויאמר את כלך שמעתי בגן ואירא כי עירם אנכי ואחבא: ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן העין אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת: ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הא נתנה לי מן העין ואכל: ויאמר יהוה אלהים לאשה מה זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני ואכל: ויאמר יהוה אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השרה על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך: ואיכה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב: ואל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך ויגד בעצבוןך תלדי בנים ואל אישך תשויבך והא ימשל בך: וילאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העין אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך: וקוצ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השרה: בועת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב: ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הא היתה אם כל חיי: ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם: ויאמר יהוה אלהים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם: וישלחהו יהוה אלהים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם: ויגרש את האדם וישכן אתו מקדם לגן עדן וישם את הכרבים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים: והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי איש את יהוה: ותספ ללדת את אחיו את הבל ותאמר * * * * * ויהי הבל לעה צאן וקין היה עבד אדמה: ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהוה: והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלב הן וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו: ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו: ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך: הלוא אם תיטיב ל-שאת ואם לא תיטיב ל-י-ת-ד-ק-מ-א-ת-ר-ב-י-ן ואלך תשו-ב-תו ואתה תמשל בו: ויאמר קין אל הבל אחיו גלכה השרה ויהי בהיותם בשדה ויקם קין על-הבל אחיו ויהרגהו: ויאמר יהוה אל קין אי-ה-הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי: ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה: ועתה ארור אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך: כי תעבד את האדמה לא תספ תת פחה לך נע ונגד תהיה בארץ: ויאמר קין אל יהוה גדול צוני מנשוא: הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ והיה כל מצאי יהרגני: ויאמר לו יהוה לכן כל הרג קין שבעתים וקם וישם יהוה לקין אות לבלתי הכות אתו כל מצאו: ויצא קין מלפני יהוה וישב בארץ נוד קדמת עדן: וידע קין את אשתו ותהר ותלד את חנוך ויהי בנה עיר ויקרא שם העיר כשם בנו חנוך: ויולד לחנוך את עירד ועירד ילד את מתויל ומתויל ילד את מתושאל ומתושאל ילד את למך: ויקח לו למך שתי נשים שם האחת עדה ושם השנית צלה: ותלד עדה את ובל הא היה אבי כל יושב אהל: מקנה: ושם אחיו ובל הא היה אבי כל

- י ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשׁו ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל החיה הלמשת על הארץ:
- 29 ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ ל ואת כל העץ אשר בו פרי זרע זרע לכם יהיה לאכלה: ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל הרמש הרומש על הארץ אשר בו נפש חיה נתתי את כל 5 31 ירק עשב לאכלה ויהי כן: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי:
- 2,2.א ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום הששי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום 3 השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות: 10

4 זה ספר תולדות השמים והארץ בהבראם

- ה ביום עשות יהוה אלהים 3-שמים ויארץ: וכל שיח השרה טרם יהיה בארץ וכל עשב השרה טרם יצמח כי לא המטיר יהוה אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה: ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: 15
- 6 ויצר יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: ויפע יהוה אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר: ויצמח יהוה אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע: ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: שם האחד פישון הא הפלג את כל ארץ החוילה 20 אשר שם הוהב: והוב הארץ ההא טוב מאד- שם הבללח ואבן השלהם: ושם הנהר השני נחון הא הסוכב את כל ארץ כוש: ושם הנהר השלישי חדקל הוא ההלך קדמת אשור והנהר הרביעי הא פרת: ויקח יהוה אלהים את האדם ויגחהו בגן לעבדה ולשמרה:
- 17.16 ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל: ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות: ויצר 19.18 יהוה אלהים עור- מן האדמה את- כל חית השרה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם הא שמו: ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולכל- עוף השמים ולכל חית השרה וכל-אדם לא מצא עור 30 כנגדו: ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר תחתנה: ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבא אל האדם: ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה 21 כי מאישה- לקחה זאת: על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו 22 שניהם לבשר אחד: ויהיו שניהם גרומים האדם ואשתו ולא יתבששו: 35
- 3.א והגנחש היה ערום מכל חית השרה אשר עשה יהוה אלהים ויאמר הגנחש- אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן: ותאמר האשה אל הגנחש מפרי כל- עץ הגן נאכל: ומפרי העץ הזה- אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותו: ויאמר הגנחש אל האשה לא מות תמותו: כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים 40 ידעי טוב ורע: וקרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הא לעינים ונחמד

(א) 1:29 עץ

(ב) 2:19 גנחש חיה

בראשית

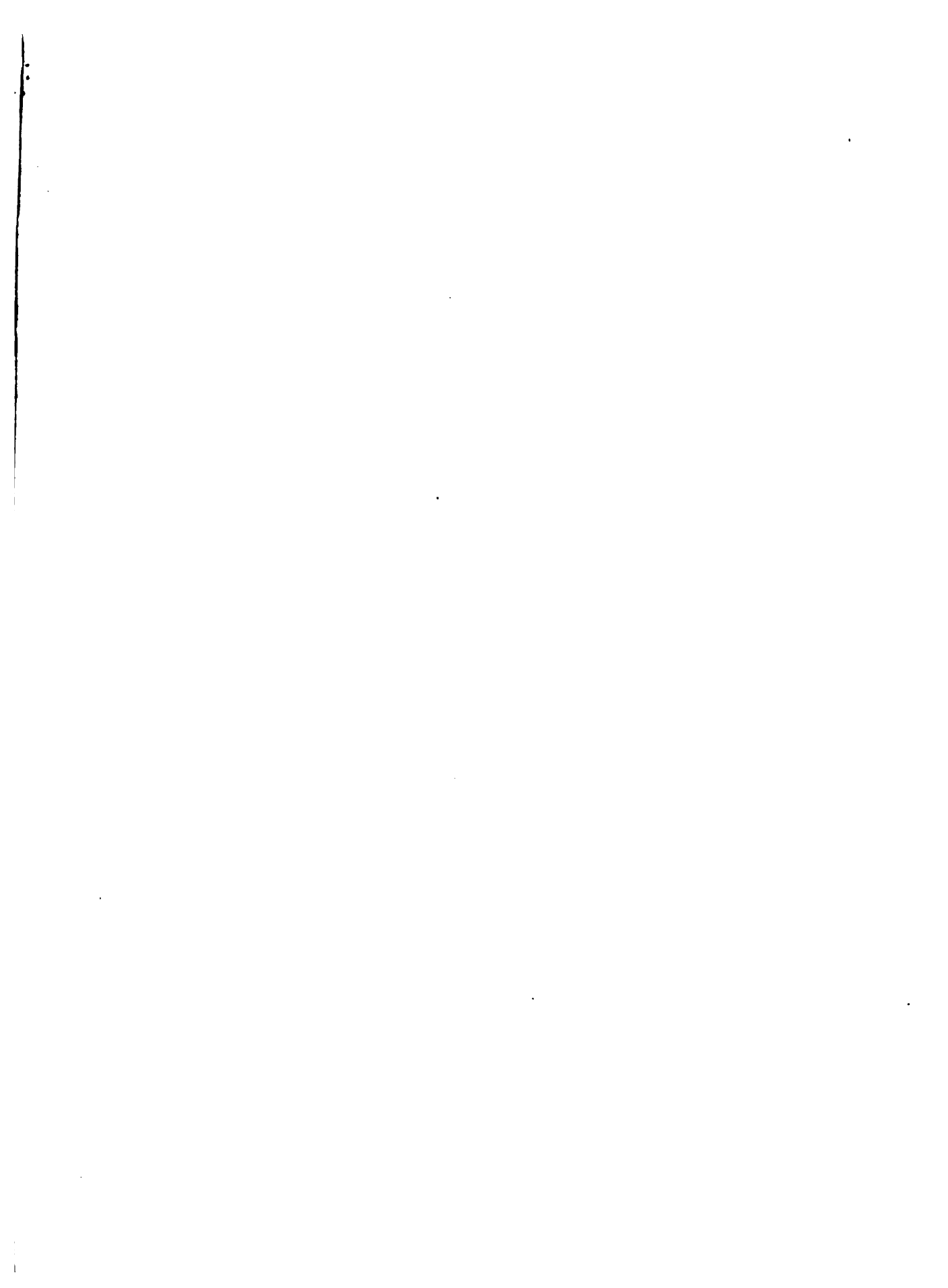

ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: והארץ היתה תהו א. 1,2
 ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים:
 ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור: וירא אלהים את האור כי טוב 4-3
 ויבדל אלהים בין האור ובין החשך: ויקרא אלהים לאור יום ולחשך ה
 קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: 5
 ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבריל בין מים למים 6
 ויהי כן: ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת 7
 לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע □ ויקרא אלהים לרקיע שמים 8
 ויהי ערב ויהי בקר יום שני: 10
 ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקוה- אחד ותראה 9
 היבשה ויהי כן: ויקוו המים מתחת השמים אל מקויהם ותרא היבשה- ויקרא י
 אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וירא אלהים כי טוב:
 ויאמר אלהים תרשא הארץ רשא עשב מוריע זרע- למינהו ו-עץ עשה פרי 11
 אשר זרעו בו למינה- על הארץ ויהי כן: ותרשא הארץ רשא עשב מוריע זרע 12
 למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלהים כי טוב: ויהי ערב ויהי 15
 בקר יום שלישי:
 ויאמר אלהים יהי מאורת ברקיע השמים להבריל בין היום ובין הלילה והיו 14
 לאתת ולמועדים ולימים ושנים: והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על הארץ 15
 ויהי כן: ויעש אלהים את שני המארות הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום 16
 ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים: ויתן אתם אלהים ברקיע 20
 השמים להאיר על הארץ: ולמשל ביום ובלילה ולהבריל בין האור ובין החשך 18
 וירא אלהים כי טוב: ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי: 19
 ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על כ
 פני רקיע השמים ויהי כן: ויברא אלהים את התנינים הגדלים ואת כל נפש 21
 החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם ואת כל עוף כנף למינהו וירא אלהים 25
 כי טוב: ויברך אתם אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את המים בימים והעוף ירב 22
 בארץ: ויהי ערב ויהי בקר יום חמישי: 23
 ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחייתו ארץ למינה 24
 ויהי כן: ויעש אלהים את חית הארץ למינה ואת הבהמה למינה ואת כל רמש כה
 האדמה למינהו וירא אלהים כי טוב: 30

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו ו-כדמותנו ויודו בדנת הים ובעוף השמים 26
 ובבהמה ובכל חית- הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ: ויברא אלהים את 27
 האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם: ויברך אתם אלהים 28

—18—

(א) I, II פרי • (ב) למינו

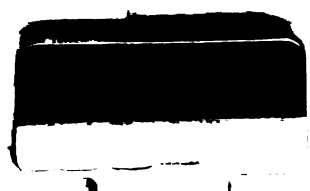
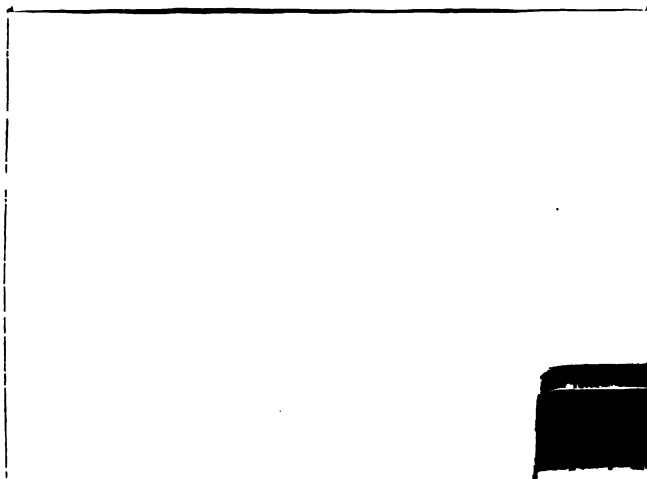
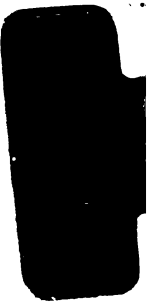
This book may be kept

89048851422

89048851422a

L

G. E. STECHERT & Co.
(ALFRED HAFNER)
NEW YORK

89048851422

b89048851422a